

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

12

DECEMBRIE

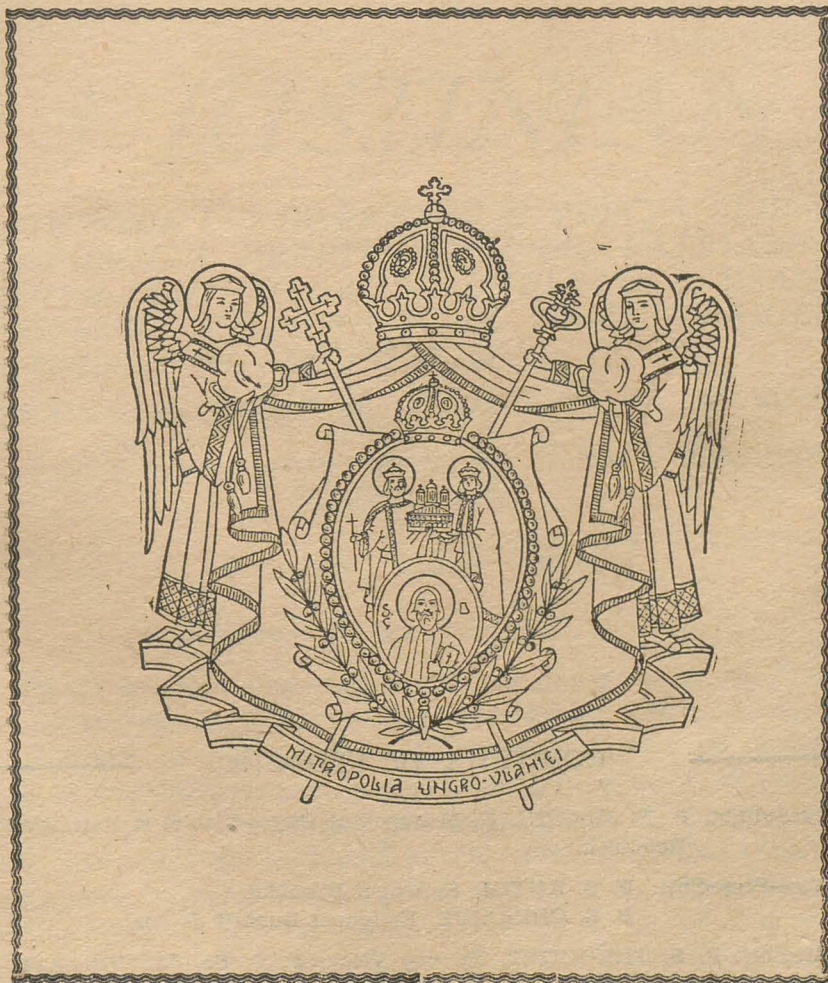
ANUL XVI

1957

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

APARE LUNAR SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

Redacția și Ad-ția : Sectorul Social-Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei Nr. 21 — Raionul Nicolae Bălcescu.

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte: P. F. JUSTINIAN, Mitropolitul Ungro-Vlahiei și Patriarhul României.

Vice-Președinți: P. S. ANTIM, Episcopul Buzăului
P. S. CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos.

Membri: P. S. THEOCTIST, Episcop Vicar; P. C. Pr. AL. IONESCU, Vicar al Mitropoliei; P. C. Pr. M. BOGOIU, Vicarul Eparhiei Buzăului; P. C. Arhim. IERONIM MOTOC, Vicarul Eparhiei Dunării de Jos.

Redactor responsabil: P.C.Pr. Stan C. Dimancea, consilier administrativ al Mitropoliei.

† JUSTINIAN

**DIN MILA LUI DUMNEZEU ȘI VOINȚA CLERULUI
ȘI POPORULUI DREPTCREDINCIOS, PATRIARH AL
ROMINIEI, LOȚIITOR AL SCAUNULUI DIN CEZAREEA
CAPADOCIEI, MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI ȘI
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,**

IUBITULUI NOSTRU CLER ȘI POPOR DREPTCREDINCIOS,

*Har și pace de la Dumnezeu, iar de la Noi arhipăstorească
binecuvîntare.*

«Pe pămînt pace, între oameni bună-
voire» (Luca II, 1).

Iubiții mei fii duhovnicești,

*An de an, din vremuri vechi, în aceste zile de sfîrșit a
lunii decembrie, sufletul omului credincios este îndemnat să
călătorească cu gîndul spre Betleemul Iudeei și poposește
lîngă ieslea sfîntă în care s-a născut Mîntuitorul Hristos, în-
chinîndu-I-se cu smerenie, precum odinioară s-au închinat
păstorii și craii de la Răsărit. Cu ochiul minții străbatem
timpul, prin negura anilor, pînă departe, cu veacuri și vea-
curi în urmă, — iar cu inima stînd aproape de Cel născut
în staulul vitelor, vedem cum paginile Vechii Scripturi îm-
bracă odată cu Nașterea Domnului, veșmîntul adevărului.
Prooroci din timpuri îndepărtate își deschid cărțile și tre-
saltă de bucurie, văzînd împlinirea profețiilor lor. Cu fețe
luminate, Sfinții Evangheliști povestesc minunea Intrupării
Cuvîntului din Prea Curata Fecioară Maria. Prin graiul
Sfinților Părinți, Biserica înaltă cîntări de slavă pentru Fiul*

lui Dumnezeu, devenit Fiu al Omului și Fiu al Fecioarei. Credincioșii creștini își hrănesc sufletul cu dulceața amintirilor, ascultînd copiii cîntînd pe sub ferestrele luminate ale caselor lor:

*Astăzi s-a născut Hristos,
Mesia chip luminos,
Lăudați și cîntați —
Și vă bucurați.*

Mă bucur și eu împreună cu voi, de ziua Sfintei Nașteri a Domnului, și ca mărturie a acestei bucurii, vă trimit îmbrățișarea mea de Părinte și încerc — pentru zidirea voastră sufletească — să tilcuiesc cîteva din înțelesurile marii sărbători pe care o prăznuim acum.

*Cinstiți slujitori ai sfintelor noastre altare,
Iubiții mei fii duhovnicești,*

Fiul lui Dumnezeu, izvor al vieții și al nemuririi, Cel prin care toate s-au făcut — cele văzute și cele nevăzute — se întrupează acum, în vreme de iarnă, făcîndu-se om pentru mîntuirea oamenilor. Nașterea Lui în acest timp în care firea întreagă zace în amorțire, sub giulgiul zăpezii ca sub piatra grea a unui mormînt, dezvăluie astfel cel dintîi înțeles al marii sărbători de astăzi. Iisus Hristos este viață. El vine pe lume, ca „lumea să aibă viață“ (Ioan X, 10). Prezența Lui pe pămînt strălucește ca o lumină pentru cei „ce locuiau în laturea și în umbra morții“, înmulțește bucuria de a trăi și ne dă prilej să tresăltăm de veselie.

Nașterea Domnului descoperă, apoi, inimilor credincioase adevărata față a Unicului Dumnezeu și aduce dezlegări adînci pentru înțelegerea vieții și aflarea fericirii.

De bună seamă, Dumnezeu — ca ființă absolută și spirituală — stă mai presus de lume, avînd în sine toate desăvîrșirile. Dar creator a toate cîte sînt bune, Tată al universului, Dumnezeu este în același timp Tată al tuturor oamenilor. Prin Iisus Hristos știm că Dumnezeu ne este Tată și că iubirea Lui pentru oameni nu cunoaște nici o margine, de vreme ce Fiul Său a luat trup omenesc și s-a făcut întru toate asemenea nouă, dîndu-și viața Lui cea fără de prihană pentru răscumpărarea noastră din robia celui viclean. Praznicul de astăzi pune început lucrării de înnoire a lumii prin har, săvîrșită de Iisus Hristos. Prin Iisus Hristos-Omul, Dumnezeu coboară înlăuntrul lumii, astfel că lumea dobîn-

dește acum puterea de a se reface după chipul lui Dumnezeu. Iisus Hristos înseamnă ridicarea omului pe culmile desăvîșirii morale. Prin El, toate stăvilarele dintre pămînt și cer au fost ridicate. Dumnezeu iubeste pe oameni, pe care i-a chemat, prin Fiul Său, să conlucreze la rezidirea spirituală a lumii.

Din învățătura despre Dumnezeu ca Tată al tuturor oamenilor, se desprinde adevărul despre unitatea neamului omenesc. Oriunde s-ar găsi pe întinsul pămîntului, oricare le-ar

Nașterea Domnului.

fi trăsăturile feții și culoarea pielii, — avînd o obîrșie comună, oamenii de pretutindeni sînt frați între ei, îndreptățiti să se bucure deopotrivă de toate cîte sînt bune și vrednice de dorit în această lume. În creștinism, frăția dintre oameni este o regulă de viață, de împlinirea căreia este legată mîntuirea omului — sau căderea lui.

Iisus Hristos ne-a învățat să vedem în fiecare om un frate mai mic al Său (cf. Matei XXV, 40), pe care să-l înconjurăm cu dragostea noastră vie, arătată prin fapte bune. Iar Sfîntul Apostol Pavel, continuînd gîndirea Mîntuitorului, scrie la rîndul său: „Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob, nici slobod; nu mai este parte bărbătească și parte

femeiască, pentru că voi toți una sînteți, întru Hristos Iisus“ (Galateni III, 28). Una sînteți, pentru că Dumnezeu, „dintr-un sînge a făcut întregul neam al oamenilor“ (Fapte XVII, 26) și este voia Lui ca „toți să fie una“ (Ioan XVII, 21).

Invățătura despre unitatea lumii cuprinde în sine, în chip cu totul firesc, datoria oamenilor de a se înțelege și a se iubi unii pe alții. Prin aceasta, vor fi deschise căile pentru aflarea fericirii, oamenii vor înțelege frumusețea vieții și fața pămîntului se va schimba cu desăvîrșire.

Venirea lui Hristos pe pămînt este o dovadă a iubirii lui Dumnezeu pentru lume, precum este scris: „Dumnezeu așa a iubit lumea, încît a dat pe Fiul Său Unul-Născut, pentru ca oricine crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ (Ioan III, 16); iar în cuvîntul de despărțire rostit către ucenicii Săi, cu puține zile înainte de Patimi și Moartea pe Cruce, pot fi citite aceste cuvinte: „Poruncă nouă dau vouă, ca unul pe altul să vă iubiți. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi unul pe altul să vă iubiți. Intru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unii către alții“ (Ioan XIII, 34-35).

În înțelesul ei creștin, iubirea este acea putere a sufletului omenesc care apropie și unește pe oameni între dînsii. Iubirea cere și ajută omului să se depășească pe sine, ea ne îndreaptă privirile spre „cei din jurul nostru, ne dă putință să pătrundem în ființa lăuntrică a semenilor, să le înțelegem vrerile și să lucrăm pentru împlinirea lor cu voie bună, căci „iubirea nu caută ale sale“ (I Corinteni XIII, 5). Din ea pornește îndemnul uitării de noi înșine și tot ea ne pune pe umeri datoria ca „cei tari să purtăm slăbiciunile celor fără putere și să nu căutăm plăcerea noastră, ci fiecare dintre noi să fie aproapei pe plac la ce e bine pentru zidirea lui“, — cum spune Sfîntul Apostol Pavel (Romani XV, 1-2).

Aflarea fericirii este o năzuință firească a oamenilor de pretutindeni și de toate vîrstele. Doresc fericirea copiii și tineretul. Visurile lor sînt atît de îndrăznețe și de frumoase! Doresc fericirea oamenii în floarea vîrstei, — și cît de mult ne mișcă sufletele munca pe care ei o desfășoară nu atît pentru fericirea lor, cît mai ales pentru fericirea semenilor lor. Dorul după fericire nu părăsește nici inima bătrînilor. Cînd le este dat să plece din această viață, gîndul lor privește departe, spre fericirea pe care o întrevăd pentru generațiile viitoare.

Gîndim fericirea în felurite chipuri. Sînt însă cîteva fapte care îi dau conținut pentru toți oamenii. Astfel, feri-

cirea înseamnă să-ți trăiești viața în libertate și demnitate omenească; să simți că nimic nu te oprește de la cucerirea bunurilor materiale și spirituale din această lume, dacă îți clădești viața pe muncă cinstită, cu respectul deplin al drepturilor altuia. Fericirea înseamnă cunoașterea și stăpânirea tainelor naturii, îndepărtarea bolilor și a tuturor cauzelor care desfigurează frumusețea vieții. Fericirea înseamnă dreptate și omenie, slujirea adevărului, „pace pe pământ și bună-voire între oameni“.

Iubiții mei fii sufletești,

Privind în largul lumii, sîntem fericiți să știm că milioane și milioane de oameni, pe toate continentele, sărbătoresc în aceste zile, împreună cu noi, Nașterea Domnului.

Și totuși, ei nu sînt fericiți, căci amenințarea păcii rănește adînc inima oricărui creștin, știind că nu poate exista fericire, acolo unde oamenii sînt siliți să trăiască în nesiguranța zilei de mîine. De aceea mesajul îngeresc din noaptea Nașterii Domnului, „pe pământ pace, între oameni bună-voire“ — stă astăzi ca un stîlp de foc, înfruntînd pe aceia care pregătesc dezlănțuirea unui nou război. Ca oameni ai Bisericii, noi socotim pacea drept una din poruncile mari ale credinței noastre. Urîm deci războiul și condamnăm cu grea osîndă pe cei care pregătesc noi unelte ale morții, cu atît mai mult, cu cît cunoaștem uriașa putere de distrugere a armelor atomice și cu hidrogen. Iubim pacea și deschidem brațele noastre tuturor acelor care luptă pentru menținerea și întărirea ei, căci „pacea a toată lumea“ a stat totdeauna la inima adevăraților slujitori ai Bisericii lui Hristos.

Jumătate din populația globului pămîntesc stă astăzi de strajă păcii. Mulți cîrmuitori de popoare—unele mari și puternice, cum sînt China și Rusia — au înscris în programele lor de guvernămînt îndatorirea de a lupta pentru menținerea și întărirea păcii, incredințați că „războiul nu este inevitabil, că i se poate pune stavilă și că pacea poate fi apărată și consolidată“ (Manifestul Păcii). Ne stăpînește, pentru aceea, un sentiment de ușurare și avem nădejdea că această arzătoare dorință a tuturor popoarelor lumii, luată acum în mîini bune și sigure, va putea să fie salvată, pentru binele și fericirea întregii omeniri.

Cinstiți Părinți și iubiții mei fii duhovnicești,

Peste câteva zile vom trece pragul unui An Nou, — Anul 1958. Zece ani au trecut, de când țara noastră și-a dat o nouă formă de conducere, devenind Republica Populară Română. În decursul acestui deceniu, țara și poporul român au cunoscut primeniri adânci, care ne îndreptătesc să privim cu încredere viitorul. O grădină mereu înflorită ne este țara, un roi de albine harnice poporul întreg. Prin muncă creatoare, au fost dezgropate valori nepieritoare din trecutul neamului și altele noi au sporit zestrea noastră culturală. Ocupăm un loc de aleasă vrednicie între popoarele lumii și clădim cu puteri tinerești țara cea nouă.

Dar pentru aceasta ne trebuie pace. Căutăm pacea ca fii credincioși ai Bisericii și ca cetățeni devotați ai scumpei noastre Patrii, pe întinderile căreia vrem să se înalțe cât mai multe fabrici și uzine, cât mai multe școli și spitale, să se construiască cât mai multe drumuri și să se tipărească cât mai multe cărți.

Dorim țării noastre un viitor fericit, iar vouă un an bun, încununat de „pace și bunăvoință“ între toți oamenii de pe pământ.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin!

Al vostru iubitor părinte sufletesc,

I. Justinian

PATRIARHUL ROMÂNIEI

Dată în Reședința Noastră din București, de Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului, anul 1957.

† ANTIM

DIN MILA LUI DUMNEZEU, EPISCOP AL DE DUMNEZEU PĂZITEI EPARHII A BUZĂULUI,

IUBITULUI NOSTRU CLER, EVSEVIOSULUI CIN MONAHAL ȘI DREPTSLĂVITORILOR ȘI BINECINSTITORILOR CREȘTINI,

Har, milă și pace de la Dumnezeu-Tatăl și de la Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos; iar de la Noi, arhierescă binecuvîntare.

«Și Cuvîntul trup s-a făcut și s-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut din Tatăl plin de har și de adevăr»
(Ioan I, 14)

Iubiții mei fii sufletești,

Iată că sărbătorim și de această dată, trupezasca Naștere a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, cu aceeași bucurie, cu aceeași lumină, strălucire, nădejde și bunătate ca și în anii cei de mai înainte, căci luminată și prea luminată este Sărbătoarea de azi.

Fiul și „Cuvîntul lui Dumnezeu s-a întrupat și a locuit între noi“ (Ioan I, 14).

Cu magii și cu păstorii, ne înfățișăm înaintea Pruncului Iisus. Biserica ne cheamă la Praznic și ne îndeamnă să alergăm împreună cu aceștia, ca să vedem lucruri mari și prea slăvite. „Făcătorul vremurilor și al anilor s-a născut sub ani pentru milostivirea Lui cea nemărginită față de noi oamenii și a venit să spele greșalele tuturor celor de preste ani“.

Oare ce este această purtare de grijă pentru noi, Doamne Iisuse Hristoase? Ce este această negrăită și mai presus de minte smerenie? Covîrșind hotarele a toată firea omenească, Hristos, mai presus de fire, s-a născut din Sfînta Fecioară Maria, Prea Curata Sa Maică. Cel ce cuprinde toate

cu palma Sa, în iesle s-a născut și cu scutece s-a înfășat“ (din cărțile de slujbă).

Magii I s-au închinat, iar păstorii L-au văzut și s-au minunat. S-a născut într-un staul și în cea mai mare lipsă, ca pe noi să ne îmbogățească cu darurile Sale cele prea înalte.

Cu guri curate și cu sufletele mântuite de toată zgura păcatelor, să-I cîntăm, acum, cu veselie. Cu mâini nevino-vate și cuviincioase să aprindem luminări în sfeșnicele dina-intea sfintei icoane a Nașterii Sale!

Praznicul Nașterii Domnului este mai luminat decît toate strălucirile soarelui. Ne-a strălucit ziua cea de mîntuire, nouă, celor ce dormim totdeauna în noaptea păcatelor, pentru că a venit acum de față, Hristos Domnul, Cel ce este Soarele Dreptății.

Iubiților,

Marea Taină a Intrupării Domnului nu a răsărit din adîncurile puterii și ale înțelepciunii lui Dumnezeu, ci din marea Lui milostivire, căci zice: „Ca să dai poporului cunoștința mîntuirii, pentru iertarea păcatelor lui prin bunătatea milei Dumnezeului nostru, pentru care ne-a cercetat pe noi Răsăritul cel de sus, ca să lumineze pe cei ce ședeau în întuneric și în umbra morții și să îndrepteze picioarele noastre pe calea păcii“ (Luca 1, 77-79). Așadar, El s-a întrupat din iubirea Sa cea mare pentru noi, făpturile Sale. Din adîncul milostivirii Sale, vine să rupă zapisul lui Adam, ca să împace pe om cu Dumnezeu și să ne facă moșteni ai Impărăției Lui celei cerești.

Luînd fire omenească, prin Nașterea Sa, din Sfînta Fecioară Maria cu lucrarea Duhului Sfînt, n-a fost atins nici cum de întinăciunea păcatului, precum Insuși zice: „Cine Mă va vădi de păcat?“ Vine să ne îmbrace în haina cea dintîi înnoind toată făptura.

Nu vrem să teologhisim despre Intruparea Domnului prea mult. Ne aducem aminte din cele știute, că Intruparea Fiului a fost făgăduită de Tatăl, încă de la căderea strămoșilor noștri în păcat, în raiul cel de demult. Ea a fost prezisă de prooroci cu sute de ani înainte. Cunoaștem din Sfînta Evganhelie toate împrejurările și toate amănuntele cu privire la data Nașterii, anul exact, locul, orașul Betleem și toate cele ce s-au petrecut în ceasurile acelea. Pare că auzim corul îngeresc psalmodiind în văzduh: „Slavă întru cei de sus

lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire“. Vedem aeeva pe Prea Curata Maică cu Pruncul în brațe, înfășat în scutece, strângîndu-L la sînul duios de mamă. Vedem pe logodnicul și păzitorul ei, pe Iosif; vedem ieslea cea săracă, pe păstori fluerînd și văzînd minunea; iar magii aducînd darurile lor: aur, smirnă și tămîie. Ne aducem aminte și de mînia lui Irod, care a ucis mii de prunci nevinovați, doar-doar de se va afla printre aceștia și Noul Impărat Cel de curînd născut.

Pentru noi, cei ce sîntem ucenici ai Lui, El este Izvorul vieții și al harului. Numai El are nemurirea și locuiește în lumina cea neînserată a slavei Sale. Va sîrgui apoi de la Betleem către Iordan, ca să se boteze de Sfîntul Ioan înainte-mergătorul Său. La toate aceste străine și prea minunate Taine, Biserica ne face acum părtași prin sfintele slujbe, citiri, cîntări și laude duhovnicești, arătîndu-ne cum ne-a strălucit Iisus Domnul, Primăvara Darului. Odată cu privirile spre Fiul, privim și spre Curata Sa Maică. Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria a fost mai înainte închipuită prin Rugul cel de sus împreunat cu focul, fără ardere, în Sinai. Noi o cinstim mai mult decît pe ceilalți Sfînți și-i zicem acum: Roagă-te Fiului Tău și Dumnezeu iertare de greșale să dăruiască celor ce se închină cu credință Nașterii Sale. Ne aducem aminte și de iubirea de mamă care ne înfășoară de la primul leagăn și pînă la cel din urmă leagăn, care este mormîntul. Iubirea mamei ne ferește de egoism și ne învață să iubim pe toți oamenii și pe cei de aproape și pe cei de departe.

Iubiților,

Domnul Iisus a venit ca să îndrepteze picioarele noastre spre pace. Iată, însă, că pacea n-a venit în această lume; dimpotrivă, este chiar sub grea amenințare. Veacurile defilează înaintea ecranului Istoriei ca niște spectre roșii de sînge. Cu durere vedem cum norii vrajbei între neamuri și popoare se grămădesc la orizont, întunecînd zarea păcii și a luminii.

Pacea este în inima omului, căci aci este izvorul tuturor răutăților cînd inima este lăsată de capul ei; dar tot de aci țîșnește secretul victoriei, cînd este purificată și transformată de duhul lui Hristos, Domnul păcii.

Pe noi, credincioșii Bisericii Ortodoxe, nu ne poate lăsa indiferenți pacea. Aceasta nu mai poate fi un vis zadarnic și amăgitor; iar lumea nu mai poate rămîne un monstruos

cîmp de luptă. Noi am înțeles gigantica dramă care a început să se joace în istorie, din ziua cînd s-a născut Pruncul Iisus.

Cum am putea noi, ucenicii „Domnului Păcii“ să nu ne aruncăm cu toată credința și dragostea noastră într-o dramă de care atîrnă soarta lumii?!

Imbrățișăm cu căldură toate formele care dau o expresie practică păcii în lume. Azi, pacea pe pămînt este o suplică a întregii omeniri.

Pe lîngă rugăciunile pe care le unim, acum, cu îngerea-sca cîntare care a răsunat în văzduhuri la Nașterea Domnului, să unim toate eforturile și toate silințele pentru realizarea ei, cu orice preț sau sacrificii ce se vor cere. „Cît de frumoase sînt pe munți picioarele trimisului, care vestește pacea“ (Isaia 52, 7).

Domnul nostru Iisus Hristos s-a dat pe Sineși chip și pildă. Ne-a dat pildă de muncă și a făcut din ea legea a tot-omului în lume. În muncă stă demnitatea și puterea noastră. Multe și neprețuite foloase ne aduce munca în devălmășie. Cele mai multe și felurite unelte ne stau la îndemîină iar lămuririle cum trebuie săvîrșite toate muncile pentru rod îmbelșugat nu ne lipsesc. „Munca de rob a luat sfîrșit“, zice prorocul (Isaia 40, 2). „Nu vă mai aduceți aminte de lucrurile cele de altădată și nu vă mai grijiți de cele ce au fost“ (Isaia 43, 18).

Luăm parte la întemeierea unui organism social de frățietate, egalitate și de dreptate pentru toți. Tot putregaiul și necurăția din viața socială a trecutului acum au fost înlăturate. Viața religioasă se desfășoară în deplină libertate; iar datoriile creștinești ni le îndeplinim în voia inimii noastre.

Să avem dragoste de Biserica noastră, căci tot ce se face în ea, se face de către însuși Domnul Iisus care a întemeiat-o. Este zidită pe temelia Apostolilor și a prorocilor, avînd toată tăria în Iisus Hristos, „Piatra cea din capul unghiului“ (Efeseni II, 20-21).

Iubiților,

Cu mare bucurie noi constatăm că am înțeles ideile, nevoile și aspirațiile vremurilor pe care le trăim. Prețuim rezultatele științei, care a ajuns acum să privească mai limpede în minunata și tainica fire, care ne înconjoară, descoperind noi realități. Ținem seama de progresul social spre o viață mai bună și mai fericită pe acest pămînt. Toată lucrarea noastră, a păstorilor Bisericii, este îndreptată spre a face

din toți credincioșii Sfintei noastre Biserici, creștini de o curată și sinceră pietate care să nu stea numai în forme exterioare, ci și în adâncul conștiinței acestora.

Biserica are grijă ca o mamă bună și ca o dumnezeiască educatoare de sufletele noastre, dar ea nu trece cu vederea nici cele ale vieții de toate zilele. Ea gîndește pentru noi la toate cele ce privesc mîntuirea vremelnică și cea eternă, pregătindu-ne și arătîndu-ne adevărata cale, care ne duce la acestea. Prin post, rugăciune și toate celelalte sfinte slujbe, ea ne-a pregătit pentru această Sfîntă și Mare Sărbătoare, smulgîndu-ne din strîmtimea ambițiilor egoiste și din tirania patimilor de tot felul. Ne-a dat putința să gîndim mai adînc la destinul nostru, restabilind în valoare exactă, efemerul și eternul, adică vremelnicul și veșnicul.

Iubiții mei fii sufletești,

Pentru a întîmpina, acum, cum se cade pe Cel ce vine, pe Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, și pentru a înțelege după cuviință tot prețul venirii Sale, trebuie să dovedim o atitudine și o voință plecate spre pocăință, închinare și slujire, căci El, Domnul, n-a venit ca lumea să-I slujească Lui, ci El să slujească lumii. „Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui“ (Isaia 40, 3). „Păziți Pravila și faceți lucruri drepte“ (Isaia 56, 1).

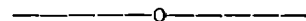
Să lepădăm întinăciunea păcatului, să ne arătăm curați Stăpînului și să-L cinstim cu fapte bune.

Dîndu-vă arhierescă binecuvîntare, Ne rugăm fierbinte pentru amîndouă fericirile voastre.

Al vostru de tot binele doritor,

† *ANTIM*
EPISCOPUL BUZĂULUI

Data în reședința noastră episcopală de la Buzău, la 25 decembrie 1957.

† CHESARIE

DIN MILA LUI DUMNEZEU ȚEPISCOP AL EPARHIEI DUNĂREA DE JOS

ÎNTREGULUI CLER ȘI TUTUROR CREDINCIOȘILOR DIN ACEASTĂ
EPARHIE, HAR, MILĂ ȘI PACE DE LA DUMNEZEU TATĂL ȘI DE LA
DOMNUL NOSTRU IISUS HRISTOS, IAR DE LA SMERENIA NOASTRĂ
ARHIEREASCĂ BINECUVÎNTARE

„Iată vă binevestesc vouă bucurie
mare, care va fi pentru tot poporul;
că S-a născut astăzi Mîntulilor, care
este Hristos Domnul“. (Lc. II, 10-11)

Iubiții mei fii duhovnicești,

Praznicul de astăzi al Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, este una dintre cele mai mari sărbători de peste an. De aceea toți creștinii îl așteaptă cu bucurie și se pregătesc de mai înainte cu cele de cuviință, pentru a se împărtăși pe deplin de mulțămirea care se revarsă în aceste zile, în fiecare casă și în fiecare suflet credincios.

Întîmpinînd și noi creștinește acest praznic, gîndul nostru călătorește pe firul vremii, spre acea noapte de iarnă, luminată de steaua care a călăuzit pe cei trei magi de la răsărit în spre Betleem, cînd Prea Curata Fecioară Maria a născut mai presus de fire Pruncul cel dumnezeesc, cel așteptat de mii de ani de omenirea întregă.

Atunci, în singurătatea aceea a cîmpiei, a strălucit slava Domnului și un înger s-a arătat în fața păstorilor care stăteau de straje împrejurul turmelor și le-a grăit: „Nu vă temeți, căci

iată vă binevestesc vouă bucurie mare care va fi pentru tot poporul, că vi s-a născut astăzi Mîntuitor, care este Hristos Domnul, în cetatea lui David. Și aceasta vă va fi ca semn: veți afla un prunc înfășat, culcat în iesle“ (Lc. II, 10-12). Apoi îndată s-au auzit acele minunate cîntări îngeresti: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pămînt pace și între oameni bunăvoire“, cuvinte sfinte care ne arată că pacea și bună înțelegerea pe pămînt sînt porunci dumnezeesti pe care trebuie să le împlinim, căci ele aduc fericirea.

Dar să ne apropiem și noi de staul și pe urma păstorilor și a magilor să intrăm înlăuntru, ca să privim de aproape minunea și să îngenunchem, căci: „Taină străină văd și preamărită, cer fiind peștera, scaun de heruvimi Fecioara, ieslea sălășluire, întru care s-a culcat Cel neîncăput, Hristos Dumnezeu, pe Care lăudîndu-L îl mărim!“

Și în adevăr, peștera este ca un cer. Intunericul dinlăuntru a fost biruit de slava Domnului și de lumina stelei. Gerul iernii a fost potolit de suflarea caldă a dobitoacelor. Singurătatea și lipsurile momentului le-au împlinit păstorii și filozofii, care au adus daruri din tot ce au avut ei mai bun. Peștera e mai frumoasă acum decît un palat, căci în ea sălășluiește Pacea cea adevărată, pe care îngerii o slăvesc, și căreia păstorii și magii i se închină.

Prea Curata Fecioară Maria înfașă pruncul în scutece, se bucură și mulțamește lui Dumnezeu că a învrednicit-o să poarte în brațele ei pe Mîntuitorul lumii și ca o mamă, păstrează în mintea ei toate cele rostite de îngeri și de magi despre Prunc, căci știe că acele cuvinte sînt însuflate de Duhul Sfînt. Bătrînul Iosif, logodnicul, îi ocrotește și poartă grijă de cele de cuviință.

Totul aici este cuprins de sfințenia tainei și de prezența nemijlocită a darului dumnezeesc. Cerul se unește cu pămîntul, îngerii cîntă și vorbesc împreună cu oamenii. Taina cea din veac ascunsă a mîntuirii se face cunoscută aici și îngerilor și oamenilor.

Numai Irod nu se bucură, aflînd despre această minune, pentru că se teme ca nu cumva Pruncul Iisus să îi ia domnia. De aceea pentru că n-a putut afla de la magi unde se găsește pruncul și să-l ucidă, ca să nu-i scape cu niciun chip, a dat poruncă să fie uciși toți copiii de parte bărbătească, de doi ani și mai mici, socotind că între aceștia va fi și Hristos. Și astfel 14.000 de prunci nevinovați au fost uciși din porunca acestui rege setos de sînge, care punea interesele sale mai presus decît viața poporului său.

Mîntuitorul însă a scăpat de sabie, întrucît părinții Lui primind înștiințare despre cele puse la cale de Irod, au luat Pruncul și au fugit în Egipt și nu s-au mai întors de acolo decît numai după ce au aflat de moartea tiranului.

Iubiților fii duhovnicești,

Ascultînd toate aceste fapte minunate din istoria sfîntă despre nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, se cuvine să ne închinăm cu smerenie înaintea Lui și să zicem: „Cu adevărat mare este taina creștinătății, Dumnezeu s-a arătat în trup“ (I Tim. III, 16).

Stăpînul cerului și al pămîntului, părăsind slava pe care de veci o avea de la Tatăl, se pogoară la noi, oamenii, în chipul cel mai smerit, ca pe noi să ne ridice la ceruri. Dumnezeu se face om, iar omul se face prin aceasta fiu al lui Dumnezeu. Între noi și Dumnezeu nu mai este acum acea prăpastie adîncă din lumea veche, peste care nu se putea trece și nici depărta-rea aceea mare, care nu putea fi ajunsă.

Prăpastia cea adîncă, Dumnezeu a umplut-o cu dragostea Sa cea mare și cu jertfa Fiului Său, prin care s-a apropiat de fiecare din noi și tuturor ne-a întins mîna de ajutor, pentru a ne călăuzi pe drumul care duce la mîntuire.

Pentru iubirea Sa cea mare pentru noi, Mîntuitorul Iisus Hristos S-a pogorît din ceruri, S-a întrupat de la Duhul Sfînt și din Fecioara Maria și S-a făcut om.

Dumnezeu era, deoființă cu Tatăl și acum îl vedem Prunc înfășat în scutece, asemenea fiilor noștri.

„Toate prin El s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din cele ce s-au făcut“ și totuși acum stă culcat în iesle și în cel mai sărac sălaș. „Întru ale Sale a venit și ai Săi pe El nu L-au primit. Iar cîți L-au primit, adică celor ce cred întru numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu“ (Ioan 1, 11-12). Pentru că înfrățindu-Se cu noi Fiul lui Dumnezeu, am devenit și noi fii ai lui Dumnezeu. De acum Dumnezeu este Tatăl nostru cel din ceruri, iar noi copiii Lui. Către El ne îndreptăm rugăciunile noastre cele smerite și El ne vede și ne ascultă ca un părinte pe fiii săi.

Daruri ca acestea ne-a adus Fiul lui Dumnezeu, iubiților. De aceea bucuria noastră este deplină cînd ne facem vestitori ai Acestuia către voi, fiii noștri și cînd aflăm că voi primiți cu mulțămire și cu dragoste această veste.

Dar, dacă Dumnezeu ne-a iubit și ne-a dăruit cu așa de mari daruri, sîntem și noi datori ca să iubim pe Dumnezeu, iar „cine iubește pe Dumnezeu, iubește și pe fratele său“ (I Ioan IV, 21). Pentru că: „Dacă zicea cineva: Iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este; pentru că cel ce nu iubește pe fratele său pe care îl vede, nu poate să iubească pe Dumnezeu, pe care nu-L vede“ (I Ioan IV 20). Astfel dragostea față de Dumnezeu se arată prin dragostea față de frații noștri, dragoste care se arată nu numai cu cuvîntul, ci mai ales cu faptele cele bune, care sînt mărturie și măsură a credinței noastre.

„Astfel dar, iubiții mei, precum ați ascultat totdeauna, nu numai cînd eram de față—cum spune Sf. Apostol Pavel—ci cu mult mai virtuos acum, cînd sînt departe, lucrați cu frică și cu cutremur la mîntuirea voastră“ (Filip. II, 12).

Iubiți adevărul și dreptatea și faceți-vă propoveduitori ai păcii pe pămînt, ca îngerii la Betleem, cînd L-au vestit pe Mîntuitorul lumii și au chemat pe toți oamenii la pace și la bunăvoire.

Dați lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu și dați patriei noastre ceea ce i se cuvine, după cum ne învață Mîntuitorul.

Îngrijiți de buna podoabă a bisericilor voastre și cercetați-le cît mai des, în Dumineci și sărbători, pentru că ele sînt școala noastră cea duhovnicească în care s-a născut și s-a călit poporul nostru credincios dintru început.

Aceeași grije să o purtați și de celelalte instituții și așezăminte obștești, căci ele sînt orînduite pentru luminarea, apărarea și îndeplinirea noastră cu cele de trebuință.

Pe întinsul patriei noastre, ați văzut că se înfăptuesc multe lucrări folositoare pentru noi, care ne arată că o minte pricepută și gospodărească rînduește, tot mai spre bine, treburile obștești ale țării noastre. Această minte pricepută și gospodărească sînt conducătorii patriei noastre. Pe aceștia dar se cuvine să-i sprijinim, muncind fiecare din noi cu rîvnă la locul nostru de muncă și îndeplinind cu dragoste îndatoririle noastre cetățenești.

De asemenea vă îndemn, ajutați-vă unii cu alții în munca de fiecare zi și îngrijiți-vă să păstrați între voi acele legături curate de prietenie și de bună înțelegere, care sînt așa de frumoase în viața creștină și care aduc fericirea familiilor voastre.

Dumnezeu să vă ajute în tot ceea ce este de folos pentru mîntuirea și buna sporire a familiilor voastre. Să vă dăruiască

pace, sănătate și voie bună, ca să petreceți Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului, ale Anului Nou și ale Bobotezii cu toată mulțămirea.

Iar Anul Nou, care vine, să fie an de pace și bunăvoie pentru toată omenirea.

Al vostru către Domnul, de tot binele rugător.

† CHESARIE
EPISCOPUL DUNĂRII DE JOS

Data în reședința noastră episcopală din Galați, în anul mântuirii 1957, cu prilejul Nașterii Domnului.

Nr. 7500/1957.

COMEMORĂRI

ROMINIA, — REPUBLICĂ POPULARĂ

La 30 decembrie 1947, după alungarea de pe tron a ultimului Hohenzollern, țara noastră a pus o nouă piatră de hotar pe drumul dezvoltării sale istorice, proclamându-se Republica Populară Română. Se împlinea atunci visul de aur al unei întregi generații de luptători, formulat atât de simplu și totuși atât de cuprinzător, de geniul marelui Nicolae Bălcescu, care, cu un veac mai înainte, cerea «Intemeierea unei republici democrate, a unui stat de cetățeni liberi și egali, sau de o potrivă unii cu alții, fără domnie și boierie».

S-a spus — și pe bună dreptate — că proclamarea Republicii Populare Române «reprezintă încununarea luptelor pentru libertate și independență națională, duse cu vitejie de poporul român de-a lungul secolelor, de la luptele pe care le-au purtat însuflețiți de o fierbinte dragoste de țară, oștenii lui Mircea cel Bătrîn și Ștefan cel Mare, răsculații lui Horia și pandurii lui Tudor, pînă la dorobanții din 1877 și eroii războiului eliberator antihitlerist».

În mănușchiul de idei care definesc Republica Populară Română, se găsesc îngemănate, așa dar, noțiunile de libertate și independență națională, cultul pentru valorile nepieritoare din trecutul de luptă al poporului, înlăturarea oricărei exploatare a omului de către om, trecerea puterii politice în mâinile oamenilor muncii de la orașe și sate, un democratism real caracterizat prin aceea că principalele mijloace de producție sînt proprietate obștească.

Au trecut zece ani, de cînd România trăiește sub zodia vieții republicane. Împlinirea acestui deceniu ne îndatorează să ne oprim o clipă pe loc, — să privim spre trecut, să încercăm o cunoaștere mai adîncă a prezentului și să creionăm chipul de mîine al țării, la închegarea căruia au început deja să lucreze milioane de făurari ieșiți din marele fluviu popular.

Privind spre trecut, sîntem ținuți să realfirmăm paradoxul că eram o țară bogată în care domnea sărăcia, imensa majoritate a poporului trăind o viață de mizerie, de lipsuri și de privațiuni, secerată de molime și boli, fără știință de carte, trudind pentru viața de huzur a unui pumn de oameni. Ca nimeni altul, poetul Octavian Goga a zugrăvit în versuri nemuritoare acest trecut al pătimirilor noastre, ca țară bogată cu oameni săraci, scriind:

Privighetori din alte țări
 Vin doina să ne-asculte
 La noi sînt cîntece și flori
 Și lacrimi multe, multe.

Munții noștri aur poartă
 Noi cerșim din poartă-n poartă.

Trecutul acesta a apus pentru totdeauna. Astăzi cunoaștem o altă față a țării. Priveliștea ei ne umple sufletul de mulțumire și de îndreptățită mîndrie. Sonde, fabrici și uzine noi au răsărit pe tot întinsul țării, provincii întregi au îmbrăcat veșmintul belșugului, a dispărut neștiința de carte, torțe de lumină se aprind în fiecare sat, iar plugul de lemn a devenit obiect de muzeu.

Pasul decisiv pentru aceste schimbări în înfățișarea de astăzi a țării a fost înlesnit de două momente mari, care se înscriu cu litere de foc în istoria acestui deceniu de viață republicană. Primul, este naționalizarea principalelor mijloace de producție din industrie și transporturi, societăți bancare și de asigurări, transformarea lor în proprietate socialistă, bun al întregului popor, — fapt petrecut în iunie 1948. Al doilea este hotărîrea, din martie 1949, privitoare la transformarea socialistă a agriculturii, a lichidării oricărei forme de exploatare a omului de către om în lumea muncitorilor de pe ogoare.

Industria și agricultura țării au cunoscut de atunci salturi uriașe înainte. Astfel, planificarea economiei naționale, în domeniul industrial, a făcut ca întreaga producție a anului 1948, să se realizeze acum: «într-un singur trimestru la energia electrică, în numai patru luni și jumătate la țitei, în mai puțin de cinci luni la cărbune, într-un singur trimestru la fontă, în mai puțin de cinci luni la oțel, într-un singur trimestru la gaz metan, în o lună și jumătate la tractoare». Au fost create ramuri industriale noi, precum: utilaj petrolifer și minier, tractoare, camioane și autobuze, aparatură electrotehnică, produse chimice și îngrășăminte minerale pentru agricultură, mase plastice, fibre sintetice, extracția de uraniu, etc.

Sînt cîteva provincii, care — ținute în trecut în cumplită stare de înapoiere — și-au schimbat astăzi cu desăvîrșire fizionomia lor economică. În Moldova, bunăoară, s-au construit un mare laminor de țevi la Roman, o uzină de rulmenți la Bîrlad, o fabrică de ciment la Biczaz, o fabrică de antibiotice la Iași, uzine textile la Botoșani, iar în ținutul Bacăului sonde fără număr sorb din adîncul pămîntului aurul negru al acestui colț de țară, unde — pe curînd — va fi gata și construcția celei mai mari hidrocentrale de la noi. În Oltenia, au fost descoperite imense zăcăminte de petrol, care dau un sfert din întreaga producție de țitei a țării, la Craiova a fost pusă în funcțiune marea întreprindere «Electro-Putere», la Rovinari s-a deschis o bogată carieră de lignit, iar la Livezi se fabrică zahăr pentru toată populația acestei provincii. Nici Dobrogea, oprită Dobroge de odinioară, n-a fost dată uitării. Aci au fost construite: termo-centrala Ovidiu, uzinele metalurgice și fabrica de ciment din Medgidia, o fabrică de conserve de pește, și sînt aproape gata lucrările de construire a uzinei de superfosfați de la Năvodari.

În agricultură, 1.300.000 de familii țărănești au pornit pe drumul lucrării în comun a pămîntului, sectorul socialist cuprinzînd 48% din suprafața agricolă a țării. Față de 1938, cînd existau încă 25.000 pluguri de

Term, astăzi țara dispune de 110.000 mașini și utilaje agricole principale, din care 28.500 sînt tractoare. Și-a făcut dovada că lucrarea în comun a pămîntului aduce bună stare în casele țărănimii noastre muncitoare, iar folosirea mijloacelor mecanice de lucru nu numai că ușurează munca oamenilor, dar contribuie în mod hotărîtor la asigurarea unor recolte din cele mai bogate.

Aceste însemnate progrese din industria și agricultura țării, înregistrate în decursul primului deceniu de viață republicană din istoria patriei noastre, au dus — cum este și firesc — la o considerabilă ridicare a nivelului de trai a maselor muncitoare din orașe și sate, au făcut să dispară șomajul, au sporit consumul de alimente, îmbrăcăminte și încălțăminte pe cap de locuitor.

Satele cu deosebire, au cunoscut prefaceri adînci. Foarte multe din ele sînt astăzi electrificate, folosesc radioul, au fost înzestrate cu noi localuri de școală, cămine culturale și biblioteci. Se construiesc tot mai multe case de locuit, care încep să fie mobilate cu gust.

Avîntul cultural din deceniul Republicii nu poate avea asemănare cu nimic din trecutul țării noastre. Cel mai înalt așezămînt științific al țării — Academia Republicii Populare Romîne — a fost reorganizat și orientat, în cercetările sale, spre rezolvarea practică a unor probleme legate de viața însăși a colectivității naționale. Academia are filiale în principalele orașe universitare din țară, numără cîteva zeci de institute de cercetări științifice și o armată de cercetători în toate domeniile de creație și de studiu. Sub egida Academiei, s-au tipărit în acest deceniu: Dicționarul limbii romîne, foarte multe documente privind istoria Romîniei, s-au inițiat cercetări de înalt nivel științific în domeniul matematicii, al mecanicii și aerodinamicii, în domeniul științelor tehnice și sociale, în științele medicale, în probleme privind limba, stilul și fonetica.

Proza, poezia și dramaturgia romînă și a naționalităților conlocuitoare, au cunoscut și ele progrese de mare răsunset în timpul acesta. S-au tipărit acum mii de titluri de lucrări, în tiraje de multe milioane. O bună parte din lucrările prozatorilor, poezilor și dramaturgilor noștri au fost traduse în limbi de circulație mondială, în limbile multor popoare din Europa și Asia, iar pîșese romînești de teatru au fost puse în scenă în multe țări din lume.

Pe planul vieții artistice, succesele înregistrate în acest deceniu de viață republicană sînt tot așa de mari. Există astăzi teatre permanente de stat în mai toate marile orașe ale țării, după cum există teatre permanente în limbile naționalităților conlocuitoare, teatre de operă și balet, orchestre simfonice cu activitate neîntreruptă, — ca să nu mai amintim de marile ansambluri corale ale unor instituții și întreprinderi, și de nenumăratele echipe artistice de amatori din lumea satelor și orașelor.

Ceea ce nu trebuie uitat, cînd vorbim de viața artistică a țării, sînt răsunătoarele manifestări, individuale sau colective ale artiștilor noștri peste hotare, — în Europa sau în alte continente. Teatrul Național «I. L. Caragiale» din București a prezentat spectacole la Paris și la Veneția, Teatrul de Operetă a făcut un lung turneu în U.R.S.S., Ansamblurile corale și de dansuri M.F.A., M.A.I., și C.C.S., au înfățișat muzica și dansul romînesc peste țări și mări, — nume de cîntăreți și actori romîni fiind cunoscute astăzi în toată lumea.

Mențiune specială trebuie să facem despre realizările din domeniul cinematografilei. În anii Republicii au fost create primele filme artistice românești, a luat ființă un institut de artă cinematografică și a fost construită o cetate a cinematografilei la Buftea, cu studiouri și platouri de filmare, care se situează în fruntea întreprinderilor de acest gen din tot sud-estul european.

Integrată în lagărul țărilor socialiste, Republica Populară Română a rezolvat problema minorităților naționale în chip constructiv, acordând acestora egalitate în drepturi cu populația majoritară a țării, — și a așezat la baza politicii sale externe principiul coexistenței pașnice a statelor cu orînduiri sociale diferite. Țara noastră militează pentru colaborare internațională, pentru reducerea generală a armamentelor și forțelor armate, pentru interzicerea armelor atomice și cu hidrogen, ei îi este scumpă ideea încheierii unui acord cu privire la încetarea imediată a experiențelor cu aceste arme și se declară pentru un sistem de securitate colectivă în Europa și Asia.

În spiritul respectului desăvîrșit al libertății de conștiință, a rezolvat Republica Populară Română și problema raporturilor cu cultele religioase existente pe teritoriul său. În Constituția țării se află înscris principiul libertății de conștiință și libertății de organizare pentru toate cultele religioase, principiul garantat și pe deplin respectat de statul român.

În chiar primul an de existență a Republicii, după trecerea la cele veșnice a Patriarhului Nicodim Munteanu, Biserica Ortodoxă Română și-a ales pe cel de al treilea Patriarh al său, promovînd în acest loc de înaltă răspundere pe Mitropolitul de atunci al Moldovei, Prea Fericirea Sa Părintele Justinian Marina.

De atunci, Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Justinian, primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe în Republica Populară Română, conduce destinele acestei Biserici potrivit rînduieiilor ei canonice și tradiționale, păstrînd unitate de doctrină, cult și disciplină cu Biserica Ortodoxă Ecumenică a Răsăritului, — și colaborînd cu statul român la așezarea unei vieți de dreptate socială, de bună stare și pace pentru toți fiii săi.

Deceniul Republicii a adus și pentru Biserica Ortodoxă Română, însemnate sporuri de bine, manifestate în reorganizarea ei ca instituție—care a devenit acum unitară, în trecerea învățămîntului teologic de toate gradele sub privegherea sa directă, în reșezarea monahismului pe făgașuri patristice. Biserica Ortodoxă Română a zidit sau restaurat acum mărețe catedrale mitropolitane și episcopale — la Timișoara, Constanța și Galați, multe biserici în satele și orașele țării, au fost restaurate valoroase monumente istorice-bisericești în cuprinsul tuturor Eparhiilor, — lucrările de această natură atîngînd o amploare neobișnuită în Arhiepiscopia Bucureștilor, unde înnoirile de la Mînăstirile Dealu, Căldărușani, Ciorogîrla, Ghighiu, Schitul Maicilor, biserica Sfîntul Spiridon și clopotnița Catedralei Patriarhale din București, stînesc admirația credincioșilor și a vizitatorilor de la noi și de peste hotare.

Nu putem uita că multe din lucrările privind bisericile nou construite și restaurările de monumente istorice s-au făcut și continuă a se face cu sprijinul material al statului român, care — prin Departamentul Cultelor —

înscrisie în bugetul fiecărui an importante sume de bani pentru astfel de lucrări.

Drumul străbătut pînă acum de Republica Populară Romîină, izbînzile reale înregistrate de ea în toate domeniile de muncă și creație, înaltul prestigiu de care se bucură țara noastră pe arena internațională, atașamentul său neșovăitor pentru slujirea marii cauze a păcii și înfrățirii popoarelor, — toate acestea îndreptătesc să privim cu încredere viitorul, și icoana pe care inima noastră o făurește pentru țara de mîine, este înconjurată de aureola celor mai frumoase biruințe și înfăptuiri.

«Puternică, liberă, pe soartă stăpîină,
Trăiască Republica Populară Romîină».

REDACTIA

ÎNDRUMĂRI PASTORALE SCHIȚE ȘI PREDICI

„EMANUIL“ CE SE TĂLMĂCEȘTE: „CU NOI ESTE DUMNEZEU“

(Isaia, VII, 14 sq.; Matei, I, 23).

Măreția Intrupării stă în faptul inițial, care uluiește cu adevărat pe credincioși și pe care l-a exprimat cu atita putere Apostolul Neamurilor în Epistola către Filipeni, adică stă în kenoză, deșertarea de slavă dumnezească, în smerenia de negrăit: «Să aveți în voi simțirea care era în Hristos Iisus», ne povățuiește Sfântul Pavel, «care fiind în chipul lui Dumnezeu n-a ținut ca la o podoabă la egalitatea Sa cu Dumnezeu, ci s-a golit pe Sine, a luat chip de rob... s-a smerit pe sine, ascultător făcându-se pînă la moarte...!» (Filipeni, II, 5-8).

Deci și Domnul s'avei a îmbrăcat acest veșmînt de «trup și sînge», într-un pogorămînt infinit. Acest pogorămînt este marea și nepătrunsă taină, al cărei ecou răsună pînă în regiunile fericite locuite de îngerii, care vor întîmpina cei dinții pe pruncul dumnezeesc cu imnele lor de bucurie. Și acești vestitori cerești îl vor urma pas cu pas și-l vor sluji în toate împrejurările misiunii sale: în pustie, cînd se va depărta ispitorul; în Ghetsemani, în clipa cea mare cînd va primi cupa în rugăciunea cea cu sudori de sînge; la mormînt, pentru a vesti lumii învierea atotbiruitoare; la Înălțare, în sfîrșit, ca să profețască întoarcerea în slavă pentru judecata obștească.

Jertfitor al propriei vieți și căpetenie a unei omeniri noi, El cucerește în pace și smerenie omenirea, prin credință și iubire. Mari învățați ai lumii au dat sisteme și școale dar nici una n-a durat cît creștinismul; s-au ruinat și au dispărut împărății mari, dar creștinismul a rămas, căci omenirea credincioasă a înțeles înălțimea acestei învățături pecețluită cu moarte Sa: iubiți-vă ca frații, așa cum v-am iubit Eu!

De aceea Biserica preamărește în cîntări minunate prea slăvita Intrupare a Fiului lui Dumnezeu: «Fecioara astăzi pre cel mai presus de fi-

înă naște, și pământul peșteră Celui neapropiat aduce. Ingerii cu păstorii slavoslovesc și magii cu steaua călătorească; că pentru noi s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu cel mai-nainte de veci». «Cum voi spune această taină mare? Cel fără de trup se întrupează, Cuvîntul se îngroașe, Cel nevăzut se vede și cel nepăit se pipăie și Cel fără început se începe; Fiul lui Dumnezeu, fiul omului se face, Iisus Hristos, eri și astăzi, același și în veci»¹⁾.

Evlavia populară, așa cum se vedește, de pildă, în colindele noastre, și-a arătat dragostea ei nețărnută față de Pruncul-Dumnezeu, cel «mitite! și înfășețel...» arătînd într-o adevărată epopeie cum L-a primit lumea și cum ar fi trebuit să-L primească. Dar însăși această evlavie a extins concepția ei dincolo de om cuprinzînd toate stihiele lumii — începînd cu cele mai apropiate de el, de creștin, în firea înconjurătoare —, în această prefacere a omului, într-unul nou, a cosmosului într-unul nou: cer nou și pământ nou prin Intrupare!

În această concepție popular-creștină vibrează cu o notă proprie de duioșie, simplitate și credință puternică, ideea mare că întreaga creație este însuflețită de un duh nou, de care a pătruns-o pogorămîntul printre oameni al Fiului lui Dumnezeu, care i-a redat semnificația de simbol, adică de semn material al unei prezențe spirituale, a Mării Prezențe.

Ea justifică pe deplin bucuria mare cu care întîmpină creștinii acest mare praznic împărătesc.

Mai mult: ea exprima și bucuria de negrăit a robilor, care, după mărturia istoriei nepărtinitoare, prin înfrîngerea Bisericii creștine au fost liberați; a femeilor, care și prin această înfrîngere s-au emancipat; a izbăvirii de sub legile aspre ale crudelor religii pre-creștine, care cereau pînă și jertfe omenești; într-un cuvînt ea proclamă și bucuria înfrîngerii nedreptăților sociale de tot felul la care creștinismul, religia descoperită a iubirii între Dumnezeu și oameni, ca frați și fii ai aceluiși Dumnezeu, a contribuit într-o mare măsură prin coborîrea printre ei a Celui numit de Virgiliu «scump fiu al zeilor», iar de prooroci «Sfetic luminat, Dumnezeu tare, Părinte al veșniciei, Domn al păcii» (Isaia, IX, 5).

Iată de ce, la apropierea Crăciunului, de fiecare dată cele douăzeci de veacuri creștine «au cîntat un cîntec nou», după cuvîntul Apocalipsului (V, 9), punînd în această cîntare tot freamătul și toată vibrarea sufletului religios, de cîntec simplu, naiv, ca acela al martirilor cilitani, care mergeau la moarte purtînd în trăistile lor sărcăcioase niște rulouri cu cuvintele inspirate «ale dreptului Pavel», sau ca al Sfintului Serghie din Radonej cel ce predica fiarelor sălbatice și ele îi slujeau, sau ca al colindelor noastre, care ne-au umplut inima de duioșie, de căldură și de lumină. Au cîntat un cîntec aspru, ca o chemare peste veacuri pentru prefacerea sufletului păcătos în suferință, într-unul plin de bucuria luminii line, neînserată; cîntec al întunerecului, care știe de acum ce e Lumina și nădăjduiește în ea.

Această vibrație adîncă la apropierea Crăciunului acopere suferințele și rănile «veacului», ne face să uităm lipsa de încredere în noi înșine — păcătoși înrăiți — și în semenii noștri. Ne face să uităm fața lipsită de frumusețe a păcătosului în lumina cea nepătată de păcat a Pruncului-Dumnezeu; ne face să uităm bătrînețea, boala și urîțenia păcatului în fața Celui ce se naște printre noi și moare tânăr plin de frumusețea sfințeniei,

1. Condacul de Crăciun și Mărirea la Stihovna a treia.

omenească și dumnezească, de Dumnezeu și om. În bucuria noastră se exprimă nedumerirea că cerul atinge pământul, că noi nu mai sîntem singuri, că Dumnezeu este cu noi: **Emanuel!**

Ce acopere acest cuvînt?

— El este un mesagiu către om și către firea întregă.

1. Simbolul «niceo-constantinopolitan» arată, într-adevăr, că a doua Persoană a Prea Sfintei Treimi s-a întrupat «pentru noi oamenii și pentru a noastră mîntuire». Aceste cuvinte sînt «grele de sens»; vom căuta să le pătrundem. Ele pun omul în centrul acțiunii acesteia, unice, uluitoare, de Întrupare a lui Dumnezeu: Ea are ca țintă imediată omul, creația Lui. Iată ce însemnătate ne dă nouă Dumnezeu: se întrupează, coboară din înălțimile cerului «pentru noi și pentru a noastră mîntuire». Ce lucru cutremurător este să reflectăm la un asemenea fapt! El nu se datorește conștiinței omului de păcătoșenie sa și nu poate fi cunoscut de el decît prin credință, căci este taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută! Mai mult: nu se poate afirma că Dumnezeu a fost supus vreunei necesități pentru a lua hotărîrea Întrupării; ea e fost necesară pentru om, nu pentru Dumnezeu.

Faptul Întrupării a intrat în istorie; el s-a săvîrșit; e un fapt al trecutului și împarte această istorie în două: înainte și după Întrupare. Un eon nou s-a deschis pentru omenire din clipa în care «Cuvîntul s-a făcut om» (Ioan I, 14). Specialiștii observă că deși totul e pentru om și că Întruparea e «antropocentrică»^{1 bis} totuși, subiectul acestei inițiative unice și hotărîtoare pentru omenirea credincioasă e Dumnezeu; sfatul său cel veșnic este cauza unică a acestei hotărîri. Nu omul a urcat la Dumnezeu, ci Dumnezeu a coborît la om. El lucrează, El vorbește ca om, dar este în același timp Dumnezeu; El săvîrșește Întruparea, ca Dumnezeu «de o ființă cu Tatăl și cu Duhul Sfînt», prin adumbrirea căruia se naște. El se face om, pentru ca să îndeplinească nu ceea ce săvîrșește omul, adică răul, ci ceea ce nu săvîrșește, adică binele. Ca Dumnezeu și om El e restaurarea omului, e împăcarea Lui și Descoperirea iubirii veșnice față de om.

În Tradiția creștină Întruparea are un rost înalt: acela de a desăvîrși creația și mai mult; astfel ei i se dă un rol ontologic în planul veșnic al lui Dumnezeu, căci prin această Întrupare năgrăită omul este îndumnezeit prin mijlocirea Harului, ne învață Sfîntul Atanasie, «Părintele Ortodoxiei», zicînd astfel: «Cuvîntul a luat trup omenesc, creat pentru ca să-l îndumnezească înoindu-l în sine ca Făcător și pentru ca să ne suie în cer pe toți după asemănarea cu Același. Unît cu o făptură, omul n-ar fi fost îndumnezeit, dacă anume Fiul n-ar fi fost Dumnezeu adevărat; și omul n-ar fi fost ridicat la Dumnezeu dacă Acela care a purtat trup n-ar fi fost cu adevărat după fire Cuvîntul Tatălui și după cum n-am fi fost izbăviți de păcat și de blestem, dacă trupul, pe care Cuvîntul l-a purtat, n-ar fi fost omenesc după fire (căci cu un strein n-avem nimic comun), tot astfel omul n-ar fi fost îndumnezeit, dacă Cuvîntul, care s-a făcut trup n-ar fi fost după fire din Tatăl și Fiul adevărat și propriu al Său. Căci de aceea a aflat bună această unire prin care Cel ce după fire e om se unește cu Cel

^{1 bis}). K. Barth a accentuat această idee, dezvoltînd-o în Dogmatica sa și în al său Credo; vezi traducerea franceză făcută de Pierre și Jean Jundt, col. «Ecrivains religieux contemporains»; (Paris, 1936), cap. «Natus ex Maria Virgine», pp. 87.

ce după fire este Dumnezeu, ca să fi asigurate mîntuirea și îndumnezeirea omului»²⁾).

După Sfîntul Maxim Mărturisitorul Intruparea «este ținta fericită (sfîrșitul) pentru care s-au întemeiat toate. Acesta este scopul dumnezeesc; gîndit mai înainte de la începutul lucrurilor pe care, definindu-l, spunem că este ținta finală mai înainte gîndită pentru care sînt toate, iar ea pentru niciuna. Spre această țintă finală privind, Dumnezeu a adus la existență ființa lucrurilor. Acesta este cu adevărat sfîrșitul Providenței și al celor providențiate, cînd se vor aduna din nou în Dumnezeu cele făcute de El»³⁾).

Intruparea cuprinde toate veacurile și descopere sfatul voii lui Dumnezeu, cel din veci. Pentru că pentru Hristos au primit făpturile începutul existenței lor. Intruparea stă la temelia întregii experiențe purificatoare, izbăvitoare și înălțătoare, a vieții creștinului, prin omorîrea omului vechi și învierea celui nou la Botez, prin neconținutele mortificări, învieri și înălțări ale lui în Hristos, și care reface calea sa pămîntească în fiecare dintre credincioși: «Taina Intrupării Cuvîntului, scrie Sfîntul Maxim Mărturisitorul, cuprinde în sine înțelesul tuturor ghicitorilor și tipurilor din Scriptură și știința tuturor făpturilor căzute și cugetate. Căci cel ce a cunoscut taina crucii și a mormîntului, a înțeles rațiunile celor mai înainte spuse; iar cel ce a cunoscut înțelesul tainic al Învierii, a cunoscut scopul spre care Dumnezeu a întemeiat toate de mai înainte. Toate cele văzute se cer după cruce, adică după deprinderea de a stăvili afecțiunea față de ele a celor ce sînt duși prin simțuri spre ele. Iar cele inteligibile toate au trebuință de mormînt, adică de nemișcare totală a celor ce sînt purtați spre cele de minte. Căci împreună cu afecțiunea și cu mișcarea aceasta fiind înlăturată și lucrarea și mișcarea naturală îndreptată spre cele create, răsare Cuvîntul singur, existînd de sine ca ridicat din morți, circumscriind toate cele ce au provenit din El»⁴⁾).

Specialiștii tilcuiesc aceste cuvinte pline de taine adînci, arătînd că taina Intronării cuprinde în sine înțelesul tuturor lucrurilor, deoarece toate au fost create prin Hristos și pentru Hristos, care moare și înviază în cel credincios, El fiind într-o stare de neconținută jertfire. Căci credinciosul, fiind făcut prin El și pentru El, trebuie să împlinească împreună cu El taina morții și a învierii tuturor prin El. Lumea este destinată prin firea ei să fie jertfită lui Hristos are forma de moarte ca jertfă: dar ca firea să primească această destinație, s-a făcut în vederea tainei izbăvirii lui Hristos.

Rezumînd întreaga operă patristică, Sfîntul Ioan Damaschinul ne învață despre Intrupare că «prin bunăvoința lui Dumnezeu și a Tatălui Fiul cel Unul-născut și Cuvîntul lui Dumnezeu, Cel care este în sînul lui Dumnezeu și al Tatălui (Ioan I, 18), Cel de o ființă cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, Cel mai înainte de veci, Cel fără de început, Cel care dintru început era cu Dumnezeu Tatăl și era Dumnezeu (Ioan, I, 1-2) și există în chipul lui Dumnezeu (Filipeni, II, 6), se pogoară aplecînd cerurile adică smerindu-se

2. Sfîntul Atanasie cel Mare, Despre Intruparea Cuvîntului XLIV; *Migne*, XXV, col. 173-176.

3. Sfîntul Maxim Mărturisitorul, Răspunsuri către Talasie, LX, în «*Filocalia*», vol. III, tradusă de Prot. Stavr. Dr. Dumitru Stăniloae, (Sibiu, 1948), pp. 326-327.

4. Idem, Cele două sute de capete despre cunoștința de Dumnezeu și iconomia Intrupării Fiului lui Dumnezeu, (LXVI-LXVII); în «*Filocalia*», vol. II, citată supra, pp. 148-149.

fără să smerească înălțimea lui cea nesmerită, se coboară spre robii lui printr-o coborîre inexprimabilă și neînțeleasă, se face om desăvîrșit și săvîrșește cea mai mare noutate din toate noutățile, singurul nou subsoare (Eclesiastu', I, 9-10), prin care se arată puterea înfinită a lui Dumnezeu. Căci ce poate fi mai mare decît ca Dumnezeu să se facă om? Și Cuvîntul s-a făcut fără schimbare trup (Ioan, I, 14), din Duhul cel Sfînt și din Maria Sfînta pururea Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, nu din voință, sau din poftă, sau din legătură bărbătească, (Ioan, I, 13), sau din naștere voluptoasă ci de la Duhul Sfînt și în chipul celei dintîi faceri a lui Adam. Și se face supus Tatălui prin luarea firii noastre, vîndecînd neascultarea noastră și făcîndu-ni-se pildă de ascultare, în afară de care nu este cu putință să dobîndim mîntuirea» 5).

2. Prin slăvita Sa Intrupare Mîntuitorul aduce omului descoperirea deplină, căci, după Tradiția dumnezeiască El este Revelația însăși. În Vechiul Testament se arată că nimeni nu poate vedea fața Domnului și să mai rămînă viu. El e atît de deosebit de noi încît orice vedere a ființei sale ne-ar fi pierzătoare.

Ca să-l cunoaștem pe Dumnezeu după puterile noastre fără ca El să ni se descopere potrivit puterilor firești date omului este cu neputință (de altfel: Mărginirea nu poate cuprinde Nemărginitul. Istoria sîntului Augustin este edificatoare în această privință: Am fi asemenea copilului de pe marginea mării care voia s-o verse în gropița făcută de el în nisip).

Acest adevăr este descoperit lui Moise în Vechiul Testament, în cuvintele acestea: «Moise l-a rugat: «Te rog, arată-mi slava Ta!» Domnul l-a întîmpinat cu vorba: «Desfășura-voi slava Mea în fața ta și voi striga numele Domnului înaintea ta, căci sînt îndurător cu cine vreau să fiu îndurător și miluiesc pe cel pe care vreau să-l miluiesc». Apoi a zis Domnul: «Tu nu poți să vezi fața Mea, căci nu se poate om care să Mă vadă și să rămînă viu» (Ieșirea, XXXIII, 18-20).

Sfîntul Grigorie Teologul tilcuiește într-un chip tainic și înalt aceste cuvinte referindu-se la urcarea pe munte, unde Moise a văzut slava lui Dumnezeu, descoperită lui: «Acum însă cînd încep să mă urc pe munte cu rivnă, sau ca să spun mai drept, cînd mă străduiesc să mă lupt să mă urc, pe de o parte din pricina nădejzii iar pe de alta din pricina slăbiciunii, ca să ajung în lăuntru morului și să fiu de față cu Dumnezeu (căci așa poruncește Dumnezeu), dacă cineva este Aaron să se urce împreună cu mine și să stea alături de mine, primind să facă aceasta, chiar dacă ar trebui să rămînă afară din nor. Iar dacă cineva este Nadab, sau Abiud, sau careva din adunarea bătrînilor, să se urce și el cu mine, dar să stea mai departe, după vrednicia curățeniei sale... În această urcare cu mintea spre Dumnezeu..., alergam să cuprind cu mintea pe Dumnezeu și astfel m-am urcat pe munte și am pătruns în nor, ajungînd în lăuntru lui, adică în afara materiei și a celor materiale, reculegîndu-mă în sine-mi, pe cît mi-a fost cu putință. Dar, după ce am privit în fața ochilor, de-abia am văzut lucrurile din poia lui Dumnezeu și aceasta de-abia am putut s-o fac obladuit de piatra, adică de Dumnezeu Cuvîntul, Carele s-a întrupat pentru noi; și privind puțin prin nor în lăuntru, nu am văzut prima și preacurata lui natură și cunoscută numai de ea însăși, adică de Treime, natură care ră-

5. Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, cartea III.a, cap. I; traducere de Pr. D. Fecioru col. «Izvoarele Ortodoxiei»; (București, 1938), pp. 144-146.

mîne înlăuntru al primei catapetesme și este acoperită de heruvimi, ci pe cea din urmă și care cea dintîi iese în cale. Iar aceasta este, pe cît mi-e cu putință să înțeleg, slava lui Dumnezeu sau, ca s-o numească ca dumnezeescul David, măreția Lui, care se vede din făpturile Lui, ne arată existența Lui, după cum umbrele și chipurile soarelui reflectate în ape, arată vederilor stricate soarele de vreme ce nu pot să-l primească drept, căci puritatea luminii lui copleșește vederea. În felul acesta deci ai să vorbești despre Dumnezeu, de ai fi tu Moise și Dumnezeul lui Faraon și de ai merge pînă la al treilea cer, după Pavel și de ai auzi cuvinte de negrăit și chiar de ai fi mai presus de el, învrednicit de vreun scaun și de vreun rang îngeresc sau arhanghelicesc. Căci să presupunem că ar exista un lucru cu desăvîrșire ceresc și chiar mai presus de ceruri și mult mai înalt, în privința naturii, decît noi și mai aproape de Dumnezeu decît noi, ei bine lucrul acela ar fi cu mult mai departe de Dumnezeu și de desăvîrșita Lui înțelegere, decît este mai presus de firea noastră alcătuită, umilă și aplecată spre pămînt...»⁶⁾.

Teologia ortodoxă a lămurit că a vedea «fața» lui Dumnezeu, adică ființa Lui, este cu neputință creaturii, chemată la existență din neant; căci El este în veci Același, fără prezent, viitor, trecut și această deosebire, această prăpastie, nu poate fi depășită. Omul poate asculta numai cuvîntul Lui și să trăiască în veci din el; mai presus de aceasta este pierrea. Căci ar trebui adică să înceteze de a mai fi ceea ce este, ceea ce i-a fost dat să fie — și aceasta însemnează moartea. A se atinge de ființa dumnezească nu e dat creaturii; cel ce încearcă s-o facă, moare, posedat de sufletul demonic de a vedea pe Dumnezeu, adică de a depăși condiția și locul creaturii, de a-și însuși rînduiala și locul Creatorului. Condiția mîntuirii noastre e de a afla viața — viața veșnică — înlăuntru limitelor fixate de Dumnezeu și nu în afara stării noastre de creatură, cum vrea ispita diavolului.

Ceea ce i-a fost cu putință lui Moise să cunoască, a fost slava lui Dumnezeu — lui și cîtorva aleși, ca proorocii în general, în mod sporadic. Aceasta presupunea un har special. Vederea lui Dumnezeu printre oameni, ea însăși, a fost acoperită de smerenie — mantaua lui Dumnezeu; căci zice Isaac Sirul: «Cuvîntul făcut trup s-a îmbrăcat în smerene; și prin acest mijloc a rămas cu noi în timpul nostru ascunzînd sub această smerenie puterea suveranității Sale, pentru ca zidirea să nu fie uluită de înfățișarea Sa; de aceea cel care se îmbracă cu veșmintul smereniei atrage la sine pe Hristos...».

Ca să putem să-L vedem și să nu murim, ca să vedem cu toții «slava Lui», a pătruns El în zona condiției omenești, a căcat El granița ei, fără să părăsească condiția Sa dumnezească. A coborît de sus și a primit starea de om, făcîndu-se asemenea nouă Cel ce este fără seamăn, primind un trup muritor, Cel ce este nemuritor, pentru ca astfel să-L vedem fără să murim! Aceasta însemnează Crăciunul. Minunea de a vedea pe Dumnezeu fără să mori!

Dar chiar venirea Lui pe pămînt n-a putut opri necredința unora: Filip, Sfîntul Apostol Filip, roagă pe Mîntuitorul în timpul petrecerii Sale pe pămînt să le arate pe Tatăl. La începutul cuvîntării de despărțire a

6. Sfîntul Grigorie de Nazianz, *Cele cinci cuvîntări despre Dumnezeu*, II, 2-3; traducere din grecește de Pr. Gh. Tilea și Dr. Nicolae I. Barbu, (Curtea de Argeș, 1947), pp. 9-11.

Domnului de ucenicii Săi, El le spune aceste cuvinte: «Dacă m-ați fi cunoscut pe mine, și pe Tatăl meu L-ați fi cunoscut; dar de acum îl cunoașteți și L-ați văzut!» Atunci Filip îi zise: «Doamne arată-ne nouă pe Tatăl și ne este deajuns!» (Ioan XIV, 7-8). Filip Apostolul și viitorul martir al Lui, încă nu înțelesese că ceea ce s-a întâmplat la Intrupare, ceea ce ni s-a dat odată cu pruncul Iisus este, pentru credincioși, scopul veșnic al istoriei, al tuturor privirilor noastre, dincolo de care nu se mai poate vedea și auzi nimic; e Revelația însăși ajunsă la termenul ei final. «Cel ce M-a văzut pe mine, a văzut pe Tatăl. Cum zici tu: Arată-ne pe Tatăl? Nu crezi tu că Eu în Tatăl sînt și că Tatăl este întru Mine?» (Ioan XIV, 9-10). Cel ce mai caută ceva dincolo de Iisus e sortit unor chinuri veșnice, e de pe acum în iad, în concepția creștină, deoarece nu există viață veșnică decît cea dată de Iisus. Dacă ar mai exista ceva dincolo de El, atunci sau Dumnezeu nu ne-a dăruit totul, sau El nu e întreg în Iisus Hristos.

Cel ce caută ceva dincolo de Iisus Hristos n-a cunoscut iubirea dumnezească, plinătatea prezenței Lui. Iisus Hristos însuși nu i-a fost de ajuns. Ori în Iisus Hristos cel întrupat Dumnezeu însuși ne-a dat propria-i viață. El e dăruirea de sine însuși, jertfa ultimă pe care o putea face. Nec plus ultra! Viața, prin definiție e aceea ce nu se poate da de două ori și dincolo de care nu mai poți da nimic. Iar cei care, ca Sfântul Apostol Filip, cer alte Descoperiri sau adausuri de descoperire, încă n-au cunoscut deplin pe Iisus Hristos și încă n-au înțeles că Dumnezeu cel viu nu poate da mai mult decît pe sine însuși!

Cel ce caută mai departe și nu se oprește la El e pierdut; cel ce se oprește la El e mîntuit!

După proorocul Moise și Apostolul Filip, dreptul Simeon, ne arată altă atitudine în fața descoperirii aduse de Mîntuitorul: Cel dintîi simbolizează epoca Vechiului Testament, în care descoperirea nu e dată în toată plinătatea ei; cel de al doilea simbolizează — într-o clipă a vieții sale, numai —, pe cei care socotesc neîndestulător ceea ce a binevoit să descopere Dumnezeu prin Intruparea Fiului său.

Dreptul Simeon, însă, se oprește la Iisus Hristos, în care vede plinirea Descoperirii dumnezeiești, dincolo de care nu mai are ce căuta: «Acum s'obozeste pe robul tău, Stăpîne, după cuvîntul Tău în pace; că văzură ochii mei mîntuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea tuturor noroadelor; lumină spre luminarea oamenilor și spre slava poporului Tău, Israil» (Luca, II, 2-32). Văzînd pe pruncul nou născut a văzut Descoperirea mîntuirii; a văzut tot ce poate vedea un om pentru mîntuirea lui. Și totuși, dreptul Simeon nu e nici un profet mare ca Moise, nici un Apostol și martir cu Filip; despre el știm numai că aștepta mîngîierea lui Israil: o află și se întoarce în pace în casa sa. De acum poate să moară. El nu mai caută, căci a aflat; nu mai bate, căci i s-a deschis; nu mai năzuește căci toate s-au plinit și termenul așteptărilor sale a sosit.

Aceasta însemnează că oricărui mădular al Bisericii îi poate reveni această bucurie de nespus de a pleca împăcat pe celelalte meleaguri, ale vieții veșnice. Fiecare dintre noi «se poate întoarce în pace în casa sa», cu condiția să avem urechi de auzit și Duhul să rămînă asupra noastră în adevărata Biserică a lui Hristos. Aceasta se întîmplă dacă primim ca El să se nască în noi și să nu mai fim altceva decît ceea ce este El în noi, zicînd cu Apostolul: «Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine» (Gal. II, 20). Trăind în această «livadă duhovnicească», cum au numit sfinții

pustiei Biserica, înțelegem că Intruparea Fiului lui Dumnezeu a descoperit tot ce ne era de trebuință, că e Revelația însăși, dincolo de care nu mai e nimic, ori e neantul sau moartea⁷⁾.

Iată unele aspecte ale urmării Intrupării Fiului lui Dumnezeu concretizate în răspunsul la trei atitudini față de ea: a prorocului Moise, a Apostolului Filip, a dreptului Simeon.

În cântări dumnezeiești sfința noastră Biserică a preamărit Descoperirea luminei mîntuitoare, zicînd: «Cercetatu-ne-a pre noi de sus Mîntuitorul nostru, răsăritul răsăriturilor; și cei dintru întunec și din umbră am aflat adevărul; că din Fecioară s-a născut Domnul». «Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței. Că întru dînsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat să se închine Ție, soarelui dreptății și să te cunoască pre Tine, răsăritul cel de sus, Doamne, mărire Țiel!»⁸⁾.

3. Dar după învățătura creștină chiar stihiele cosmice participă în principiu la această transfigurare, înobilare și înnoire, prin deșertarea lui Dumnezeu în lume; căci Mîntuitorul a reunit la Intrupare stihiele materiale, cu cele duhovnicești, recapitulînd în sine nu numai cele duhovnicești și omenești, deci și pe cele materiale și neînsuflețite.

Intr-adevăr, firea întregă suferă și e supusă deșertăciunii din pricina căderii protopărintelui nostru, Adam cel dintîi (Romani, VII, 19- 23); prin Adam cel de al II-lea ea se va ridica din nou la starea dintîi și mai presus de ea. Dar Răscumpărarea ontologică și deci transfigurarea ei, nu s-au săvîrșit decît în potență. În fire se află aceleași puteri ca și în suflet și pentru ca să aibă o valoare pentru suflet, ea trebuie purificată. Apostolul Neamurilor ne învață că firea descopere însușirile lui Dumnezeu (Romani, I, 20).

Dar concepția creștină cere un har care să lumineze și sufletul și lucrurile spre a se putea întreține despre Creatorul lor. Omul e «preotul» firii, consacrînd-o lui Dumnezeu. Această «întoarcere» a ei la scopul ei cel bun se realizează prin Hristos, care a creat-o și a făcut-o primitoare de har și purtătoare de viață pentru oameni. Această consacrare și întoarcere la Dumnezeu, a firii, își află împlinirea ei cea mai desăvîrșită în Euharistie: «Noi le aducem lui Dumnezeu, scrie Sfîntul Irineu despre darurile produse⁹⁾, nu ca unuia care are nevoie de ele, ci aducîndu-I mulțumiri pentru puterea Lui și sfințind creația Sa». Prin ierurgii cele neînsuflețite se purifică și se binecuvîntează, căpătînd nimbul sfințeniei.

Inceputul acestei spiritualizări a întregii creații l-a făcut umirea firii dumnezeiești, pur spirituală, cu cea omenească, amestecată. Omul, ca preot și stăpîn al creației aduce firea la Dumnezeu pentru ca El să se proslăvească prin ea : «Dumnezeule al Părinților noștri, zice Sfîntul Grigorie de Nisa..., care prin înțelepciunea Ta ai plăsmuit omul, ca să stăpînească peste toate pe care le-ai făcut, ca să conducă lumea în sfințenie și dreptate și ca să le stăpînească în dreptatea inimii...»¹⁰⁾. Cosmosul are un înțeles și un tîlc prin om, care îl rezumă, după concepția creștină; prin om îl va slobozi Creatorul ei, de «deșertăciunea» și de «stricăciunea», în care se

7. Pentru partea aceasta vezi Roland de Pury, *Présence et Eternité*, Neuchâtel, Paris, 1943), pp. 49 sq.

8. Exapostilaria și Troparul de la 25 decembrie.

9. Sfîntul Irineu, *Adversus Haereses*, IV, 18, nr. 6: Migne, P. G., col. 1029.

10. Sfîntul Grigorie de Nisa, *Asupra cuvintelor: «Să facem...»*, Migne, P. G., XLIV, col. 264, d.

găsește de la cădere: «Creatura va fi liberată de robia stricăciunii..., ne spune Sfântul Ioan Gură de Aur¹¹⁾, și va urma prefacerea trupului tău. După cum ea s-a făcut stricăcioasă cînd trupul tău s-a făcut stricăcios, tot astfel ea te va însoți și te va urma din nou»¹¹⁾).

Însemnătatea cosmică a Intrupării e proclamată mai ales de cîntările liturgice ale Crăciunului. Cosmosul care tinde la starea dinainte de cădere — și mai presus de ea —, este transfigurat prin Intruparea, Botezul, moartea pe Cruce a Mîntuitorului, prin Învierea și Înălțarea la dreapta Tatălui.

Dar începutul s-a făcut la Intruparea Domnului. Cîntările Crăciunului exprimă bucuria împăcării omului cu Dumnezeu, a transfigurării sau «îndumnezeirii» firii omenești prin unirea ei cu Cuvîntul cel veșnic: «Cumplita vrajbă cea către sine Stăpînul tăind-o de tot, cu venirea Sa în timp, cîntă Biserica într-una din aceste cîntări, a pierdut pe stăpînitorul de suflete, împreunînd lumea cu ființele cele fără de materie; puînd pe Născătorul apropiat făpturei»¹²⁾. Toată făptura cea stricăcioasă se asociază la această laudă a operii răscumpărătoare a Intrupării Domnului: «Scăpînd de pierdere cel care era să se facă prin înșelăciune Dumnezeu, toată făptura laudă ca tinerii pre Cuvîntul ce s-a deșertat, și-l laudă cu frică temîndu-se, fiind stricăcioasă, măcar că înțelepțește aștepta»¹³⁾.

De aceea imnele se prefac într-o unire a cerului cu pămîntul în preamărirea lui Dumnezeu care «plecînd cerurile s-a pogorît»: «Să se bucure cerul, să se veselească pămîntul, că s-a născut pe pămînt miezul lui Dumnezeu dînd mîntuire lumii... Pre carele îl măresc toate»¹⁴⁾.

Întreg pămîntul să întîmpine și să se înalțe spre Hristos cu bucurie: «Hristos se naște, măriți-L; Hristos din ceruri, întîmpinați-L; Hristos pe pămînt, înălțați-vă! Cîntați Domnului tot pămîntul, și cu veselie laudați-l popoarelor, că s-a preamărit!»¹⁵⁾. Uimirea pentru această minune dumnezească a Intrupării nu mai cunoaște margini: «Auzi cerule, ascultă pămîntule, să se clădească temelii, să se cutremure cele dedesubt că Dumnezeu și Ziditorul în zidire trupeză s-a îmbrăcat și cela ce cu mîna tare a zidit făptura, din pîntecele zidirei se vede...»¹⁶⁾. «Ce vom aduce ție, Hristoase? Că te-ai arătat pe pămînt ca un om pentru noi; că fiecare dintre făpturile cele făcute de Tine, îți aduc mulțumită: Îngerii laudă, cerurile steaua, magii daruri, păstorii minunea, pămîntul peștera, pustiu! eslea...»¹⁷⁾. Pricina este că în principiu firea s-a înnoit astăzi: «Prea mărită taină se săvîrșește astăzi: Firea se înnoiește și Dumnezeu om se face; ce a fost a rămas și ce nu a fost a luat, nici amestecare răbdînd, nici despărțirea»¹⁸⁾.

*

11. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Asupra Epistolei către Romani*, XIV, 5; Migne, P. G., LX, col. 530.

12. Cîntarea a V-a după irmos; al doilea canon, la Utren'e, Mineiul pe decembrie, la Năsterea Domnului.

13. Cîntarea VIII-a, după irmos, al doilea canon la Utrenie, aceeași sărbătoare.

14. Cîntarea I-a, compunerea lui Cosma, și Catisma, glas VIII, la Utrenie, aceeași sărbătoare.

15. Cîntarea I-a, irmosul, din Canonul I, facerea lui Cosma, de la Utren'e, aceeași sărbătoare.

16. Troparul, glas I, la ceasul al VI-lea, aceeași sărbătoare.

17. Stihira V-a la «Doamne strigat-am» în Mineiul pe decembrie, la 26.

18. Stihira I-a, la Stihovnă, la aceeași sărbătoare.

Sfântul Ioan Evanghelistul declară că dacă s-ar scrie toate câte a făcut și a învățat Domnul n-ar încăpea în lumea aceasta: și tuturor s-a făcut începătură prin Intruparea Fiului lui Dumnezeu. Dar dacă Dumnezeu întrupat e cu noi — Emanuil — omul îndumnezeit se înalță la El. De aceea Descoperirea proslăvește în felurite chipuri Intruparea Fiului lui Dumnezeu. Ea o numește «taina cea din veac ascunsă în Dumnezeu» (Efeseni, III, 9), «dezvăluirea tainei celei ascunse de-a lungul veșnicilor veacuri» (Romani, XVI, 25), hotărîtă din veci «după sfatul rînduit și a lui Dumnezeu știință de mai înainte» (Fapte, II, 23). Scripturile descriu pe larg nevoia venirii lui Mesia: «Vai mie, strigă profetul Miheea (VII, 2), că a pierit cel credincios de pe pămînt și nu este între oameni unul care să facă dreptate... «Nu este unul care să facă binele!...». (Psalmul XIII, 3).

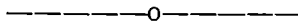
«Pleacă, Doamne, cerurile și Te pogoară!» (Ps. CXLIII, 6). — Și a plecat cerurile și întuneric era sub picioarele Lui!» (Ps. XVII, 11).

În cuvinte întrarîpate descriu, Sfinții Părinți, bucuria Intrupării mîntuitoare. Nu vom aminti aci decît pe ale Sfîntului Ioan Gură de Aur: «Taină străină și minunată văd, cîntecele păstorilor răsună de jur împrejurul urechilor mele; nu cîntă cu fluierul o cîntare lipsită de sens, ci cîntare cerească ei cîntă. Ingerii cîntă, Arhanghelii melodiază, Heruvimii înalță imne, Serafimii doxologesc. Toți prăznuiesc, văzînd pe Dumnezeu pe pămînt și pe om în ceruri, pe Cel de sus jos din pricina tainei Intrupării, și pe cel de jos sus din pricina iubirii de oameni.

Astăz Vilteemul a imitat cerul; în locul stelelor primește pe îngeri cîntînd, iar în locul soarelui face loc, în mod necircumscriș, Soarelui dreptății. Nu cercetata cum se petrece acest lucru, căci unde vrea Dumnezeu, rînduiala firii este învinsă. A voit, a putut, s-a pogorît, a mîntuit...»¹⁹). (Atît de mare este însemnătatea Intrupării: mîntuitoare încît Părinți ca Sfîntul Maxim Mărturisitorul, teologi ca Sergiu Bulgacov și mulți alții, printre care scolasticul Ioan Duns Scot... n-au ezitat să afirme că Intruparea s-ar fi săvîrșit chiar dacă n-ar fi căzut Adam în păcat.

Să reținem cuvîntul marelui Ioan Gură de Aur: «Toți prăznuiesc văzînd pe Dumnezeu pe pămînt și pe om în ceruri, pe Cel de sus jos din pricina tainei Intrupării și pe cel de jos sus, din pricina iubirii de oameni»: «Dumnezeu cu noi» a adus pe «oamenii cu noi» căci «Dumnezeu s-a înomenit pentru ca omul să se îndumnezeiască». Un teolog rus contemporan spune: «Dumnezeu potolește setea omului de Dumnezeu, și omul potolește setea lui Dumnezeu de oameni. Pogorămîntul lui Dumnezeu se numește Emanuil: Dumnezeu este cu noi. În așteptarea-i fără sfîrșit ca și veșnicia, iubirea celor trei Persoane dumnezeiești se apleacă asupra «înălțării» care poartă numele «omul este cu noi».

Prof. N. CHIȚESCU

19. Sfîntul Ioan Gură de Aur, Cuvînt la Nașterea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos; Migne, P. G., LVI, col. 385 sq.

LA DUMINICA DUPĂ NAȘTEREA DOMNULUI

«O mie de ani înaintea ochilor Tăi sint ca ziua de ieri care a trecut și ca o strajă de noapte. Tu îi faci să curgă neîncetat; ei sint ca un somn de dimineață, sint la fel cu iarba care trece: Dimineața crește și înflorește, iar seara se vestejește și se usucă».

(Psalmul, XC, 4-6).

Sîntem în ajunul unui nou an; se va implini dar neîntîrziat și cu anul calendaristic ceea ce se întîmplă cu omul care a luat hotărîrea să se schimbe și să trăiască după voia lui Dumnezeu: «Cele vechi s-au dus, acum toate s-au făcut noi», precum citim în Carlea Cărților.

Sfînta noastră Biserică mădăjduiește în progresul nostru duhovnicesc; ea vede în noul an deschizîndu-se zărilor unei vieți noi mai îmbunătățite și cu vădite roade duhovnicești. Anul nou trebuie să fie nu numai un pas către sfîrșitul călătoriei noastre de pelerini, care avem de străbătut o cale spre o supremă țintă, ci trebuie să fie și înălțarea spre o nouă treaptă duhovnicească: un urcuș cel puțin paralel cu scara vieții firești și pe a celei duhovnicești...

Pentru a însemna această deosebire între tot ce a fost cum nu trebuie să fie și tot ce va fi cum trebuie să fie, Sfînta noastră Biserică a ales două pericope minunate, una din «Evanghelie», alta din «Apostol», care se citesc în această duminică. Ele arată în urciunea lui hidă trecutul păcătos plin de fărădelegi; acest trecut pătat este simbolizat de Irod, în «Evanghelie» și de Apostolul Neamurilor în «Apostolul» zilei. Cu aceste pericope se încheie anul calendaristic într-un amurg trist, mohorît, din care va izbucni lumina atotbiruitoare de rău, și a lui Iisus Hristos, Dumnezeu și om. Cu aceasta Sfînta noastră Biserică n-a înțeles că tot trecutul nostru este păcătos și trebuie repudiat, ci numai că atîta vreme cît trăiește omul, el poate deveni din Saul un Pavel, după cum poate decădea din rău în mai rău fiind un blestem pentru el și pentru ceilalți.

Acesta din urmă este cazul lui Irod. Pericopa evanghelică de azi de la Matei II, 13-23, descrie abisul de fărădelegi ale acestui monstru cu chip de om, care, pentru a ucide pe Domnul, (pe care magii îl prevestiseră ca Împărat, deci rival al său), porunci să fie omorîți toți pruncii sub doi ani. Zadarnic măcel, zadarnică crimă: Pruncul dumnezeesc scapă în urma prevestirii îngerilor și istoria biblică își continuă mersul ei biruitor, după moartea crudului ucigaș, care pierе în răutatea lui.

Dimpotrivă, în pericopa cetită la «Apostol» din Epistola către Galateni (I, 11-19), găsim cutremurătoarea mărturisire făcută în lacrimi și suferințe a unui suflet mare care s-a scuturat definitiv de jugul păcatului, a repudiat trecutul păcătos hotărîndu-se pentru o viață nouă, în Hristos și pentru Hristos: mărturisirea Sfîntului Apostol Pavel.

*

1. De sfîrșitul oricărui lucru bun e legată o mare tristețe: Citirea unei cărți frumoase, petrecerea în aer liber a unei zile frumoase... Dar mai ales revederea în amintire a timpului trecut e legată de o îndoită mîhnire: nu numai fiindcă uităm uneori ceea ce a fost urît în trecut, ci și fiindcă am pierdut orice nădejde de a îndrepta ceea ce nu se mai poate îndrepta. Sfîrșitul anului prevestește pe cel al vieții: E plin de regrete, de tristețe. Co-

pilul, care vede pomul de Crăciun strălucind de lumină și de frumusețe, este într-o bucurie nespūsă. Dar iată că luminările se sfirșesc, lumina se întunecă, ramurile de brad se despoaie de bogăția frunzișului lor, cîntecele au încetat de mult, se face tăcere și totul e înghițit de noapte. Copilul plînge. Asemenea lui sîntem înclinați și noi să plîngem la orice sfirșit, mai ales legat de timp.

Și totuși nu totdeauna această tristețe este îndreptățită. Totul se sfirșește; totul trebuie să se sfirșească, dacă a avut un început. Este o lege a pămîntescului care cuprinde și bucuriile și tristețile. Mîntuitorul însuși spune ucenicilor Săi în cuvîntarea de adio: «Vă este de folos ca să mă duc. Căci dacă nu mă duc, Mîngîietorul nu va veni la voi, iar dacă mă duc, vă voi trimite pe Mîngîietorul (Ioan XVI, 7). Cu aceste cuvinte El punea în cumpănă prezența sa cu a Duhului Sfînt. Pe ruinele a ce e vechi, se zidește ce e nou.

Sfirșitul apucă nepregătiți pe cei care n-au cugetat la el, care nu l-au prevăzut: în loc de a fi un vizitator așteptat, acest sfirșit devine un dușman.

2. Anul care se termină ne-a dat oare ceva mai mult din punct de vedere duhovnicesc decît ceea ce aveam înaintea lui? Ne-a învățat el marea învățătură că totul se sfirșește și totuși nimic nu se sfirșește pentru creștin? În șuvoiul vieții care curge și se schimbă mereu, în care, după cuvîntul unui filozof al antichității: «nu te scalzi de două ori», există, pentru creștini, o realitate stabilă, nemișcată și mîngîietoare, ca o stîncă în mijlocul valurilor: e Dumnezeu mereu același, e Iubirea care te învață să iubești... Din toată neștiința care mă cuprinde în ceasurile grele, de ceață tomnatică, se ridică o siguranță plină de lumină, ca soarele dimineților de vară: aceea că Dumnezeu e mereu același.

3. Poate că în decursul anului trecut am constatat că e și mai dureroasă nedesăvîrșirea omenească și mai ales a noastră proprie; dar dacă prin contrast credem cu mai mare putere în desăvîrșirea lui Dumnezeu, prin însuși acest fapt ne-am apropiat de ea.

4. Acest sfirșit de an, ca orice sfirșit, cere un bilanț. La aceasta ne obligă de pildă proorocul Isaia prin cuvintele: «Nu vă mai aduceți aminte de lucrurile de altă dată și nu mai luați aminte la cele ce au fost!» (XLIII, 18). Luați de valul treburilor zilnice, greu ne rezervăm o clipă de privire înapoi la anii care s-au dus, — fantome fugare și uneori: su-părătoare.

Ce ne aduce această privire înapoi? — Mai întii amintiri care ne învinuiesc: cutare zi sau săptămînă, ori mai multă vreme, chiar, ar putea fi însemnată cu un chenar negru, pîrînd a fi fost bintuită de un demon necurat: Intregul cămin părea pustiu ori atmosfera înveninată de ieșirile orgolioase, pline de răutate, de egoism și de lipsa celei mai neînsemnate luări în seamă a demnității celorlalți; în furia noastră nu mai țineam seama de nimic, iar Dumnezeu și îngerii Lui păreau așa de departe de noi, încît credem că amintirea lor chir ne-ar fi iritat poate mai mult... Alte ori ne-am uitat pe noi înșine, pradă patimilor oarbe, spre uimirea celor ce nu ne cunoșteau și spre rușinea alor noștri... Cîte asemenea păcate nu ne amintește conștiința!

Dar, în mijlocul defilării altor scene din propria noastră aducere aminte, care ne acuză, auzim, parcă, voci lăuntrice care încearcă să ne ușureze situația, ca niște avocați mincinoși; zadarnică încercare: cugetul nostru cunoaște mai bine adevărul și alungă aceste voci mincinoase!

5. Am văzut, în acest răstimp de un an, și zile negre, de încercare și de ispită. Am uitat, totuși, repede, durerile, ca și greșalele noastre: Valurile vieții trec peste morminte și nicăieri nu crește mai repede iarba uitării ca pe ele. Și, dacă uitarea este unul dintre marile daruri, și dacă durerea despărțirii se ușurează prin obișnuință, nimic nu e mai de osîndit decât uitarea ușuratică, care izgonește nevoile trecutului, ca să nu-i mai asculte marile învățăminte pentru prezent!

Și iarăși: Dumnezeu să ne ferească de durerile trecutului, care înăspresc și acresc sufletele, fără să le facă să învețe ceva! Căci dacă simțim durerile trecutului numai ca dureri, sufletele noastre se vor lăsa abătute; dar dacă le vom trăi ca pe niște încercări, vom vedea în ele degetul lui Dumnezeu, care ne face să citim în cartea tainică a vieții voința Lui îndurătoare, care se simte în chiar acele clipe, care ne-au copleșit prin grozăvia lor. Și atunci încercările însele ne vor apărea ca o chemare a lui Dumnezeu, iar amintirile lor vor întări puterea acestei chemări.

6. Fără îndoială că cele mai slabe înregistrări ale memoriei le dau facerile de bine. Incurstăm cu tărie în ea răul care ni se face cu, ori fără voință și știință, dar înmormintăm în groapa uitării orice facere de bine; iar binecuvîntările lui Dumnezeu alunecă peste noi ca apa pe marmură, fără să lase urme.

7. Iar pentru un creștin cel mai mare dar este siguranța că nimic nu-l desparte de Iubirea cea atotputernică, pe care o găsește în Biserica lui Hristos, Cel ce s-a întrupat ca să se descopere și să fie cunoscut El și voia Lui, ca să se dea apoi preț de răscumpărare pentru noi.

De aceea printre cele mai scumpe amintiri trebuie să însemnăm împrejurările în care am auzit un cuvînt ziditor, în care am petrecut o clipă în prezența unui om evlavios, în care am avut un răspuns la o rugăciune în desperarea noastră, în clipa de restriște. «Ție unuia am greșit» (Psalmul LI, 6) și «Binecuvîntează suflete al meu pe Domnul!» (Psalmul CIII), trebuie să fie expresia învățaturii pe care o tragem din aceste amintiri; ele se rezumă în smerenie și recunoștință, deci.

8. Sfirșitul anului vine și cu proiecte pentru ziua de mîine, ca priiej de năvalnice nădejdi, de progres și proiecte mărețe, de planuri minunate de viitor, pentru oricare dintre noi. De obicei se spune că tinerii au o înclinare deosebită pentru asemenea proiectări în viitor; și nu fără îndreptățire. Ar fi un semn rău pentru cei care au trăit numai o mică parte din viața lor și mai au de trăit mult, însă, dacă ar tăia aripile închipuirii și și-ar interzice niște ambiții generoase ori chiar nădejdi nelimitate.

Nici bătrînului nu-i este oprit să facă planuri și combinații de viitor. Cei care le fac, au această atitudine nu din înțelepciune, ci din oboseală: Au văzut de atîtea ori dărîmîndu-se castelele de carton încît refuză să să mai obosească cu altele, care ar putea să aibă aceiași soartă!

În Sfînta Scriptură și anume, în Epistola Sfîntului Iacob, citim aceste cuvinte cu privire la planurile de viitor: «Venți acum cei care ziceți: Astăzi sau mîine vom merge în cutare cetate și vom sta acolo un an... Voi care nu știți ce se va întîmpla mîine!» (IV, 13, 14).

Din aceste cuvinte nu reiese că Sfîntul Iacob ar oprit aceste planuri de viitor: nu ne sfătuește abținerea fatalistă și descurajată care s-ar numi de unii «înțelepciune», ci ne arată numai «cum» să facem aceste proiecte, planuri de viitor și cu ce restricții trebuie să le încercuim ca să se realizeze.

E un adevăr prea banal că viitorul nu depinde numai de noi; totuși, îl putem «închiria», ca să zicem așa, de pe acum, pentru ca să facem în el sălaș confortabil visurilor noastre, planurilor noastre, comoarei sufletului nostru. Dumnezeu nu ne oprește de la aceasta; dimpotrivă. Căci în această dorință a noastră de a fi stăpâni cu anticipație asupra viitorului nostru este, oarecum, o proiectare a năzuinței noastre intime spre nemurire: Nu ne ajunge ce avem în prezent; vrem să-i adăugăm chiar de pe acum viitorul.

Dar acestor planuri de viitor trebuie să le dăm forma necesară, care le face veridice. Sfântul Iacob scrie: «In loc să ziceți: Dacă vrea Domnul vom trăi și vom face aceasta sau aceea., vă lăudați în deșartele voastre năzuințe...». (IV, 15, 16).

Orice contract și orice rînduială, hotărîre, are clauzele lor, care le mărginesc. Și dacă e de prisos ca la orice plan de viitor al nostru să zicem: «Dac-o vrea Dumnezeu», nu e de prisos să gîndim și mai ales să simțim acest adevăr și să supunem Domnului toate dorințele noastre. Făcînd astfel noi sfințim aceste planuri și renunțăm la cele pe care Dumnezeu nu le-ar îngădui. Duhovnicul nostru ne va da înțelepte povețe în această privință.

9. Făcînd astfel un loc și lui Dumnezeu în tainele planurilor noastre de viitor ne asigurăm un ajutor atotputernic, care ține în mîinile sale secretul viitorului fiecăruia dintre noi.

10. Iar. «mîine» va fi ce va vrea Dumnezeu și ce voi vrea eu însumi. Chiar dacă nu sînt stăpînul zilei de mîine, nimic nu mă împiedică să Cel ce are viața în El însuși care înnoiește toate, făcîndu-le vii, Cel ce știe ce nu știu eu și care mă va primi în orice situație în brațele-i părintești, păzindu-mă de orice rău. Aceasta este condiționată de supunerea voinței mele voii părintești care are o continuitate și o durată veșnică. Cel ce are viața în El însuși, care înnoiește toate, făcîndu-le vii. Cel ce a creat sufletul tău și care l-a creat din nou prin Răscumpărare, nu zice «mîine», ci zice: «astăzi»; El cuprinde tot timpul într-un veșnic prezent, și dă viața veșnică pentru că El este viața veșnică: Creștinului îi e frică de «moarte», nu de «viață».

11. Chiar în mijlocul celor mai cumplite încercări el își păstrează credința și tăria sufletească, fiind mulțumit cu ce i-a rezervat Dumnezeu. Sfântul Apostol scrie Filipenilor în amurgul vieții sale pămîntești. El era supus la tot felul de încercări, suferințe, lipsuri, primejdii neliniște cu privire la Bisericile, pe care le întemeiase, cunoscuse totul (II Cor. XI, 23-28); și acum scria din fundul unei închisori din Roma, unde-și aștepta sfîrșitul, așa, Filipenilor: «M-am deprins să fiu îndestulat cu ce am la îndemînă» (Filipeni, IV, 11).

12. Ne-am încredințat noi că nici un fir din părul capului nostru nu se clătește fără știrea Tatălui ceresc? Dînd îndemnuri de supunere la poruncile Domnului, Moise spune despre Pămîntul Făgăduinței că este «țara de care Domnul Dumnezeu vostru poartă de grijă și spre care ochii Domnului tău sînt ațintiți deapururi de la începutul și pînă la sfîrșitul anului» (Deuteronom, XI, 12).

13. Dar acestei paze a Domnului trebuie să-i corespundă credințioșia de copil al lui Dumnezeu, fără întreruperi, fără lenevie, fără opriri. Dacă slujirea lui Dumnezeu este o bucurie și o cinste, de ce ar fi slăbiciuni și oboseli în împlinirea ei? Asemenea schimbări ne sînt foarte păgubitoare;

de aceea Dumnezeu ne vrea să fim ai lui «de la început pînă la sfîrșit» și anume vrea să putem spune cu Psalmistul (XXV, 15): «Ochii mei privesc statornic sus la Domnul...».

*

Prezența lui Dumnezeu în inimile noastre goleşte trecutul de amărăciunile lui, umplîndu-l de recunoștință pentru binecuvîntările primite. Iar binecuvîntările de ieri sînt un gaj pentru cele de mîine, care îngăduie oricărui creștin să înainteze fără teamă și părere de rău spre necunoscut, să-și concentreze toate eforturile sale spre luminișurile înălțimilor duhovnicești, în anul care vine.

Domnul are taina adevăratelor mîngîieri în întristări; El știe să aducă în inimile noastre adevăratele bucurii trainice. Domnul știe să vorbească inimilor rănite; el întărește curajul și voința de a persevera într-o slujbă credincioasă. Pe oia pierdută Păstorul cel bun o caută și o aduce pe spațele sale la pășunea aleasă și la izvoarele de apă vie.

Nădejdea pe care o alimentează credința îngăduie credinciosului sincer să-și însușească făgăduința Mintuitorului: «Tristețea voastră se va schimba în bucurie» (Ioan XVI, 20).

Căci El ne-a iubit cel dintîi și ne iubește pînă la urmă (Ioan, XIII, 1)

Amintim aceasta fiindcă sfîrșitul anului este simbolul sfîrșitului celui mare. Și e greu să iubim pînă la sfîrșit, așa cum ne iubește El. Iisus ne-a iubit pînă la urmă, în presoana ucenicilor săi, care ca și noi, nu toți i-au fost credincioși pînă la urmă, nu toți l-au înțeles pînă la urmă. Și totuși El i-a iubit pînă la urmă. Urmînd pilda Sa dumnezeiască și noi trebuie să-L iubim pînă la sfîrșitul cel mare.

A-L iubi însemnează a-I sluji; însemnează să împlinim slujba smerită a robului în viață, în moarte și dincolo de moarte.

La acest sfîrșit de an să luăm hotărîrea de a-L iubi și a-L sluji pînă la sfîrșitul cel mare, cea din urmă clipă a vieții noastre.

Așa ne vom pregăti veșnicia fericită în lumina cea neînserată a Tatălui, a Fiului și a Sfîntului Duh Amin!

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Ioan Hrisostom, Cuvîntări la praznice împărătești, colecția «Izvoarele Ortodoxiei», traducere de Pr. Dumitru Fecioru, (București, 1942); **Asterie al Annasiei**, Omilii și predici, aceeași colecție, traducere de același, (București, 1946). **Fer. Augustin**, Elevations, prières, pensées, a VIII. mie, (Paris, 1918); **Benjamin Couve**, Courtes méditations, (Paris, 1929), etc.

Prof. N. CHIȚESCU

SPICURI DIN ALE NOASTRE

Viața creștină, în plenitudinea conținutului ei nobil, se caracterizează prin cotidiană trăiere, autentică și integrală, a principiilor morale propăduite de sfința noastră Biserică ortodoxă.

Prin viața impregnată cu aceste principii s-au impus și și-au cîștigat prețuire, în fața semenilor, creștinii din timpul creștinismului primar.

Sistemele etice ale antichității precreștine, deficitare sub aspectul elementului religios autentic erau lipsite de sancțiunea supremă, divină, care să dea principiilor lor autoritatea incontestabilă și obligativitatea necondițio-

nată, — lipsile și de forța interioară necesară fixării coordonatelor spirituale, în cadrul cărora viața morală să poată înflori și rodi binefăcător.

Astfel este firesc și explicabil dacă morală creștină — de origine divină și totuși integral umană — prinde teren și viața umană în antichitatea creștină se înmulție după principiile sale.

Desigur însă, aceste principii trebuie să propovăduie, explicate și făcute accesibile credincioșilor, — datoric care revine, în primul rând, slujitorilor sfințiți ai sfințelor altare : preoților. Iar chipul ideal al preotului adevărat îl conturează Mintuitorul prin cuvîntul Său și prin viața Sa pilduitoare, care dau expresie înțelepciunii celei supratemporale. Asemenea Mintuitorului, preotul este trimisul lui Dumnezeu pentru conducerea credincioșilor pe calea mîntuirii. El trăiește și lucrează în condițiile date ale timpului ; este legat de destinul uman vremelnice. Totuși apare ca un trimis din lumea eternității în dimensiunile timpului, — fiindcă propovăduiește cuvîntul etern al lui Dumnezeu, cuvînt ce pare a nu se acomoda întru totul spiritului timpului, variabil după evoluția societății umane, după rezultatele științei, după progresul civilizației, culturii. Astfel eternul și vremelnicul par a se înfrunta, mai ales că făptura umană stă totdeauna sub influența spiritului timpului, în care trăiește.

Și după legea «inerției spirituale», făptura umană intră repede în legătură de prietenie cu cei la care se simte o înrudire spirituală de concepție și de convingeri, și se îndepărtează de cei la care observă o atitudine potrivnică conceptelor și convingerilor proprii, care sînt totuși odrăslite din spiritul timpului. De aci se remarcă oarecare oscilație în ce privește asimilarea și traducerea în viața zilnică a principiilor creștine.

Transpus pe plan creștin, faptul înseamnă că în propovăduirea conținutului învățaturii creștine, preotul trebuie să țină seama de problemele și trebuințele timpului, de rezonanța lor în conștiința morală a credincioșilor, ca și de conturarea spiritual-morală a acestora. Viața creștină, care, în esența ei, este viața trăită în Duhul lui Hristos, în comuniune cu autorul vieții : Dumnezeu, — nu poate fi imaginată fără contingentă cu viața socială a timpului. Ampretele timpului nu sînt evitabile.

Astfel afirmînd realizările timpului în tehnică, civilizație, cultură, etc. și împărtășindu-ne de binefacerile lor pentru ameliorarea vieții materiale și spirituale, credincioșii dispun de o factură morală, într-o măsură oarecare, deosebită de cea din alte timpuri. În lucrarea sa duhovnicească preotul nu poate ignora faptul. — Desigur, învățătura creștină, fiind de origine divină, nu-i supusă în conținutul ei fluctuațiilor timpului ; nu-i destinată doar pentru un anumit timp, pentru o anumită situație socială, ci se adresează credincioșilor tuturor timpurilor, într-un grai pe care făptura umană de totdeauna îl va înțelege și cu un conținut permanent valabil, căci «Iisus Hristos, ieri și azi este Același și în veci» (Evr. 13,8).

Deci nu poate fi vorba de modificarea conținutului învățaturii creștine, potrivit spiritului timpului și structurării morale a credincioșilor, — e vorba însă de aflarea corespondenței potrivite între noile forme de viață și între adevărul creștin cel vechi și totuși totdeauna nou.

Preotul trebuie adică să descifreze problemele timpului, să le prindă sensul în raport cu evoluția socială și cu principiile moralei creștine și să stabilească punctele de convergență dintre ele. Asemenea trebuie să sondeze adîncurile sufletești ale credincioșilor, să le sezeze lipsurile morale și tre-

bunțile duhovnicești, să se transpună în condițiile lor de viață, încît ei să aibă convingerea că viața lor și a preotului are același numitor moral și că ea trebuie să se dezvolte pe același suport creștin. Preotul trebuie să trăiască propovăduirea sa împreună cu credincioșii, în condițiile date ale timpului. altfel el le apare ca un străin, ca un propovăduitor de principii ce nu i s-ar impune și lui ca imperative morale de viață.

Cunoscînd însă trebuințele vieții umane, integrîndu-se în ele și apropiindu-se ca *om de oameni*, preotul se va apropia de ei cu prestigiul necesar și ca propovăduitor al cuvîntului dumnezeesc, ca duhovnic, ca părinte sufletec.

În ce privește acum propovăduirea învățaturii creștine, o remarcă, poate, n-ar fi de prisos.

Preoții, deplin conștienți de importanța misiunii lor în conducerea credincioșilor pe calea mîntuirii, desigur, sînt foarte activi în propovăduirea cuvîntului dumnezeesc. Își amintesc mereu de răspunsul etiopianului dat sfințului Apostol Filip, care-l întrebase dacă înțelege ceea ce citește în Sfînta Scriptură (V. Testament : profetul Isaia) : «Cum ași putea să înțeleg, de nu mă va povățui cineva?» (F. A. 8, 27—40).

Da!... dar povățuirea este uneori deficitară, mai corect spus, unilaterală, și iată de ce :

Învățătura creștină, evident, are caracter eshatologic. Acesta dă vieții creștine sensul ei autentic. Deci perspectiva eshatologică a vieții trebuie integrată în propovăduirea învățaturii creștine. Și slujitorii sfințelor altare fac acest lucru, — numai că uneori unii pun atît accent pe caracterul eshatologic al creștinismului, încît face impresia că creștinismul ar ignora viața pămîntească. (Dealtfel una dintre obiecțiunile aduse creștinismului este tocmai că ar neglija viața pămîntească, palpabilă oricui, în favoarea unei vieți viitoare, neexperimentată de nimeni).

Se propovăduiește adică învățătura creștină mai mult în felul încît unii ar putea trage concluzia că în fața vieții de dincolo, n-ar avea nici un preț viața de aici. Punînd accentul pe un aspect, creștinismul nu mai este prezentat în adevărul său. Este o prezentare, evident, unilaterală, căci viața de dincolo se cîștigă doar în viața de aici. În viața pămîntească se realizează binele moral creștin, aici se practică virtuțile creștine.

Creștinismul sezeizează doar realitățile vieții pămîntești și cuprinde principii destinate să fie integrate în trăirea vieții pămîntești. Indrumînd spre viața de dincolo, el pune accentul și pe murcă, pe împlinirea datoriilor cetățenești, pe apărarea patriei, pe progresul social, cultural, etc. — fapt îndeobște cunoscut —. În propovăduirea învățaturii creștine *trebuie* deci integrată importanța vieții umane pămîntești pentru dobîndirea vieții de dincolo, subliniîndu-se că creștinismul nu ignorează realitățile pămîntești. După concepția creștină viața de dincolo este o realitate, — realitatea care dă sens vieții pămîntești, și în schimb plasarea ei în stare de fericire sau de nefericire este în funcție de felul trăirii morale a vieții pămîntești.

Dar în legătură cu felul propovăduirii învățaturii creștine, poate, ar mai trebui menționat un lucru, care, deasemenea, nu prezintă creștinismul în lumină adevărată.

Propovăduirea sa, adică, ia uneori cam mult caracterul unei moralizări negative, rezumîndu-se la repetarea aceluiași «clisee doctrinare», firește, cu pretenția de a spune ceva «inedit». Se vobrește adică mereu și cam mereu despre păcat, ceea ce poate lăsa impresia că creștinismul s-ar rezuma la învățătura despre păcat.

Desigur, păcatul este piedică pentru mîntuire și Mîntuitorul s-a intru-pat și jertfit pentru eliberarea sufletelor din cătușele păcatului. Păcatul îl asaltează mereu pe creștin și în diferite chipuri, și creștinul trebuie povățuit ce este păcatul și cum să se ferească de el. Este ceva imperios necesar. Totuși preotul nu trebuie să se rezume la această moralizare negativă a credincioșilor. Procedind numai așa, el neglijează partea pozitivă a creștinismului, nu arată frumusețile lui morale, ale virtuților sale, lumina lui risipitoare de întuneric spiritual, moral, optimismul sănătos de viață ce radiază, din el, bucuriile duhovnicești, pe care le infuzează credincioșilor, dinamizîndu-le viața morală, individuală și socială deopotrivă.

Moralizarea negativă, prezintă creștinismul ca religia tristeții, pe cînd el este religia bucuriei spirituale, a bucuriei supranaturale, chemînd pe toți la mîntuire și oferindu-le mijloacele necesare. Evanghela Mîntuitorului este vestea bună despre mîntuire, ceea ce implică bucurie de viață (Lc. 2,10).

Nu tăgăduim însă că unora le produce uimire și nedumerire afirmația că bucuria ar face și ea parte din conținutul vieții creștine. Spune doar Mîntuitorul: «Fericii cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia» (Mt. 5, 4) și «Vai vouă celor ce rîdeți acum că veți plînge și vă veți tîngu» (Lc. 6,25). Și totuși bucuria nu-i străină creștinismului, iar textele menționate își au sensul lor în legătură cu motivul plînsului și al bucuriei.

Dar, ce înseamnă: bucurie?

În accepția largă a cuvîntului, bucurie înseamnă mulțumirea, plăcerea, liniștea rezultată din dobîndirea unui bun oarecare; dispoziția psihologică ridicată în urma posesiunii reale sau scontate a unui bun. Este bucuria naturală, senzuală, de calitate inferioară, care atunci cînd e lipsită de implicația păcatului, nu-i lipsită totuși de valoare pentru viața creștină. Dar bucuria naturală poate avea și un conținut mai nobil de pildă bucuria rezultată din privirea frumosului în natură; a peisagiilor, florilor, ascuțirea cîntecului păsărilor, etc. Astfel de bucurii ușor îndreaptă gîndul spre Creatorul frumuseților de felul menționat. La fel, de conținut nobil, este și bucuria rezultată din practicarea unei profesii, unei meserii convenabile, din lectura unei cărți bune, din relațiile cu semenii buni și altele. Astfel de bucurii au preț moral, căci «Veselia inimii este viața omului și bucuria omului este îndelungarea zilelor lui» (Sir. 30,22).

Dar superioară bucuriei naturale, firește, este bucuria duhovnicească, supranaturală, degajată din posesiunea prezentă sau nădăjduită a bunurilor supranaturale. Ne bucurăm de iubirea lui Dumnezeu, de bunătatea și milostivirea Lui, de înfierea noastră harică, de mîntuirea la care ne cheamă Dumnezeu, de mulțimea darurilor și binefacerilor divine revărsate asupra noastră, de săvîrșirea binelui. Este bucuria asupra căreia se stăruie mult în sfînta Scriptură. Mîntuitorul spune limpede: «Bucurați-vă și vă veseliți, că plăta voastră este multă în ceruri» (Mt. 5, 12) și «Bucurați-vă mai cu seamă că numele voastre s-au scris în ceruri» (Lc. 10, 20), iar sfîntul Apostol Pavel scrie Filipenilor: «Bucurați-vă pururea întru Domnul. Și iarăși zic: bucurați-vă» (Filip. 4, 4) și Corintenilor se numește pe sine: împreună lucrător al bucuriei lor (2 Cor. 1, 23).

Insemnătatea bucuriei duhovnicești pentru viața creștină este arătată în sfînta Scriptură ades prin comparație cu urmările păgubitoare ale tristeții obișnuite, care exprimă deprimarea sulească rezultată din lipsa unui bun nădăjduit sau din pierderea unui bun posedat.

Tristețea, de conținut pămîntesc minor, procură dificultăți dezvoltării vieții duhovnicești. Ea închide sufletul față de razele atât de luminoase ale

binelui, adevărului și frumosului îl face pe om ursus, mizantrop. Sub aspect religios superficializează rugăciunea, trecind-o chiar la inventar de arhivă, duce la tardivitate în realizarea binelui, la lipsă de rezistență morală în fața ispitelor, la neîncrederea în cele propovăduite de Biserică, chiar la nesocotirea lor, la păcat. Cel cuprins de tristețea cronică simte adesea că este o povară și sieși și celor din jur și nicidecum bineplăcut lui Dumnezeu. Condamnabilă este îndeosebi tristețea rezultată din pierderea ocaziilor pentru săvârșirea faptelor păcătoase. Desigur este și o tristețea bună și anume cea degajată de căința privitoare la starea păcătoasă proprie sau a altora; de conștiința lipsei de progres în desăvârșirea morală. Este tristețea de care cel dornic de mîntuire nu va fi înconjurat.

Bucuria duhovnicească, în schimb, luminează mintea în lucrările ei, încălzește inima în hotăriri, fortifică trupul în muncă sa. Ea aduce mîngiere în suferințe, în nenorociri, chiar și în clipa morții, însuflind nădejde în miostivirea divină. Tristețea se închide în egoism, bucuria voiește să fericască și pe alții.

Cîteva texte scripturistice pot ilustra afirmațiile. «Dearte dela tine alungă întristarea, căci pe mulți i-a omorît și nu este folos întru ea» (Sir. 30, 23—24). «Întristarea inimii slăbește virtutea» (Sir. 30, 20). «Inima veselindu-se înflorște fața, iar fiind întru scirbă se mîhneste» (Prov. 15, 13). «Inima veselă bună viață face, iar omului trist i se usucă oasele» (Prov. 17, 23). «De veți păzi poruncile Mele — spune Mintuitorul — veți rămîne în dragostea Mea, ... acestea vi le-am spus, ca bucuria Mea să rămînă în voi și bucuria voastră să fie deplină» (In. 15, 10—11) ș. a. Viața creștină nu se caracterizează deci prin tristețea, ci prin bucurie duhovnicească. În propovăduirea lor, preoții trebuie să stăruie asupra acestei bucurii indicînd și mijloacele pentru a ajunge în posesiunea ei. Vor lămuri astfel pe credincioși că deschizînd larg sufletul pentru primirea adevărilor creștine și primindu-le cu iubire, cu sinceritate și transformindu-le în substanța morală a vieții, vor fi cuprinși de bucurie pentru trăirea vieții și de bucuria nădejdiei în dobîndirea mîntuirii. Greutățile întîlnite în viață să nu-i abată de la împlinirea voiei lui Dumnezeu, căci: «Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis: în casa Domnului vom merge» (Ps. 121, 1). Asemenea preoții vor lămuri credincioșii că izvor de bucurii duhovnicești este conștiința curată răsărită din împlinirea exactă a obligațiilor diferite și din săvîrșirea faptelor bune peste tot.

Iar prezentînd creștinismul ca generator de bucurii superioare, slujitorii sfintelor altare nu fac decît să-l înfățișeze în lumina adevărului.

Creștinismul este religia bucuriei duhovnicești, a frumuseții morale, a optimismului robust, reconfortant, care rodește bună înțelegere, pace și nădejdea în fericirea veșnică.

De ce deci în propovăduirea creștină să fie neglijată tocmai latura care ar trebui cultivată în primul rînd?!

Dar slujitorii sfintelor altare, cărora le revine această datorie, trebuie, firește, să fie întii ei înșiși pătrunși de acest adevăr, — ei, care prin cuvîntul și îndeosebi prin faptele lor trebuie să fie credincioșilor model de trăire creștină a vieții.

Vor putea însă să fie așa și aceia care în relațiile dintre ei — preoții — vădesc atitudini contrare? Vor putea să împodobească viața credincioșilor cu frumusețile morale ale creștinismului aceia care, în viața proprie și în relațiile dintre ei, desfigurează frumusețea morală creștină prin relații din-

tre ei — preoții — lipsite de bună înțelegere, de armonioasă împreună lucrare în via Domnului ? ! Mai ales când știm că în Sfânta Scriptură se spune : «Pe cit stă în puterea voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii» (Rom. 12, 18) ; «Sălindu-vă să păziți unitatea Duhului, întru lectura păcii». (Ef. 4, 3) ; «Cine voiește să iubească viața și să vadă zile bune... să se ferească de rău și să facă bine, să caute pacea și s-o urmeze» (I. Petr. 3, 10). Dacă aceste cuvinte sînt adresate credincioșilor în general, cu atît mai mult preoților. Iar textul de la 1 Cor. 3,9 : «Noi ai lui Dumnezeu împreună lucrători sîntem», în care sfîntul Apostol Pavel fixează importanța misiunii preoțești, pretinde lămurit viață și lucrare armonioasă între slujitorii sfintelor altare. Căci cum se vor putea numi reciproc împreună lucrători în via Domnului aceia care, servind chiar la același sfînt altar, se exclud reciproc de la iubirea creștină, de la buna înțelegere, de la împreună sfătuire și lucrare în misunea lor, negînd cu fața ceea ce pretind credincioșilor cu cuvîntul.

Firește, preotul este și rămîne om, cu însușiri ce pot înnobilă în el pe omul și pe preotul, dar și cu deficiențe, care pot umbri demnitatea de om și de preot. Iar dacă fiecare credincios trebuie să se străduiască a înlătura astfel de deficiențe și să-și stăpînească pornirile instinctive, poftele minore, care duc la neînțelegeri, cu atît mai imperativ se impune aceasta preotului. În acest scop el trebuie însă să se cerceteze pe sine, să se supună unei minuțioase și severe autocunoașteri. Da, aceasta poate fi simțită ca umilitoare atunci cînd sînt identificate grave deficiențe morale, dar ea este imperios necesară. Căci dacă voiești să-i înțelegi pe alții, privește întii în interiorul tău sufletesc, cunoașteți posibilitățile proprii, felul tău de a te manifesta și propria prețuire o dă și semenului. Deficiențele proprii trebuie recunoscute cu sinceritate și înlăturate, nu ignorate și relevate numai cele ale confrăților.

Dar buna înțelegere între împreună slujitorii poate fi tulburată nu numai de deficiențe anumite, ci chiar de însușiri și năzuinți bune, însă neechilibrate. Căci voința de a săvîrși binele, fără considerare la situația altora, ușor produce tensiuni. De pildă unui preot în vîrstă i se dă ca împreună lucrător în via Domnului un preot tînăr, proaspăt hirotonit. Preotul mai vîrstnic își cunoaște credincioșii, trebuințele lor duhovnicești. Se poate să fie și unele lipsuri, cărora însă nu le dă prea mare atenție și are convingerea că-și păstorește bine credincioșii.

Preotul tînăr, plin de entuziasmul propriu tinereții, plin de rivnă pentru cele duhovnicești, voiește și el să-și valorifice cunoștințele sale, puterea sa de muncă, sezisînd poate și eventualele lipsuri din parohie. Oricum ambii sînt rivnitori să îndeplinească o bună lucrare duhovnicească. Totuși, ușor se poate produce între ei o tensiune, care să nu promoveze lucrarea. Se poate întimpla ca preotul mai în vîrstă, întemeiat pe vîrsta sa și pe experiența pastorală, să nu voiască a lua în seamă intențiile și dorințele celui tînăr, sau invers, acesta să voiască a-și impune planul său de lucru, într-un fel lipsit de tact de condescență cuvenită față de vîrsta și experiența primului. Iar dacă fiecare stăruie în ale sale și dacă, în plus, credincioșii observă dimensiunile dintre ei, poate aceasta să promoveze lucrarea lor duhovnicească ? ! Evident, nu.

În schimb, cit de util este dacă «bătrînețea», înțelegînd evoluția vremurilor, acceptă orientări și îndemnuri din entuziasmul «tinereții», iar aceasta, la rîndul ei, se maturizează sub diriguirea bogatei experiențe pastorale a bătrîneții.

Mai aspră poate fi tensiunea cînd la acelaș altar sînt se irtilnesc, ca împreună lucrători, preoți cu activitate pastorală mai îndelungată și fiecare voiește să aibă el îndrumarea generală, să îndeplinească, cit mai mult, el serviciile religioase, îndepărtîndu-i pe ceilalți. E bine așa?! Mai ales cînd, în plus, fiecare caută să-și ciștige «aderenți personali» între credincioși și să discute numai cu aceștia planurile sale pastorale (în treacăt mai plasînd și cite o ironie la adresa confrăților) și nu — cum ar fi normal — să discute și cu confrății. Urmăriile nefaste ale unor astfel de atitudini sînt bine cunoscute. Le simt, mai devreme sau mai tîrziu, ei înșiși cei ce le-au provocat.

Dar motive de disensiuni între unii împreună lucrători în via Domnului pot fi multe. Nu intenționăm să le înregistrăm aici. Cert este însă că toate sînt în detrimentul cultivării vieții creștine a credincioșilor și implică mare responsabilitate morală din partea preotului în fața lui Dumnezeu. Mă-noscute. Le simt, mai devreme sau mai tîrziu, ei înșiși cei ce le-au provocat. n-ar trebui să fie nici unul. Spune doar Sfîntul Apostol Pavel: «Imbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blîndețe, cu îndelungă răbdare. Îngăduindu-vă unul pe altul și iertînd unul pe altul... pacea lui Hristos să stăpînească în inimile voastre» (Colos. 3, 12—16).

Diac. Prof. O. BUCEVSCI

COLINDUL BĂTRINILOR

*Bună vreme, bune gazde,
Noroc bun, roadă pe brazde!
Noi venim să vă urăm,
Să cîntăm, să colindăm,
Cu vești să vă-nveselim
De la Sfîntul Rusalim
A lui Dumnezeu cetate.*

*Poposim pe înnoptate,
Că deasupra casei voastre,
Sus, pe bolțile albastre,
S-a oprit din mers o stea:
Aici Domnul vrea să stea
Și în pilde să vă spună
Legea veche și străbună.*

*Apoi, lerui Doamne, lerui,
Ne e foame, aspru geru-i,
Dar de unde am pornit
Viscolul a contenit.
Lerui Doamne, lerui ler,
Cîntă îngerii în cer,*

*Că un glas de serafim
A grăit la Rusalim.*

*Prin mulțimea de norod
Îl văzurăm pe Irod —
Ce cu-alaiuri de cămile
Și cu danțuri de copile
Se ținea de petrecanii,
Uitînd slujbe și cazanii.
Nu-i loc lumea să-l încapă,
Că ar bea-o din năstrapă
Și-n bîrdacă de-aur greu
Bea vinul lui Dumnezeu.
A lui toate-s, a lui ceru-i,
Lerui Doamne, lerui.*

*Acolo-ntr-un foișor
Ține Iisus sobor;
Caiafa Îl suduia,
Dară Domnul pilduia.
Zîmbind, rupse din prescură,
Soarbe-un strop de vin în gură.*

Și ținu lumii cuvînt,
Lăsîndu-ne legămînt.
L-ascultai și nu-L vedeai,
L-auzeai, nu pricepeai!
Sta în jîlț în capul mesei,
Mulțămîndu-i jupînesei.
Sta în jîlț și cuvînta,
De creștea inima ta.

Bucuria ți-e crăiasă
Cînd stă Domnu-n jîlț la masă...
Jupîn gazdă, masa-ntîndă,
Că Domnul adastă-n tindă.

El nu vrea blide-aurite,
Ci doar inimi înfrățite;
Nici mese cu vinuri multe,
Ci creștini care s-asculte,
Stînd la vetre, cuvioși,
Cum ni-i datina din moși!
Iar o gazdă bucuroasă,
Intinzînd ștergar pe masă,
Din chîler colac să scoată:
Colac mare cît o roată.
In golul colacului,
Prescurea săracului!
Mai vrea poame din livadă,
Fețe vesele să vadă
Și vrea vinul de trei toamne,
Lerui Doamne, Doamne.

În prour de sărbătoare,
Cine-i, mări, călătoare?...
Vine Maica pe asină,
Într-un nour de lumină,
La împărătesc oraș,
Unde are-un fecioraș.
Sus la curți, într-o cămară,
Șade Precista, Fecioară,
Cu ghergheful la fereastră,
Priveghînd la lumea noastră.
Șade Maica și oftează,
Ochișori-i lăcrămează
Și brodează, fir cu fir,
Mîndreață de patrafir;

Patrafir de proiestos,
Pentru Iisus Hristos.

Lerui Doamne, lerui Domn,
Prînd a plînge prunci-n somn,
Că pe vînzătorul Iuda
A-nceput a-l roade ciuda:
El nu poartă patrafir,
Ține palma sub chimir;
Nici nu știe să slujească
Liturghie arhierească,
Dar pe Domnul vrea să-L vînză
Pentru vreo doi coți de pînză.
Pentru treizeci de arginți,
S-a făcut proklet de sfinți.
Cu un capăt de frînghie
Tartarot la iad l-îmbie.
Spînzurat de un smochin,
Necurații i se-nchin.
Prînd a rîde prunci-n somn,
Că în lume Domnu-i Domn.

Am mai sta de șăgi și snoave,
De cimilituri, voroave,
Am mai asculta povețe
De la voi, cinstite fețe
Și gazda ni-i tare dragă,
Că ne-a pus nuci în desagă,
Dar afar', se lasă moină
Și ne ducem, vîers de doină...

Ceata noastră-i călătoare.
Duceți vinul la răcoare
Și bucatele-n chiler,
Lerui Doamne, lerui ler.

Pînă-n zori de dimineață,
Cînd izvoarele îngheață,
Călcăm mii și mii de praguri,
Cuvînt bun, ca mierea-n faguri,
Să ducem pe drum de stele,
Peste dealuri și vilcele,
Munți și ape ocolind
Cu-al bătrînilor colind,
O cîntare de năier,
Lerui Doamne, ler...

STUDII ȘI RECENZII

ÎN BETLEEMUL EFRATEI

Obirșia regilor din casa lui David, Betleemul este deseori menționat în cărțile Vechiului Testament și a avut o istorie vitregă pînă în timpurile moderne. Pomenit în Facerea, Numerii, Rut, Regii, importanța sa este în legătură cu profețiile mesianice, căci Mîntuitorul trebuia să se nască din neamul lui David și deci în Betleemul Iudeei.

Proorocul Miheia spune : «Și tu Betleeme Efrate, mic ești între miile lui Iuda, din tine va ieși povățuitor peste Israil, iar obirșia lui dintru început este, din zilele veacului. Pentru aceasta, îi va lăsa pînă în vremea cînd ceea-ce trebuia să nască va naște. Atunci, rămășița fraților săi se va întoarce la fiii lui Israil.

El va fi bărbătos și va paște poporul prin puterea Domnului, intru slava numelui Domnului Dumnezeuului său și toți vor fi fără de grijă, iar el va fi mare pînă la marginile pămîntului». (V, 1—3)

Cartea Regilor precizează că «David era feciorul unui efratean din Betleemul lui Iuda, anume Iesei, care avea opt feciori. Acest om, în zilele lui Saul, ajunsese la bătrînețe și era cel mai bătrîn între oameni... Pînă cînd vei tinji tu pentru Saul, pe care l-am lepădat, ca să nu mai fie rege peste Israil ? Umples cornul tău cu mir și du-te, că te trimît la Iesei Betleemiteanul, căci dintre fiii lui mi-am ales rege... Iar David a zis către Ionatan : ... De va întreba tatăl tău de mine, tu să spui : David a cerut de la mine să se ducă în cetatea sa Betleem, pentru că colo se face jertfă anuală a tot neamului său». (I, Regi, XVI, 1, 4, 12)

Se vede, deci, că teologia ebraică și poporul evreu însuși, aștepta ca Mesia să fie din casa lui David și să fie originar din Betleemul Iudeei.

Localitatea mai este și scena pitoreștei întîlniri dintre Rut moabiteanca și Booz, în a cărui țarină aceasta s-a dus să culeagă spice pentru soacra sa Noemina. Cum Rut era văduvă, Booz a cerut bătrînilor cetății, îngăduința de o lua de soție, ceea ce aceștia au acceptat, urindu-i :

«Să facă Domnul pe femeia care intră în casa ta, ca pe Rahila și ca pe Lea, care amîndouă au ridicat casa lui Israil. Să ciștiți avere în Efrata și numele tău să fie slăvit în Betleem...

Noeminei i s-a născut fiu și i-a pus numele lui, Obed. Acesta-i părintele lui Iesei, tatăl lui David» (Rut, IV, 11, 17).

Dintre toate sanctuarele Țării Sfinte, biserica din Betleem are cea mai veche tradiție, confirmată, alături de istoricii profani, cit și de scriitorii și părinții ai Bisericii. Din secolul al doilea avem două relatări interesante, una a Sf. Justin Martirul, — care menționează peștera unde s-au adăpostit părinții Domnului. Origen, în relatările sale de călătorie în Palestina, pomenește și de sanctuarul de la Betleem. Eusebiu din Cezareea scrie și el în istoria sa : «Azi, locuitorii confirmă tradiții primite de la înaintașii lor și îți arată peștera în care S-a născut Domnul».

Afară de relatările ce ne sînt cunoscute din Evangheliile, Nașterea Domnului este simplu, dar mișcător redată de Protoevanghelia lui Iacob, din care reproducem un pasaj, remarcabil alături prin frumusețea lui literară, cit și prin tonul pios și sincer cu care povestește sfîntul eveniment serbat de toată lumea creștină, al Nașterii Mîntuitorului și uciderea de către Irod a celor 14 mii de prunci. Amănuntele din această evangheliie apocrifă, dezvoltă relatările laconice din Evangheliile canonice.

«A venit poruncă de la împăratul August ca să se înscrie toți cei ce erau în Betleemul Iudeei. Deci, Iosif a zis : «Voi căuta să înscriu pe feciorii mei. Dar cu copila aceasta ce voi face ? Cum o voi înscrie ? Soția mea ? Mi-e rușine să spun aceasta. S-o înscriu ca fiica mea ? Dar toți fiii lui Israel știu că nu-mi este fiică. Însăși ziua aceasta a Domnului mă va învăța să fac ceea ce voiește Domnul».

Și a înșăuat asina și a urcat-o pe Maria pe asină ; un fiu al lui trăgea de căpăstru, iar Iosif venea pe urmă. Și s-au apropiat de Betleem, «a la vreo trei mii. Iar Iosif, întorcîndu-se, a văzut-o încruntată și și-a zis întru sine : «Poate că o supără Pruncul care este în ea». Și, după cîtva timp, iarăși s-a întors și a văzut-o rîzînd, și i-a zis : «Maria, ce se întîmplă cu tine, că văd fața ta, cînd rîzătoare, cînd încruntată ?» Și Maria i-a zis lui Iosif : «Pentru că văd cu ochii mei două popoare : unul plîngînd și lovindu-și pieptul, și altul bucurîndu-se și veselindu-se». Cînd au ajuns la jumătatea drumului, Maria a zis lui Iosif : «Dă-mă jos de pe asină, căci ceea ce este în mîne mă silește să iasă». Și Iosif a coborît-o de pe asină și i-a zis : «Unde te voi duce acum, ca să te ascund de privirile oamenilor, în clipa aceasta, căci locul e pustiu ?»

Și a aflat în apropiere o peșteră și a dus-o acolo și a așezat lîngă peșteră pe fiii lui și ieșind de acolo, s-a dus să caute o moașă în țînutul Betleemului»¹⁾.

Octavian August, pe lîngă multele sale calități și defecte, îl avu și pe acela de a cunoaște pe oameni, de a se servi de ei, oricît de ticăloși ar fi fost, atîta timp cit îi puteau aduce foloase. Unele caracterizări ale acestui împărat roman au fost formule lapidare ce au rămas în istorie. Așa, de pildă, despre Irod denumit de unii istorici greci «cel mare», probabil datorită vicțiilor, și pe care cu greu ființa omenească l-a putut întrețe, Octavian — aflînd că și-a ucis pe propriii săi fii, Alexandru și Aristobul, a exclamat : «Mai bine să fii porcul lui Irod, decît fiul său».

Intr-adevăr, ca să-și consolideze tronul și ca să scape de intrigile de palat și de familie, a găsit cu cale că este mai comod să expedieze la sinul strămoșului Avraam pe toți inamicii săi. Unii dintre aceștia erau pe față, alții, numai bănuți, ba — ceea ce a fost și mai tragic — numai închipuiți, iar alții, chiar ființe plîpînde, nevinovate, care nici n-ar fi putut face vreun rău. Așa au fost miile de prunci din Betleem, uciși, după cum ne povestește

1. Trad. de Pr. Olimp Căciulă.

Sf. Evanghelist Matei, de necaz că a fost păcălit de magii care nu s-au dus să-l vestească unde au aflat pe pruncul Iisus.

Acest personajiu feroce, pe care unii istorici au încercat să-l reabiliteze, a fost totuși instrumentul realizării unor profeții mesianice, cum este de pildă aceea a profetului Osia: «Cînd Israel era tînăr, eu îl iubeam și din Egipt am chemat pe Fiul Meu» (XI,1).

În anul 37 î. de Hr., Irod, recunoscut de senatul roman ca rege al Iudeei, a fost nevoit să lupte trei ani cu Antigona, ultimul principe din dinastia hasmoneilor. Originar din Edom, sau Idumeia, regiune de sud a Iudeei, care atunci cuprindea parte din peninsula Sinai și nordul Arabiei, conducătorii poporului și în special casta preotească, i s-au opus cu îndârjire, căci nu puteau admite, după comandamentul biblic, pe tronul lui David și Solomon, un rege străin: «Nu vei pune în capul tău rege străin». Lipsa lui de scrupule a fost egalată doar de o ambiție nemărginită și pentru a-și impune autoritatea nu s-a dat în lături de a masacra întreg sanhedrinul, doar tinerii învățați Hilel și Șamai scăpînd cu viață.

Istoricul evreu de limba greacă, Iosif Flavius, în ale sale *Antichități iudaice*, ne face o descriere amănunțită și cuprinzătoare a cruzimilor «mare-lui» Irod. Astfel, povestește Iosif Flavius «un bătrîn din Galileea, fanatic luptător, avea șapte fii și cînd a dat ascultare poruncii lui Irod de a se preda, ieșind din peștera lor, a stat în gura peșterii și și-a ucis feciorii, unul cite unul; cînd Irod a ridicat mîna, oprindu-l de a se sinucide, promițîndu-i să nu-l pedepsească, bătrînul l-a înjurat, din cauza originii sale edomite, a-runcîndu-se apoi și el în prăpastie» (cap. XIV).

Ca să-și ridice prestigiul în fața ziloților fanatici, după ce a masacrat pe toți bărbații urmași ai hasmoneilor legitimi, Irod nu s-a sfiit să se însoare cu Mariamne, nepoata lui Aristobul Hasmoneul. Cucerind, în sfîrșit, Ierusalimul, datorită sprijinului acordat de trupele romane, acestea s-au dat la un măcel atît de organizat, trecînd prin ascuțișul săbiei tot ce era ființă omenească, încît chiar crudul Irod s-a indignat și a fost nevoit să ceară grație pentru cei ce scăpaseră cu viață, spunînd generalului comandant Sosius: «Vor romanii să lase cetatea fără nici un locuitor și s-o prade de toate averiile, așa încît să mă lase să domnesc peste un pustiu?»

Suîndu-se pe tron, cum spune un alt istoric, «lîrîndu-se ca o vulpe, a domnit ca un tiran și a murit ca un ciine». Lista crimelor lui Irod este nesfîrșită, iar amintirea faptelor lui nefaste este păstrată nu numai de istorici obiectivi, ca Iosif Flavius, dar a trecut pînă și în folclorul popoarelor, cum dovedesc, de pildă, «Irozii noștri».

Menționăm doar isprăvile lui, cele mai însemnate: în anul 37 a omorît la Ierusalim 45 de nobili din familia macabeilor, confiscîndu-le proprietățile, în folos personal. În anul 35 și-a ucis cumnatul, Aristobul al III-lea, fratele reginei Mariamne, pe care a ordonat să-l înnece în Iordan. În anul 34 a pus să-l zugrume pe Iosif, cumnatul său, soțul soției sale, Salomeea. Bătrînul Hircan al II-lea, în vîrstă de 82 de ani, bunicul soției sale Mariamne, a fost și el ucis, deși Irod îi datora viața, căci îl salvase de la moarte în fața sanhedrinului. Anul 29 a fost și mai bogat în crime, căci atunci Irod și-a ucis pe soția sa Mariamne și pe soacra sa, Alexandra. Din crimă în crimă, Irod a ajuns ca în anul 7 să-și omoare pe fiii săi, Alexandru și Aristobul, în cetatea de la Sebastia, din Samaria. În anul 4 î. Hr., anul morții lui Irod, crimele sale au culminat. Cu cinci zile înainte de a închide ochii, a pus să fie ucis fiul său Antipatru și, în curs de cîteva zile, a pus să fie închiși în hipodrom muți capi de familii bogate, dînd poruncă soției sale Salomeea și

cumnatului său Alexas, ca imedit ce sufletul său va fi dus de diavol în iad, acești oameni să fie asasinați, căci numai astfel aristocrația iudaică, în frunte cu tot poporul, ar deplînge moartea sa.

Un istoric al religiei, contemporan cu noi, Iosif Klausner, în cartea sa «*Iisus din Nazaret, viața, timpul și învățătura Sa*», ne spune: «Lui Irod nu-i plăcea nici spionarea supușilor săi, căci se deghiza în haine de om din popor și se amesteca în mulțime, noaptea, pentru a se informa de ceea ce se spune despre domnia lui; acei care se opuneau reformelor sale erau persecutați în diferite moduri, iar pe ceilalți îi puneă să-i jure credință și că vor asculta de toate ordinele date de autoritățile sale. Unii ascultau de aceste cereri, fie ca să-i facă plăcere, fie de teamă, dar toți cei nemulțumiți, sau care se plîngeau de abuzurile sale nemaipomenite, erau expediați în altă lume, prin felurite șiretlicuri»²).

Abia a murit Irod și mulțimile s-au năpustit asupra palatelor lui somptuoase, împinzite prin toate provinciile și pe acolo pe unde în cei 35 de ani ai domniei lui, culegea din dulceața vieții, cum erau palatele de la Ierihon, Betleem, Ierusalim și Tiberiada, ale căror ruine se văd și astăzi.

Cînd, imediat după moartea lui, o delegație s-a dus la Roma, l-au descris pe Irod în felul următor lui Octavian August, deși nu mai era nevoie, căci acesta îl cunoștea destul de bine: «El nu a fost un rege, ci cel mai barbar dintre tiranii care au stat vreodată pe un tron. A ucis oameni nenumărați, iar cei care au scăpat cu viață, invalidau pe cei omoriți. El nu și-a torturat numai supușii, ci a oprimat cetăți întregi. Unele cetăți străine li cinstesc memoria, dar pe ale sale proprii le-a distrus; a îmbogățit popoare străine cu singele neamului său. Astfel, în locul vechii bune stări și a legilor tradiționale, el a adus cea mai neagră mizerie și fărădelege. Pe scurt, iudeii au suferit mai mult în cei cîțiva ani ai domniei lui Irod, decît au suferit părinții lor, de la robia Babilonului și pînă s-au întors în timpul domniei lui Xerxes»

În cei 35 de ani ai domniei lui singeroase (39—4 î. Hr.), Irod a avut totuși răgazul să se ocupe și de înfăptuiri traînice, cum sînt: construcția din Ierusalim a «Turnului Antonia», în cadrul zidurilor de apărare ale cetății, pe care le-a construit și consolidat; palatul mareț din incinta cetății, alături de citadelă; o piață publică; un teatru roman și un stadion pentru întrecerile sportive de gladiatori, pe care le favoriza în mod special, înconjurîndu-le pe toate cu colonade frumos sculptate. Opera lui cea mai de seamă rămîne însă desigur construcția celui de al treilea templu, după ce l-a dărîmat pe cel vechi al lui Zorubabel, cunoscut în istorie și arheologie sub numele de «cel de al doilea templu», zidit la 520 î. Hr., după întoarcerea evreilor din captivitatea babiloniană. Irod începu construirea celui de al treilea templu în anul 20 î. Hr. Istoricul citat mai sus, Iosif Flavius, spune că deși nu a fost terminat după planurile inițiale, a fost totuși de o artă minunată.

De la minăstirea Sf. Ilie pornesc în fiecare an procesiunile făcute spre Betleem, în ajunul Crăciunului, de credincioșii greco-ortodocși, în frunte cu patriarhul Ierusalimului, însoțit de înaltul cler, arhiepiscopi și mitropoliți ai scaunelor istorice, monahi și schivnici de la minăstirile din pustia Iordanului și a Mării Moarte, întinsă la poale. Pe o coastă a colinelor dinspre răsărit se văd cartierele marginase ale Betleemului, iar ceva mai departe, pe creastă, satul Beit-Jala, cu minăstirea catolică Cremisan. Refăcută în timpul rega-

2. Ed. engleză, Londra 1929, pga 151.

tului Ierusalimului, pe la 1160, clădirea bisericii din Betleem este în stare mediocră în zilele noastre, ca mai toate lăcașurile ortodoxe din Țara Sfântă, care au ajuns în stare de ruină, nereparate dinaintea primului război mondial. Valea abruptă din spatele minăstirii, coboară spre Marea Moartă și la oare care distanță, spre sud, este locul unde Irod și-a construit un palat-fortăreață și unde se crede că are mormântul.

Intrăm în Betleem pe o stradă îngustă, întortochiată, care urcă printre clădiri vechi de piatră, cu ferestre zăbreleite și acoperișuri în terasă. Ici și colo, cite o clădire modernă. După Ierusalim, Betleemul este unul din cele mai vechi orașe ale Palestinei. De altfel în această regiune a lumii orașele au o istorie multimilenară. Afară de Betleem, Ierusalimul, Damascul, Nazaretul, Tirul, Sidonul, Antiohia, au o istorie străveche. Interesul istoric pe care îl prezintă Betleemul, pentru multe din evenimentele biblice de seamă, este însă considerabil depășit prin importanța sa evanghelică.

În ebraică, numele orașului (Bet-Lekhem) înseamnă «casa pîinii» și se leagă probabil de fertilitatea ogoarelor în terasă și a citorva șesuri înconjurate de munți, udate în anotimpul ploilor de apele abundente ce se scurg din vâlcele. Numele străvechi de Efrata se trage de asemenea dintr-o rădăcină semitică, care înseamnă : mănos, fertil. Primăvara se găsește pe văi griul sălbatic, primitiv.

Orașul a avut o existență zbuțuită, uneori tragică și singeroasă în cele aproape patru milenii de viață. Menționat în Cartea Facerii, cu ocazia morții Rașelei, întâmplată pe la anul 1730 î. Hr., Betleemul este mereu citat în cărțile Vechiului Testament, în legătură cu evenimente de mare însemnătate politică și religioasă din viața poporului evreu. În sec. XIV î. Hr. aci se desfășoară povestirea întâlnirii dintre Rut și Booz, apoi căsătoria lor, care este origina neamului lui David, și deci a lui Iosif și a Mariei.

Chemarea lui David pe tronul lui Iuda și Israel, în cel de al XI-lea secol, are loc de asemenea la Betleem, pe cimpiele din jurul căruia viitorul rege păștea oile tatălui său și avea să infrunte pe Goliath, uriașul din armata filistenilor. Pe la 975, Roboam, fiul lui Solomon, făcu la Betleem o cetate întărită. «Roboam a locuit în Ierusalim și a zidit cetăți de apărare în Iuda. El a construit și Betleem și Etam și Tekoa» (II Cronici, XI, 5—6).

Constantin cel Mare a ridicat deasupra peșterii Nașterii o frumoasă biserică, la anul 330, căci localitatea devenise celebră în toată lumea creștină. Origen o menționează la 248. Chiar cuceritorii romani au fost sezisați de renumele orașelului și a peșterii sale. Crîncenul persecutor al creștinilor, care a fost împăratul Adrian, a pus să se ridice deasupra peșterii un mic templu păgîn, la anul 135, dedicat zeului fenician Adonis. Adorat la Biblos în Siria, legenda mitologică spune că atunci cînd zeul a murit mușcat de un mistreț, zeița Venus l-a transformat într-o frumoasă și firavă anemă, floarea vîntului de primăvară care smălțuiește colinele Țării Sfînte, în luna martie.

Împăratul Justinian, care a restaurat în veacul al VI-lea toate bisericile de la Locurile Sfînte, odată cu ridicarea mărețului locaș, Sfînta Sofia din Constantinopol, a reparat biserica din Betleem și a înfrumusețat-o cu mozaicuri care dăinuiesc și astăzi în parte.

Localitatea a înflorit apoi timp de cinci secole, perioadă în care s-au înmulțit minăstirile și bisericile, vizitate de mulțimea pelerinilor ce veneau din Europa creștină. Arabii au dărîmat orașul și forturile sale, cruțînd doar Biserica Nașterii, cînd armatele cruciaților avansau din Siria spre Ierusalim,

la 1099. După infiriparea regatului creștin al Ierusalimului, francii au reconstruit orașul, bisericele constituind fortărețe.

Invăzii devastatoare a mai suferit Betleemul la 1244 și 1489, după care ordinele călugărești și monahii greci au căutat să dreagă ce se mai putea, cu bruma de ajutoare primite dintr-o Europă sfîșiată de războaiele dintre casele domnitoare. Ultimile trei secole din istoria Betleemului sînt ilustrate de luptele fratricide dintre băștinașii betleemiteni, descendenți ai francilor creștini, după tradiții și înfățișare, și triburile de beduini arabi care s-au infiltrat pe pămînturile lor și în cartierele marginase ale tirgului. Aci se țîn iarmaroacelor nomazilor din deșertul Mării Moarte și fosta Idumee, regiunile muntoase din nordul peninsulei Sinai și al golfului Akaba de la Marea Roșie. Aceste conflicte sîngeroase n-au fost curmate decît în 1836 de pașa Egiptului, Ibrahim, care a dărîmat cartierul intrușilor mahomedani, izgonindu-i spre sud. De atunci, populația creștină sa dezvoltat în mod pașnic, aungînd în ultimele decenii la peste 10.000 suflete.

În ultimul secol a izbucnit cu acuitate conflictul politic și diplomatic, cunoscut sub numele de «conflictul Locurilor Sfinte», un aspect important al «chestiunii orientului», al cărui centru a fost imperiul otoman, conflict care a agitat lumea de acum un secol.

În 1850 cearta dintre călugării greci și catolici pentru păstrarea cheii de la Biserica Nașterii a fost însușită de Franța și Rusia. Ambele puteri făceau presiuni asupra «Sublimei Porți», prima sprijinînd revendicările catolice, precum și dreptul de a fixa pe locul ieslei din peșteră o stea de aur, — iar Rusia pravoslavnică pe călugării greci, care cereau respectarea unui «statu quo».

Această dispută a fost una din cauzele (nu cea mai importantă), a izbucnirii războiului Crimeii, căci Poarta a consimțit — după multe ezitări și tergiversări — ca latinii să fixeze steaua care este și astăzi și poartă inscripția : *Hic de virgine Maria Iesus Christus natus est*, alături de altă stea, din argint cu numele principelui Moldovei, Alexandru Mavrocordat.

Betleemitenii sînt buni agricultori, horticultori, vieri și crescători de vite. Artizanatul este în floare, mai ales broderiile artistice ale femeilor, remarcabile prin ținuta, frumusețea lor, cit și prin pitorescul și varietatea portului. Bărbații, pe lîngă că sînt și buni negustori, lucrează mobile de lemn de măslin, incrustate cu sîdef, mici obiecte, ca mărgele, brățări, cruciulițe, cutii și mățanii, pe care le expun și nu este inchinător la Locurile Sfinte, care să nu ia cu ei aceste prețioase amintiri, spre a le oferi ca daruri din Tara Mîntuitorului.

Dintre cultele mai importante, poziții dominante, ocupă în primul rînd, Biserica Greacă Ortodoxă, care stăpînește Biserica Nașterii și grotă sau peștera în care s-a născut Mîntuitorul, aflate sub altar, precum și o minăstire cu multe și mari încăperi, construite în latura din dreapta a bisericii. Patriarhia greacă mai are două biserici parohiale, cu hramul Sf. Elena și Sf. Gheorghe și întreține două școli, una de băieți și alta de fete. Episcopul Betleemului are rang imediat după patriarhul Ierusalimului.

Cînd ieși din biserică afară, noaptea este rece. Un vînt aspru suflă peste plaiurile adormite și stelele licăresc tremurător în nemărginire. Altădată, erau în peșteră o vacă, un asin al hangului și un juncan, care ronțiau fiinul din iesle. Răsuflarea lor caldă dezmoțea Pruncul și pe mama Lui. Astfel, necuvîntătoarele din Betleem îl încălzeau, cu răsuflarea lor, pe Acela care cu ani mai tîrziu avea să fie schingiuit de cuvîntătoarele din Ierusalim.

În palatul său, aflat azi în ruine, Irod nu avea astimpăr. Se frământa și-și mușca mîinile, căci auzise de la cei trei magi că venise pe lume un nou împărat. El nu știa că acest prunc nevinovat nu rivnea la coroana lui de aur, ci va alege pe cea de spini. El nu știa că Iisus nu dorea tronul său acoperit cu perne moi de mătase și nici mantia sa de purpură, de care se va lepăda, pentru a alege patul tare al săraoului, sumanul de lînă al țăranului și că va ține în mîinile Sale, nu sceptrul lui Irod, ci rindeaua și barda țesarului Iosif, unealta unui muncitor modest din tirgușorul Nazaret. El nu bănuia că Cel ce se născuse în ieslea vitelor va fi regele firii, al munților, mărilor și finului duminicat de dobitoacele ciobanilor, că va fi regele tuturor făurarilor ce-și agonisesc piinea cu sudoarea frunții. Irod s-a speriat pentru bogățiile lui și pentru viața lui plină de păcate și înroșită de crime.

14.000 de prunci au fost sfîrtecați de junghiurile călăilor lui, crezind că va omori astiel și pe împăratul sufletelor pure, care plecase din zori, cu tatăl și cu mama Sa, spre miazăzi, în țara egiptenilor, tocmai la Matarieh, lîngă oaza Heliopolis.

Aci, deasupra peșterii, un împărat din părțile noastre și primul autocrat creștin, Sf. Constantin, a ridicat un frumos lăcaș cu patru rînduri de coloane din marmură porfirie, terminate în capiteluri cu frunze de acantă, ale stilului corintian.

Peste fostul palat al lui Irod, cu zidurile năruite, nu mai dăinuiesc, pe coama muntelui din fața Betleemului, decît urme. Nici bălăriile măcar nu mai cresc. Gușteri, șopîrle și șerpi mai mișună doar printre vrejurile uscate ale spinilor.

Este tot ce a rămas pe urma «marelui Irod»! Amintirea lui este pentru de-a pururi blestemată și urită de conștiința omenească, în suișul ei luminos spre era păcii evanghelice.

AL. A. BOTEZ

DE LA CREAȚIUNE LA INTRUPAREA CUVINTULUI ȘI DE LA SIMBOL LA ICOANĂ

Simbolul în general, în sensul creștin al cuvîntului, își are temeiul în deosebirea lumii de Dumnezeu, dar în același timp în legătura ei cu Dumnezeu ca creator al ei ¹⁾ Simbol în sensul acesta creștin general poate fi orice lucru și ființă din lume, în orice timp, prin urmare și azi.

Dar în Vechiul Testament simbolul își avea, pe lîngă sensul acesta general, și un sens special. El avea, anume, și sens profetic, preînchîpuînd pe viitorul Mesia, adică intruparea Cuvîntului. Această semnificație specială nu puteau avea lucrurile și ființele din lume în baza simplului fapt al apartenenței lor la o lume creată de Dumnezeu, ci în baza unei descoperiri ale unor speciate ale lui Dumnezeu cu privire la lume și indicarea unor lucruri ca simboale ale acelor intenții, printr-o revelație specială a lui Dumnezeu. Mai bine zis, dacă sensul general al lucrurilor din lume, ca simboale, era descoperit prin revelația primordială, dinainte de căderea protopărinților în păcat,

1. A se vedea studiul nostru: Simbolul ca anticipare și temei al posibilității icoanei, în: Studii Teologice, Nr. 5—6, 1957.

prin care li s-a făcut cunoscută acelora originea lumii în actul creator al lui Dumnezeu, sensul special al unor obiecte ca simboale profetice, ca preînchipuiri ale viitoarei întrupări a Cuvintului și ale actelor Lui mintuitoare, nu s-a descoperit oamenilor decît într-un șir de revelații împărtășite lor după căderea în păcat, dat fiind că numai după aceea și-a făcut Dumnezeu cunoscută făgăduința de-a trimite pe Fiul Său în lume pentru mîntuirea ei și-a întreținut prin anumite simboale așteptarea mesianică în poporul evreesc.

Afel simbolul în sensul acesta special se întemeiază pe de o parte pe caracterul lumii de creatură a lui Dumnezeu; pe de alta pe referința specială în care revelația divină a pus anumite lucruri din această lume creată cu viitoarea întrupare a Cuvintului.

Așa fiind, nu simbolul în general e punte spre icoană, ci numai simbolul profetic, prin care se întreține așteptarea mesianică din Vechiul Testament constituie calea ce duce spre icoană, care va fi reprezentarea adevărului însuși, anticipat numai în simboalele profetice ale legii vechi.

Teologul rus Paul Evdochimov, pornind de la ideea Părinților că harul este necesar pentru normalitatea naturii umane merge pînă acolo că își însușește opinia lui Nicodim Anghioritul, Soloviev, Serghie Bulgacov, susținută că întruparea Cuvintului e concluzia necesară a creațiunii lumii, fiind implicată în actul creator al lui Dumnezeu ca într-o premisă. Omul a fost creat, după el, pentru a fi îndumnezeit, iar îndumnezeirea lui nu se putea realiza altfel decît prin întruparea Cuvintului.» Theosis conduce, zice el, tot destinelul uman; întruparea e răspunsul divin la propria premisă pusă în uman... Chiar în afară de cădere, Cuvintul s-ar fi întrupat pentru a desăvîrși umanitatea, căci întruparea e inclusă în actul creației, postulînd ultima treaptă a comuniunii între om și Dumnezeu»²).

Aceasta ar însemna că nu numai simbolul profetic, mesianic, ci simbolul în general este o anticipare a icoanei, că în lume ca atare a înscris Dumnezeu în potență viitoarea întrupare a Cuvintului, că Dumnezeu s-a obligat prin felul cum a creat lumea să o desăvîrșească prin întruparea Fiului Său, că a inclus în natura umană necesitatea de-a fi ipostasiată în Dumnezeu-Cuvintul și prin urmare de-a deveni, în unire ipostatică cu Cuvintul, prototip pentru icoana Cuvintului întrupat. Se pare că acest lucru îl spune oarecum și direct Evdochimov cînd declară că creațiunea are un caracter iconografic (deci mai mult decît simbolic).

Fără îndoială că lumea cum era dată concret după căderea în păcat, deci cum era cunoscută real, era într-o așteptare după întruparea Cuvintului. Dar e întrebare dacă așteptarea aceasta ar fi răsărit din starea însăși a lumii, în cazul că n-ar fi fost trezită în ea prin făgăduința lui Dumnezeu. Sigur e că lumea căzută ar fi avut inclusă în insuficiența ei, deși nu numai decît și în simțirea ei conștientă, necesitatea după ajutorul dumnezeesc. Dar nu e cu totul vădit că această necesitate ar fi trebuit să fie una cu necesitatea după întruparea cuvintului.

Cu atît mai puțin pare vădit că întruparea Cuvintului ar fi fost o necesitate pentru lumea necăzută în păcat. E drept că Dumnezeu a creat lumea pentru a o duce la fericirea unei cît mai depline comuniuni cu El, la ceea ce numesc Părinții îndumnezeire. Dar ni se pare că n-ar trebui să excludem posibilitatea ca Dumnezeu să fi putut împărtăși lumii această fericire și fără întruparea Cuvintului. Ni se pare că dacă am socoti că Dumnezeu, odată ce

2. P. Evdokimov. De la nature de la grâce dans la Théologie de la 1, Orient, în vol. L'Eglise et les Eglises, Chevetogne, 1954, p. 184—6.

a creat lumea, a trebuit să se oblige numai decît și la intruparea Fiului Său, am restringe libertatea lui Dumnezeu în raporturile Sale cu lumea.

Fără îndoială, nu excludem nici posibilitatea ca Dumnezeu, creînd lumea să fi hotărît să se și intrupeze pentru îndumnezeirea ei și deci ca intruparea Cuvîntului să se fi realizat și fără căderea omului în păcat. Dacă am exclude această posibilitate, am restringe iarăși libertatea lui Dumnezeu. Dar hotărîrea aceasta nu trebuie să o socotim ca singura posibilă pentru Dumnezeu odată ce s-a hotărît să creeze lumea, adică nu trebuie să o socotim drept o concluzie inevitabilă a hotărîrii Sale de a crea lumea.³⁾

Și această libertate a lui Dumnezeu în ce privește actul intrupării Fiului Său ni se pare că se reflectă și în lume, chiar după căderea ei. Dacă necesitatea intrupării Cuvîntului ar fi fost inclusă în actul creațiunii, lumea s-ar fi resimțit de o tenziune vădită după intrupare. Ea în întregime ar fi manifestat caracterul unui simbol mesianic, profetic, nu numai pe al unui simbol în general; și deci și toate lucrurile din ea, fără o alegere specială a unor din ele, prin revelația lui Dumnezeu. Dar aceasta nu s-a întimplat. A trebuit ca să cadă asupra unor lucruri din lumea lumina alegerii lui Dumnezeu, ca ele să capete sensul de simboale mesianice și să devină astfel obiecte ale cultului legii vechi, prin care se întreținește așteptarea mesianică. Nu era, de pildă, de la sine înțeles că mielul junghiat preînchîpue răsîgnirea Mielului ceresc care se va intrupa pentru mîntuirea ei, pentru că nu simțea lumea prin ea însăși că se va intrupa Fiul lui Dumnezeu și se va răsîgni pentru mîntuirea lumii. Ci a fost necesar un act de revelație al lui Dumnezeu, care să făgăduiască această intrupare și să-l facă intuitiv printr-un act ce se săvîrșea în lume prin junghierea mielului, care capătă astfel o semnificație profetică, devine un simbol special, profetic.

Dar întrucît, pe de altă parte, modalitatea ce s-a dat lumii prin creație nu excludea, ci lăsa posibilă intruparea, iar cea primită prin cădere o făcea chiar mult dorită, lumea includea posibilitatea de a oferi simboale profetice ale intrupării și la plinirea vremii o natură umană capabilă de a fi primită în ipostasul Cuvîntului și deci de a constitui în unire cu acest ipostas prototipul pentru icoana Cuvîntului intrupat.

Astfel lucrurile din lume sînt chiar de la crearea ei, simboale ale lui Dumnezeu în general și capabile să devină simboale profetice ale intrupării Cuvîntului, adică anticipări ale icoanei, dar asemenea simboale devin în fapt numai prin alegerea lor de către Dumnezeu, după căderea lumii în păcat.

3. Aceasta poate să fie sensul condamnării de către patriarhul Serghie al Moscovei a opiniei lui Bulgacov că Fiul lui Dumnezeu s-ar fi intrupat și dacă omul n-ar fi căzut. Nu trebuie să credem că ea exclude pentru Dumnezeu libertatea de a fi putut trimite pe Fiul Său chiar și în cazul cînd omul n-ar fi căzut în păcat. Dar nu admite necesitatea acestui act. Dacă Dumnezeu a fost liber să trimită sau să nu trimită pe Fiul Său în lume după căderea omului în păcat, cu atît mai mult trebuie să credem că a fost liber și înainte de aceea. Și știm că în fapt L-a trimis după căderea omului în păcat. Dar nu știm dacă ar fi făcut-o aceasta și fără căderea omului în păcat. Din faptul că Fiul lui Dumnezeu venind în lume după căderea omului în păcat, nu l-a eliberat numai de păcat, ci l-a și îndumnezit, nu putem deduce că ar fi venit și fără căderea omului în păcat. Căci îndumnezeirea omului o putea realiza eventual și altfel cînd Apotolul zice că Fiul lui Dumnezeu a venit în lume «ca să unească iarăși pe toate în Sine» (Ef. 1, 10), spune implicit că ele erau unite în El și înainte de cădere, deci fără să fi fost intrupat.

St. Părinți, deși spun că Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om, ca pe om să-l îndumnezească, nu leagă cîtuși de puțin libertatea lui Dumnezeu, ci spun că e atît de liber față de lume, încît ar putea-o și pierde dacă ar vrea (St. Ioan Damaschin, Exp. cred. ort., I, 13). Ce departe sîntem de Bulgacov, care susține că lumea este un «produs» necesar al lui Dumnezeu, că Dumnezeu nu putea produce decît lumea aceasta și că producînd-o a trebuit să o și îndumnezească prin intruparea Fiului Său.

De aceea adeseori ele nu sînt ridicate în pura lor naturalitate la rostul de simboale mesianice, ci după ce li se adaugă o putere pe care nu o au exclusiv prin natura lor. Astfel toiagul lui Aaron devine simbol al omului înnoit, al lui Hristos, după ce e făcut să înverzească în mod miraculos. Iar mielul junghiat la Paștile legii vechi primește o putere mai presus de fire: în momentul inițial al instituirii lui ca simbol mesianic, o putere manifestată fizic prin salvarea primilor născuți ai Evreilor de la moarte, iar după aceea, pentru tot locul și timpul, o putere manifestată pe plan nevăzut, prin menținerea Evreilor într-o legătură specială cu Dumnezeu.

Cele spuse pînă acum ne îndeamnă la întrebarea : prin ce se deosebește simbolul mesianic, sau profetic, de simbolul general ? Dacă simbolul în general ne face transparent prin natura lucrului însuși pe Dumnezeu în spiritualitatea lui transcendentă, simbolul profetic ne prezintă, printr-o alegere divină deosebită a lucrului respectiv, dacă nu și printr-o investire a lui cu o putere deosebită, cu anticipare pe Cuvîntul intrupat, intenția Lui de a se face om, adică ne descopere din Dumnezeu ceva în plus față de simbolul în general, sau pe Dumnezeu aplecat oarecum mai mult spre lume în intenția Lui de a veni în ea. Prin instituirea lor, Dumnezeu ni se descopere cu adevărat ca Persoană, arătîndu-ne intenția Sa cu privire la unele fapte viitoare ale Sale ce nu pot fi cunoscute altfel de om, intrucit deocamdată n-au fost săvîrșite, deci scoase la arătare. Dacă prin intrupare Cuvîntul lui Dumnezeu iese deplin la arătare, atît cît poate omul să sezeze, în simboalele profetice se face cunoscută intenția Lui de a ieși în viitor la arătare, deci ele reprezintă un plus de revelație față de simboalele generale. În ele Dumnezeu a făcut un pas spre lume, dar nu se vede decît în umbră, asemenea unei persoane care e pe cale să iasă din interiorul camerei în care petrece, la lumina deafară, dar pînă ce n-a ieșit deplin nu i se vede decît conturul, sau mișcarea spre lumina de afară, în umbra camerei. În acele simboale, Logosul divin stătea «ca în umbră», nu ieșise la lumină, eră umbrît de coaja groasă a simbolului. Ideea aceasta a dezvoltat-o mult sf. Cîril din Alexandria în operele «Închinare în duh și adevăr» și «Glasurile». Simboalele profetice ne prezentau pe Logosul mai aproape, dar mai aproape numai în intenție, decît simboalele în general, care nu spun decît că există un Dumnezeu care a creat lumea și o susține, dar nu și că acest Dumnezeu e pe cale de a veni la noi și de a săvîrși o seamă de acte minuitoare, care îi revelează mai mult iubirea Lui.

Dar și simboalele profetice sînt încă un zid prea puțin transparent între om și Dumnezeu, ridicîndu-se mai degrabă ca un perete despărțitor pe care abia intruparea de fapt a Cuvîntului îl va surpa. În acest sens sînt și ele tot numai simboale, adică lucruri despărțite de Dumnezeu și care ne despart de Dumnezeu. Deabia icoana va dovedi că despărțirea între Dumnezeu și lume a încetat într-un punct al ei și prin urmare Dumnezeu a venit mai aproape de ea într-o măsură. «Spuneau deci, zice Patr. Nichifor, că legea lui Moise s'a dat de Dumnezeu oamenilor ca să stea ca un perete al despărțirii, deosebind și despărțind cele cu totul separate și distanțate la infinit. El separa, e drept, pe cele rele și păgubitoare ale deșertăciunii și spurcăciunii idolilor, mîncinoși, mutînd și ridicînd la cele mai bune și neasemănate mai înalte, aducînd cunoștința lui Dumnezeu cu adevărat existent. Dar îngăduia deocamdată celor de atunci jertfele de animale necuvîntătoare, pentru neputința și aplecarea neconținută spre rău și pentru obișnuința de mai înainte a celor cărora se dădea legea, cu jertfele de animale. Ea voia să-i strămute din acea stare spre ascultare și supunere, ca obișnuindu-se, pe încetul, cu deprinderea ce-

Ior mai desăvirșite, să se mute spre ceea ce este mai bun și mai desăvirșit»⁴). Sf. Ioan numește legea prefigurare a icoanei (εἰκόνος ἐστὶ προχάρραμα). Icoana exactă a adevărului va fi omenitatea Fiului lui Dumnezeu și apoi reprezentarea acesteia.

«Dar icoană nu era legea, ci umbra anticipată (προσκίμαμα) a icoanei. Fiindcă, zice Apostolul, «legea era umbră a bunurilor viitoare, nu însăși icoana lucrurilor» (Evrei IO, 1). Dacă deci legea oprește icoanele, iar ea e prefigurare a icoanei, ce vom zice? Dacă cortul era umbră și chip al chipului (τύπος τύπου), cum poruncește legea să nu se facă icoane?»⁵).

Precum vedem, Sf. Părinți deduc din existența în Vechiul Testament a: simboalelor profetice, necesitatea icoanei, ca reprezentare a adevărului, pe care acele simboale îl anunțau în mod nedesmințit. Dacă negăm icoana trebuie să negăm și simboalele mesianice din Vechiul Testament, adică trebuie să refuzăm încrederea în făgăduința lui Dumnezeu întărită prin acele simboale.

Pe de altă parte, Sf. Părinți declară că simboalele profetice ale V. Test. au fost scoase din cult prin venirea adevărului. Căci ele susțineau nădejdea în întruparea Cuvintului. Dar noi care am cunoscut împlinirea nădejzii, nu mai avem lipsă să ni se susțină nădejdea prin ele.

Aceasta nu înseamnă că lumea și lucrurile din ea au pierdut pentru noi funcțiunea de simboale în general. Dimpotrivă, venirea Cuvintului în trup a pus pe Dumnezeu într-o relație și mai intimă cu lumea întreagă în general și a făcut și mai transparentă prezența lui Dumnezeu prin lucruri. În afară de aceea, Hristos cel nevăzut comunicându-ni-se prin anumite mijloace sensibile, anumite lucruri și gesturi au primit un caracter simbolic special, comunicându-ni-se prin ele într-un mod cu mult mai accentuat decât se comunica prin simboalele profetice ale V. Test.

Încît icoana coexistă cu simboalele în sens general și cu anumite simboale speciale. Numai simboalele profetice au ieșit din uz. Patr. Nichifor menționind că Sinodul Trulan a hotărît să fie venerată icoana lui Hristos după înfățișarea omenească, «dar cit privește mielul, care s-a luat ca tip, după ce s-a arătat harul însuși, să nu mai continue a fi reprezentat în icoană», zice: «pentrucă trebuia ca vechile tipuri și umbre ale adevărului, cinstite ca simboale și prefigurări — căci au fost și ele vrednice de venerat să fie limitate (περιεγγραφαί) și să fie cinstite mai virtos, după cuvîntă, harul și adevărul»⁶).

Dar de aici urmează, pe de altă parte, că prin întruparea Cuvintului, elementele materiale luate ca mijloace și vase ale harului lui Hristos, capătă față de simboalele V. Test. un grad de prezență dumnezească înfinit mai sporită. «Cîtă deosebire este între persoane, se înțelege a lui Hristos și a celor descendente din Aaron, care sînt cu totul distanțate! Și cîtă deosebire

4. Patriarhul Nichifor Mărlurisorul, Apologeticus pro sacris imaginibus, P. G. 100, col. 756

5. Sf. Ioan Damaschin, Cuv. I despre icoane, P. G. 94... col. 1244

6. Patr. Nichifor Mărt., Antirrh. I adv. Const. Copronimum, P. G. 100, col. 212 B. Iată ce spune Sinodul Trulan în can. 82: «În unele reprezentări ale cinstitelor icoane se desemnează mielul arătat prin degetul Înainte Mergătorului, care-luat în chipul harului-reprezintă pe Mielul adevărat, indicat nouă prin lege, pe Hristos Dumnezeuul nostru. Astfel, primind cu dragoste chipurile și umbrele vechi, ca simboale și prefigurări ale adevărului, ca predanii ale Bisericii, noi preferăm harul și adevărul, primindu-le pe acestea în plinirea adevărului. Astfel, pentru ca prin mijlocirea tabloului să punem cele împlinite în ochii tuturor, noi hotărîm să se zugrăvească de aci înainte pe icoane, în locul vechiului miel, după chipul omenească Mielul care a luat păcatul lumii, pe Hristos Dumnezeuul nostru, pentruca prin aceasta să contemplăm smerenia lui Dumnezeu Cuvîntul și să fim călăuziți spre amintirea vieții Lui în trup, a pătimirii și a morții mîntuitoare și a răscumpărării lumii, provenită de aci».

este între jertle ! Acolo se aducea sînge de animale necuvîntătoare, iar la noi se aduce al Mielului neprihănit care ridică păcatul lumii. Pe lîngă aceea ce distanță este între Testamente și cort ! Acelea erau făcute de mină și erau vremelnice și roase de vreme, neavînd stabilitate. Și ca să spun totul, acelea s-au înveșit și au îmbătrînit, ba au și pierit. Iar acestea sînt nefăcute de mină și nevremelnice, eterne și veșnice, pururea înoite și neajungînd niciodată la sfîrșit, neîmpuținîndu-se și nestrîcîndu-se. Deci este necesar ca să fie deosebire în cult și în cele ce se aduc ca jertfă. Acelea erau mai groase și mai trupești și prefigurau și desemnau ca prin niște chipuri cele viitoare și adevărul și nu aveau încă desăvîrșirea. Iar ale noastre, săvîrșindu-se în duh și adevăr, desăvîrșesc pe cei ce aduc prin ele lui Dumnezeu jertfă de laudă, prin care, fără încetare strigă : Avva Părinte !» 7).

Icoana coexistă cu aceste simboale subțiate, umplute de prezența deplină a lui Dumnezeu Cuvîntul venit în trup. Căci ea reprezintă pe Cel ce umple aceste simboale de prezența Sa și luminează sensul lor. Icoana, înfățișînd pe Dumnezeu Cuvîntul venit nemijlocit la oameni în trup omenezc, aduce și ea, pînă de o parte, ca și El, o înlăturare a peretelui din mijloc al simboalelor legii vechi alcătuite din lucruri, iar pe de altă o parte, o subțiere a simboalelor, o prezență mai accentuată a puterii dumnezeiești în ele.

Patriarhul Nichifor Mărturisitorul, după ce face intîi deosebirea între idol și simbol, arătînd că și creștinii se folosesc de cele văzute în relația cu Dumnezeu, nu numai păgînii, dar pe cînd la păgîni cele văzute, folosite ca obiecte religioase «sînt mincinoase și pline de rătăcire», iar ale noastre sînt adevărate, continuă făcînd distincția între simboale și icoane : «Deci rațiunea celor sensibile are atîta demnitate de credință și putere de încredințare prin ea însăși, incît se folosesc de cei inspirați de Dumnezeu și spre reprezentarea și adevărarea clară a altora, și anume : a celor dumnezeiești, și supraliești și a firii supreme și mai presus de toate... Și dacă este așa, cu atît mai mult e cuvenit și obligator pentru creștini ca să acorde cinstire icoanelor lui Hristos și ale sfinților, ca unora ce sînt vrednice de cinstire. Căci dacă a fost obiceiul să se figureze cele simple și necompușe și valoarea și demnitatea icoanei e așa de mare că se contemplă și în firea dumnezească și negrăită și poate reprezenta și indica relația filială și naturală, pe care o are ființial Fiul cu Tatăl, de ce nu s-ar folosi și pentru aceste lucruri compuse, adică pentru ipostasul lui Hristos ? Căci prin aceasta ni se fac mai cunoscute și mai familiare cele ale arătării Lui mintuioare între oameni, fiind și noi compuși și materiali și groși, și de aceea avînd lipsă de cele materiale și sensibile asemenea nouă, ca obișnuite și foarte proprii nouă spre o învățătură mai lămurită și spre călăuzirea noastră intensă spre cele mai presus de noi » 8).

Dumnezeu neîntrupat nu poate fi redat așa cum e, ci prin niște figurări, sau materializări ale însușirilor și acțiunilor Lui. Acestea sînt simboalele. Ele nu exclud o anumită lucrare a imaginației noastre. Căci gradul de inadecvare între ele și realitatea divină este foarte mare. Icoana redă fața omenească reală a lui Dumnezeu care a luat în mod real această față. Ca atare ea nu mai lasă loc așa de mare imaginației omenești, ci corespunde realității obiective. De sigur, Dumnezeirea însăși e mai presus de fața omenească. Dar fața omenească nu e mai puțin fața însăși a lui Dumnezeu Cuvîntul. Și pe cît exprimă fața omenească ipostasul Lui însuși, pe atît redă icoana ipostasul divin însuși.

7. Idem, Apol. pro s. imag., P. G. 100, col 764.

8. Idem, Antirrh. I. adv. Const. Copr., P. G. 100, col 420

Dar din acestea s-a putut vedea că simboalele profetice, deși sînt anticipări ale icoanei (și simboalele în general temeri ale posibilității ei), nu devin ele înșile icoană, adică prototip al ei. Căci nu ele înșile sînt asumate în ipostasul Cuvîntului, ci fața omenească, respectiv firea umană. Icoana e reprezentarea Cuvîntului care a luat fața omenească. Astfel simboalele profetice sînt anticipări ale icoanei, ca reprezentare a Cuvîntului care va lua fața omenească.

Numai natura umană are acest privilegiu în creațiune de a constitui, prin asumarea ei în ipostasul Cuvîntului, prototipul icoanei. Elementele celelalte ale lumii sînt prezente și ele în acest prototip, numai intrucit contribuie la constituirea materială a naturii umane.

Această preeminență a naturii umane, se întemeiază pe faptul că numai ea a fost făcută «după chipul» («după icoana») lui Dumnezeu. Prin spiritualitatea sa, prin caracterul său de subiect, omul reflectă și face posibilă o manifestare mai adecvată a Subiectului divin prin fața sa.

Dar totuși portretul omului încă nu este icoana lui Dumnezeu, ci portretul zidit «după chipul lui Dumnezeu», sau «după icoana Lui.» Intrucit este un subiect viu aparte, omul, deși după chipul lui Dumnezeu, sau chiar chip al Lui, are o existență de sine, deci și portretul lui redă existența de sine a acestui subiect, nu subiectul divin. Și noi dorim să avem imaginea subiectului divin, nu a unui subiect deosebit de cel divin.

O astfel de imagine putem avea numai dacă mediul prin care se arată Dumnezeu și care trebuie să țină de prototipul icoanei, aparține subiectului divin însuși, neconstituind un subiect uman deosebit. Pe de altă parte, dacă icoana Subiectului divin nu se poate realiza decît dacă El ia o înfățișare văzută, ce altă înfățișare văzută mai adecvată cu El însuși poate să ia decît natura umană, creată după chipul Lui? Deci natura umană, fără să fie în existența ei de subiect de sine stătător, prototip vizibil pentru icoana Cuvîntului, ea prin faptul că e «după chipul» lui Dumnezeu, e singura în stare ca, prin asumarea ei în ipostasul Cuvîntului, să-L facă pe El prototip vizibil al icoanei Sale.

Fiul lui Dumnezeu luînd natura umană, care e «după chipul» Său, aceasta în El nu mai este un chip de sine stătător al Cuvîntului, ci însuși chipul ipostasului Cuvîntului, căci însuși ipostasul Cuvîntului s-a făcut «după chipul» Său divin, fără să înceteze a fi arhetipul divin al acestui chip al Său, asumat de El.

Chipul dumnezeesc imprimat în natura umană se realizează în concret sau ca un chip de sine stătător, cînd natura umană alcătuește un ipostas uman obișnuit, sau ca chip al Cuvîntului însuși, cînd natura umană nu se constituie într-un subiect aparte, ci e luată în ipostasul Cuvîntului. Chipul aflat ca virtualitate în firea umană, se realizează concret ca expresie a subiectului. Și după cum subiectul e un om aparte, sau subiectul divin cu fire umană, chipul e expresia subiectului uman, sau al celui divin. În Hristos chipul divin, aflat virtual în natura umană, se actualizează ca chip al Cuvîntului. Căci El însuși s-a făcut om, s-a făcut subiect uman, fără să înceteze a fi și subiectul divin arhetipic. S-a făcut chipul Său vizibil însuși, intrunind în Sine și arhetipul și chipul. În acest sens spune Sf. Ap. Pavel că «a luat chip de rob» (Filip. 2, 7), iar Părinții că a luat «după chipul» (*τό κατ'εἰκόνα*). Chipul Său uman este acum El însuși, nu un subiect aparte. Incît redîndu-se el în icoană, ca subiect-chip, e redat însuși subiectul-arhetipic, dat fiind că nu altul e subiectul-chip și altul subiectul-arhetipic, ci unul și același.

Astfel Hristos nu este numai un simbol al dumnezeirii, cum este omul de sine, ci Dumnezeu însuși cu chip văzut. Se poate spune că El e simbolul Său, cum zice Sf. Maxim Mărturisitorul, intrucit același e și Dumnezeu nevăzut și om văzut, sau Dumnezeu nevăzut cu chip văzut). Căci Omul Iisus nu este un ipostas aparte, ci însuși ipostasul Cuvîntului. De aceea nu trebuie să transcendem de la omul Iisus la Dumnezeu-Cuvîntul, ca de la un simbol la Dumnezeu deosebit de el, ci cel arătat ca om este ipostasul divin însuși. De sigur icoana lui Hristos nu e una cu prototipul ei și în acest sens se face un transcens de la ea la prototip. Dar nu un transcens ca la altă persoană, căci prototipul nu e altă persoană decît cea reprezentată în icoană. E un transcens numai ca de la imaginea unei persoane la realitatea ei.

E cel mai de seamă privilegiu al feții umane că, fiind «după chipul» lui Dumnezeu, poate reda ipostasul Cuvîntului în mod vizibil, în prototip și în icoană.

E cea mai înaltă măreție a omului că Dumnezeu se poate face om, că poate să se facă văzut ca om; vizibilitatea devine aci mediul celei mai înalte spiritualități. Vizibilitatea umană poate deveni vizibilitate a lui Dumnezeu; nu a ființii divine de sigur, ci a ipostasului divin. Și aceasta a devenit ea de fapt în Hristos. «Am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia născut din Tatăl, plin de har și de adevăr», exclamă sf. Ioan Evanghelistul (Io. 1, 14). Iar Apostolul Filip vestind lui Natanail că L-a văzut pe Domnul, îl cheamă și pe el să vină și să-L vadă: «vino și vezi» (Io. 1 47). Și aceasta o mărturisim în toate timpurile prin icoană.

Pr. Prof. D. STANILOAIE

HIROTONIREA ÎN PREOT A SF. IOAN GURĂ DE AUR

Considerațiuni pe marginea primei sale predici cu acest prilej

La 14 septembrie 1957 s-au împlinit 1550 de ani de la moartea Sf. Ioan Gură de Aur († 407). Iubitorii acestui mare Părinte bisericesc răsfoesc, acum, voluminoasa sa operă și încearcă să desprindă anumite fapte, idei sau concepții care prezintă interes ori actualitate pentru vremea sau preocupările noastre. Una dintre cele mai mari fapte ale sale a fost preoția și viața sa preoțească, care, prin nivelul la care au fost ridicate, sînt pentru creștini și preoții creștini un continuu memento. Făcut diacon de episcopul Meletie, în anul 381, Ioan e hirotonit preot de episcopul Flavian la începutul anului 386. Cum concepea el preoția în linii mari, o știm din tratatul său **Despre preoție**, scris, foarte probabil, în perioada diaconatului. Cititorii acestui tratat imediat după apariția lui se vor fi întrebat, poate, dacă autorul — un diacon — își va menține și aplica principiile enunțate și atunci cînd va urca treptele superioare ale ierarhiei; preoția și, verosimil după aceea, episcopatul. Un tînăr diacon învățat, talentat și entusiast poate spune multe lucruri într-o operă programatică. Se va ține el de cuvînt atunci cînd va fi pus în dregătoriile pe care acum le vede și le descrie cu ochi idealști? Hirotonit preot în 386 și episcop în 398, Ioan a cinstit cu vrednicie și strălucire aceste trepte preoțești. Curiozitatea noastră de a ști ce zicea Ioan în ziua hirotoniei sale ca preot și ce spunea în ziua hirotoniei sale ca episcop, spre a-l verifica prin tratatul **Despre preoție**, poate fi sa-

tisfăcută numai pentru primul caz, adică pentru hirotonirea în preot. Știm însă, fără ca el să ne fi spus-o anume, că și episcopul Ioan a înălțat și a desăvârșit continuu preoția prin gândurile și viața sa.

Cu prilejul hirotoniei sale în preot, Sf. Ioan a rostit o predică, prima sa predică, după cum susține el însuși, și una dintre cele mai interesante și frumoase piese literare ale patrimoniului hrisostomic. Autenticitatea ei este mai presus de orice discuție. Nu numai că vocabularul, limba, stilul și compoziția sînt ale lui Ioan Gură de Aur, dar textul ne oferă unele date personale deosebit de prețioase. Printre altele, autorul afirmă că el nu este prea experimentat în arta vorbirii și că acum iese întii să lupte în stadionul învățătoresc, adică să predice cuvînt de învățătură, întrucît pînă aci a stat printre auditori în tihnă neturbată: «Pentru că deși nu pream experiența vorbirii, (această dragoste a voastră) m-a îndemnat să iau cuvîntul și m-a pregătit să intru în arena învățăturii, măcar că mai înainte n-am avut atingere cu aceste exerciții de luptă, fiind totdeauna pus în rîndul auditorilor și bucurîndu-mă de o liniște tihnită»¹). Din aceste cuvinte reese clar că Ioan nu predicase pînă atunci în Biserică, sau, cum precizează el înflorit, nu intrase încă în arena unde se dădea învățătura pentru sufletele credincioșilor. Pînă atunci fusese un simplu auditor. Deși cel mai bun biograf al Sf. Ioan, episcopul Palladiu de Helenopolis, ne spune că autorul nostru a fost hirotonit preot, printre altele, și pentru strălucita sa putere învățătoarească, adică pentru virtuozitatea sa predicatorială, în perioada diaconatului²), și deși știm și din alte situații că diaconii vorbeau în Biserică (Sf. Arhidiacon Ștefan, Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Efreem Sirul etc.), n-avem niciun motiv să nu credem pe preotul Ioan pe cuvînt. El nu putea susține un neadevăr în fața atîtor oameni care îi cunoșteau bine activitatea; nici de un act de smerenie nu poate fi vorba, pentru că el ar fi prezentat faptul altfel. Descrierea amănunțită a antecedentelor și a cauzelor evenimentului prin adresări directe celor de față exclude categoric jocul sau alintarea literară. Scuza lui că nu prea are experiență la predică și că numai dragostea credincioșilor l-a împins să ia cuvîntul este sinceră că corectivul că desfășurarea și cuprinsul cuvîntării sale dovedesc un maestru în arta vorbirii. Din atmosfera situației descrise cu acest prilej, reese că proaspătul preot Ioan era mult apreciat și iubit de credincioși. Cînd a isprăvit predica, ascultătorii au manifestat energic pentru continuarea ei, cu toată împotrivirea lui: dovadă elocventă că el era prețuit și pentru remarcabilul său talent oratoric, pe care, desigur, ei nu-l descopereau atunci prima dată. În cei cinci ani de diaconat Ioan se va fi impus mediului bisericesc și creștin pe care-l frecventa, nu numai prin conștiințiozitatea exemplară cu care-și îndeplinea datoriile care-i reveneau, ci și prin talentul cu care citea adesea textul Sf. Scripturi și prin adîncimea și frumusețea cu care el tălmăcea poate neoficial și poate nu în Biserică totdeauna învățăturile dumnezeieștei cărți. Nu ținea, probabil, predici propriu zise, pregătite anume și rostite solemn în zile definite, ci avea convorbiri mai scurte sau mai lungi cu clerici sau credincioși doritori să înțeleagă sau să pătrundă anumite puncte de doctrină sau de viață creștină. Elevul lui Libaniu și ucenicul lui Carteriu și Meletie nu putea să pună lacăt luminii spirituale și bogatului talent oratoric din el timp de circa

1. Prima predică a Sf. Ioan Gură de Aur cînd a fost hirotonit, Migne, P. G., 48, col. 694.

2. Palladiu, Dialog despre viața și petrecerea Fericitului Ioan, episcop de Constantinopol, 5, Migne, P. G., 47, col. 19.

10-12 ani, pînă la hirotonia lui în preot, mai ales că tînărul ucenic și diacon clocotea de entusiasm pentru a sluji pe Dumnezeu și pe oameni. Dar el nu va fi ținut cuvîntări ca episcopul sau preoții care aveau și sarcină specială învățătoarească. Cuvîntări pretențioase prin caracterul lor oficial și solemn. Asemenea cuvîntări el n-a ținut pînă acum, dar, începînd de azi înainte, din ziua hirotoniei lui în preot, va ține și el. Această primă cuvîntare, prima predică a sa, face parte din categoria cuvîntelor de învățătură pe care el le recomandă așa de stăruitor în tratatul său **Despre preoție** și fără care preoția nu e preoție. Un asemenea cuvînt de învățătură cere muncă și încordare, cum s-a întîmplat și cu cel de față. Ioan precizează că predica sa de acum e o elaborare trudnică de gînduri³⁾. Numai o predică temeinic gîndită își atinge scopul.

Un alt element prețios biografic pe care ni-l dă Ioan în prima sa predică este că el era tînăr. Lucrul acesta e spus de trei ori dealungul predicii: de două ori prin cuvîntul «adolescent» și odată prin cuvîntul «tinerete»⁴⁾. Amănuntul acesta are oarecare importanță pentru precizarea mai de aproape a nașterii autorului nostru. Dacă Ioan s-ar fi născut între 344-347, cum s-a susținut pînă la P. Chr. Baur, care a propus anul 354 — data cea mai sigură —, urma ca în anul 386, data hirotonirii sale în preot, el să fi fost în vîrstă de circa 40-43 de ani. S-ar fi prezentat el pe sine drept un «tînăr» sau «tinerel» la această vîrstă? Un om de 40-43 de ani nu mai este un tinerel. Născut cu 10 ani mai tîrziu, adică în 354, Ioan avea în 386, anul hirotoniei sale în preot, 32 ani, vîrstă pentru care calificativul de tînăr sau tinerel e ceva mai potrivit decît pentru vîrstă de 40-43 de ani.

I CUPRINSUL PREDICII

Predica de care ne ocupăm are un cuprins bogat alcătuit dintr-o introducere bine adecvată, o tratare care conține trei laude: la adresa cuvîntului, la adresa lui Flavian și la aceea a lui Meletie și o concluzie.

În introducere, autorul începe prin a se întreba uimit dacă hirotonia lui e un fapt real și nu un vis, dacă e adevărat că el, un tinerel fără valoare, a fost ridicat pe culmea acestei dregătorii care e preoția. Se compară cu infirmii care visează uneori că au mădularele întregi, că sînt frumoși și mîncă la masa regelui. Și, totuși, hirotonia lui în preot, preoția lui este adevărată, reală, continuînd însă să rămînă mai de necrezut decît visele. Tînărul preot e speriat de mulțimea nesfîrșit de mare a celor veniți să-l asculte: toată cetatea Antiohiei e de față. De i-ar mîERGE cuvîntul ca apa izvoarelor sau a fluviilor și tot i s-ar micșora fluenta. În realitate, cuvîntul lui nu e nici izvor, nici fluviu, ci un simplu firîșor de apă care se usucă la contactul cu teama, așa cum se întîmplă cu persoanele cărora, cînd sînt cuprinse de spaimă, le cad lucrurile pe care le au în mîini, din cauza slăbirii nervilor. Lui Ioan îi e teamă să nu uite tot ce a pregătit să spună. De aceea, roagă pe cei prezenți, conducători și conduși, să-i insufflă curaj prin rugăciunile lor. N-ar vorbi, dar dragostea celor de față îl obligă să ia cuvîntul⁵⁾.

Formulele destul de retorice din această introducere împletite cu smerenia sinceră a vorbitorului sînt de bun augur pentru tînărul preot.

3. **Prima predică.** P. G., 48, col. 693.

4. Op. cit., col. 693, 694, 698 (jos).

5. Op. cit., 1, col. 693, 694.

Tratarea se ocupă întâi cu jertfa de laudă pe care un preot nou hirotonit se cuvine să o aducă lui Dumnezeu la începutul lucrării sale sacerdotale. Orice lucrare în Biserică se inaugurează printr-o jertfă, nu printr-o jertfă de animale sau de lucruri materiale ca în legea Vechiului Așezământ sau în păgânism, ci prin jertfa duhovnicească a gândului și a cuvîntului, a dăruirii totale a sufletului, a meditației, a rugăciunii și a predicii, adică a cuvîntului de învățătură. Jertfa aceasta se ridică la ceruri ca o laudă adusă lui Dumnezeu. «Voiam, zice Ioan, ca atunci cînd aveam să rostesc primul meu cuvînt în Biserică, să afierosesc începutul vorbirii mele lui Dumnezeu, care mi-a dat această limbă. Așa se și cuvenea. Cuvîntului trebuie să i se aducă nu numai primițiile ariei și ale teascului, ci și primițiile cuvîntelor și cu mult mai mult ale cuvîntelor decît ale fructelor adunate cu mîna»⁶). Jertfa sau ofranda cuvîntului e mai proprie omului și e mai plăcută lui Dumnezeu. «Pe strugure și pe spic îi produc adîncurile pămîntului, îi hrănesc ploile și-i cultivă mîinile agriculturilor, pe cînd pe imnul sfînt îl naște evlavia sufletului, îl hrănește conștiința curată și-l primește în cămările cerurilor Dumnezeu. Cu cît sufletul e mai presus de pămînt, cu atît și roada lui e mai bună ca aceea a pămîntului»⁷). Roadele pămîntului sînt mute și impersonale, pe cînd cele ale sufletului sînt vorbitoare, vibrante ca o chitară, raționale și personale. S-ar putea bănui în această afirmație o adiere de gînd păgîn, care ar vrea să motiveze prețuirea retoricii ca valoare excepțională. Dar asemenea gînd — dacă va fi existat în inima lui Ioan — e absorbit de argumente biblice pe care autorul nu întîrzie să le aducă. Proorocul Oseea ne îndeamnă ca atunci cînd am ofensat pe Dumnezeu și vrem să ni-l facem îndurător, să nu-i aducem turme de boi, faină, turturele, porumbei și altele de acest fel, ci «aduceți cu voi cuvinte» (14, 3). Aci e vorba de cuvinte de pocăință. Cuvîntul este cea mai mare, mai solemnă și mai înaltă jertfă din cîte se pot aduce lui Dumnezeu. Autoritatea biblică decisivă în această privință este David. După ce a biruit pe dușman într-o luptă el a cîntat: «Voi lăuda numele Dumnezeului meu cu cîntare. Il voi preamări pe El în laudă» (Psalm. 68, 34). Superioritatea acestei jertfe o arată el adăogînd: «Și va plăcea lui Dumnezeu mai mult decît vițelul tînăr căruia îi dau coarnele și unghiile» (Ibidem, v. 32)⁸).

Ioan vrea să aducă o asemenea jertfă pe altarul duhovnicesc, cu prilejul hirotoniei lui, dar un înțelept îl împiedică și-l înspăimîntează zicînd: «Nu e frumoasă lauda în gura păcătosului» (Pilde 15, 8). După cum într-o coroană nu numai florile trebuie să fie curate, ci și inima care le împletește acolo, tot așa și în jertfa cuvîntului se cuvine să fie curați nu numai termenii imnelor sfînte, ci și sufletul care împletește acești termeni. El, Ioan, e impur și lipsit de curaj pentru jertfă, pentru că e coplesit de păcate. Jertfa laudei sau a cuvîntului nu poate fi adusă lui Dumnezeu decît de cei curați. Pe Domnul Il laudă toate planurile existenței: cele de sus și cele de jos, cum întărește acelaș David: «Lăudați pe Domnul în ceruri, lăudați pe El întru cele înalte», apoi: «Lăudați pe Domnul cele de pe pămînt» (Ps. 148, 1, 7). Aci e chemată să laude pe Dumnezeu toată făptura: cea de sus, cea de jos, cea sensibilă, cea inteligibilă, cea văzută, cea nevăzută, cea care e mai presus de ceruri, cea de sub cer. Făcînd din toate acestea

6. Op. cit., 1, col. 694.

7. Op. cit., 1, col. 694.

8. Op. cit., 1, col. 694-695.

un cor, David îl invită să laude pe Împăratul tuturor, dar el nu a chemat la acest cor pe niciun păcătos⁹⁾. Păcătosul nu poate fi atașat niciuneia din categoriile celor care laudă pe Dumnezeu. El este exclus și când se cântă: «Lăudați pe El toți îngerii Lui, lăudați pe El toate puterile Lui» și când sînt invitate cele de jos prin cuvintele: «Lăudați pe Domnul cele de pe pămînt, șerpilor și toate adîncurile, animalele și toate fiarele, tîrîtoarele și păsările sburătoare» (Ps. 148, 1, 2, 7, 10). Scorpionii, șerpilor și balaurii sînt chemați pentru a lăuda pe Creatorul lor. Numai păcătosul este exclus din această sfîntă formație corală¹⁰⁾. Dece păcătosul nu poate face parte din această sacră corală cosmică? Pentru că păcatul își varsă veninul împotriva slavei Domnului după cuvîntul proorocului: «Din cauza voastră, numele meu este hulit între neamuri» (Isaia 52, 5; Romani 2, 24). Acesta e motivul pentru care proorocul a alungat pe păcătos din lume ca dintr-o patrie sfîntă și l-a exilat. Așa cum muzicantul superior scoate din chitara sa coarda disonantă, ca să nu se strice armonia celorlalte sunete, și după cum medicul priceput taie mădularul putred pentru ca infecția să nu treacă și la celelalte mădulare, tot așa și proorocul a eliminat pe păcătos din trupul creațiunii ca pe o coardă disonantă și ca pe un mădular bolnav¹¹⁾. Ca în teologia lui Pseudo-Dionisie Areopagitul și Maxim Mărturisitorul, centrul existenței în concepția hrisostomică este Dumnezeu, de la care pleacă și spune care se întorc toate. Cosmosul spiritual și cel material se integrează într-o armonie universală care omagiază pe Creator și din care trebuie să lipsească ori ce stridentă, în primul rînd păcatul, cea mai ucigătoare disonanță în imnul de laudă pe care toată zidirea îl înalță Atotfăcătorului. În această perspectivă, tînărul preot Ioan simțindu-se apăsător de păcate și deci nevrednic de a înalța jertfa laudei către Dumnezeu împreună cu celelalte făpturi, îndrăznește să-și corecteze situația adoptînd un alt mod de jertfă a cuvîntului și anume acela de a lăuda pe frații săi împreună-slujitori. Lăudînd pe frații săi împreună-slujitori, Ioan slăvește pe Dumnezeu potrivit cuvîntului: «Să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, pentru ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri» (Matei 5, 16). Trebuie să recunoaștem iscusința formulei prin care autorul nostru proclamîndu-se nevrednic să laude direct pe Dumnezeu, o face, totuși, prin omagierea fraților săi împreună-slujitori; prin această formulă el ajunge la partea a doua a tratării: panegiricul în cinstea episcopului Flavian.

Lauda sau jertfa cuvîntului cuprinde considerații interesante privitoare la rolul și valoarea acestei forțe spirituale excepționale proprii omului și mai ales preotului creștin. Cuvîntul preotului trebuie să fie totdeauna vehicolul conștiinței curate, ecoul unui suflet luminat, expresia evlaviei calde, imn de laudă lui Dumnezeu. De aceea el trebuie pregătit cu grije și prezentat cu gravitate ca o rugăciune. În locul jertfei materiale, preotul creștin aduce ca ofrană frumusețea duhovnicească a sufletului său, sfințenia îndumnezeitoare a conștiinței sale. Păcatul face cu neputință aducerea jertfei. De aceea preotul, pentru a fi un jertfitor continuu, trebuie să se ferească continuu de păcat. Toate făpturile sînt invitate de proorocul David să laude pe Domnul și în aceasta stă marea lor înălțare și fericire.

9. Op. cit., 1, col. 695.

10. Op. cit., 2, col. 695.

11. Op. cit., 2, col. 695-696.

Numai păcătosul nu e invitat la acest concert pan-cosmic; și nu numai că nu e invitat, dar e alungat din lume ca dintr-o patrie sfântă.

Panegiricul lui Flavian, era, verosimul, o obligație de rigoare a tânărului Ioan în ziua hirotonirii sale, potrivit, probabil, unei tradiții generale din epoca patristică. Nefiind vrednic să laude direct pe Dumnezeu, Ioan o va face laudând pe frații săi împreună-slujitori. Iar frații aceștia erau destul de numeroși, mai ales la o catedrală ca aceea din Antiohia. Să laude pe toți în bloc, era nepotrivit și greu; să laude pe un oarecare, la întâmplare, era necuviincios. Rămânea episcopul care sintetiza și reprezenta pe toți ceilalți slujitori. Pe deasupra, el era conducătorul și părintele lor. Episcopii Antiohiei erau, din cele mai depărtate vremuri, figuri venerabile și impunătoare prin eroismul lor martiric, prin virtutea sau prin evlavie lor. Ignatie, Vavila, Meletie erau tot atâtea colonne ale hristofiliilor și ale preoției.

Episcopul Flavian care hirotonise pe Ioan în preot se înscria cu cinstă în rîndul acestor mari ierarhi. Folosind în parte a figură de stil a lui Eusebiu al Cezareei în caracterizarea lui Origen și o alta pe care o va întrebuința Palladiu în caracterizarea Sf. Macarie cel Mare, autorul nostru zice că Flavian avea minte de om bătrîn încă de pe cînd era în scutece. Tinerețea, starea de orfan în care a rămas de vreme și bogăția familiei sale îl puteau amăgi și îndepărta de drumul adevărat al vieții. Dar el nu s-a lăsat biruit de aceste împrejurări. Deși tînăr cu vîrsta, el și-a agonisit toată «filosofia», adică o concordanță deplină între viața lui și învățătura Evangheliei. Știînd că firea noastră este ca un teren păduros, adică înțelenit și greu de desfundat, el a retezat repede cu temeiul evlaviei, ca și cu o seceră, bolile sufletului, oferind agriculturului duhovnicesc ogoare curate pentru însămînțare; primind toate semințele, el le-a aruncat în adînc, unde ele primzînd rădăcină puternică, nici nu fură arse de razele soarelui și nici n-au fost înăbușite de spini¹²). Nimic nu împiedecă așa de mult intrarea în împărăția cerurilor ca bogăția și relele ce decurg din ea, după însuși cuvîntul Mîntuitorului: «Mai ușor va trece otgonul prin urechile acului, decît va intra bogatul în împărăția cerurilor» (Matei 19, 24). Flavian a reușit să se desprindă din mrejele bogăției, practicînd cumpătarea la masă și disprețul plăcerii și al mîncărilor costisitoare, deși era educat într-o casă opulentă. Nu e de mirare cînd un om care a trăit în sărăcie, intră în viața aspră, a monahismului, pentru că el are sărăcia ca tovarăș de drum, care-î ușurează zilnic povara. În schimb, bogatul se desparte greu de ale sale. În jurul sufletului tînărului Flavian sbura roiul teribil al bolilor, adică al patimilor, care, ca un nor greu și întunecos, astupau vederea minții, ne mai îngăduind privirea la cer și silindu-l să se îndrepte numai către pămînt¹³). Dedîndu-se nevoițelor aspre ale filozofiei, Flavian nu numai că a înlăturat norul patimilor și s-a ridicat prin curăția vieții și strălucirea virtuții pînă la cer, dar a înălțat cu el acolo și tot poporul pe care-l păstorește. El n-a mai privit la splendorile vieții de aici sau la gloria strămoșilor. E drept că a privit el la gloria unor strămoși, dar nu a strămoșilor după trup, ci a strămoșilor după evlavie, cu osebire la aceea a lui Avraam și a lui Moise. Ioan consacră o laudă destul de lungă lui Moise¹⁴), care, prin răbdarea, smerenia și înțelepciunea sa, a ajuns conducătorul și

12. Op. cit., 3, col. 697-698.

13. Op. cit., 3, col. 696-697.

14. 25 rînduri în textul grec al ediției Migne, P. G., 48, col. 697.

Dumnezeu lui Faraon și avea puterea să schimbe chiar înfățișarea stihilor. Moise era un personaj foarte apreciat în interpretările simbolice ale teologiei patristice și care prin calitatea lui de conducător al poporului evreu, pe care l-a scos din Egipt și prin darul său de a face minuni, se impunea ca model pentru marii nevoitori creștini în rîvna lor după desăvîrșire. Sf. Grigorie de Nyssa va scrie spre 390 acea vestită lucrare: **Despre viața lui Moise sau despre desăvîrșirea cea după virtute**¹⁵⁾ în care marele proroc evreu e prezentat ca o columnă a rîvnei după îmbunătățire. Ioan însuși, adesea, cu osebire în omiliile sale la Geneză, vorbește despre Moise în termeni superlativi. Ca cititor asiduă al Sf. Scripturi, Sf. Ioan înțeluse prestigiul excepțional al marelui conducător evreu. Iată de ce episcopul Flavian nu putea să aibă un model de viață duhovnicească mai ideal ca Moise. Potrivit acestui model, Flavian a aplicat sufletului educația de care am amintit. Cu privire la trup, el a adoptat o metodă precisă strîmtorînd sburdările cărnii, prin cumpătare, adică impunîndu-i frîul postului ca unui cal bătaios și trăgîndu-l pînă într-atît înapoi, încît a sîngerat cu moderație chiar gurile pofteilor. Nu-și chinuia trupul așa fel încît să și-l facă nefolositor pentru slujire, dar nici nu-i îngăduia să ajungă într-o stare prea bună sau să se îngrașe prea mult, pentru că s-ar fi ridicat împotriva judecării care-l ținea în frîu. El se îngrijea deopotrivă pentru sănătatea și pentru moderația lui. O asemenea educație rațională aplicată trupului făcea posibilă educația sufletului. Nevoințele și grija lui Flavian pentru desăvîrșire n-au încetat o clipă de la tinerețe pînă la bătrînețe. Acum chiar, că stă în portul liniștit al vîrstei venerabile, el nu e mai puțin frămîntat decît cei de pe mare, după pilda lui Pavel, care, deși fusese înălțat pînă la al treilea cer zicea: «Mă tem ca nu cumva predicînd altora, însumi să mă fac nedemn» (1 Cor. 9, 27). Flavian s-a situat într-o teamă continuă, ca să aibă o neîntreruptă încredere și să stea la cîrmă, observînd nu răsăritul stelelor, stîncile de sub mare sau cele de deasupra ei, ci răsvrătirile demonilor, vicleniile diavolului și luptele de raționamente. El inspectează armata de jur împrejur și așează pe toți în siguranță. El e atent ca nu numai corabia să nu se scufunde, dar și ca nu cumva cineva din cei ce plutesc cu el să fie luat de vre-un val puternic. Prin înțelepciunea lui Flavian, zice Sf. Ioan Gură de Aur, noi toți navigăm în condiții favorabile, întinzînd deplin pînzele corăbiei¹⁶⁾.

Iată de ce, încă de la începutul encomionului, tînărul preot vorbește despre Flavian ca despre învățătorul obștesc al patriei și prin aceasta al întregii omeniri și enumără unele din faptele sale mari: călătoriile, privigherie, grijile, judecățile, luptele, trofee peste trofee, biruințele peste biruințe, fapte vrednice nu de limba omenească obicinuită ci de limbă apostolică pusă în mișcare de Duhul Sfînt. Flavian a învățat pe antiohieni să lupte pînă la moarte¹⁷⁾.

Din aceste trăsături fundamentale ale ținute: episcopului Flavian al Antiohiei, se pot desprinde următoarele recomandări pentru viața viitorului episcop Ioan Gură de Aur și a tuturor episcopilor creștini:

1. **Curăția tinereții** prin biruirea patimilor, deși Flavian era din casă mare și bogată. Patimile sînt sufletești și trupești. Impotriva fiecărei categorii de patimi trebuie folosită metoda adecvată.

15. Migne, P. G., 44, col. 328-329.

16. Sf. Ioan Gură de Aur, **Prima predică...**, 3, P. G., 48, col. 698.

17. Idem. op. cit., 3, col. 696.

2. **Curățirea de patimile sufletului** este o mare necesitate. Patimile asaltează sufletul ca un roi. Ele sînt ca un nor greu și întunecos care astupă privirile minții și nu lasă să se întrezărească cerul. Patimile trag sufletul numai în jos, către abisuri. Patimile fac din sufletul nostru un teren greu de cultivat, asemenea pămînturilor păduroase, care trebuiesc lucrute mult și cu răbdare spre a fi curățite. Flavian a folosit puterea sau temeiul evlaviei, singura care poate despătîmi cu adevărat un suflet. Clericul necredincios sau căldicel se împătîmește ușor, sau se despătîmește greu ori niciodată. E vorba de o evlavie sinceră și caldă, nu de o sumă de rituri goale. Ogorul sufletului bine curățit poate fi însămînțat adînc, iar semințele prind rădăcină puternică fără teamă că va fi arsă de soare, sau înăbușită de spini. Dacă Flavian a putut renunța la fastul bogăției și la gloria strămoșilor, este pentru că sufletul lui se purificase de patimi și cu ochii duhovnicești era în măsură să privească la cer.

3. **Curățirea de patimile trupului** se face prin cumpătare și post pînă la înșingherarea acestor patimi, adică pînă la o înfrînare așa de serioasă, încît ele să ajungă inofensive. Trupul nu trebuie chinuit pînă la a-l face nefolositor pentru slujire, dar nici nu trebuie lăsat să se îngrășe, pentru că se ridică împotriva judecării, care este și se cuvine să-i rămînă cîrmaci. Se va proceda cu «moderația cuvenită». Patimile trebuiesc tratate pînă la bătrînețe și chiar pînă la moarte, căci și bătrînul, deși stă în portul liniștii al vîrstei, e și el asaltat de valurile de pe întînsul mării. Patimile pot fi numai zăgăzuite sau slăbite, dar nu definitiv eliminate.

4. **Despătîmirea aduce agonisirea cerului** prin îmbrățișarea «filosofiei» cerești sau a «întregei filosofii». Această «filosofie» este trăirea ireproșabilă a Evangheliei, efortul continuu al ființei umane pe drumul desăvîșirii creștine. În locul pitagoricilor, al stoicilor, al peripateticilor, al cinicilor și al altor alți înțelepți păgîni, lumea veche văzu apărînd «un nou fel de oameni:» trăind pe pămînt ca și cum ar fi viețuit în cer: nu numai nefăcînd, dar nici chiar gîndind răul, de o bunătate sublimă, de o smerenie neîntîlnită, întorcînd răul cu bine, iubind și ajutînd pe dușmani, suportînd cu bucurie toate împotrivirile și suferințele, îndurînd mucenicia singelui sau pe aceea a monahismului cu un zîmbet sfînt; erau episcopi, preoți și credincioși ai lui Hristos.

5. Se cuvine ca episcopul să fie cuprins continuu de grije și preocupare. El trebuie să păzească turma sa împotriva demonilor, punînd-o în siguranță. El va conduce corabia Bisericii avînd grija să nu se scufunde nici vasul, nici cineva din cei ce sînt pe el.

În lauda lui Flavian e destulă retorică după moda lui Libaniu, mai ales la începutul acestei laude, ca în pasagiul: «Pe cine, pe cine dintre împreună-slujitorii mei voi lauda? Pe cine altul decît pe învățătorul obștesc al patriei și prin patrie al întregii omeniri?... Voiți, de acum, să-i înpletim cununi de laudă? Voiam și eu, dar văd nesfîrșita mare a faptelor lui deosebite și mă tem ca nu cumva cuvîntul meu coborît pînă în adînc să nu se mai poată ridicat!»¹⁸⁾. E frumos, dar tonul e prea tare și culorile calificativelor prea stridente. Parcă auzim pe Libaniu exaltînd pe cutare zeu, patron al cetății, sau pe Eusebiu omagiînd pe Constantin cel Mare. Erau exagerări curente în asemenea împrejurări și ascultătorii nu erau surprinși de bombasticisme ca acestea: «învățător al patriei», «învățător al întregii lumi», «cununi de laudă», «nesfîrșita mare a faptelor», «fapte mai mari nu numai

18. Idem, op. cit., 3, col. 696.

decît limba mea, dar chiar decît toată limba omenească», «un așa de mare roi de boli», «norul greu și întunecos al patimilor», «dar iată: greutatea aceasta, mai de grabă imposibilitatea aceasta, a devenit posibilitate», «acesta (Flavian) nu numai că s-a suit la cer, dar introduce acolo și poporul în număr așa de mare», «(Flavian) și-a agonisit cerurile, s-a îndreptat spre filosofia cerească și n-a ținut seama de strălucirea vieții de față, nici n-a privit la gloria strămoșilor», «pînă într-atît mîntea lui era de om bătrîn încă din scutece». Lauda lui Moise o întrece pe aceea a lui Flavian: «...El s-a întors avînd sceptru care poruncea nu numai oamenilor, ci și cerului și pămîntului și mării și firii aerului și firii apelor și lacurilor și izvoarelor și fluviilor. Stihile se prefăceau în tot ceea ce voia Moise. În mîinile lui zidirea își schimba înfățișarea».

Sînt aci expresii sau turnuri de stil folosite de obicei în împrejurări festive. Cele referitoare la Moise au, cel mai adesea, bază în Sf. Scriptură. cele privitoare la Flavian erau tradiționale și în parte convenționale cu multe veacuri înaintea autorului nostru. Ele urcă pînă la literatura alexandrină, care cultiva, în general, afectarea și ditirambul convențional și pînă la cuvîntările de laudă adresate împăraților, cuvîntări atinse de aceleași defecte. În lauda lui Flavian, Sf. Ioan a pus mai multă sinceritate și poezie decît afectare; el e, aci, mult mai veridic și substanțial decît Eusebiu în lauda lui Constantin cel Mare. Pe lângă modelele literaturii profane, el avea la îndemîmă și pagini calde biografice aflătoare în Sf. Scriptură. În orice caz, fondul laudei sale cuprinde și unele elemente istorice. Pot fi socotite ca fapte reale în lauda lui Flavian: origina aristocratică a acestuia, renunțarea sa la bogăție, viața lui curată, înțelepciunea lui, grija lui pentru credincioși, nevoițele lui călugărești, călătoriile, privilegierile, frămîntările, luptele, biruințele¹⁹).

Sf. Ioan scriștează, apoi, o scurtă laudă în cinstea episcopului Meletie, predecesorul lui Flavian în scaunul episcopal al Antiohiei. E o laudă foarte restrînsă cum se și cuvenea în prezența actualului episcop antiohian. E o laudă abilă, căci ea deși se adresează episcopului mort, în fapt se resfrînge asupra episcopului în viață și care e de față: Flavian. La moartea lui Meletie, Ioan precizează că el a pîns cu jale, fiindcă nu credea că urmașul la scaunul episcopal va fi la înălțimea celui dispărut. Faptele însă au desmînțit această neîncredere, deoarece venirea lui Flavian a echivalat cu o înviere din mormînt a lui Meletie și cu o nouă urcare a lui pe scaunul episcopal²⁰). Complimentul nu era atît la adresa lui Meletie, cît la adresa lui Flavian. Și, totuși, pomenirea deabia în treacăt a lui Meletie pare a fi în desacord cu prețuirea pe care Ioan pretinde că o are pentru «părintele său». Zicem, «pare», pentru că aproximativ în aceeași epocă, autorul nostru a ținut un cuvînt de laudă dezvoltat în cinstea lui Meletie, cu prilejul aducerii la Antiohia a rămășițelor sale pămîntești, la 5 ani după moarte, cuvînt în care Ioan are aprecieri tot așa de frumoase, uneori parcă mai frumoase, la adresa celui lăudat, decît cele făcute la adresa lui Flavian. Meletie era așa de iubit de credincioși, zice Ioan, încît aceștia dădeau numele său copiilor, iar chipul său îl pictau pe pereții camerelor și pe sticlă sau îl gravau pe inele și pecelii. Ca și Flavian, Meletie e comparat cu Moise și cu Apostolii. Evlavia, înțelepciunea, credința și virtutea lui

19. Idem, op. cit., 3, col. 696.

20. Idem, op. cit., 4, col. 698.

erau desăvârșite. El a murit departe de Antiohia, la Constantinopol²¹), pentru ca fiii săi sufletești să suporte mai ușor această întâmplare²²). Era, deci, firesc ca după împlinirea unei cununi de laude, lui Meletie, acum, în predica de la hirotonia sa în preot, Ioan să nu menționeze decît în trecuț pe «părintele său». Dar și atît denotă un act de delicatețe față de vrednicul arhiereu pe lîngă care țînărul Ioan a stat circa trei ani și de la care a învățat atîta viață curată și duhovnicie și care a apreciat atît de drept pe Ioan, prevestindu-i ascensiunea.

Cînd Ioan anunță sfîrșitul predicii, ascultătorii protestează, se supără și se mînie, nevoind să se depărteze, pentru că doresc să se sature de pășune duhovnicească²³). Aceasta arată succesul desăvârșit al predicii noului hirotonit, dar semnaleză, poate, și un sfîrșit nefiresc al cuvîntării, care e tăiată pe neașteptate de introducerea concluziei: «Dar nu mi-am dat seama că, din dragoste pentru faptele mari ale părintelui meu, am lungit cuvîntul peste măsură». Credem însă că prima alternativă e mai aproape de adevăr. Poate nu atît la un semn al episcopului, cît la acela al deosebitului său simț pentru măsură, țînărul preot și-a dat seama că întinderea necesară a cuvîntului său a fost atinsă și de aceea a încheiat. Dar credincioșii, vrăjiți de privighetoarea duhovnicească, protestau și nu se lăsau înduplecați să plece. Era ca la execuția perfectă a unei valoroase bucăți muzicale, pe care ascultătorii, încîntați, o bisează. Ioan răspunde ascultătorilor săi: «Dar, copii, lucrul acesta este cu neputință. Să încetăm de a urmări lucruri care nu se pot obține. Cele spuse sînt de ajuns pentru mîngîierea noastră. Pentru că și în domeniul parfumurilor scumpe nu numai dacă cineva varsă un vas (cu acest conținut), dar chiar dacă numai atinge suprafața (parfumului) cu vîrfurile degetelor, îmbalsămează aerul, iar pe cei de față pe toți îi umple de bun miros. E ceea ce s-a întîmplat și acum, nu prin puterea cuvîntelor mele, ci prin virtutea faptelor mari ale episcopului (Flavian)»²⁴). Răspunsul e frumos, pedagogic și subtil. Predica lui Ioan — vorbitorul, din smerenie, zice virtuțile episcopului Flavian — e asemănată cu parfumurile scumpe. Calitatea acestei prime predici oficiale a lui Ioan s-a impus ca bunul miros al parfumului. Comparația predicii cu parfumul care îmbalsămează pe ori cine atinge e una dintre cele mai fericite. Și Ioan continuă: «Să plecăm, să plecăm încheind cu rugăciuni. Să ne rugăm ca mama noastră obștească (Biserica) să rămînă nesdruncinată și neclintită și ca acest părinte, învățator, păstor și cîrmaci să trăiască viață îndelungată»²⁵). Aceste urări la adresa Bisericii și a episcopului erau semnul precis al sfîrșitului predicii. Dar, înainte de a încheia definitiv, Ioan revine asupra propriei sale persoane, mai precis asupra noii sale calități, aceea de preot, pe care a căpătat-o în urma hirotoniei. Din smerenie și cuviință, țînărul preot nu vorbește despre sine decît în introducere și încheiere; partea cea mai însemnată a predicii: lauda cuvîntului, lauda lui Flavian și aceea a lui Meletie, adică tratarea, se ocupă cu alte persoane. Vorbind însă despre lauda lui Dumnezeu și a celor doi episcopi, Ioan trata, sub această formă, despre frumusețile și realizările preoției la cel mai înalt nivel posibil pe pămînt. Flavian și

21. În timp ce prezida sinodul al doilea ecumenic.

22. Omîile de laudă pentru cel întru sfinți Părintele nostru Meletie, P. G., 50, col. 515-519.

23. Prima predică..., 4, col. 698-699.

24. Op. cit., 4, col. 699.

25. Op. cit., loc. cit.

Meletie erau o culme a preoției în această viață. În final, el, Ioan vede diferența care-l separa de marii lui episcopi și de aceea se socotește nevrednic de preoție, deși el a primit taina hirotoniei. Revine, aci, atitudinea sa din tratatul **Despre preoție** și se repetă — e drept că numai în cuvinte — gestul Sf. Grigorie de Nazianz, care, după ce a fost hirotonit preot, a fugit departe, din simțul nevredniciei pentru ceea ce i se acordase și nu s-a reîntors decât peste câteva luni, la Paștele anului 362, rostind în fața credincioșilor vestita sa cuvîntare **Despre fugă**²⁶). Dînd glas conștiinței sale cu privire la distanța care-l separă de altitudinea preoției, Ioan declară: «Nu voi îndrăzni să mă socot în rîndul preoților, întrucît nu se cuvine ca lepădăturile să se numere cu cei născuți legitim... Rugați-vă să-mi vină putere multă de sus. Aveam eu nevoie de întărire sigură și mai înainte, cînd trăiam singur o viață liniștită... Inșă după ce am luat jugul acesta tare și greu, am nevoie de multe mîini și de nenumărate rugăciuni, ca să pot da depozitul înapoi neatins, lui Dumnezeu, care mi l-a încredințat... Rugați-vă ca să nu fiu dîntre cei legați și aruncați în întunec, ci dîntre cei care pot căpăta o iertare îndestulătoare prin harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, căruia (i se cuvine) mărirea, puterea și închinăciunea, în vecii vecilor. Amin»²⁷).

Sfîrșitul predicii e dens, sobru, de un patetism cald, dar reținut și cuprinde toate elementele pentru această parte: îndemn la rugăciune, urări pentru tăria Bisericii și îndelungarea de zile a episcopului, prezentarea persoanei sale cu o desăvîrșită smerenie, asemenea lui Pavel, nevoia lui de a căpăta putere de sus și ajutor din partea credincioșilor prin rugăciunile acestora, pentru a purta ușor jugul tare și greu al preoției, datoria lui de a restitui lui Dumnezeu intact depozitul care i s-a încredințat, în primul rînd Trupul și Sîngele Domnului din sfînta Impărtășanie, și toate darurile preoției.

2. MIJLOACE LITERARE DE REALIZARE A PREDICII.

Așa cum am văzut din cuprinsul predicii, preotul Ioan știe să se folosească de numeroase mijloace pentru realizarea și succesul predicii sale. Care sînt aceste mijloace și cum le folosește?

Compoziția. Compoziția, adică unirea și închegarea definitivă a elementelor de fond ale unei bucați oratorice, tratat, poezie, etc., exprimă atît capacitatea de cuprindere și de pătrundere a unei probleme, cît și simțul arhitectonic pentru construcția respectivă. În cazul de față, predica Sf. Ioan de la hirotonia sa în preot cuprinde trei părți bine distincte: o introducere, o tratare și o concluzie, iar fiecare din acestea conține elemente proprii bine închegate și organizate.

Introducerea e alcătuită dintr-o întregă gamă de uimiri ale autorului pentru prețuirea și cinstea excepțională care i s-au acordat prin hirotonia lui în preot, apoi dintr-o seamă de informații privitoare la situația lui în Biserică pînă atunci. Felul înflorit de a se scuza că nu va putea face față cu vorbirea sa unei adunări atît de solemne ca aceea pe care o are înaintea sa deschide inimile ascultătorilor și atrage simpatia lor. Ușurința cu care Ioan îmbină elemente de patetism retoric cu date pozitive și firescul cu care trece de la o situație la alta denotă o deosebită capacitate de con-

26. P. G., 35, col. 408-513.

27. *Prima predică...*, 4, col. 699-700.

strucție intelectuală. Unul din mijloacele acestei construcții este comparația sau asemănarea, pe care el o folosește încă de pe acum, din introducere; un altul este apelul la rugăciunile ascultătorilor săi.

Tratarea începe prin omagiul adus Cuvîntului, Logosului, dedicîndu-și-se introducerea cuvîntării, introducerea pe care noi, însă, o socotim ca prima parte a tratării, atît pentru întinderea ei deosebită, cît și pentru bogăția fondului și strînsa ei legătură cu lauda lui Flavian și aceea a lui Meletie. Omagiul adus Cuvîntului, adică Fiului lui Dumnezeu, la începutul predicii unui tînăr preot creștin, e un lucru cuviincios, firesc și frumos. Cu ce trebuie să-și înceapă prima sa predică un preot acum hirotonit dacă nu cu lauda Logosului, Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat? Dar această laudă Ioan o consacră și cuvîntului propriu zis ca armă și vehicol în misiunea preoțească. Omagiul adus cuvîntului era o tradiție luată din retorica profană. Motivarea rațională și biblică a laudei sau jertfei aduse Domnului prin cuvînt este judicioasă și convingătoare. Toată creațiunea, de la îngerii și pînă la fiarele pămîntului și ale mării, se unesc într-un glas articulînd o măreață laudă în cinstea Creatorului. Această jertfă unitară a laudei adună toate fapăturile la un loc, le înfrățește și le ferește. Arhitectul acestei unități cosmice pe bază de dragoste și laudă aduse lui Dumnezeu exclude din corul sfînt pe păcătos care ar turbura armonia concertului prin nota disonantă care e păcatul. Păcătosul nu face parte din lume care e «patria sfîntă» a celor ce laudă pe Dumnezeu. Lume e luat aci în înțeles de cosmos moral. Ca expresie a acestei grandioase unități a îngerilor, a oamenilor și a animalelor, pentru lauda lui Dumnezeu, Sf. Ioan prezintă o compoziție elegantă, de solidă închegare și gradare organică. Compoziția aceasta continuă și pentru materialul și situațiile următoare. Cînd tînărul preot considerîndu-se păcătos și deci nevrednic de a lăuda direct pe Dumnezeu, crede, totuși, că poate să laude pe împreună-s'ujitorii săi și, prin aceasta, pe Dumnezeu, el face un apel călduros la rugăciunea ascultătorilor săi. Rugăciunea ascultătorilor face posibilă trecerea lui Ioan de la starea de exclus de la lauda Domnului la starea de vrednic pentru a aduce această laudă. Și e de notat că rugăciunea ascultătorilor nu s-a auzit; ea e presupusă ca făcîndu-se de cei care-l privesc. Din convingerea lui Ioan că ascultătorii se roagă pentru el — lucru pe care aceștia nu îndrănesc să-l neghe — el trece de la o situație la alta. Este aci o mare dexteritate psihologică, pe care nu o au mulți oratori și mulți duhovnici.

Encomionul sau lauda lui Flavian începînd cu menționarea «mării nesfîrșite a faptelor lui deosebite» enumără întii isprăvile lui în general, în loc să procedeze în ordine cronologică. Deabia în paragraful următor, Ioan relatează viața lui Flavian de la început. Formula de trecere la acest paragraf sau la această parte este însă de o rară abilitate: «Dar să trecem peste această parte și să venim la partea a doua, care e mai sigură și care poate naviga chiar într-o barcă mică»²⁸). Pentru luptele, biruințele și trofeele lui Flavian din partea întii, Ioan avea nevoie de o corabie mare, care, totuși, s-ar fi putut scufunda. Faptele de culme erau mai greu de povestit, în timp ce pentru partea a doua, adică pentru fapte ceva mai obișnuite, era nevoie numai de o barcă mică. De fapt, partea întia a encomionului este introducerea lui. Partea a doua — care e și cea mai lungă — și constituie centrul tratării, povestește educația sufletului și a trupului lui Flavian, care s-a putut lepăda de bogăție și de consecințele ei.

28. Op. cit., 3, col. 696.

Ni se pare însă prea întins episodul lui Moise²⁹), care pune în umbră pe Flavian. Prezentarea modelului depășește aci personajul principal, care trebuie să rămână mereu în centru. E drept că Moise fusese prooroc, conducător de popor, făcător de minuni și era poate iubit de Flavian în chip deosebit. Poate că și Ioan iubea cu căldură pe marele prooroc, văzătorul lui Dumnezeu. Și, totuși, compoziția lasă aci de dorit prin întinderea disproporționată a episodului lui Moise, care, dacă pînă la un punct, poate fi justificată prin covârșitoarea superioritate a modelului față de personajul care avea să-l urmeze, cu toate acestea comparația însăși sau evocarea lui Moise nu e decît parțial adecvată, pentru că nici una din faptele excepționale ale autorului Pentateuhului n-a fost realizată de Flavian; comparația se menține în sfera grandiosului general: biruința asupra patimilor, înțelepciunea, virtutea, etc. Dealtfel, genul literar al encomionului evita cu prudență precizia istorică a elementelor cu care opera și se menținea la expresii sau formule generale de laudă mai mult sau mai puțin adecvate situației speciale a personajului respectiv. Formulele și caracterizările din introducerea generală a encomionului puteau fi aplicate ori cărui alt episcop sau chiar conducător de țară emerit din acea vreme. Cine ar fi ezitat o clipă să profere aceleași lucruri despre Sf. Vasile cel Mare, despre Sf. Grigore Teologul sau despre împăratul Teodosie cel Mare? Manierele encomionului erau consacrate, iar autorul nostru nu le putea ignora sau evita. Și, totuși, în lauda acestui Flavian care «n-a avut tinerețe», care «cugeta ca un bătrîn încă din scutece» etc., se află, cum am spus deja, și unele date precise despre viața sa: era din casă înstărită, nu ducea viața obicinuită în asemenea case, ci era sobru, a rămas orfan, a îmbrățișat de tînăr viața călugărească, a călătorit, a fost un om măsurat, își îngrijea sănătatea trupului. Aceste amănunte ies cu destulă ușurință din masa laudativă a textului, atît pentru că autorul știe să împletească admirabil poezia cu istoria cît și pentru că poate trece cu mare ușurință de la o situație la alta și de la un mediu la altul grație unei arte duhovnicești și oratorice puțin cunoscute în lumea veche.

Lauda lui Meletie, deși literar pare o anexă stîngace, este totuși, psihologic vorbind, bine legată de lauda lui Flavian și adecvată situației reale a tînărului preot Ioan.

Ceea ce urmează după anunțarea încheerii este, de fapt, un adaos în urma protestului credincioșilor, care doreau să li se mai vorbească. Ideile din încheere sînt viguroase, bine legate și firești la un preot.

Textele biblice folosite sînt alese cu îndemînare, iscusit împletite cu contextul și nu exagerat de numeroase: 10 citate din Vechiul Testament, 4 din Noul Testament și două aluzii. Abundă textele profetice, în deosebi din psalmi.

Sf. Ioan a folosit numeroase personaje și foarte variate elemente în compoziția predicii sale: Dumnezeu, Hristos, îngerii, proorocii: Moise, David, Solomon, Isaia, Osea, împăratul Egiptului numit Faraon, Apostolii Petru și Pavel, episcopul Meletie, episcopul Flavian cu clerul și poporul din acea zi, toată firea și vîrsta oamenilor de toate treptele: vii, morți, bogați, săraci, bolnavi, sănătoși, păcătoși, virtuoși, prizonieri, robi, liberi, regi, copii, bătrîni, mese sibaritice, ținută călugărească, orgii egiptene, viață filozofică, trupul, sufletul, demoni, apoi stihiiile firii de la soare pînă

29. 24 rînduri grecești din col. 697.

la nisip: marea, fluviile, râurile, pârarele, izvoarele, pe urmă toată fauna pământului și a mării, în fine tot felul de lucrări și situații: dragostea, rugăciunea, visele, masa, călătoriile, navigatul cu corabia sau cu o barcă, privigheri, lupte, ridicarea la cer prin filozofie, eliminarea păcatosului de pe pământ ca dintr-o «patrie sfântă», ascultarea și efectul cuvântului, teama, lauda, jertfa, puterea parfumului etc., etc. Materialul compoziției e foarte variat bogat și suplu împletit combinat sau dozat pentru toate situațiile. Sînt și unele lipsuri pe care le-am relevat, dar care nu micșorează valoarea reală a compoziției acestei predici. Sf. Ioan dă dovadă de o aleasă formație: sufletească și de o remarcabilă artă literară.

Vocabularul și stilul. Vocabularul acestei predici hrisostomice este bogat, variat, viu și, în general, simplu, pentru a fi înțeles de un auditoriu obicinuit. Este vocabularul curent al limbajului bisericesc predicatorial din mediul antiohian, dar scuturat de toate impuritățile. Majoritatea cuvintelor sînt de origine atică, cum atică este și minunata lor împletire ca într-un collier. Predica are aproximativ 2.700 de cuvinte, adică un capital lexical mediu, potrivit pentru o piesă retorică, de natura acesteia. Cuvintele sînt distribuite, în general, nu în vederea efectului oratoric, ci pentru a reda realmente și exact ceea ce voiește predicatorul să transmită ascultătorilor săi. Realismul și practicismlul Sf. Ioan exclud frecvența propozițiilor sau a frazelor eliptice de predicat sau de forme verbale. Fraza hrisostomică cuprinde, în predica de față, construcții de la două pînă la 62 de cuvinte, în care nu se poate spune că predomină o anumită parte de cuvînt: substantivul, verbul, adjectivul etc., ci echilibrul firesc în măsură să vehiculeze ușor și artistic ideile sau acțiunea vorbitorului. În fraza de 62 de cuvinte sînt 9 forme verbale, 9 substantive propriu zise și 8 substantive formate prin perifrază, în speță dintr-un articol și un adverb sau un adjectiv de proveniență variată. Ioan întrebuițează termeni din felurite domenii sau situații pe care le tratează sau la care face aluzie în predica sa: palestră, teatru, război, educație, bogăție, sărăcie, cer, pământ, mare, preoție, mîntuire etc.; uneori face uz de sinonime.

Stilul hrisostomic este una din cele mai alese podoabe ale scrisului patristic. El se impune încă din această primă predică oficială a autorului nostru. Cea dintîi însușire a stilului predicii pe care o studiem este claritatea lui impresionantă. Autorul gîndește clar dar posedă mai ales măiestria exprimării clare. Această claritate nu este banală, ci strălucitoare, vie și fermecătoare. Legătura cuvintelor este simplă, obicinuită și, totuși, atrăgătoare. Topica, mobilitatea și armonia cuvintelor și a frazei joacă rol deosebit în farmecul stilului hrisostomic. Gradarea unei afirmații, a unei întrebări, a unei descrieri, a unui îndemn sesizează și interesează atenția ascultătorului sau a cititorului. În introducere Ioan zice: «Acum însă (în cazul meu), toate s-au întîmplat, au avut loc și s-au săvîrșit»³⁰). Faptul hirotoniei e prezentat aci gradat: 1. întîii hirotonia s-a petrecut în sens de existență generală, 2. apoi faptul a avut loc, în sens de existență precisă și 3. în fine el s-a săvîrșit, în sensul că e consumat și absolut sigur. Vorbind de superioritatea jertfei laudei sau a cuvîntului față de jertfele materiale³¹), autorul nostru spune: «Pe strugure și pe spic îi produc adîncurile pământului, îi hrănesc ploile și-i cultivă mîinile agriculturilor, pe cînd pe înnul sfînt îl naște evavia sufletului, îl hrănește conștiința curată și-l pri-

30. Prima predică..., 1, col. 693.

31. Op. cit., 1, col. 694.

mește în cămărilor cerurilor, Dumnezeu». Figura gradației e folosită, adesea, și în desfășurarea descrierilor sau în argumentarea problemelor. ca, de pildă, în succesiunea categoriilor celor care laudă pe Dumnezeu: cerurile, pământul, cele de sub pământ și cele din apă. Întrebările, mirările, izbucnirile de revoltă sau de milă, rugămintea, îndemnul, descoperirea a ceva nou, comparațiile răsăr în chip firesc din cele ce preced sau din context și înseamnă, totdeauna, un pas înainte. Frazele sînt, adesea, cadențate fie prin perechi de cuvinte, fie prin grupe de cuvinte mai mult sau mai puțin unitare. Ele isprăvesc uneori în clausule cantitative ³²).

Predica Sf. Ioan face uz de numeroase asemănări sau comparații. Gură de Aur e un maestru neîntrecut al comparației. Poate jumătate din succesul scrisului sau vorbirii lui se datorește artei consumate cu care el mînuiește asemănarea. Sf. Ioan folosește comparația și în introducerea și în tratarea și în încheerea predicii sale; uneori el întrebuițează cîte mai multe comparații în fiecare din aceste părți. Cităm cîte o comparație din fiecare din părțile mari care alcătuiesc predica Sf. Ioan. În introducere, tînărul preot voind să-și scuze puținătatea cuvîntului său din cauza temerii de auditor, declară: «Chiar dacă vorbirea mea ar merge ca fluviile veșnic curgătoare și în gura mea s-ar afla izvoare de cuvinte, de teama numărului așa de mare al celor ce s-au adunat să mă asculte, albia cuvîntării mele s-ar îngusta repede și apele s-ar întoarce înapoi. Dar cînd eu, nu numai că nu am abundența fluviilor și a izvoarelor, dar nu posed nici măcar volumul unei ploii mici, cum să nu mă tem că și puținul firisorului meu de pîrfaș o să scadă uscat de frică și o să se întîmple ceea ce se petrece în chip obicinuit cu trupurile? Ce se petrece cu trupurile? Cînd, adesea, tînem în mîna multe lucruri și le strîngem cu degetele, dacă sîntem cuprinși de spaimă, toate ne cad, pentru că nervii s-au slăbit și încordarea trupului a cedat. Mi-e teamă să nu se întîmple aceasta astăzi și cu sufletul meu» ³³). Aceste două comparații derivînd una din alta sînt cu totul plastice și sugestive, dar frumusețea și iscusința lor arată exact contrariul decît ceea ce vrea să demonstreze autorul, adică neputința în vorbire. În tratare găsim, printre altele, această comparație: «Așa cum un muzicant de înaltă calitate taie dintr-o chitară bine acordată coarda disonantă ca să nu se aducă prejudicii armoniei celorlalte sunete și după cum medicul iscusit taie mädularul putred pentru ca acesta să nu-și întindă infecția la starea bună a celorlalte mädulare, tot așa a făcut și proorocul retezînd pe păcătos din trupul întregii creațiuni ca pe o coardă disonantă și ca pe un mädular bolnav» ³⁴). Această dublă comparație era cunoscută vechei literaturi eleanice; Sf. Ioan are meritul de a fi aplicat-o într-un domeniu foarte delicat. În încheerea predicii citim comparația deja menționată a parfumului: «Pentru că și în domeniul parfumurilor scumpe nu numai dacă cineva varsă un vas (cu acest conținut), dar chiar dacă numai atinge suprafața (parfumului) cu vârful degetelor, îmbălsămează aerul, iar pe cei de față pe toți îi umple de bun miros. E ceea ce s-a întîmplat și acum, nu prin puterea cuvintelor mele, ci prin virtutea faptelor mari ale episcopului (Flavian)» ³⁵).

Cum se vede, mijloacele literare folosite de autorul nostru în predica sa de la hirotonia în preot sînt numeroase, variate, suple. Ele dovedesc o

32. Op. cit., 2, col. 695-696 și passim.

33. Op. cit., 1, col. 693.

34. Op. cit., 2, col. 695-696

35. Op. cit., 4, col. 699.

aleasă formație oratorică, dar și un remarcabil talent pe care cititorul îl surprinde în atâtea din formele supleței și vivacității sale literare. Compoziția, vocabularul și stilul sînt de o rară precizie, dar sînt muiate într-o mare mlădiere pe care rareori o găsim în scrisul altor scriitori patristici. Trecerea de la o parte la alta sau de la o idee la alta se face așa de pe nesimțite și de dulce că aș impresia de a te găsi mereu în cuprinsul aceleleași părți sau aceleleași idei. Figurile de stil ca: întrebările, mirările, revenirile, evocările, enumerările, rugămintele, comparațiile sînt așa de firesc integrate în textul predicii, încît ele par a fi crescut deodată cu ideile principale ale acesteia.

CONCLUZII

Din cele ce preced, se pot scoate următoarele încheeri de actualitate:

1. În prima sa predică oficială, rostită cu prilejul hirotonirii sale ca preot, Sf. Ioan Gură de Aur ni se prezintă ca **model de preot**. El fusese model de diacon, atrăgînd asupra lui atenția cea mai binevoitoare din partea bisericii antiohiene. Strălucita lui virtute învățătoarească, adică puterea de a tălmăci cuvîntul lui Dumnezeu, l-a impus credincioșilor și episcopului. Dar el s-a impus și prin alte virtuți dintre care relevăm curăția și smerenia. Ezitarea lui în predică de a lăuda direct pe Dumnezeu din cauza păcatelor sale dovedește o scrupuloasă conștiință sacerdotală, care nu se simte niciodată vrednică de a se apropia de Cel sfînt prin excelență, de sfințenia absolută. Smerenia și pudoarea lui derivă direct din curăția sau fecioria integrală a ființei sale. Cel lipsit de smerenie, adică de conștiința puținătății propriei sale valori, este un impur. Cel ce intră impur în preoție își va dilata la maximum trufia și celelalte patimi. Trufia arborată de atîția slujitori ai altarului este concludentă în această privință. Cine intră pur și smerit în preoție, acela va realiza un sacerdoțiu exemplar.

Sf. Ioan e model și prin raporturile sale cu credincioșii. Aceste raporturi sînt mai presus de orice critică. El este tatăl duhovnicesc al credincioșilor și aceștia sînt copiii lui. El s-a hirotonit preot pentru ei: «Din cauza voastră și a dragostei voastre, am aruncat eu acest zar». Dragostea credincioșilor nu se va desminți niciodată față de preotul Ioan și mai tîrziu față de episcopul Ioan. Ei sînt vrăjiți de cuvintele lui și primesc mîngîiere și întărire prin faptele sale. El este «ambasadorul săracilor».

Sf. Ioan e model, deasemeni, prin raporturile sale cu episcopii Meletie și Flavian. Au fost raporturi de colaborare exemplară și de dragoste curată de la fiu la părinte și invers, cum rar se întîmplă în asemenea situații.

2. Predica Sf. Ioan ne dă interesante **informații autobiografice** de care trebuie să țină seama orice biografie hrisostomică. Informațiile nu au totdeauna preciziunea necesară ireproșabilă, pentru că predica de care ne-am ocupat nu impune acest lucru, ea fiind, pe deasupra, o piesă literară, nu un document biografic propriu zis. Totuși, sînt unele elemente prețioase care trebuiesc reținute.

3. Predica Sf. Ioan la hirotonia sa e **un model de predică** în asemenea împrejurare. Ea e pregătită îndelung, cu migală și cuprinde elemente numeroase și complexe. Ea e admirabil organizată și încheată. E o predică

vie, psihologică, originală, în care elementele situației de față sînt admirabil împletite cu texte biblice și fapte din istoria bisericii antiohiene. Această predică a plăcut mult celor care au auzit-o rostită de tînărul preot Ioan. Ea place și astăzi iubitorilor de frumuseți duhovnicești. Forma ei literară este la înălțimea fondului. E o piesă de oratorie creștină clasică.

Pr. Prof. IOAN G. COMAN

PRIMA PREDICĂ A SFINTULUI IOAN GURĂ DE AUR

**Despre sine, despre episcop și despre mulțimea poporului,
cu prilejul hirotonirii sale în preot.**

1. Sînt, oare, adevărate cele ce mi s-au întîmplat? Și au avut loc, cu adevărat, cele petrecute? Nu sîntem înșelați? Cele de față nu sînt ele noaptea și vis, ori e ziuă cu adevărat și noi toți sîntem în stare de veghe? Cine ar putea crede lucrul că ziuă fiind, iar oamenii fiind sobri și în stare de veghe, un tînăr fără valoare a fost ridicat la înălțimea unei dregătorii atît de covîrșitoare? E firesc ca asemenea lucruri să se petreacă noaptea. În adevăr, unii infirmi care nu-și pot agonisi hrana trebuitoare, în somn se văd întregi, frumoși și mîncînd la masa regelui; dar cele apărute sînt somn și înșelăciune de vis. Căci așa este firea viselor: vicleană, aducătoare de mirare și se desfată bucuros cu ciudățeniile. Dar lucrurile acestea nu se petrec ziua și nimeni n-ar putea vedea întîmplîndu-se cu adevărat așa ceva. Acum însă (în cazul meu)¹, toate s-au întîmplat, au avut loc, și s-au săvîrșit, cum vedeți, dar ele sînt mai de necrezut decît visele: un oraș așa de mare și de populat și un popor minunat și numeros privesc uimiți la puținătatea mea, ca și cum vor auzi ceva de seamă și deosebit din parte-mi. Chiar dacă vorbirea mea ar merge ca fluviile veșnic curgătoare și în gura mea s-ar afla izvoare de cuvinte, de teama numărului așa de mare al celor ce s-au adunat să mă asculte, albia cuvîntării mele s-ar îngusta repede și apele s-ar întoarce înapoi. Dar, cînd eu nu numai că n-am abundența fluviilor și a izvoarelor, dar nu posed nici măcar volumul unei ploii mici, cum să nu mă tem că și puținul firisorului meu de pîrîiaș o să scadă uscat de frică și o să se întîmple ceea ce se petrece, în chip obicinuit, cu trupurile? Ce se petrece cu trupurile? Cînd, adesea, ținem în mînă multe lucruri și le strîngem cu degetele, dacă sîntem cuprinși de spaimă toate ne cad, pentru că nervii s-au slăbit și încordarea trupului a cedat. Mi-i teamă să nu se întîmple aceasta astăzi și cu sufletul meu (și anume ca) gîndurile pe care le-am elaborat cu multă trudă pentru voi, gînduri de bună seamă mici și fără importanță, să le uit din cauza fricii și să plece lăsîndu-mi mintea pustie. De aceea vă rog pe toți deopotrivă: și conducători și conduși, ca, în măsura în care m-ați neliniștit prin adunarea voastră pentru a mă auzi, în aceeași măsură să-mi însuflați încredere prin rîvna voastră pentru rugăciune și rugați pe Cel ce dă cuvînt celor ce bine vestesc cu

1. Cuvintele din toate parantezele din text nu se află în original; ele au fost găsite necesare pentru mai multă precizie sau servesc ca elemente de stilizare.

putere multă, să-mi dea și mie cuvînt întru deschiderea gurii mele (Psalm. 67, 12; Efeseni 6, 19). De altfel, pentru voi, atît de numeroși și așa de importanți, nu e nicio greutate să întăriți din nou sufletul slăbit de teamă al unui tînăr. Și e și drept ca voi să-mi împliniți această cerere, pentru că și din cauza voastră am aruncat eu acest zar²⁾, din cauza voastră și a dragostei voastre, decît care nu e nimic mai constringător și mai tiranic, pentru că deși nu prea am experiența vorbirii (această dragoste a voastră) m-a îndemnat să iau cuvîntul și m-a pregătit să intru în arena învățaturii, cu toate că mai înainte n-am avut atingere cu aceste exerciții de luptă, fiind totdeauna pus în rîndul auditorilor și bucurîndu-mă de o liniște tihnită. Dar cine este așa de uscat și nedelicat, încît să treacă sub tăcere adunarea voastră și găsindu-și iubitori aprinși de dorul de a asculta, să nu le adreseze cuvîntul, chiar dacă el este cel mai nepriceput dintre toți oamenii în arta de a vorbi?

Voiam ca atunci cînd aveam să rostesc primul meu cuvînt în Biserica, să afierosesc începutul cuvîntării mele lui Dumnezeu, care mi-a dat această limbă. Așa se și cuvenea. Cuvîntului trebuie să i se aducă nu numai primițiile ariei și ale teascului³⁾, ci și primițiile cuvintelor și cu mult mai mult ale cuvintelor decît ale fructelor adunate cu mîna. Fructul acesta (al cuvîntului) ne este mai propriu nouă, oamenilor, și e mai plăcut lui Dumnezeu Insuși, care e cinstit (prin el). Pe strugure și pe spic îi produc adîncurile pămîntului, îi hrănesc ploile și-i cultivă mîinile, agricultorilor, pe cînd pe imnul sfînt îl naște evlavia sufletului, îl hrănește conștiința curată și-l primește în cămările cerurilor Dumnezeu. Cu cît sufletul e mai presus de pămînt, cu atît și roada lui e mai bună ca aceea a pămîntului. De aceea și un prooroc, mare și minunat bărbat, cu numele Osea, îndeamnă pe aceia care au jignit pe Dumnezeu și se pregătesc să-L îmblînzească, să aducă cu ei nu turme de boi, nu atîtea și atîtea măsuri de făină, nici turturea, nici porumbel, nici nimic altceva din acestea. Dar ce să aducă? «Aduceți cu voi cuvinte» (Osea 14, 3)⁴⁾. Ce fel de jertfă este cuvîntul?, ar zice, poate, cineva. E, iubite, jertfa cea mai mare, cea mai sfîntă și mai presus de toate celelalte. Și cine spune acestea? Acela care, dintre toți, cunoaște cel mai mult și mai precis aceste lucruri, nobilul și marele David. Intr-o împrejurare oarecare, pe cînd aducea jertfă de mulțumire lui Dumnezeu pentru biruința obținută în război, el zise astfel: «Lăuda-voi numele Dumnezeului meu cu cîntare. Mări-l-voi pe El cu laudă» (Psalm, 68, 34). Superioritatea acestei jertfe ne-o arată el adăogînd: «Și va plăcea lui Dumnezeu mai mult decît vițelul tînăr căruia-i dau coarnele și unghiile» (Psalm. 68, 35). Voiam să aduc și eu astăzi această jertfă și să însingerez altarul duhovnicesc cu aceste sacrificii. Dar ce mi se întîmplă? Un bărbat înțelept îmi astupă gura și mă înspăimîntează zicînd: «Nu este laudă frumoasă în gura păcătosului» (Pilde 15, 7). După cum în cununii se cuvine să fie curate nu numai florile, ci și mîna care le împletește, tot așa și în imnele sfinte, în care trebuie să fie evlavioase nu numai cuvintele, ci și sufletul care le împletește. Ori, eu am sufletul necurat, lipsit de încredere și plin de păcate. Celor într-o asemenea stare le astupă gura nu numai această lege, ci și o alta mai veche și adusă înaintea acesteia. E vorba de legea pe care a adus-o David, cel care ne vorbea adi-

2. Hirotonia în preot.

3. Sau linului în care se storc strugurii pentru fabricarea vinului.

4. E vorba de cuvinte de pocăință.

K. Simb x9

neaori despre jertfe. Prin cuvintele: «Lăudați pe Domnul din ceruri, lăudați-L pe El întru cele înalte» (Psalm. 148, 1) și, puțin după aceea, iarăși prin cuvintele: «Lăudați pre Domnul cele de pe pământ», proorocul cheamă cele două rînduri de făpturi, pe cele de sus și pe cele de jos, pe cele înzestrate cu simțire și pe cele înzestrate cu minte, pe cele văzute și pe cele nevăzute, pe cele de dincolo de cer și pe cele de sub cer, făcînd din ele un singur cor și îndemnîndu-l ca astfel să laude pe Regele universului; dar el n-a invitat pe păcătos, ci și acj i-a închis ușa.

2. Pentru ca să fie mai limpede ceea ce v-am spus, vă voi citi psalmul de la început: «Lăudați pe Domnul din ceruri, lăudați-L pe El întru cele înalte, lăudați pe El toți îngerii Lui, lăudați-L pe El toate puterile Lui». Vezi pe îngerj lăudîndu-L, vezi pe arhangheli, vezi pe heruvimi și pe serafimi, vezi puterile de sus? Cînd zice: «Toate puterile Lui», cuprinde tot poporul ceresc. Vezi undeva pe păcătos? Cum ar fi cu puțință să fie văzută așa cineva în cer?, zice careva. Așa dar, să ne coborîm pe pământ trecînd la a doua parte a corului. Nici aici nu-l vei vedea pe păcătos. «Lăudați pe Domnul cele de pe pământ: șerpii mari și toate adîncurile, fiarele și toate dobitoacele, tîrîtoarele și paserile sburătoare» (Psalm, 148, 7, 10). Nu în zadar și nu la întîmplare am tăcut în timp ce spuneam acestea, ci cugetul mi s-a tulburat și mi-a venit să plîng și să mă jelesc cu mult amar. Spune-mi: ce-ar putea fi mai vrednic de milă? Scorpionii, șerpii și balaurii sînt chemați să laude pe Ziditorul lor; numai păcătosul lipsește din această formație corală sfîntă; și pe bună dreptate.

Păcatul este o fiară rea și crudă care-și arată răutatea nu împotriva trupurilor împreună slujitoare, ci-și varsă veninul ticăloșiei împotriva mării Stăpînuului: «Din cauza voastră, numele Meu este hulit între neamuri» (Isaia 52, 5; Romani 2, 24). De aceea, proorocul a alungat pe păcătos din lume ca dintr-o parte sfîntă și l-a surghiunit. Așa cum un muzicant de înaltă calitate taie dintr-o chitară bine acordată coarda disonantă ca să nu se aducă prejudiciu armoniei celorlalte sunete și după cum medicul iscusit taie mădularul putred pentru ca acesta să nu-și întindă infecția la starea bună a celorlalte mădulare, tot așa a făcut și proorocul, retezînd pe păcătos din trupul întregii creațiuni ca pe o coardă disonantă și ca pe un mădular bolnav.

Ce ar trebui să fac eu? Pentru că am fost aruncat, pentru că am fost retezat⁵⁾, trebuie, neapărat, să păstrez tăcerea. Dar, spune-mi: voi tăcea? Nu-mi va îngădui nimeni să laud pe Stăpînul nostru? În zadar am făcut eu ape! la rugăciunile voastre? În zadar am recurs eu la solirile voastre? Nu în zadar! Să nu fie! Am găsit, am găsit și un alt chip de a lăuda, grație rugăciunilor voastre înseși, pentru ușurarea neliniștii și încurcăturii mele, ca și cum ar fi apărut niște fulgere în întunec. Voi lăuda pe împreună-slujitorii mei. Căci este îngăduit ca să laud pe împreună-slujitorii mei. Lăudîndu-i pe aceștia, mărirea se va ridica, negreșit, la Stăpînul. Hristos Insuși arată că, prin lauda adresată împreună-slujitorilor, se mărește Stăpînul zicînd: «Să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să mărească pe Tatăl vostru cel din ceruri» (Matei 5, 16). Iată și un alt chip de a lăuda, care e cu puțință păcătosului să-l rostească fără a călca legea.

3. Pe cine, pe cine dintre împreună-slujitorii mei voi lăuda? Pe cine altul decît pe învățătorul obștesc al patriei și prin patrie al întregii ome-

5. Ca păcătos din sinul creațiunii.

niri ⁶⁾? Așa cum acesta v-a învățat pe voi să luptați pînă la moarte pentru adevăr, așa și voi ați învățat pe ceilalți oameni să se despartă mai degrabă de viață decît de evlavie. Voiți, de acum, să-i împletim cununii de laudă? Voiam și eu, dar văd nesfîrșita mare a faptelor lui deosebite și mă tem ca nu cumva cuvîntul meu coborit pînă în adînc să nu se mai poată ridica.

Trebuie să povestesc faptele lui vechi: călătorii, privigheri, griji, judecăți, lupte, trofee peste trofee, biruinți peste biruinți, săvîrșiri mai mari decît le-ar putea exprima nu numai limba mea, dar chiar toată limba omenescă, săvîrșiri care au nevoie de limbă apostolică pusă în mișcare de Duhul Sfînt ⁷⁾, care poate spune și învăța toate. Dar să trecem peste această parte și să venim ⁸⁾ la partea a doua, care e mai sigură și care poate naviga chiar într-o barcă mică.

Să povestim despre cumpătarea lui și să spunem cum își stăpînea pîntecele, cum disprețuia plăcerea, cum își rîdea de masa costisitoare și acestea (le făcea) fiind el educat într-o casă bogată. Nu e de mirare ca acela care a trăit în sărăcie să vină la această viață aspră și dură ⁹⁾, pentru că el are sărăcia tovarăș de drum, sărăcie care îi ușurează sarcina în fiecare zi. Dar cel care a fost bogat nu se poate ușor desface din îmbrățișerile bogăției; așa de mare este roiul relelor care dau tîrcoale unui astfel de suflet. De aceea, asemenea unui nor gros și negru, patimile acoperind privirile minții nu-i îngăduie să privească la cer, ci-l silesc să-și încline capul în jos și să se uite cuprins de mirare la pămînt. Nu este, nu este nici-o altă piedică așa (de mare) pentru drumul la ceruri, ca bogăția și ca relele care vin din bogăție. Cuvîntul acesta nu este al meu, ci este o hotărîre dată de Hristos Însuși, cînd zice: «Mai ușor este să între otgonul prin urechile acului decît bogatul în împărăția cerurilor». (Matei 19, 24). Dar iată: greutatea aceasta sau mai bine neputința s-a făcut puțină: lucrul de care odinioară Petru se îndoia în fața Învățătorului și căuta să-l afle, îl știm toți din experiența însăși, ba încă mai mult decît alt. Episcopul Flavian ¹⁰⁾ nu numai că s-a urcat la cer, dar introduce acolo și poporul său așa de numeros, deși pe lîngă bogăție are și alte piedici nu mai mici decît acestea: tinerețea și starea pretimpurie de orfan, situații capabile mai de grabă să amăgească ori ce suflet omenesc; asemenea încîntări au ele, asemenea vrăji pregătesc ele. Totuși (tînărul Flavian) le-a biruit pe acestea, și-a agonisit cerurile, s-a datat filosofiei cerești, nu s-a mai gîndit la strălucirea vieții de față și n-a mai privit la gloria strămoșilor, sau, mai bine, a privit el la gloria strămoșilor, dar nu a strămoșilor de care era legat prin necesitatea firii ¹¹⁾, ci a strămoșilor cu care se înrudea după evlavie. De aceea el a ajuns să se asemene cu aceia. El a privit la Patriarhul Avraam, a privit la marele Moise, care, deși educat în casa regelui, luînd parte la mese sibaritice ¹²⁾ și fiind reținut în mijlocul petrecerilor

6. E vorba de episcopul Flavian, care era de față.

7. Aluzie la vorbirea în limbi a Sf. Apostoli la Cincizecime.

8. In original e viitorul.

9. E vorba de viața aspră a monahilor pe care o duceau cei mai buni episcopi ai Bisericii primare.

10. In original: «Acesta» (= οὗτος) pe care l-am tradus cu «episcopul Flavian» pentru claritate și precizie; am procedat la fel aproape în toate cazurile asemănătoare.

11. In original: «Care erau legați de el etc.», căreia i-am preferat formula: «de care el era legat», ca fiind mai logică sub raport cronologic.

12. Sybaris, cetate în sudul Italiei (709-510), vestită prin rafinamentul meselor.

egiptene (știți cum sînt cele ale barbarilor pline de atîta deșertăciune și arătare), a disprețuit toate acele lucruri și s-a dus la lut și la facerea de cărămizi, dorind să fie în numărul robilor și al prizonierilor, el care era rege și flu de rege¹³). Iată de ce el s-a întors cu un chip mai strălucitor decît cel pe care îl avusese înainte și-l lepădase. După fuga și slujirea la socrul său, după suferințele îndurate în țară străină, Moise s-a întors conducător al regelui său, ba mai mult: a fost dumnezeul regelui; căci zice: «Te-am pus dumnezeu lui Faraon» (Ieșire 7, 1). El era mai strălucitor decît regele, fără să aibă diademă, fără să fie îmbrăcat cu purpură, fără să meargă în car de aur, ci călca în picioare toată acea deșertăciune; căci zice: «Toată gloria fiicei regelui (vine) dinnăuntru» (Psalm, 44, 15). Moise s-a întors avînd sceptru prin care porunceă nu numai oamenilor, ci și cerului și pămîntului și mării și firii aerului și firii apelor și lacurilor și izvoarelor și fluviilor. Stihiile se prefăceau în tot ceea ce voia Moise. În mîinile lui, zidirea își schimba înfățișarea și, asemenea unei slujnice supuse, văzînd pe prietenul Stăpînului apropiindu-se, i se supunea în toate și-l asculta ca pe Stăpînul Inșuși¹⁴).

Flavian privind la Moise s-a făcut asemenea cu el, deși era tînăr, dacă (Flavian) a fost vreodată tînăr, cu toate că mie nu-mi vine a crede; pînă într-atît mintea lui era de om bătrîn încă din scutece. Fiînd tînăr cu vîrsta, el și-a agonisit toată filozofia și cunoscînd că firea noastră este ca un teren păduros, a rețezat repede cu temelul evlaviei, ca și cu o seceră, patimile sufletului, oferînd agriculturului ogor curat pentru însămînțare; primind toate semințele, el le-a trimis în adînc, încît ele prinzînd rădăcină de jos nu cedară puterii razelor solare și nici nu se lăsară înăbușite de spini. Cît privește sufletul, el și l-a îngrijit cum văzurăm; cît privește trupul, el a strîmătorat sburdările cărnii cu leacul cumpătării, punîndu-i frîul postului ca unui cal bătaios și trăgîndu-l cu încordare pînă într-atît înapoi, încît a sîngerat, cu moderația convenită, gurile înșeși ale poftelor. Nu-și chinuia trupul încît să-și facă nefolositor pentru slujire calul prea strîns legat, dar nici nu-i îngăduia ca să ajungă într-o prea bună stare sau ca îngrășîndu-se prea mult să se ridice împotriva judecării care-l ținea în frîu, ci se îngrijea deopotrivă pentru sănătatea și pentru moderația lui. Flavian a fost așa nu numai la tinerețe, iar după ce a trecut de acea vîrstă s-ar fi liberat de această preocupare. Nu! Ci și acum, cînd stă în bătrînețe, ca într-un port liniștit, este stăpînit de aceeași grije. Căci tinerețea, iubite, se aseamănă cu o mare înfuriată plină de valuri sălbatice și vînturi rele, pe cînd cărunțelăa ancorează sufletele celor ce au îmbătrînit ca într-un port liniștit, oferindu-le (putința) să se bucure de siguranța vîrstei. Dar, deși el se bucură acum de această siguranță, stînd, cum am spus, într-un port, totuși nu e mai puțin frămîntat ca aceia care sînt sguđuți în mijlocul mării. El a moștenit această teamă de la Pavel, care deși s-a suit pînă la primul cer, a trecut printr-al doilea și a atins pe al treilea, zicea: «Mă tem ca nu cumva propovăduînd altora să mă fac eu însumi netrebnic» (1 Cor. 9, 27). De aceea și acesta (despre care vorbim) s-a așezat într-o continuă teamă ca să fie într-o continuă încredere și să stea la cîrmă observînd nu răsăritul stelelor, nici stîncile de sub apa mării, sau

13. Ieșire 1, 2.

14. Lauda aceasta adusă lui Moise are atingeri serioase cu aceea pe care i-o face Sf. Grigorie de Nyssa în: *Despre viața lui Moise*, Migne, P. G., 44, col. 308 și urm.

cele de la suprafață, ci răscoalele demonilor, vicleniile diavolului, luptele între raționamente și cercetind armata din toate părțile, îi pune pe toți în siguranță. El este atent nu numai ca barca să nu se scufunde, dar face totul ca nu cumva vreunul din cei ce călătoresc cu el pe apă să fie luat de vreo viltoare. Prin el și prin înțelepciunea lui, noi toți navigăm în condiții bune întinzînd din plin pînzele corăbiei.

4. După ce am pierdut pe primul meu părinte (Meletie, care ni l-a născut pe cel de față (Flavian), mă frămîntam de nedumerire și neliniște. De aceea și plîngeam cu jale, ca unul care nu nădăjduiam ca pe scaunul acesta (episcopal) să urmeze un alt asemenea bărbat. Cînd însă a venit Flavian și a pășit în fața tuturor, a făcut să-mi treacă toată acea neliniște, ca un nor, luîndu-mi durerea nu pe încetul, ci dintr-odată, ca și cum însuși acel fericit înviind din morînt¹⁵⁾, s-ar fi urcat din nou pe acest scaun.

Dar, nu mi-am dat seama că, din dragoste pentru faptele mari ale părintelui meu, am lungit cuvîntul peste măsură, nu peste măsura faptelor săvîrșite de acesta, căci despre ele nici nu am început măcar să vorbesc, ci peste măsura convenită tinereții mele. Să sfîrșim cuvîntarea ca și cum (am ancora) în port.

Dar (ascultătorii)¹⁶⁾ nu vor să se depărteze, ci se mîhnesc și se indignează dorind să se sature bine de pășune (duhovnicească). Dar, copii, lucrul acesta este cu neputință. Să încetăm de a urmări lucruri care nu se pot obține. Cele spuse sînt de ajuns pentru mîngîierea noastră. Pentru că și în domeniul parfumurilor scumpe nu numa! dacă cineva varsă un vas (cu acest conținut), dar chiar dacă numai atinge suprafața (parfumului) cu vîrfurile degetelor, îmbălsămează aerul, iar pe cei de față pe toți îi umple de bun miros. E ceea ce s-a întîmplat și acum nu prin puterea cuvîntelor mele, ci prin virtutea faptelor mari ale episcopului (Flavian). Să plecăm, să plecăm încheind cu rugăciuni. Să ne rugăm ca mama noastră obștească să rămînă nezdruincinată și neclintită și ca acest părinte, învățător, păstor și cîrmaci să trăiască viață îndelungată! Dacă aveți un motiv mi-l însușesc și eu. Căci nu voi îndrăzni să mă socot în rîndul preșiiilor, întrucît nu se cuvine ca lepădăturile să se numere cu cei născuți legitim. Dacă aveți un motiv mi-l însușesc și eu ca o lepădătură: rugați-vă să-mi vină putere multă de sus. Aveam eu nevoie de întărire sigură și mai înainte, cînd trăiam singur o viață liniștită. Acum am fost adus în mijloc (în viața ocupată și în fața tuturor). Dar cu privire la chipul în care sînt eu între voi: și anume dacă prin rîvnă omenească sau prin har dumnezeesc, nu mă voi sfădi cu voi ca să nu îmi să pară cuiva că fac ironie. Însă, după ce am fost adus în mijloc și am luat jugul acesta tare și greu, am nevoie de multe mîini, de nenumărate rugăciuni, ca să pot da înapoi neatins, lui Dumnezeu, care mi l-a încredințat, depozitul în acea zi în care cei cărora le-au fost dați talanții vor fi chemați și adunați în fața tribunalului ca să dea socoteală. Rugați-vă ca să nu fiu dintre cei legați și aruncați în întunec, ci dintre cei care pot căpăta o iertare îndestulătoare prin harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, căruia (i se cuvine) mărirea și stăpînirea și închinăciunea în vecii vecilor. Amin.

Traducere de Pr. Prof. IOAN G. COMAN

15. In original e: «din cosciug».

16. Text nesigur: lipsește un cuvînt.

NUME DE PREOȚI PROGRESIȘTI

I. Popa Ivanciu

Intre frumusețile deosebit de interesante ale țării noastre, se numără și defileul Dimbovicioarei și peștera cu același nume.

În lunile de vară nenumărați turiști, după diferite meleaguri, vin și admiră farmecul naturii, defileul dăltuit de eroziunea apei, viața patriarhală a sătenilor.

Așezat din vechime în această căldare tectonică, satul Dimbovicioara, este străjuit de jur împrejur de masivi calcaroși. După platoul unde se află biserica satului, priveliștea este minunată.

Spre nord-vest se află coama pleșuvă a prelungirilor din Piatra Craiului, iar la picioarele noastre, spre miazăzi, se află șanțul cu pereți de sute de metri ai defileului, prin care râul Dimbovicioara își rostogolește din piatră în piatră, argintul apelor sale. În partea de est, se înalță, ca un pilon rotund, Virful Colții, înveșmântat în verdele frumos al cetinii de brad, în virful căruia se află colții de piatră, de unde își trage numele.

Locurile din jur sînt incintătoare și evocă trecutul zbuciumat. La răsărit de Virful Colții, se văd și astăzi urmele vechiului drum romanic, unul dintre cele mai umblate drumuri dintre Transilvania și Țara Românească. În partea de miazăzi de acest munte și spre răsărit de biserica satului, se află Valea Muierii, cunoscută sub acest nume din cele mai vechi timpuri.

Tradiția locală, păstrează acest nume de la o eroină anonimă luptătoare în rîndul oștilor lui Basarab Voevod, ce a învins pe trufașul Carol Robert la Posada.

Intre Colți și Valea Muierii se află un platou ce se desfășoară în formă de evantai, mult înclinat către miazăzi, numit Vătarnița. Aici este locul unde și-a desfășurat lupta împotriva turcilor, unul dintre preoții progresiști, luptător în rîndul oștenilor din anul 1821.

Este știut faptul că, alături de Tudor Vladimirescu, au participat la răscoala din 1821, țirgoveți negustori, o parte din mica boierime și o parte din cler. Toate aceste categorii sociale își aveau revendicările lor. Clerul patriotic, angajat în această luptă, năzuia și el la scuturarea jugului otoman și la dezvoltarea Bisericii ortodoxe.

De asemenea, privitor la cei 116 căpitani de oaste ai lui Tudor, se știe că 45 au fost panduri voluntari în timpul războaielor din 1806—1812.¹⁾

În partea a doua a desfășurării evenimentelor răscoalei din 1821, în Țara Românească, se relevă și figura impunătoare a unui preot ortodox, «care zicea că este și cavaler rusesc», și care cu prețul vieții sale a luptat pentru cauza celor năpăstuiți.

Știm, că după arestarea lui Tudor Vladimirescu la Golești, de către oamenii trimși de Alexandru Ipsilanti, Tudor este dus cu escortă la Cîmpulung-Mușcel, poposind noaptea în casa bogasierului Constantin Chiliașu, moșul lui Aricescu după mamă,²⁾ apoi a doua zi, tot sub escortă, este pornit peste Mușcele la Țirgoviște, cunoscînd de prinț la Cîrciuma de Piatră,³⁾ iar la miezul nopții ajunge la Țirgoviște. Aici, după ce a fost închis în vechea Mi-

1. Studii și referate privind ist. Romîniei, Partea II, pag. 1025. Anul 1954 Edit. Ac. R.P.R.

2. Astăzi, Muzeul raional Cîmpulung, a pus pe această casă o placă comemorativă.

3. Astăzi loc de țirg, în satul Lăicăi (Muscel) pe partea dreaptă a Dimboviștei. Cîrciuma nu mai există, doar un prundiș, arată locul ei.

tropolie, este ucis de căpitanul Caravia, din ordinul lui Alexandru Ipsilanti, la 27 mai/7 iunie/1281, iar trupul lui a fost aruncat într-un puț de lângă grădina lui Geartol.⁴⁾

La puțin timp după aceasta (7/19 iunie 1821) este nimicită, la Drăgănești (Vilcea) și armata eteristă. Ambele oștiri, aliată a lui Tudor Vladimirescu, cit și a lui Ipsilanti se destramă și caută loc de refugiu în Transilvania. În fața înaintării armatelor turcești, ce întreprind curățirea teritoriului de rășalați, resturile celor două armate, se retrag în grabă spre trecătorile Carpaților.

O parte din ele s-a refugiat spre Rîmnicu-Vilcea Ciineni, iar o altă parte s-a refugiat în sus de Rucăr, în trecătoarea Branului.

Lipsiți de cele necesare vieții, starea acestor răsculați era jalnică. «Arnăuții ce se împrăștiaseră de mavrofori și cete dintre ale adunării, împleti-cindu-se prin păduri și munții Țării Românești, ajunseră la mare desnădăj-duire, încit cei mai mulți cu iarbă, ca dobitoacele se hrăneau, pină da peste dinșii cetele turcești și pe unii îi jertfea, iar pe alții cu fuga mîntuindu-se de navală în Lazaret, unde luîndu-li-se armele, îi ducea ca pe niște oi în Brașov și de acolo pe unii îi alegea de-i făcea catane sau husari, pe alții ce nu erau destoinici, îi trimetea cu pază la Basarabia. Vrednic de jale este halul acesta, parcă-i vedeai cu vine rupte și sfișiate de desimea pădurilor, desculți nemîncați și neodihniți, cu spaima zugrăvită în fața lor și cu un cuvînt ca vai de dinșii, cum și la Rucăr în sus fiind cîțiva de ai adunării cu căpetenie un preot, anume Popa Ivanciu, și-au făcut meterez la locul ce se chiamă Valea Muierii.⁵⁾

În altă cronică referitoare la răscoala din 1821, găsim că el era «și ca-va-ler rusec, un om de o înălțime colosală și de o putere de Hercule, și cel mai de aproape al lui Căpitan Iordache».⁶⁾

Era de asemenea preot la Biserica Sf. Ionică de lângă Zlătari din București. Popa Ivanciu și-a adunat 400 de arnăuți, bine înarmați, credincioși și avînd o mare sete a bate pe turci, s-a suit cu dinșii printre munți la Moeci, unde este hotarul Romîniei cu Transilvania și luînd de baterie muntele numit Colții și Valea Muierii, aștepta cu nerăbdare sosire turcilor.

Pe un ceaslov vechi al Bisericii Rucărul de Jos (fila 535) se află următoarea însemnare: «La leat 1821 iunie 9, au venit turcii pină la Nisipuri după arvați».

La 11 iunie 1821 sosiră la Valea Muierii turcii și cu Sava⁷⁾ căpetenie de arnăuți și s-au bătut cu ostașii popii Ivanciu, timp de «6 ore».

Planul strategic al popii Ivanciu era acela de a ține piept cu arier-gărzile sale armatei turcești, înainte ca aceștia să treacă de Castrul Ora-tiei⁸⁾. Era de asemenea favorizat și de Codrul Băznei, din împrejurimile

4. Iorga N.-Cioranu M. Izvoare contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu, Buc. 1921, pag. 298.

5. Dîrzeanu Ion biv vel serdar. Cronica Revoluției din 1821, în Izvoare con-temporane asupra mișcării lui T. Vladimirescu, Buc. 1921, pag. 99.

6. Iorga N.-Cioranu M. op. cit. pag. 315 și urmare.

În pregătirea răscoalei un mare rol au jucat: Aromînul Iordachi Olimpiotul căpitan de arnăuți în Țara Romînească, Gh. Leventis secretarul consulatului rus din București și Tudor Vladimirescu. Studii și Ref. op. cit., pag. 951. Deci Popa Ivanciu făcea parte din efectivul de 200 arnăuți căări ai lui Iordachi. Studii și Ref. pag. 1024.

7. Sava era reprezentant al reacțiunii interne și acționa împreună cu turcii împotriva răsculaților.

8. Pe vechiul drum al Brașovului, deasupra bisericii de la Podul Dîmboviței. Astăzi ruinat complet.

castrului. Însă sfârșindu-se gephaneaua (muniția) și pentru că țărani din Rucăr, sufereau și ei de greutatea turcilor, trădară acțiunea popii Ivanciu, trecură cu o ceată de turci pe alte locuri tănuite «ca să apuce de la spate pe popa»⁹⁾.

Simțind aceasta și biruindu-se popa cu ai săi s-au retras peste vama Giuvalei, la Moeci. Dar este urmărit în de aproape de «Sava și cu Silictarul cu 800 turci și cu arnăuți de-ai Savei».

Căpeteniile turcilor au cerut extrădarea insurgenților, contrar vor trece cu oastea pe teritoriul austro-ungar¹⁰⁾.

Vameșiii austro-ungari înțelegînd pericolul ce-i aștepta, aduc pe popa Ivanciu cu ai săi la vamă, și convin cu turcii ca să-l predea, dar să-l lase cu viață. Dar popa Ivanciu simțise că turcii nu se vor ține de cuvînt. Și pentru că «acolo era o cîrciumă, popa ceru o litră de rachiu-spirit, o bău și dete și la arnăuți să bea și aprinzîndu-și ciubucul, din două trăsături, isprăvi tutunul din lulea și mai bînd încă o litră de spirit» își luă sabia și năvăli cu ai lui în turci¹¹⁾.

Apoi și-a reluat poziția din Valea Muierii, unde după o luptă de trei ore, au făcut o mare pierdere în oștirea otomană, dar în cele din urmă au fost bătuți, prinși, legați și trimiși la București, apoi la pașa din Silistra¹²⁾.

Interesantă este convorbirea ultimă, dintre Chihaiia bei din București și popa Ivanciu. Cronicile contemporane menționează că a întrebat Chihaiia bei:

— Dulce era sîngele de turc, bre popo? La care preotul Ivanciu îi răspunde:

— Pe cînd era să mă satur, ca să-i înțeleg gustul, mi se frînse pala¹³⁾.

Apoi, popa Ivanciu cu ai săi au fost uciși de păgîni, cu toate că turcii juraseră, la predarea lui, că-l vor lăsa cu viață.

În urma acestor evenimente și populația satului Rucăr, a avut mult de suferit de pe urma turcilor și a arvaților rătăcitori. Dintr-o însemnare se vede că preoții Nițu Băjan și Mihai Lupu, din Rucăr, au stat șase luni fugiți în Ardeal (Sirnea) de frica arvaților. Unii arvați, de frica turcilor, au fugit în muntele Tămas, care este în hotar cu Transilvania. De acolo ei făceau dese predăciuni în sat. Iată un aspect al acestora, după o însemnare pe un mineiu al Bisericii Rucărul de Jos, tipărit la Buda în anul 1805.

Pagina 18: «1822, iunie 5, luni spre marți, au venit 34 hoji tot înarmați la mine acasă și nu m-am prins că am fostu dus la oraș, dar au pușcat turcu care era beșliu și pe mine m-au scăpat Dumnezeu, au loat și rucăreni legați, cu ei și mi-au loat multe din casă».

«Popa Nițu proistos ot Rucăr, am scris cu mîna de țarină».

Am descris fugitiv, în cele mai de sus, acțiunea inimoasă a unui preot ortodox, încadrat cu tot elanul în lupta împotriva jugului otoman, și a ciocoimii, care sugea vлага poporului muntean. Din puținele date asupra Benescu, ieroriaconul Ipatie Petrescu (Ion D. Petrescu) și alții. Fiecare din București, iar la strigătul de alarmă dat de obiditul popor de jos, a sărit în ajutorul său pentru a-i vindeca ranele umilinței.

9. Izvoranu C. op. cit., pag. 376.

10. Dirzeanu I. op. cit., pag. 94.

11. Izvoranu C. op. cit., pag. 376.

12. Iorga N.-Coranu M. op. cit., pag. 315.

13. Izvoranu C. op. cit., pag. 376 și urmare.

Totuși, acțiunea lui hotărîtă de Hercule, dăinuiește peste veacuri, îmbrăcînd balsam de legendă.

II. Ierodiaconul Ipatie Petrescu (Ion D. Petrescu)

Numeroși clerici ortodocși, ce au suferit asemenea poporului obidit, s-au alăturat luptei sale, susținînd cu prețul vieții lor, dreptele revendicări ale revoluției din anul 1848. Așa că nu-i mirare că printre capii și susținătorii revoluției găsim pe preotul Radu Șapcă, arhimandritul Iosafat Snagoveanu, preotul Ambrozie, supranumit și «popa Tun» preotul Neagu Benescu, ierodiaconul Ipatie Petrescu (Ion D. Petrescu) și alții. Fiecare din ei, a fost în mijlocul poporenilor, animatori ai maselor, mobilizîndu-le la lupta pentru a scăpa de clacă și robie.

Cine nu-și amintește de numele preotului Neagu Benescu, care fiind în comisia de împrumut din 1848, a susținut cu atîta tărie împrumutarea țaranilor? Sau de preotul Ambrozie, care alături de Ana Ipătescu, a chemat poporul în ajutor spre a elibera guvernul provizoriu din arestul în care-l prinsese reacțiunea din 1848? Pentru această atitudine a preoților pașopiști, reacțiunea de atunci ia măsuri de represalii împotriva lor.

După 1848, cînd Fuad Efendi intra în București, în fruntea armatei turcești, capii revoluției sînt arestați, trimițîndu-i pe unii în Turcia, unde înură internați la Brusa, iar pe alții punînd să-i transporte într-o ghiuimie pe Dunăre, la Semlin, de unde au reușit să se elibereze¹⁴).

Preoții părtași la revoluție, Radu Șapcă, Ambrozie, Petrescu, sînt arestați și ei. Arhimandritul Iosafat Snagoveanu reușește să fugă pe Valea Dimboviței, în satul Fundata (Brașov), unde se travestește cioban la locuitorul Moise Moșoiu fiind sub patronajul Pr. Bartolomeu din Simon și de unde pleacă mai tîrziu cu cîteva oi, prin munții Huțului, pentru ca să ajungă prin nenumărate peripeții la Paris, unde se dedică vieții religioase, reorganizînd capela romînă de aici și al cărei superior a rămas¹⁵).

Interesantă este arestarea ierodiaconului Ipatie. Petrescu, așa după cum reiese din propria-i relatare.

Ierodiaconul Ipatie Petrescu, sau după numele laic Ion D. Petrescu, originar din Vălenii de Munte, a luat parte la revoluția din anul 1848, alături de Nicolae Bălcescu și ceilalți capi ai revoluției. Pentru pregătirea revoluției, ierodiaconul Ipatie, a ținut cuvîntări înflăcărâte la Vălenii de Munte, Buzău și Rîmnicu Sărat.

Înainte de revoluție, el se găsea la Mînăstirea Vintilă Vodă (raionul Gura Dimieni-Buzău) și acolo a primit pe o parte dintre conspiratori, pe care i-a ascuns, așa după cum primise dispozițiunii de la administratorul Voinescu. Apoi cinci dintre capii revoluției împreună și cu alții, au fugit în Transilvania, pentru a se încadra în armata lui Bem, pentru ca de acolo să poată salva pe confrății lor de la Mînăstirea Vintilă Vodă¹⁶).

În timpul acela se pregătea să fugă și el, împreună cu profesorul Sanciu, gîndindu-se că va avea concursul episcopului Filotei, pe care-l ajutase să-și ascundă cei 60.000 de galbeni în camera unde locuia Petrescu, la seminar. Totuși episcopul, avînd altă părere despre revoluție îl

14. Istoria R.P.R. Ed. de Stat didactica și pedagogica 1952, pag. 336-337, conf. și C. C. Giurescu în Ist. Romîni'or Ed. Georgescu-Delafras 1943, pag. 432.

15. Veniamin Pocitan. Capela romînă din Paris. Edit. Tip. Cărt. Bis. Buc., anul 1941. pag. 108-109.

16. Analele Acad. Romîne. Mem. Sect. Istorice S. III. Tom. XV, Bub. 1934, pag. 335 și urmare.

dă pe listă generalului rus Gaisford, care intrase cu armata în țară. Așa că din ordinul acestuia și veni «un sergent cu șapte cazaci la episcopie, violă seminarul și legându-mă pe mine inspectorul seminarului și pe profesorul Sanciu, ne luară pe lângă caii lor și se puseră astfel cu noi în urmărirea altor cetățeni»¹⁷).

Apoi i-a dus la poliție. Aici li s-au luat un interogatoriu în limba germană, interpret fiind prefectul Samurcaș. Este interesantă mustrarea ce i s-a făcut ierodiaconului Ipatie:

— Călugăr și diacon ești tu? Așa te învață Evanghelia, să te amesteci în turburări? Prin astfel de înfrățire voiai să te faci episcop? Nu erai tu care conspirai cu profesorul Sanciu în contra locotenentului episcopiei? Mai conspiră acum în temniță, pînă te va scăpa poporul suveran»¹⁸).

În timpul revoluției, la București, fiind liber, a intrat în legătură cu Aristia și cu Alexandru Goleșcu. În memoriile sale, menționează că a îmbărbătat pe preotul Ambrozie «de a încălecat în acea învălmășeală pe tun pentru încurajarea și întărirea poporului contra reacțiunii. De aici citeș trei fundații între ei, purtară mult timp supranumele de Popa Tun¹⁹).

După ce revoluția s-a prăbușit, el a fost arestat din nou, și întemnițat. La 20 octombrie 1848, se găsea împreună cu alți deținuți la Mînăstirea Văcărești, predați generalului Danilevșchi comandantul arestului politic. Aici se găsea închis împreună cu sătenii răsculați de la Islaz.

Este interesant cum se făcea interogatoriul sătenilor deținuți. Din el se vede cît de mult țineau sătenii la preotul lor Șapcă și cum știau ei să aprecieze dreptatea ciocioască. Iată cum ne relatează un asemenea interogatoriu ierodiaconul Petrescu:

— De unde ești tu, îl întreba unul din comisarii anchetei.

— Sînt un biet creștin de țară, — răspunse săteanul.

— Din ce sat?

— Din Islaz.

— Cum te cheamă?

— Neagu Păun.

— De cîți ani ești?

— De, știi și eu! De vreo treizeci și cinoi, zic ai noștri.

— Ce știi despre revoluție și ce-ai făcut de te-a adus aici?

— Ce-o să știu? Și ce puteam face decît să muncesc de azi pînă miine? Nu știm ce-o mai li și bazaconia asta, ne-am luat de gînduri că pierim ca vai de noi.

— Cunoști pe popa Șapcă?

— Asta-i pricina! Da cum să nu-l cunosc? Dacă dumneavoastră și văd că-l știți, dar mi te eu, că sînt enoriașul sfinției sale? Să-l vedeți ce mai haiduc de popă, dar drept și dulce ca o pîine bună.

— Unde erai în noaptea cînd s-a poruncit satului vostru să se adune la popa Șapcă pentru sfeștanie?

— Să vezi dumneata cucoane, eu abea sosisem seara de la curte, fiindcă toată săptămîna îmi argăsisem pielea de pe mine scoțînd niște papură și trestie din lacul moșiei, că, vezi dumneata, că arendașul nu-ți mai căuta de ce țî-e jocul. Eu biet atunci scăpasem de acest necaz.

17. Analele Acad. Romîne, op. cit., pag. 336 și urmare.

18. Analele Acad. Romîne, op. cit., pag. 337 și urmare.

19. Cei trei preoți ce se confundau erau Iosafat Snagoveanu, Ambrozie și Ioan D. Petrescu.

— Răspunde la ce te-am întrebat: ești beat ori vizezi?

— Aș, beat! Poate că de apă. Să vezi dumneata, eu nu vizez, spui curat adevărul. Am muncit mai mult la arendaș, decît la mine și tot eu sînt de vină...²⁰).

Altă dată aude de la același sătean, că l-a întrebat arendașul:

— Mă vere Neagule! I-a zis el. Știi tu că a ieșit dreptatea în țară?

— Ej măre! i-a zis săteanul. Dumnezeu să te ferească de dreptatea ciocoiască. Ei sînt tot așa de drepți ca și funia în traistă.

Așa ne povăștește ierodiaconul Petrescu, că se făcea ancheta sătenilor din Islazul lui Popa Șapcă.

După ce țaranii toți au fost anchetați și apoi eliberați din închisoare, a fost și el mutat într-o încăpere mai bună, iar către sfîrșitul anului a fost și el adus în fața comisiei de judecată. Era acuzat că «a îndemnat poporul Buzăului la arme»..., «că a participat la oprirea curierului rus, că a fost printre membrii comitetului țărănesc din Buzău, etc.».

După zece luni de detențiune este eliberat, rămînînd fără nici un rost. Unii în batjocură, i-au spus că-l va despăgubi «Frăția și Comunismul» ce propagă. Episcopul, pe care-l ajutase pe timpul revoluției, ca să-și ascundă bani în camera sa, l-a trimis la Mînăstirea Ciolanu, cu următorul ordin: «Ipatie Petrescu ierodiaconul, în urma abaterilor sale, în ale revoluției, ne mai fiind destoinic cinului diaconesc și podrigului călugăresc, Cuvioșia voastră, îi veți socoti de azi înainte ca pe unul din poslujnicii mireni ai schitului ce ocîrmuieți». Mîhnit sufletește, se duce la schitul unde i s-a poruncit. Dar fiind desconsiderat de frați, pleacă de aici după șapte luni. În cele din urmă dezgustat de cele întîmplate, se angajează învățător în comuna Rucăr-Muscel. Între 1850-1858, cît a fost învățător aici, are legături cu Iosafat Snagoveanu, care se găsea travestit cioban la Fundata (Brașov) și care îi era rudă.

De la Rucăr, a fost apoi inspector al școalelor comunale din Muscel, în 1860 revizor al județului Vilcea, apoi profesor la Argeș, Cîmpulung, Rucăr, apoi profesor 21 ani, la Tirgoviște.

La adînci bătrînețe, fiind retras la Tirgoviște, a purtat corespondență cu foștii lui școlari din Rucăr, și-i îndemna ca întotdeauna cînd trec pe acolo, să-l viziteze și pe el. Și astăzi se mai găsesc pe la enoriașii noștri, scrisori semnate de cel ce a fost ierodiaconul Ipatie Petrescu.

Ierodiaconul Ipatie (Ion D. Petrescu) a fost originar din Vălenii de Munte. Cît de maestru a descris ei în cugetările sale mai tîrziu, revederea locurilor natale: «Rîndunelile revin de peste mări la cuibul în care s-au născut, domesticile animale se opresc la poarta stăpînului lor, porumbița zboară sute de poștii spre a-și afla soția, cum dar omul să nu iubească locul unde a fost leagănul copilăriei sale, unde pentru prima oară a respirat aerul și a văzut lumina»...²¹).

Describe văile cu ape cristaline, ce trec prin Vălenii:

«Frumoasă e Văleanca
Cu apa sa cea dulce
Și mîndra-i Teișanca
Cînd vine și se duce».

20. Analele Acad. Romîne, op. cit., pag. 338 și urmare.

21. Analele Acad. Romîne, op. cit.

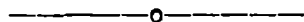
Nostalgia și dorul de libertate ale ierodiaconului Ipatie se resimt și atunci, când la Rucăr, îl pune pe preotul Ion Geantă Băjan, ca să-ți cînte doina haiducească:

«Sus la plaiul Pasului
La culmea Drăganului,
Pe cetina bradului
Urcă Stanciu Bratului
Cu Ion al Geantului 22),
Și cu Dan al Frîncului
Din valea Cislăului.
Pasă ei în haiducie
Prin Olteț și cea Vlășie,
Ca boierii din domnie
Niciunul să nu rămîie» 23).

De asemenea ierodiaconul Ipatie a scris mai multe broșuri ca: Radu cel Mare sau Mînăstirea Dealului, Tîrgoviștea, Dînte pentru dînte, și ochi pentru ochi, Cetatea după Dimbovița. La 1856, fiind la Rucăr a publicat «Martirii Crucii din ambele Dacii». Toate impresiile din lunga sa viață de preot și educator, au fost adunate în «Buchetul», carte tipărită la Tîrgoviște în 1889.

Viața ieromonahului Ipatie (Ion D. Petrescu), ne dă o imagine crudă a realităților sociale de la 1848, truda țaranului român încovoiat de apăsarea birurilor boierești, zbuciumul lui de a scăpa din această stare. Invederează de asemenea, atitudinea eroică a preoților din popor, ce au făcut front comun cu masele largi asuprite.

Preot ZAHARIA D. PETRESCU-Rucăr
Prof. GHEORGHE PIRNUȚA-București

GHEORGHE CUCU

Cuvinte de prețuire și de amintire la un popas comemorativ

Descriind atmosfera de bilci care caracteriza activitatea muzicală de acum douăzeci și cinci de ani, profesorul muzicolog G. Breazul scria, printre altele, într-una din cronicile sale muzicale pe care le publica săptămîrial, într-un cotidian din Capitală: «In acest iureș de tîrguieți, de imbrinceli și poticniri de nestăpînite ambiții deșarte, in aiurirea tobelor și surlelor bilciului muzical, in rinjetul de necinstire a muzicii neamului ciți vor mai fi rămas cari să aibă tîria de a se smulge vîlmășagului și a lua seama la smeriții mucenici ai tainelor firii noastre muzicale?... Și cu atit mai puțini vor fi cei ce se pot opri să contemple pe cei căzuți, pe cei ce pier împăcați in cuget, cu fața străluminată de credință inlăcărată in muzica firii noastre de romini. Iată, nu sint nici două luni de zile de cînd *Gheorghe Cucu* a inchiș pentru totdeauna

22. Este vorba de însași preotul Ioan Geantă din Rucăr, care a fost subpopop al Plaiului Dimbovița și a trăit 106 ani. De la el ne-au rămas multe însemnări pe cărțile vechi a'e bisericii.

23. Analele Acad. Romine, op. cit.

luminoșii lui ochi. Un obișnuit servici de prohodire și îngropăciune, fără strălucirea arhierescă pentru care el și-a închinat numeroase zile ale vieții, în umilința cîntărilor unui grup coral improvizat, petrecut de elevii săi și de foarte puțini prieteni și lipsind toți marii funcționari ai muzicii rominești, — astfel s-a coborît în întunericul țărîinii compozitorul Gheorghe Cucu. Fi-rește, figura lui artistică va fi fost în toată clipa o mustrare pentru falșii apo-logeți ai muzicii rominești. Iar trecerea sa din lumina vieții în întinsurile necuprinse ale morții, va fi sunat ca o șoaptă izbăvitoare pentru cei ce se simțeau biciuiți de crezul artistic al lui Gheorghe Cucu. Dar... lumina adevă-rurilor artistice pe care Cucu le-a știut lămuri din genunea de pătimiri și de in-doieli, din noianul de aspirațiuni și aventuri ale neamului nostru, lumina a-celor adevăruri nu se poate ascunde însă sub obroc, cum nu se poate stăvili torentul învăpăiatei credințe în firea muzicală a rominului, care străbate în-treaga operă de creație a genialului compozitor, căci din această operă ur-mează a se abstrage noui porunci și a se afla sigure îndreptări pentru crea-ția muzicală rominească. Dar cine cutează să se răznească din mulțimea ce-lor amăgiți de comedianții bilciului muzical? Cine are tihna să se abată și să-și deschidă inima la cuminecătura dătătoare de viață a artei lui Cucu? Iar falșii profeți veghează să nu fie tulburați în treburile ce-și fac».

Am reprodus aproape în întregime capitolul intitulat *Uităm pe Gheorghe Cucu?* din «Cronica muzicală» publicată de d. prof. G. Georgescu Breazuț la 24 octombrie 1932, pentru că înfățișează cit nu se poate mai fidel condam-nabila atitudine față de ilustrul dispărut, a celor care aveau datoria să-i a-ducă îndreptățite omagii și prinos de recunoștință pentru tot ce a însemnat și a realizat el în ogorul muzicii Bisericii străbune și a poporului din mijlocul căruia s-a ridicat.

Ne reamintim cu stringere de inimă că la înmormintarea lui Gheorghe Cucu, — compozitorul care a făcut să vibreze cu o putere nemaiîntilnită coar-dele sufletești ale credincioșilor prin osanalele «răspunsurilor» sale, autorul magnificului «imn patriarhal» care va străbate de-a lungul veacurilor, direc-torul și dirijorul corului catedralei patriarhale, — n-a prohodit nici un arhie-reu, ci numai un modest sobor de preoți, în frunte cu un fost protoereu, care-au înțeles să-și îndeplinească astfel o datorie sufletească, și nu una oficială, cu totul absentă de la această tristă ceremonie. N-a vorbit nimeni din partea Bisericii, în slujba căreia Cucu și-a pus minunata sa creație artistică, iar «Apostolul», revista oficială a Arhiepiscopiei Bucureștilor, n-a publicat nici un rînd în legătură cu adormirea întru Domnul a marelui compozitor. Numai în revista «Biserica Ortodoxă Romină» s-a strecurat, la sfîrșitul unui nu-măr (9, septembrie 1932, p. 610), un simplu reportaj searbăd și rece, de vreo 25 de rînduri, sub semnătura arhimandritului Iuliu Scriban.

Și nici celelalte foruri culturale-muzicale — cu excepția societății «Car-men» — n-au prețuit și nu și-au mai adus aminte de marele dispărut, care reprezintă o culme de inspirație și creație în muzica noastră rominească.

Am răsfoit cu răbdare ziarele bucureștene din august 1932, cînd a murit Gheorghe Cucu; am dat peste reportajii așternute pe pagini întregi, cu lux de amănunte, privitoare la mascarada politică, la excocherii celebre, la crime sentimentale, marea și mica publicitate și altele; despre Cucu n-am găsit nimic, în afară de ferpărele — plătite — prin care familia, Societatea Com-pozitorilor romini, profesorii Conservatorului de muzică și artă dramatică și Societatea corală «Carmen» anunțau moartea lui («Universul», an. XLIX, nr. 235, cu data de 27 august 1932), citeva rînduri — de asemenea plătite —

prin care soția mulțumia «tuturor aceloră cari au ajutat-o și cari au luat parte la marea durere pricinuită prin pierderea mult iubitului.. Gheorghe Cucu, director al corului Sfintei Patriarhii și profesor» («Universul», an. XLIX, nr. 239, cu data de 31 august 1932) și un mic reportaj despre înmormintare, înghesuit pe o porțiune de coloană printre reclame («Universul», an. XLIX, nr. 236, cu data de 28 august 1932).

Filipică muzicologului G. Breazul a fost, deci, cu totul îndreptățită și valabilă.

Datorită actului istoric de la 23 August 1944, buruienile trecutului au fost smulse din rădăcini și lumina scoasă de sub obroc. Poporul a scos din întunericul uitării pe toți cei care, prin activitatea și creațiile lor, s-au învrednicit de recunoștința și prețuirea lui.

La 23 februarie anul acesta s-au împlinit 75 de ani de la nașterea lui Gheorghe Cucu, iar la 24 august, 25 de ani de cînd a trecut în lumea dreptilor; două soroace de pomenire și comemorare și totodată un nimerit prilej pentru revista Mitropoliei Ungrovlahiei de a șterge o pată a trecutului, aducînd fostului dirijor al coralei Patriarhiei și neîntrecut compozitor de muzică bisericească, un pios și binemeritat omagiu postum, printr-o prezentare cit mai cuprinzătoare a vieții și operii sale.

Gheorghe Cucu s-a născut la 23 februarie 1882 în Puești-Tîrg, o comună sărăcăcioasă din apropierea Birladului (fostul județ Tutova). Fiu al unor oameni nevoiași — Vasile Cucu, plugar și cizmar, și Smaranda Cucu —, el a cunoscut încă de mic povara greutăților, pe care avea s-o ducă de-a lungul întregii sale vieți. În schimb era înzestrat cu darul muzicii pe care a auzit-o și a îndrăgit-o de la flăcăii și fetele din sat de la lăutarii care cîntau la horă, la cumetrii, la nunți și la alte petreceri țărănești, ca și de la dascălii bisericii, în duminici și sărbători. Sub impulsul puternicelor sale înclinări muzicale, copilul Ghiță Cucu începuse să cînte la strună.

Un unchi după mamă, Ion Butoi, cîntăreț la biserică «Sfîntul Dumitru» din Birlad, descoperind talentul muzical al nepoțelului, îndeamnă pe părinții lui să-l dea la școala de psaltichie; aceștia primesc bucuroși propunerea, mai ales că erau împovărați cu patru copii. Și astfel, după absolvirea școlii primare din satul natal, Ghiță Cucu este înscris, în 1894, la școala de cîntăreți bisericești din Birlad, condusă de renumitul protopsalt Damian Rînzescu. Birladul fost îndelungă vreme capitală a Moldovei de Jos, avea de altfel o veche tradiție a școlilor cu caracter bisericesc, din care ieșeau dascăli și chiar preoți.

La Birlad, Ghiță Cucu a fost ocrotit părintește de moș Butoi — protopsalt și podgorean cu vază în tîrg, care, neavînd copii dorea ca băiatul sorei sale Smaranda să-i urmeze tradiția; l-a îndrumat, de aceea, îndeaproape pentru a deveni un desăvîrșit cîntăreț bisericesc. În casa unchiului său (existență și astăzi, pe str. Olga Bancic), ca și la societatea cîntăreților bisericești din Birlad, unde moș Butoi ajunsese în 1902 vicepreședinte, nepotul a cunoscut întrucîtva lumea dascăliilor lui Ion Creangă, cu snoavele și petrecerile care mai alinau greutățile vieții; aci a auzit el cîntece bătrînești, satire și doine, care aveau să-i sporească și mai mult dragostea de muzică. Și de care avea să-și aducă aminte mai tîrziu. Constrîns de lipsurile pe care le îndura ca fiu de țaran muncitor sărac, Cucu a învățat de timpuriu să-și cîștige banii pentru hrană și îmbrăcăminte din cîntarea bisericească. Elev sirguincios și talentat, el devine în ultimul an al școlii (1898) ajutorul dirijorului corului bisericii catedrale «Domneasca» din Birlad, —

Athanasie Popovici. Muzica pusese stăpînire pe întreaga ființă a lui Cucu, hotărît să meargă mai departe pe căile ei de culme, fiind incurajat și de moș Butoi, care-i făgăduise și un sprijin material. Dar Gheorghe Cucu era încă de pe atunci mîndru și dornic de independență.

De aceea, absolvind școala în 1898, el pleacă în toamna aceluiași an la Brăila, unde se angajează cîntăreț, la Biserica «Sfinții Voievozi». Ducînd o viață extrem de cumpătată, reușește să stringă unele economii, cu care avea să-și încerce norocul pe căile mai înalte ale muzicii.

Și astfel, în toamna anului 1899, părăsește portul dunărean, împreună cu alți doi colegi cîntăreți, plecînd spre București. Aci, datorită frumoasei sale voci de tenor, este angajat cîntăreț la biserica Dobroteasa. Se înscrie totodată și la Conservator, unde urmează, rînd pe rînd, cursul de teorie («Principii»), în 1899—1901 (în primul an avînd ca profesor pe Brătianu), cursul de armonie, în 1901—1903, cu D. G. Kiriac, cursul de contrapunct, în 1903—1905, cu Alfons Castaldi și clasa de cor, în anii 1900—1906.

Descoperindu-i și apreciîndu-i în mod deosebit talentul muzical cu care era înzestrat, Kiriac îl ia sub îndrumarea și sprijinul său, introducîndu-l totodată în corul societății «Carmen», înființată de el la 22 iunie 1901, pentru care Cucu era o prețioasă achiziție. Dar și Cucu avea să profite destul de mult de pe urma acestei societăți, care i-a oferit prilejul să pătrundă tainele cîntării corale și să deprîndă arta de a dirija. Kiriac l-a ajutat de altfel să-și consolideze și situația materială, prin ocuparea unui post de cîntăreț mai bine plătit, la biserica Brezoianu, în urma unui concurs ținut la 1 martie 1901, în fața unei comisii compusă din preotul econom N. Avramescu, parohul bisericii, și Pană C. Brăneanu, cîntăreț-maestru. Cucu a fost în serviciul acestei biserici cinci ani în calitate de cîntăreț la strana l-a și doi ani ca dirijor al corului.

Temele de armonie realizate de elevul Gheorghe Cucu la cursurile de la Conservator erau date ca model, una dintre ele fiind socotită vrednică să figureze chiar pe programul concertului societății «Carmen» de la 14 februarie 1902, în saloanele «Liedertafel». Atunci s-a auzit pentru prima oară în public un cor al lui Cucu, cîntecul popular *Foaie verde baraboi*, prelucrare pentru formație mixtă. La 20 de ani el debuta strălucit, văzîndu-și numele pe program alături de ale vestiților Ciprian Porumbescu, G. Dima și I. Vidu. Compoziția — cu o tonalitate doriană (bisericească) sau frigiană după vechile melodii grecești — a plăcut ascultătorilor și s-a repetat și la alte concerte ale «Carmen-ului». Se presupune că la armonizarea acestui cîntec, Cucu a fost ajutat de profesorul său Kiriac, ca, de altfel, și la cel de al doilea cîntec popular, *Frunză verde cimbrisor*, cîntat într-un concert al societății «Carmen» la 31 octombrie 1904 la Ateneu.

La concertul de la 26 mai 1905 al «Carmen»-ului s-au cîntat primele compoziții de muzică religioasă realizate de Gheorghe Cucu: citeva *răspunsuri liturgice*. Kiriac îl considera pe vremea aceea pe picior de egalitate cu el, luîndu-l colaborator. Stăpînind cu temei psaltichia, Cucu ajuta pe maestrul său, ale cărui cunoștințe în materie de notație psaltică erau destul de slabe. Tot în 1905, cu prilejul turneului întreprins de corul Carmen în Ardeal, Cucu a cunoscut pe marii compozitori Ion Vidu și Timotei Popovici.

La București, se pregătea pentru 1906 festivalul la care aveau să participe corurile de peste munți. Pentru ca țara veche, de dincoace de munți, să nu se prezînte în stare de inferioritate, Kiriac avusese grijă să dinamizeze două coruri provinciale, unul din Breaza și altul din Dumbrăveni, iar pentru Capitală însărcinase pe Cucu să înființeze un cor, «Doina», care a cîntat,

sub conducerea lui. la Arenele Romane, in ziua de 29 august 1906. Indeplinindu-și scopul pentru care fusese creat, corul lui Cucu s-a desființat odată cu terminarea festivalului.

In 1906, capela ortodoxă romină din Paris anunțase că are nevoie de un dirijor pentru cor ; era un foarte nimerit prilej pentru Cucu de a-și completa și desăvârși studiile muzicale. De aceea Kiriac intervine cu autoritatea sa pentru talentatul său elev și astfel, in urma unui concurs, in martie 1907 Gheorghe Cucu este numit dirijor al corului capelei ortodoxe romine din capitala Franței, funcție pe care o deține pînă in 1912, cind se intoarce in țară.

Inainte de a pleca la Paris, fiind martor la reprimarea răscoalelor țărănești, Cucu compune corul bărbătesc *Ursitoarea*, care are o profundă semnificație socială. Tot inainte de plecare armonizează și alte compoziții, ce aveau să apară in culegerea «Cintece și coruri școlare», (1909), ingrijită de Kiriac, Bănulescu și Saxu.

La Paris, după ce își ia in primire postul de dirijor la capela romină, urmează din toamna anului 1907 cursurile de armonie, audiind in același timp și cursul de contrapunct, la Conservatorul național de muzică și declamație, avind ca profesor pe Georges Caussade, iar in anii școlari 1908-1910 — după sfatul lui Kiriac — este elev și al vestitului Vincent d-Indy la Schola Cantorum (Școala superioară de canto și muzică din Paris), făcind temeinice studii de compoziție.

In compozițiile sale realizate la Paris, Cucu s-a menținut fără șovăială pe poziția specificului rominesc, fapt care se poate constata mai les din colindul *Crăciunul*, fabulele corale *Mincinosul* și *Greierul*, cu texte de I. U. Soricu, apărute in 1911 in cartea intitulată «Culegere de coruri» sub ingrijirea lui Kiriac, Bănulescu și Cucu, ale căror melodii fanceze din ediția din 1909 au fost inlocuite de el cu o muzică rominească mai originală, precum și din admirabilul cîntec de masă *Luceferii*, pe versuri de P. Duliu, publicat in aceeași colecție. In 1911, Cucu mai trimite de la Paris încă două coruri. *Frunză verde deditel* și *Pe ridichi de hohorină*, care de fapt alcătuiesc o singură compoziție muzicală bipartidă, ambele bucați cîntindu-se împreună.

In 1912, întorcindu-se din Franța cu o temeinică pregătire muzicală și după o activitate de cinci ani ca dirijor al corului capelei ortodoxe romine, Gheorghe Cucu este numit dirijor suplinitor al corului catedralei mitropolitane, in locul rămas vacant prin pensionarea lui N. Bănulescu, obținind între timp și o catedră de muzică in învățămîntul secundar, la care nu fusese însă definitivat pînă in 1914, cind Ministerul de resort il repartizase la Silatina. Starea de provizorat la conducerea corului mitropolitan a durat, de altfel, tot pînă in 1914, cind s-a hotărît ținerea unui concurs pentru ocuparea postului. Concursul, ținut la 15 iunie 1914, n-a dat rezultatele dorite, din motive independente de persoana lui Cucu. Un al doilea concurs, fixat pentru ziua de 1 octombrie 1914 nu s-a mai putut ținea, pentru motivul că «nu s-a prezentat decit un singur candidat..., fiind și cel mai slab dintre concurenții cari s-au prezentat la primul concurs» (v. Arhiva Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, Dosar nr. 30/1914. f. 449).

In fața acestei situații și in urma somației făcute de Minister de a opta pentru unul din cele două posturi provizorii ce ocupa, Gheorghe Cucu inaintează Mitropoliei o cerere din care se poate constata atît greutățile cu care se lupta, cit și profundul său atașament față de Biserică și credința strămoșească :

Inalt Prea Sfințite Stăpîne,

Subsemnatul, suplinitor de diriginte al corului Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlachiei și profesor de muzică în învățământul secundar, vin cu profund respect a vă ruga să binevoiți a Vă cobori privirile la situația precară în care mă găsesc și după cum sunteți mare și puternic să Vă fie și mare mila Inalt Prea Sfinției Voastre către mine.

Onor. Minister al Cultelor, prin adresele ce am onoare a Vi le anexa ari, mă somează să optez fie pentru postul de maestru de muzică ce ocup în învățământ fie pentru cel de diriginte al corului Sfintei Mitropolii, dăși nu sunt întărit în acest din urmă post.

Inalt Prea Sfințite Stăpîne,

Nu numai că nu pot să părăsesc biserica acum asupra sfințelor sărbători, dar ca cel ce am deschis ochii pe piatra bisericii și sunt atât de mult legat sufletește de dinsa, care am făcut studii speciale de muzică corală bisericască, care am suplinit acest post timp de aproape trei ani de zile, nu doresc decit a lucra și de aci înainte din toate puterile mele în slava și cinstea Casei Domnului sub oblăduirea Inalt Prea Sfinției Voastre.

Neavind alt sprijin și soarta mea nedepinzînd decit de mila Inalt Prea Sfinției Voastre, vin cu cel mai profund respect a Vă oferi cunoștințele mele muzicale din țară și din străinătate, experiența mea de diriginte de cor și dragostea mea de cele sfinite, rugîndu-Vă cu adîncă smerenie a nu mă îndepărta de biserică și din preajma Inalt Prea Sfinției Voastre și, permișîndu-mi a opta pentru postul de diriginte al Corului Inalt Prea Sfinției Voastre, Vă rog ca, avînd în vedere impasul în care mă găsesc precum și munca ce am depus de cînd conduc acest cor și pe care doresc să o continui și de aci înainte, Vă rog să binevoiți a mă recomanda în postul de diriginte al Corului Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlachiei.

Al Inalt Prea Sfinției Voastre prea plecat și supus serv

GH. CUCU

Suplinitor de diriginte
la Corul Sfintei Mitropolii,

București, 1 decembrie 1914.

Pe această cerere, Mitropolitul Primat Konoa a pus această rezoluție:

Corul de la Catedrala Sf. Mitropolii fiind vacant de mai multă vreme, Noi avînd în vedere că mai mulți candidați ceruse acest post, am dispus publicarea concursului prin Onor. Minister, ceea ce s-a și făcut pentru data de... Dar acest concurs nedînd rezultatul dorit și chiar concurenții în număr de... gratulîndu-se unii pe alții, am dispus publicarea unui al doilea concurs tot prin Onor. Minister și anume pentru data de 1 octombrie a. c. Nici la această dată nu s-a prezentat decit un singur concurent cu care nu s-a putut ținea concurs, fiind cel mai slab dintre concurenții anteriori. Deci Noi în dorința de a se termina odată cu provizoratul dirijorului Corului mitropolitan, luăm act de petiția de față și avînd în vedere titlurile de școală a petiționarului G. Cucu dimpreună cu numărul de ani serviți ca Dirijor provizoriu, în care timp n-am avut nici o nemulțumire despre modul conducerii corului, pentru aceste motive, Noi folosindu-ne de dreptul ce avem asupra servitorilor și

seroiciilor bisericești, numim în mod definitiv ca Dirijor al Corului mitropolitan pe d. G. Cucu pe ziua de 1 decembrie a. c., urmînd a se face convenițele lucrării.

(ss † KONON

Luînd înapoi cele două acte personale, Cucu scrie pe cerere: *Am primit ecie două adrese personale ce le-am avut anexate la prezenta. G. Cucu, 5 decembrie 1914.*

(Original, Arhiva Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, Dosar nr; 30/1914, f. 448).

Pe baza rezoluției de mai sus, s-a înaintat Ministerului Cultelor și Instrucțiunii — C(asa) B(isericii) adresa nr. 4844 din 2 decembrie 1914, cu următorul conținut:

După cum cunoașteți din corespondența urmată între această Sfîntă Mitropolie și acel Onor. Ministeriu, locul de dirijor al corului bisericii Sfintei Mitropolii este vacant de la trecerea la pensie a titularului N. Bănulescu, iar în mod provizoriu a fost condus acest cor pînă acum de către d. G. Cucu, numit de către Noi cu asentimentul Do.

Pentru ocuparea definitivă a locului de dirijor prezentîndu-se mai mulți candidați, am dispus publicarea și ținerea unui concurs, prin care să se aleagă cel mai meritos dintre candidați. Acest concurs a fost fixat pentru 15 iunie 1914 și s-a ținut în fața delegatului Nostru și a delegațiilor Do., dar nedînd rezultatul dorit și chiar concurenții gratulîndu-se unii pe alții, pentru motivele arătate prin adresa noastră nr. 3411/1914 am clasat acel concurs la care și Do. ați consimțit cu adresa nr. 32.962 de la 27 august a. c. și am dispus publicarea unui nou concurs pentru ziua de 1 octombrie trecut. Nici la această dată nu s-a prezentat decît un singur candidat cu care nu s-a putut ține concurs, fiind și cel mai slab dintre concurenții cari s-au prezentat la primul concurs.

În fața acestora și în dorința de a se termina odată cu provizoratul dirijorului Corului mitropolitan, primind petiția întreg. la nr... a d-lui Gh Cucu, suplinitorul dirijorului de cor, am luat act de această cerere și avînd în vedere titlurile petiționarului din care se constată:

1) Că a terminat ultimul an de studii la Principii, după certificatul Conservatorului din București nr. 149/901; 2) Că a absolvit cursul de armonie, certificatul nr. 160 din 23 iunie 1903; 3) Că a absolvit cursul de Contrapunct, certificatul nr. 266 din 20 iunie 1905; 4) Că a făcut studii de armonie și a audiat cursul de Contrapunct la Paris, cum atestă cerișicaul din 3 decembrie 1913 eliberat de d. Georges Caussade, profesor la Conservatorul național de muzică și declamație din Paris; 5) Că a fost înscris ca elev și a trecut succesiv examenele anului I, II și III de compoziție (sic) în anii 1908-1910, cum se atestă din certificatul de la 4 decembrie 1913 de la școala superioară de canto și muzică din Paris; 6) Că a urmat clasa de cînt coral de la 1900-1906, după certificatul Conservatorului din București nr. 235 din 11 iunie 1914; 7) Că a funcționat cinci ani cîntăreț I și 2 ani dirijor de cor la biserica Brezoianu, cum constată certificatul nr. 32 din 11 octombrie 1906 dat de parohul respectiv și 8) Că a fost dirijor al corului Capelei romine din Paris de la 1907-1912 și al corului Sfintei Mitropolii de la 1912 pînă în prezent, după certificatul Sf. Mitropolii nr. 1966 din 20 mai 1914;

Avînd în vedere apoi că d. Cucu servește de la 1912 ca suplinitor al corului Sfîntei Mitropolii în care timp n-am avut nici o nemulțumire despre modul conducerii corului ;

Pe temeiul tuturor acestora și folosindu-ne de dreptul ce avem asupra serviciilor și serviciilor bisericești, numim în mod definitiv pe d. G. Cucu ca dirijor al corului mitropolitan pe ziua de 1 decembrie a. c. despre care avem onoare a comunica Dv. rugîndu-vă să binevoiți a dispune cele legale-Primiți etc.

(Copie, Arhiva Sfîntei Mitropolii a Ungrovlahiei, Dosar nr. 30/1914, f. 449).

Copia este scrisă de Directorul Mitropoliei, prof. univ. D. Boroianu, care a conceput de altfel și textul adresei.

Numirea lui Cucu în postul de dirijor al corului Mitropoliei Ungrovlahiei a fost aprobată de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, Administrația Casei Bisericii prin adresa nr. 46.146 din 12 decembrie 1914 :

Inalt Prea Sfințite,

In vederea celor arătate de Inalt Prea Sfinția Voastră prin adresa nr. 4844. avem onoare a vă comunica, că am aprobat numirea D-lui Gh. Cucu în postul de diriginte definitiv al corului Sf. Mitropolii cu începere de la 1 decembrie a. c., în locul aflat vacant și condus provizoriu tot de D-sa. rugîndu-vă să binevoiți a dispune cele de regulă.

Primiți, Vă rugăm, Inalt Prea Sfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

p. MINISTRU, P. GIRBOVICEANU

p. ADMINISTRATOR,
C. DOBRESCU

(Original, Arhiva Sfîntei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, Dosar nr. 30/1914, f. 450).

Pe această adresă, înregistrată la Mitropolie la nr. 5257. 13 dec. 1914, mitropolitul a pus următoarea rezoluție : *Luăm act de aceasta și dispunem a se continua cuvenitele lucrări. † KONON.*

Prin adresa nr. 5176 din 20 decembrie 1914, Mitropolia Ungrovlahiei îl anunță oficial pe Cucu că a fost numit dirijor titular definitiv al corului mitropolitan, dîndu-i totodată și unele directive cu privire la repertor, precum și la disciplina și recrutarea coriștilor :

In urma cererii ce Ne-ați adresat și care s-a înregistrat sub nr. 5100/1914, și avînd în vedere consimțirea D-lui Ministru al Cultelor din adresa nr. 46/1914, Noi vă numim pe ziua de 1 decembrie a. c. în postul de Diriginte al Corului Sfîntei Mitropolii, pe care pînă acum l-ali ocupat provizoriu.

Odată cu aceasta, vi se atrage atențiunea ca să executați cu toată evlavgia și devotamentul, la diferitele servicii bisericești, lucrările muzicale ale acelor autori, ce sînt aprobate de Sfîntul Sinod și se află în întrebuințare prin bisericiile noastre. În acelaș timp, veți avea grije ca să se mențină în personalul corului cea mai bună disciplină, așa ca toți să fie pătrunși de solemnitatea momentelor din deosebitele servicii dumnezeiești.

În privința recrutării personalului corului, pe lângă vocea muzicală, veți avea grije să vă încredințați că toți sînt creștini ortodocși și au o purtare morală bună în societate.

Nădăduim că veți corespunde dorințelor Noastre, și veți face să se mențină la înălțimea sa corul Catedralei Sf. Mitropolii ca să binemeritați încrederea ce o punem în Du.

(Copie, Arhiva Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, Dosar nr. 30/1914, f. 451).

Potrivit uzanței de atunci, adresa de mai sus a fost incredințată printr-o altă adresă (nr. 5177 din 20 decembrie 1914) ecleziarhului Sfintei Mitropolii, care la rindu-i s-o înmîneze lui Cucu :

În urma adresei D-lui Ministru al Cultelor de 46-146/1914, Noi numim definitiv în postul de Diriginte al corului Sfintei Mitropolii pe Dl. Gh. Cucu, pe ziua de 1 decembrie a. c., și vă învățăm să-i dați în primire alăturatul decret, căruia urmează să se conformeze în totul.

(Copie, Arhiva Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, Dosar nr. 30/1914, f. 451).

După studii temeinice în țară și în străinătate, după ce se afirmase glorios în ogorul întins și rodnic al muzicii, Gheorghe Cucu ajunsese în «situație precară», fiind nevoit să ceară «mare mila» Mitropolitului Primat. Dar, pînă la urmă, — după cum se poate constata din documentele de mai sus — nu sentimentul milei a fost precumpănitor în redresarea sa: ci recunoașterea valorii în sine, care nu putea să mai întîrzie.

Cel mai îndeaproape cunoscător al vieții și operii lui Gheorghe Cucu, criticul și compozitorul Em. Riegler-Dinu afirmă că «din 1914 deținea catedrala de armonie la Conservator» (revista «Muzica», an. VII, nr. 10, octombrie 1957, p. 40). Din cererea adresată Mitropoliei pentru titularizarea în postul de dirigior al corului mitropolitan reiese însă clar că în decembrie 1914 Cucu era maestru de muzică în învățămîntul secundar; deci de numirea la Conservator nu poate fi vorba decît cel mai de vreme în anul următor, 1915.

Mai tîrziu, în 1921, a fost numit profesor de muzică vocală la seminarul «Nifon Mitropolitul», iar în 1927, profesor la catedra de armonie, contrapunct, compoziție și dirigenție corală la Academia de muzică religioasă, înființată în acel an.

Sărac și cu cinci copii, Cucu muncea fără răgaz; munca era pentru el o datorie de conștiință, dar și o necesitate. Puținul timp ce-i mai rămînea liber îl consacra creației, singura lui satisfacție în viața-i zbuciumată prin care a trecut. În timpul primului război mondial compune cele mai multe din corurile sale religioase, iar în ultimul deceniu al vieții îmbogățește repertoriul muzicii rominești cu cunoscutele «coruri folclorice», cum le numia el, dintre care un capitol special îl formează colindele.

Nici greaua boală de ficat care se încuibase în trupul lui mărunt nu l-a putut opri din muncă, dar i-a tăiat firul vieții tocmai cînd se găsea în deplină maturitate de creație, cînd abia împlinise 50 de ani. A închis ochii pentru totdeauna în seara zilei de miercuri 24 august 1932, la ceasurile 8, și a fost înmormîntat la cimitirul Ghencea, din mila unui prieten, fiind prohodit în biserica «Sfîntul Nicolae Vlădica» de preoții Nicolae M. Popescu, Traian Vintilescu, Ștefan Popescu, Marin Popescu, Totolici Teodor și diaconul Grigore Popescu. Cuvinte de prețuire și durere au rostit preotul profesor universitar Nicolae M. Popescu, președintele societății corale «Carmen», Faust Niculescu, profesor de Conservator, diaconul Grigore Popescu, profesor la seminarul «Nifon Mitropolitul» iar la mormînt, compozitorul

Th. Castrișanu, din partea «Societății compozitorilor romini». Oficialitatea a lipsit de la înmormintare; doar familia, câțiva prieteni și admiratori și corul «Carmen» l-au pretrecut pînă la locul de veci.

Chipul lui Gh. Cucu a fost conturat cu multă măiestrie de părintele Profesor Nae Popescu într-una din revistele vremii: «Nu era impunător, nu era falnic. Mai mult mărunț decît înalt, cu față rotundă, smead la peliță, părul negru, ochi vioi, căprij; nu punea preț pe îmbrăcăminte, nici nu l-ar fi prins; n-a purtat cravată, ci lavalieră neagră. Dar era simpatic; te apropiai ușor de el și te simțeai dispus sub bagheta lui, chiar atunci cînd făcea observații mai aspre. Nu te puteai supăra pe el. Simpatia lui i-a strîns în jur prietenii curate statornice. Lacrămile la mormîntul lui au curs pentru compozitor, dar și pentru omul simpatic și fără gînd ascuns» («Muzică și poezie», revista Filarmonicii, an. I, 1936, nr. 9—10, iulie-august, p. 2).

În opera componistică, Gh. Cucu a avut două surse de inspirație și două faze de creație: muzica bisericească și muzica populară, ambele îndrăgite și cultivate deopotrivă. Din strana și ambianța bisericească i s-a strecurat în suflet farmecul divin al muzicii psaltice, iar din satele, munții, văile și pădurile dragi ale țării, și mai ales din mediul fermecător și înălțător al societății corale «Carmen», a prins dragoste nețărmuită pentru cîntecele prin care poporul își exteriorizează sentimentele ce-l stăpînesc în diferite împrejurări ale vieții.

Stăpînind temeinic psaltichia și meșteșugul armonizării, și datorită talentului său innăscut, Gheorghe Cucu înalță compoziția corală bisericească pe cele mai înalte trepte. Încă din timpul primului război mondial începe să lucreze la cunoscuta sa «Liturghie», valorificînd totodată unele cîntări pînă atunci neglijate, ca *Nu pricep curată*, armonizată după melodia lui Suceveanu, compoziție care va ilustra permanent repertoriul coral religios, *Sfinte Dumnezeule*, melodie bisericească simplă căreia i-a dat o puternică strălucire, *La riut Vavilonului*, armonizat în sol major, și altele. Din liturghie, el a compus mai întîi *Ectenia mare* și cunoscutul său *Heruic* pe temă psaltică, pentru ca mai tirziu, inspirîndu-se din psaltichie, dar fără a o folosi, să ajungă la crearea zguduitoarelor *Răspunsuri mari*, care îi vor duce amintirea peste veacuri. De o valoare neprețuită sînt și celelalte cîntări religioase ale lui Cucu, ca *Miluește-mă Dumnezeule*, *Dumnezeu este Domnul* și mai ales *Prohodul Domnului nostru Isus Hristos*, înălțurînd unele asperități melodice din compoziția tradițională.

Nu se poate vorbi despre Opera corală populară a lui Cucu fără a aminti și de colindele culese și armonizate de el, creații popular-religioase care constituie o firească punte de legătură între cele două genuri ce caracterizează preocupările și creația lui: religios și popular.

Venerabilul preot și profesor universitar onorar Nicolae M. Popescu, președinte al societății corale «Carmen», mărturisește în articolul său scris *În amintirea lui Gheorghe Cucu* (în revista «Muzică și poezie» menționată mai sus) că în cele citeva luni a fost director al seminarului «Nifon Mitropolitul» din Capitală (1923—1924), l-a rugat pe Cucu să culeagă de la elevi colinde și cîntece de stea. «Am rămas uimit — spune părintele Nae Popescu — cu ce drag i le cîntau copii și cu ce ușurință el le prindea și le nota. Aceasta este geneza sufelor de colinde culese de Cucu; atunci a prins el mărgăritarele care sînt *Cetiniță*, *Cetioară*, *Tripticul de flori* și atîtea altele». Cîteva din aceste colinde au fost armonizate și tipărite chiar în 1924, într-o broșurică retipărită de mai multe ori sub diferite forme, însă în totalitatea lor n-au văzut lumina tiparului decît după moartea lui Cucu, în 1936, sub aus-

piciile Societății compozitorilor români, care le premiase sub forma de manuscris încă din 1925, și prin grija lui Const. Brăiloiu. Dorința lui Cucu era ca cele 200 *colinde populare* — cea dintâi culegere mai cuprinzătoare de dincoace de munți — să fie tipărite de Academia Română. Dar nici Academia și nici altcineva n-a sprijinit tipărirea lor cit a fost el în viață. Totuși, truda lui n-a fost zadarnică. Colindele culese și armonizate de Gheorghe Cucu le-a preluat poporul, care, mulțumit de haina strălucitoare în care au fost îmbrăcate, îi rămâne veșnic recunoscător.

În domeniul muzicii populare, drumul străbătut de Cucu de la micul cor mixt *Foaie verde baraboi* din 1901, pînă la amplul «cor folcloric» (cum îl numește el) *Om fără noroc* din 1931, s-a desfășurat sub semnul strădaniilor neîntrerupte de a îmbogăți patrimoniul coral românesc cu creații în care sufletul poporului să fie zugrăvit în mereu mai bogate și măiestrite imagini.

Cu sensibilitatea sa aleasă, Cucu desprinde din adîncul simțirii și înțelepciunii țaranului român cele mai variate aspecte, ca: dorul mistuitor al dragostei (*Dor de primăvară*) sau umorul, gluma înțepătoare (*Murguleț călușul meu, Satira*), imbinînd strîns conținutul cu forma de exprimare, într-o minunată haină artistică. Prin folosirea resurselor versului și viersului popular, îmbogățindu-le cu altele proprii, Gheorghe Cucu a creat un stil coral de o uimitoare forță, păstrîndu-i o fermecătoare frăgezime a întorsăturilor de vers, de horă și doină. Intonațiile populare au fost folosite de el în chip creator chiar și în creațiile originale, ca, de pildă, în *Mincinosul*.

Între 1922 și 1923, Cucu a atins apogeul măestriei sale artistice, mai ales prin cele patru prelucrări folclorice corale de dimensiuni mai mari: *Cîntec de dor, Minia, Haz de necaz și Om fără noroc*. «Auzindu-le, — spune Em. Riegler-Dinu — ne dăm seama că legătura între formă și conținut... e într-adevăr intimă. N-avem niciodată impresia de ceva silit. Totul decurge spontan, unitar, antrenant. Jocul contrastelor, condensarea expresiilor, fraza simplă dar sugestivă, armonizarea sobră, niciodată banală, cadențele finale puternice, iată cîteva din caracteristicile măestriei corale a marelui compozitor» (*Contribuții la cunoașterea artei lui Gheorghe Cucu*, în revista «Muzica», an. VII, nr. 10, octombrie 1957, p. 41).

Ca dirijor, Cucu avea unele lipsuri, mai ales în vremea din urmă (dezordine în repertor, lipsa unui program coral, absențe de la unele repetiții anunțate), «dar odată hotărît să studieze un cor, și să-l predea coriștilor, era neîntrecut. Avea simțul proporțiilor de glasuri, avea urechea fină la intonații false, stăpînea ritmul cîntecului, conducea mulțimea cîntăreților. Îți părea că în ochi și în fiecare mină avea scrisă partitura. Ca orice dirijor bun era dușman al partiturii scrise, care nu lasă pe corist să ridice capul de pe foaie și să se concentreze la dirigent. De aceea, de multe ori, la o cîntare numai pe jumătate știută, cerea coriștilor să lase la o parte partitura, sau nici nu le-o da. Puterea lui de stăpînire și concentrarea cîntăreților împlineau totul și corul ieșea ritmat și dus după voe de el. De aceea, avea ciudă pe cei ce-i cîntau compozițiile nu cu înțelegerea trebuitoare» (Preotul Nae Popescu, *Art. cit.*, p. 2—3).

Modul de interpretare îl destăinuie el însuși, în recomandările făcute cu șase luni înainte de moarte unei cîntărețe din corul său, devenită dirijor de cor în provincie: «Desigur că e frumos «Isus Prunc» de P. Ceaikovski, dar trebuie să și știi a-i scoate frumusețea la iveală prin păstrarea *mişcării* și a *nuanțelor* care nu trebuie nicicînd exagerate. Apoi, lucru capital: *frizarea*.

Foarte mulți muzicanți nuanțează, păstrează tempo, aleargă la toate trucurile (of. *trucurile*, caracteristica celor slabi cu duhul) și cu toate acestea, în ciuda tuturor eforturilor și a bunelor-voinți, nu *iese nimic* pentru că s-a uitat lucrul principal *frazarea*.. A detașa un desen melodic de un altul sau a le împreuna pentru a determina o frază, a respira unde trebuie, cu toate că foarte deseori acestea nu sînt arătate cituși de puțin, sau a face pe cîntăreți să nu respire unde nu trebuie, cu toate că ei ar fi la ultima lor putere, e mare lucru și pe care de cele mai multe ori îl găsim prin intuiție și nu prin achișiție...» (Em. Riegler-Dinu, *Art. cit.*, în rev. «Muzică», VII (1957), nr. 10, octombrie, p. 42).

Deși nu avea cultură pedagogică, Gheorghe Cucu era un neîntrecut pedagog, un profesor cult, orientat perfect în materia muzicală prevăzută în programele analitice ale școlilor. Lecțiile lui erau clare, curgătoare, metodice și destul de atractive; de aceea, erau foarte mulți cei ce-l consultau și se adăpau din cunoștințele sale, mai ales în preajma examenelor de capacitate muzicală. Glumeț, dar neafectat în relațiile sale cu elevii, îi iubea și era iubit. Pentru elevii Conservatorului scrisese un rezumat practic și util după cursul de armonie predat de el, pe care dorea să-l tipărească sub formă de manual, care însă, din cauza lipsei de înțelegere și de interes de pe vremea aceea, a rămas în manuscris, constituind totuși un document de valoare pentru istoria învățămîntului nostru muzical.

Blînd și generos, Cucu a ajutat după puterile sale pe mulți din jurul său, plătind taxele elevilor săraci și miluind multe familii nevoiașe; a păstrat neîncetât prietenia foștilor săi elevi, îndrumîndu-i și sprijinîndu-i în toate împrejurările în care le putea fi de folos. Concepția lui despre viață este admirabil oglindită într-o scrisoare adresată cu puțin înainte de a muri fiului său mai mare, Gogu, în care, printre altele, îi spune: «Muncește dragul meu, fii onest, arice ar fi. Bucură-te de viață, dar cu măsură și fără abuzuri. Caută frumosul pretutîndeni» (v. art. lui Em. Riegler-Dinu citat mai sus).

Prin multipla sa activitate, dar mai presus de toate prin creația sa artistică în care e intruchipată toată dragoste lui pentru muzica poporului, Gheorghe Cucu ocupă un loc de frunte printre cei mai reprezentativi înaintași ai muzicii rominești.

Și totuși, curînd după moarte fusese dat uitării. Numai familia, cîțiva prieteni și societatea corală «Carmen» i-au mai păstrat și reîmprospătat amintirea pînă în zilele noastre. Astfel, la parastasul de un an, în Simbăta Morților din 1933, cînd i s-a sîntit crucea de la mormînt, societatea corală «Carmen» a socotit de a sa datorie să amintească — prin președintele ei, Preotul Nae Popescu — cine a fost Gheorghe Cucu ca om, ca profesor, ca dirijor și compozitor, cum și să cînte o parte din muzica lui. Și tot prin grijă și fața societății corale «Carmen» au fost transmise prin Radio cele mai reprezentative compoziții ale lui Cucu, la 3 iunie 1933 și la 9 martie 1938. Cîteva din lucrările sale publicate cu multă greutate de soție, cele «200 colinde populare» publicate mai mult prin grija unui prieten și coleg de catedră decît aceea a Societății compozitorilor romîni, sub auspiciile căreia au apărut, și atîta tot. Burghezia cosmopolită subaprecia succesele creației muzicale naționale.

Opera lui Cucu, ca și a celorlalți compozitori înaintași ai muzicii rominești, și-a găsit de-abia astăzi justa prețuire, datorită grijii pe care regîmul nostru de democrație populară o acordă puterii în valoare a celor mai bune tradiții artistice din trecutul poporului nostru.

Prin Rezoluția Plenarei lărgite a Comitetului Uniunii compozitorilor din Republica Populată Română din 4—5 februarie 1952, Gheorghe Cucu a fost menționat printre cei mai reprezentativi înaintași ai muzicii românești, de la care «compozitorii trebuie să învețe măiestria artistică și dragostea pentru muzica poporului», iar cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la moartea lui, a fost comemorat în chip deosebit printr-o festivitate artistică, la Ateneul Republicii Populare Romine, în seara zilei de 31 august 1952; Mihail Andricu, maestru emerit al artei din R.P.R., vicepreședinte al Uniunii compozitorilor a vorbit despre rodnică activitate a lui Cucu, iar Corul Filarmonicii de Stat a executat un concert de coruri și piese vocale din compozițiile lui, care s-au bucurat de un deosebit succes, îndeosebi «Frumosul vine pe ape», «Luceferii», «Marioara» și «Haz de necaz». Cu un an înainte (1951), Editura de Stat pentru Literatură și Artă îi publicase «Cințece populare» în frumoase condiții tehnice, parte din ele fiind retipărite și în anii următori sub formă de partituri. Se simte totuși nevoia unei retipăriri a operei integrale a lui Gheorghe Cucu și mai ales a unei monografii a vieții și activității lui, care se pare că nu se va lăsa prea mult așteptată.

Fiu credincios al Bisericii strămoșești, căreia i-a slujit din toate puterile sale, din copilărie și pînă la moarte, Gheorghe Cucu n-a fost prețuit îndeajuns de oficialitatea bisericească de pe vremea lui, care, mai ales cu prilejul morții — după cum am amintit — a manifestat o totală indiferență. Rîndurile de față încearcă să înlăture nedreptatea de acum douăzeci și cinci de ani și de atunci încoace, reîmprospătînd amintirea și cînturînd personalitatea unuia din cei mai străluciți melozi ai Bisericii și poporului nostru. Peste oameni și vremuri, Biserica Ortodoxă Română îi aduce neîncetat omagiul său, păstrîndu-i veșnică amintire.

Iar în fiecare an, în atmosfera de sărbătoare a Crăciunului, străbate ecou din colindele lui dragi :

Slavă întru cei de sus
Și pace pînă-la apus.

BIBLIOGRAFIE. — Ca o completare a celor de mai sus, dăm și o listă a tipăriturilor lui Gheorghe Cucu, (afară de partituri), fără a avea pretenția de a fi completă. Menționăm, de asemenea, și câteva articole și studii privitoare la viața, opera și personalitatea lui.

1. *Scrierile lui Gheorghe Cucu. — 1. 12 colinde populare culese și armonizate de ...* Cu o prefață de I. P. S. Mitropolit Primat Miron. București, (1942), 16 p. (nenumerotate). (Primăria Capitalei — Direcția Asistenței culturale) ; — (Retipăriri :) *Colinde populare culese și armonizate de...* Cu o prefață de I. P. S. Patriarh D. D. Miron Cristea, București. (f. a), 31, p. (Biblioteca Apostolul. Publicație educativă și morală, nr. f.) ; — *Colinde populare*. Caetul I. Prefață de I. P. S. Miron Patriarhul. București, 1928, 30 p. ; — *Colinde Populare culese și armonizate de...* Tipărite, cu o prefață și biografia compozitorului sub îngrijirea preotului Eugen Bărbulescu, București 1932, 32 ; — *Colinde populare culese și armonizate de...* Cu o prefață de I. P. S. Patriarh D. D. Miron Cristea. București, 1935, 32 p. ; — 2. *Zece cîntece religioase* pe 3 voci egale. Pentru trebuința tuturor școalelor și adunărilor religioase, de... Cu o prefață de Pr. Eugen Bărbulescu. București, 1928, 31 p. (Caetul al 2-lea) ; — (Retipăriri :) *Zece cîntece religioase* pe 3 voci egale pentru trebuința tuturor școalelor și adunărilor religioase... Cu o prefață de Pr. Eugen Bărbulescu. București, 1930, 31 p. (Publicațiuni muzicale și religioase. Caetul al 2-lea) ; — 3. *Coruri pe teme populare românești*. Craiova, 1932, 32 p. ; — 4. *Prohodul Domnului nostru Isus Christos*. Craiova, 1933, 20 (—24) p. ; — (Retipăriri :) *Prohodul Domnului Isus Christos*. Tipărit sub îngrijirea D-nei Justina G. Cucu. Ediția II-a București, (1938) 20 (—24) p. ; — 5. *Trei coruri religioase* pe trei voci egale, pentru uzul tuturor școalelor, adunărilor religioase și societăților corale. Ediție îngrijită de Justina G. Cucu. București, 1936, 14 p. ; — 6. *200 colinde populare*. Culese de la elevii seminarului Nifon în anii 1924—1927. Ediție postumă îngrijită de Const. I. Brăiloiu. București, 1936, 248 p. (Societatea Compozitorilor români — Publicațiile Arhivei de folclor, VI) ; — 7. *Liturghie pe trei voci egale*.

Pentru uzul seminariilor, școalelor normale de băieți și fete, școalelor de cântăreți bisericești, precum și pentru toate corurile bisericești formate din tineri. (Ingrijită de Justina G. Cucu). (N-am văzut-o, și ca atare nu pot da alte indicații bibliografice); — (Retipărire :) *Liturgie pe trei voci egale*. Pentru uzul seminariilor, școalelor normale de băieți și fete, școalelor de cântăreți bisericești, precum și pentru toate corurile bisericești formate din tineri. Ediția II. București, (f. a.), 40 p.; — 8. *Cîntece populare*. Culegeri, prelucrări și compoziții. Editura de Stat pentru literatură și artă, 1951, 10 p. În colaborare: Kiriac, D. G., N. Bănulescu și G. Cucu, *Culegere de coruri* pentru voci mixte, pentru uzul școalelor secundare. București, 1911, 109 p.

II. **ARTICOLE ȘI STUDII DESPRE GHEORGHE CUCU**. 1. Bărbulescu Eugen, Pr., *Colindele și compozitorul Gheorghe Cucu*. (Prefață la Broșura *Colinde populare...*, p. 5 — 8, menționată la nr. 1, retipărirea a III-a, în bibliografia de mai sus; menținută și în ediția din 1935, p. 1—4, sub titlul *Colindele populare și compozitorul Gheorghe Cucu*. (Nu are o contribuție proprie, ci reproduce un lung pasaj dintr-un articol al lui Emil Riegler-Dinu); — 2. Popescu, Nae, preotul, *In amintirea lui Gheorghe Cucu*, în «Muzică și poezie», revista Filarmonicii, an. I, nr. 9—10 iulie-august 1936, p. 1—3; — 3. Rînzescu, Constantin; *Gheorghe Cucu*, în «Păstorul Tutovei», revista Asociației preoților din jud. Tutova, Birlad, an. I, nr. 6. iunie 1938, p. 170—172; — 4. Bugeanu, Constantin, *Gheorghe Cucu — un clasic al muzicii noastre*, în ziarul «Știința», nr. 2446 din 6 septembrie 1952, p. 2; — 5. Riegler-Dinu, Emil *Douăzeci de ani de la moartea lui Gheorghe Cucu (1882—1932)*, în «Muzica», revista Uniunii Compozitorilor din Republica Populară Română, nr. 7, septembrie 1952, p. 79-82; — 6. Tomescu, Vasile, *Trei sferturi de veac de la nașterea compozitorului Gheorghe Cucu*, în ziarul «Știința», nr. 3840, din 26 februarie 1957, p. 2; — 7. Riegler-Dinu, Em., *Contribuții la cunoașterea artei lui Gheorghe Cucu*, în «Muzica», revista Uniunii Compozitorilor din R.P.R. și a Ministerului Învățămîntului și Culturii, an. VII, nr. 10, octombrie 1957, p. 33—40.

TEODOR N. MANOLACHE

CARTEA ROMINEASCĂ DE ÎNVĂȚĂTURĂ A MARELUI VARLAAM MITROPOLITUL MOLDOVEI

Una din marile comori duhovnicești ale Bisericii noastre strămoșești a fost și a rămas aceea «*Carte rominească de învățătură*», opera marelui ierarh român, *Varlaam, Mitropolitul Moldovei*. Această carte, scrisă și tipărită de peste trei veacuri și răspîdită în toate ținuturile locuite de Romîni, este tot așa de iubită și în vremea noastră de credincioșii satelor rominești, ba chiar și din orașe.

De aceea, precum se poate vedea, în bisericile noastre, pe lângă cărțile de ritual, pe lângă Evanghelie și Apostol, alături de Octoih, Penticostar și Triod, se află și «Cazania», care nu este alta, decît cea «*Carte rominească de învățătură*» a Mitropolitului Varlaam al Moldovei.

Astfel, anul acesta, cînd se împlinesc trei veacuri de la plecarea din mijlocul nostru a marelui Mitropolit Varlaam, înmormîntat în anul 1657 la mînăstirea Secu, din Moldova, în a cărei sihăstrie și-a avut metania și s-a distins prin rivna de cultură, am socotit o datorie de a face, un popas meditativ lângă această minunată scriere, care este numai una din multele și mărețele sale opere.

Pe cît se pare că ne este cunoscută această «*Carte rominească de învățătură*», pe atît este necesar să recunoaștem că nu-i prețuim îndeajuns valoarea ei duhovnicească. Fiecare din noi își amintește cu drag, cînd chiar din anii copilăriei, ascultă cu plăcere glasul dascălului de la strană, citind paginile acestei nemuritoare opere, numită «Cazanie». Erau primele clipe,

cînd ascultam și auzeam răsurnind în biserica satului nostru, în frumosul grai romînesc, clar și pe înțelesul tuturor, neîntrecuta tălmăcire a Sfintei Evanghelii. Glasul stranei ne revărsa lumină și învățături scumpe sufletelor noastre, venite că de la o străbunică învățată și înțeleaptă.

Generațiile de credincioși, timp de peste trei veacuri, au prețuit-o ca pe o adevărată «carte de învățatură», ca pe un luminos abecedar al Evangheliei, prin care să putem cunoaște duhul cuprinsului său. Nici un veac nu trecuse, de cînd în cetatea Carpaților, la Brașov, apăruse cea dintii Evanghelie, tradusă și tipărită în limba romînească de către diaconul Coresi (1561), sub titlul de «*Evangheliar Romînesc*».

Dorul romînilor de a cunoaște și tălmăcirea cuprinsului Evangheliei s-a împlinit treptat, tipărindu-se pe rînd în traducerea romînească, mai întii: «*Tilcul Evangheliilor*» (1564) și «*Evanghelie cu învățatură*» la Brașov (1581) și Alba Iulia (1641), mai apoi: «*Evanghelia învățătoare*» de la Gavora (1642) și de la Mînăstirea Dealul (1644).

Era firesc ca cea mai prețuită carte de poporul romîn să apară sub titlul de «*Carte romînească de învățatură*» (1643). «Cartea» cărților era «Evanghelia», «învățatura» era explicarea cuprinsului, iar înfățișarea în limba «romînească» împlinea străvechea dorință a romînilor de pretutindeni.

Fenomenul justificatei bucurii a poporului romîn a fost descris de marele nostru scriitor Al. Vlahuță, în cunoscuta și apreciată sa operă «*Din trecutul nostru*», ca o adevărată primăvară sufletească a poporului romîn: «*Cărturari, descălicători amestecatelor vremi, încep să însire-n frumosul graiu romînesc, mult sbuciumata viață a neamului nostru, școli și tipografii răsar în orașele de scaun și pe la mînăstirile mai bogate — cărți de rugăciuni și pravile se alcătuiesc, și, pentru-nțîia oară-n biserici, de la una din cele două străni, începe să răsune și-n limba țării cîntarea liturghiei ce se crezuse — pînă atunci — că numai în slavonește și-n grecește poate fi auzită de Dumnezeu ... Ca de-un fîor de primăvară încep să se desmorțescă și ia-să-n lumină puterile sufletești ale neamului romînesc*» ..¹⁾

În adevăr, cea dintii traducere în graiul romînesc și tipărirea Evangheliarului Romînesc, la Brașov, de către diaconul Coresi (1561), a fost buciurmul de redeșteptare creștină și națională a romînilor de pretutindeni, afirmîndu-se zoriile unei noi epoci, după care și poporul romîn poate să asculte cuvîntul lui Dumnezeu în graiul său, pentru o mai bună înțelegere. Dreptul neamurilor lumii de a primi învățatura dumnezeiască în graiul lor a fost incredințat de Domnul Iisus Hristos, prin Sf. Apostoli (Mat. XXVIII, 19—20), după cum prin Sfîntul Duh li s-a dat minunata putere de a grăi în limbile tuturor neamurilor, adunate în Duminica cea Mare, la Ierusalim (Fapt. Apost. II, 6—8).

Acest drept divin dăruit de Dumnezeu pentru toate popoarele lumii, propovăduit și de Sf. Apostol Pavel, era înscris de diaconul Coresi în cuvîntul Evangheliarului, prin aceste cuvinte: «*am avut jelanie pentru sîntele cărți creștinești tetraevanghelul (cele patru Evanghelii) și am scris aceste sînte cărți de învățatură, să fie poporul romînești să înțeleagă, să învețe Romîni cîne-s creștinii, cum grăește și sîntul Pavel apostolul către Corințeni 14 capete: în sînta biserică mai bine e a gări cinci cuvinte cu înțeles decît 10 mie de cuvînte neînțelese în limbă străină*»..²⁾

1. Alexandru Vlahuță: «Din trecutul nostru», București, pag. 283, 285.

2. I. Bîanu și N. Hodoș: «Bibliografia romînească veche», pg. 1508—1716, tom. I, Ed. Academiei Romîne, București, 1903, «Evangheliar romanic tipărit de diaconul Coresi la Brașov» 1561, pg. 45.

Adică, după ultima traducere a textului epistolei pauline: «*Dar în Biserică voiesc să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să-i învăț și pe alții, decît zece mii de cuvinte în limbă*» (I Corinteni, XIV, 19). Principiile acestui drept dumnezeiesc, încredințat de Dumnezeu prin Sf. Apostoli erau deci aduse la lumina vieții de toate zilele, prin osirdia diaconului Coresi, care ne-a tradus și ne-a tipărit pentru prima oară Evanghelia în limba românească. Era deci firesc să se poată vorbi de o primăvară sufletească a poporului român, cînd «soarele dreptății» își putea revărsa dumnezeieștile raze, calde și pline de lumină, pînă în adîncul sufletului și vieții sale de toate zilele.

Fericitul început al diaconului Coresi, ajutat de tainele providenței divine pentru poporul român drept credincios, în împrejurările istorice prin care a trecut, a fost dus la desăvîrșire de către marele Varlaam, Mitropolitul Moldovei, prin a sa «*Carte românească de învățătură*», în talmăcirea înțeleaptă a Evangheliei, pe înțelesul poporului român. Marea izbîndă a operii Mitropolitului Varlaam n-a fost o simplă întimplare, ci o justificată realizare. Mai întîi, marele Varlaam, fiu de răzeși, din ținuturile Putnei, cunoaște foarte bine și nevoile sufletești ale țaranului român, precum și limba populară românească. Cunoaște bine limba greacă și slavă⁽³⁾, în care erau scrise și cărți ale Sfintei Scripturi și învățături ale Sfinților Părinți. Făcîndu-și ucenicia la sfînta minăstire Secu, unde Mitropolitul Atanasie Crimca își lăsase minunatele sale copodopere,⁽⁴⁾ s-a distins în mod deosebit printr-o răvnă pentru cultură. În anii 1610 era ridicat la treapta de egumen al minăstirii Secu. În anul 1618 terminase de tradus importanta operă a Sf. Ioan Scărarul, privitoare la viața ascetică. Prin prestigiul culturii sale generale și teologice, ca și prin curățenia vieții sale morale, apreciată în cercurile de seamă ale Sucevei, a fost chemat la demnitatea de a deveni duhovnicul Domnului Miron Barnovski. Întîlnirea lui Varlaam cu Petru Movilă, în marea lavră de la Pecerska din Kiev, se datorează unei solii încredințată de Miron Barnovski, care era rudă cu Arhimandritul Petru Movilă. Întîlnirea egumenului Varlaam, de la Secu, cu Arhimandritul Petru Movilă, a fost marcată de istoria culturii moldovenești ca un eveniment deosebit important.⁽⁵⁾ De acum se conturau primele gînduri pentru marile realizări de colaborare între viitorii Ierarhi, către fericita promovare a mărețelor opere pe terenul credinței noastre strămoșești. Arhimandritul Petru Movilă, fecior de Domn din Moldova, avea să devină Arhiepiscopul și Mitropolitul Kievului, Haliciului și a toată Rusia, iar starețul Varlaam de la Secu, avea să devină marele Mitropolit al Moldovei, în anul 1632.

La înscăunarea lui Varlaam ca Mitropolit al Moldovei, atras de prestigiul său cultural și bisericesc, avea să fie de față însuși Meletie Sirigul, marele dascăl grec, care a rostit o frumoasă cuvîntare.⁽⁶⁾ Vestea despre meritele Mitropolitului Varlaam se dusese pînă la Patriarhia de Constantinopol,⁽⁷⁾ unde i se propunea în anul 1639 să fie candidat la vacanța întîiului scaun patriarhal ecumenic al Bisericii răsăritene, unicul caz în istoria bisericii românești.

La Iași, cu sprijinul Domnitorului Vasile Lupu, evlavios și iubitor de cultură, se terminase în anul 1639 ridicarea minăstirii Treisfetitele, adică Sfînții Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur.

3. D. Russo: «Studii istorice greco-romîne», Buc. 1929, vol. I pg. 229.

4. N. Cartoian: «Istoria literaturii romîne vechi», vol. 11 Buc. 1924, Literatura religioasă în Moldova, Epoca lui Vasile Lupu. Mitropolitul Varlaam, pg. 109—110.

5. Ibid op. cit. pg. 109—110.

6. D. Russo: «Studii istorice greco-romîne» Tom. I, Buc. 1939, pg. 232—234.

7. Ibid. op. cit. pg. 229.

Cei trei mari dascăli ai Ortodoxiei aveau să patroneze mărețele opere teologice românești ale harnicului, iscusitului și înțeleptului Ierarh român, Varlaam al Moldovei lingă această vatră minăstirească. Strălucirea acestei minăstiri, zidită din marmoră sculptată, cu brine de aur, precum scria Paul de Alep, ce însoțise aci pe Patriarhul arab Macarie, (8) iără pereche în tot Răsăritul, precum și grădinile din Iași, «pline de trandafiri, de garoafe, de iasomie și de crini», în admirația Patriarhilor din Răsărit, ca oaspeți locali, aveau să-și reverse strălucirea lor în nemuritoarele opere ortodoxe, cu parfumul divin al Sfintei Scripturi. Lingă această știință minăstire avea să se întemeieze un Colegiu teologic, asemănător celui din Kiev și o tipografie cu teascurile de la Kiev, dăruite de Mitropolitul Petru Movilă.

Din această tipografie, așezată în chiliile minăstirii Sfinții Trei Ierarhi, avea să iasă la lumină în anul 1643, prima tipăritură : «Carte rominească de învățătură».

Titlul complet al scrierii era acesta : «*Carte rominească de învățătură duminicile preste an și la praznice împărătești și la svânți mari cu dzisa și cu toată cheltuiala lui Vasilie Voievodul și Domnul Țării Moldovei, din multe scripturi tălmăciă din limba sloveniască pre limba romeniască de Varlaam, Mitropolitul de Țara Moldovei. În tiparul domnesc, în Minăstirea a Trei Sfetitelii, în Iași, de la Hristos 1643*». (8)

Ținem să menționăm că pentru înlesnirea lecturii, ca și pentru greutatea reproducerii semnelor cirilice ale vremii, ce au fost reproduse și în ediția comemorativă a celor trei sute de ani de la prima tipărire, am preferat cursivitatea textului, fără aceste semne cirilice. Textul pe care îl folosim în examinarea acestei opere este al acestui volum comemorativ, tipărit în anul 1943. (9), de către Fundația pentru Literatură și Artă. Procedeu redării cursive, cu litere latine, fără semnele cirilice, se poate observa și la istoricii noștri, în predosloviile cărților românești. (10)

Motivul acestei scrieri se poate vedea din «*Cuvînt către cetitoriu*» de «*Smeritul Arhiepiscop Varlaam și Mitropolitul de Țara Moldovei*», foarte preocupat de popularizarea Sfintei Scripturi și a explicării pe înțelesul omului, iar pentru lipsa dascălilor și a învățăturii să fie tipăritură și în limba rominească : «*Pentru aceea dintru întiu, c-au fost bărbați purtători de Duhul Sfînt, unii după alții și pînă acum toți au ustenit scriind și tălmăcind Sventile Scripturi, de-au învățat s-au arătat omului în toate chipurile calea care duce acolo, cum ca să nu greșească hiestecine marginea și săvirșitul acela, spre carele-i făcut. Cătr-acea ș-altă ustenință s-au adaos acelor bărbați purtători de Duhul Svânt, cari că mergînd de sus în gîos și impușinându-se din oameni înțelesul Sventelor Scripturi, le-au căutat a pogori și Svânta Scriptură tot mai pre înțelesul oamenilor, pan au început a scoate așeși cinesi pre limba sa pentru ca să înțeleagă hieicine să vă învețe și să mărturisească minunate lucrurile lui Dumnezău. Cu mult mai vartos limba noastră rominească, ce n-are carte pre limba sa, cu nevoie iaste a înțeleagere cartea altii limbi. Și pentru lipsa dascălilor s-a învățăturei...*» (11) În preocuparea aceasta de popularizarea învățăturii, cu explicarea cuprinsului Sfintei Scripturi, gîndul marelui Varlaam se îndreaptă deci către Sfinții Părinți ai Orto-

8. I. Bianu și N. Hodoș : «Carte rominească de învățătură», Iași 1643 op. cit. pg. 137.

9. Varlaam Mitropolitul Moldovei, «Cazania» 1643, Fundația pt. lit. și artă, Buc. 1943, «Carte rominească de învățătură»... pg. 1—506.

10. Aurelian Sacerdoțeanu : «Prodoslaviile cărților rominești» I 1508—1647. Buc. 1938.

11. Varlaam Mitropolitul Moldovei, Cazania op. cit. «Cuvînt către cetitoriu», pg. 5,

doxie, ale căror opere le cunoștea bine, putându-le cerceta în limbile greacă și slavă, pe care le poseda. Deci Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți, izvoarele fundamentale ale Ortodoxiei, constituiau dintru început orizontul luminos și ideal, din care marele Varlaam dorea să împărtășească sufletul poporului român, pe limba sa românească.

Indrăgostirea cea mare a Mitropolitului Varlaam pentru cuvântul lui Dumnezeu din Sfintele Scripturi, deplina cunoaștere din frageda tinerețe, în liniștea sihăstriei de la Secu, precum și deplina convingere de folosul cel mare pe care l-ar avea împărtășindu-le atractiv poporului român, se pot vedea din cuprinsul întregii sale opere. Cu un accent însă destul de vădit, se pot vedea acestea la introducerea explicării Evangheliei, din Duminica a opta după Rusalii, când se citește după Sf. Evanghelist Matei minunea înmulțirii piinilor (Mat. XIV, 15—21). În această introducere, Mitropolitul Varlaam condensează de fapt cele mai alese texte biblice privitoare la folosul cuvântului lui Dumnezeu, într-o formă ușoară, plăcută și atractivă, spre a convinge pe credincioșii noștri de marea însemnătate și neîntrecutul folos pe care-l are omul din ascultarea cu credință a cuvântului lui Dumnezeu din Sfânta Scriptură: «*Nimică așa de dulce sufletului creștin nu iaste în această lume ca (atunci) când aude cuvântul lui Dumnezeu. Căci cuvântul lui Dumnezeu se cheamă foc și, dacă cade în suflet, toată răceala păcatelor scoate afară și iubirea lui Dumnezeu ca un foc aprinde într-insul și toate gândurile păcatelor arde. Intr-alt chip se cheamă spadă din amândouă părțile ascuțită, că nu se sfiaste de fața nimănu, nici de împărat, nici de domn, nici de vladica, ci ca o sabie de amindouă părțile ascuțită ate și vedește toate fărădelegile și toate gândurile cele de pacate de în inimile tuturor. Chimă-să și hrană cuvântul lui Dumnezeu, că este mai dulce decit toată dulceața acestii lumi, ca îndulcește și trupul și sufletul în veci și hrănește sufletul cu hrană nevăzută și este viu în veci. Din această dulceață gustară noroadele acelea, ce umblau după Hristos, din multe cetăți și din multe sate, tocma și pînă în pustii, și trei zile vorbiră pregiur, dănsii nemîncați, ascultand cuvântul lui. Pentru aceea și Domnul Hristos în două, chipuri le făcutor bine: toți bolnavii lor le tămădui și pre însii cu cinci pite cinci mii satură. numai bărbați fără de mueri și cuconi, cum mai ales auzim astăzi din Sfânta Evanghelie».¹²⁾ Unitatea și frumusețea acestei argumentări a marelui Varlaam se poate admirabil documenta cu textele biblice respective, ca și cu ample pasagii din scrierile Sfinților Părinți.*

Pornind de la această părintească convingere, marele Ierarh român își destăinuia dorința de «*a pogori și Sfânta Scriptură tot mai pre înțelesul oamenilor*»... și «*cu mult mai vartos (sic) limba noastră românească, ce n-are carte pre limba sa*»...¹³⁾. Deaceea, tot ideea lui Varlaam se poate vedea și în *predoslovie* din fața a Domnitorului Vaisile Lupu «*Cuvînt împreună către toată seminția romînească*», de a fi primită această carte în limba romînească ca un «*odor cereșc*», ca pe un «*dar al limbii romînești*», mai presus de orice alt lucru pămîntesc: «*Dintru cat sau îndurat Dumnezeu dintru mila sa de ne-au dăruit, dăruim și noi acest dar limbii romînești, carte pre limba românească, întiu de lauda lui Dumnezeu, după acea de învățătură și de folos sufletelor pravoslavnici ce iaste și de puțin preț, iară voi sa o primiți, nu ca un lucru pămîntesc, ce ca un odor cereșc*»...¹⁴⁾ Prin cuvintele de «*odor cereșc*» se repeta într-o formă mai prescurtată, dar cu același înțeles, a ceea ce

12. Idem Duminica a opta, Evanghelia din Matei în 58 de capete, pg. 190 (r. 1—25).

13. Idem, op. cit. «Cuvînt către cetitoriu», pg. 5 (r. 10—15).

14. Idem, «Cuvînt împreună cătră toata semenția romînească», p. 4.

spune predoslavia cetitorului la «Evanghelia învățătoare», de la Govora (1642): *aciastă floare prea înfrumusețată și dulce mirositoare adusă din raiul rii Ceriului*... (15). Acest odor ceresc, desprins din raiul vederii cerului, era tocmai această pogorire a Sfintei Scripturi pe înțelesul poporului român.

Asemenea marelui Părinte bisericesc, Sf. Ioan Gură de Aur, marele Varlaam explica prin omiliile populare textul Sfintei Evanghelii, însă pe etape, după portativul tradițional al calendarului bisericesc, la duminicile și sărbătorile mari din timpul anului. Cu o regularitate de tipic al Evangheliei, învățăturile explică dumnezeiescul cuvânt al Sfintei Scripturi în fiecare Duminică, începând cu Duminica vameșului și fariseului și terminând cu Duminica a treizeci și două după Rusalii, (16) intercalându-se sărbătorile împărătești din cursul Triodului și al Pentecostarului, pentru a se continua la Praznicele împărătești și Sfinți mari, cu date fixe și în legătură cu Mineele anului bisericesc. (17) În toată această operă de învățatură a marelui Varlaam se poate urmări cu atenție concepția superioară a fericitului inspirat, Sf. Apostol Pavel, în propovăduirea Evangheliei: «*Spre a locui Hristos prin credință în inimile voastre, fiind înrădăcinați și întemeiați în dragoste, ca să puteți înțelege împreună cu toți sfinții, care este lățimea și lungimea și adâncul și înălțimea ei și să cunoașteți dragostea lui Hristos, cea mai presus de cunoștința, ca să fiți plini de toată piinirea lui Dumnezeu*»... (Efeseni, III, 17—19). Această concepție paulină asupra înălțimii, adâncimii, lățimii și lungimii duhului Evangheliei lui Hristos s-a impregnat în cuprinsul operii Mitropolitului Varlaam și i-a binecuvântat deplina ei izbândă în viața religioasă a poporului român. Astfel, bun cunoscător al Sfintei Scripturi, cu admirația pentru explicațiile lăsele de Sfinții Părinți, cu respect pentru rânduiala tradițională ortodoxă a lecturilor biblice, Marele Varlaam și-a făurit opera sa, fără egal în istoria Bisericii Ortodoxe Române, până-n vremea noastră.

Pentru Sfinții Părinți ai Ortodoxiei, marele Varlaam mărturisea peste tot o aleasă prețuire. După cum recunoștea, cu durere, în cuvânt către cetitoriu, «*lipsa învățăturei*», tot așa el cunoștea și «*lipsa dascălilor*». Marii dascăli ai creștinătății au fost odată, explicând bine Sfânta Scriptură: «*Pentru-aceea dintru întiu c-au fost bărbați purtători de Duhul Svânt. unii după alții și pînă acum au usenit scriind și talcuind Svintele Scripturi*»... (18) Imputinindu-se dascălii, s-au împuținat și explicațiile Sfintei Scripturi: «*Catr-acea ș-altă usenință s-au ađaos acelor bărbați purtători de Duhul Svânt, căci că mărghind de sus în gios și impuținându-se din oameni înțelesul Svintelor Scripturi*»... (19) Strădania lor a fost mult folositoare spre a nu greși omul cînd cercetează Sfânta Scriptură singur: «*S-au arătat omului în toate chipurile calia care duce acolo, cum ca să nu greșească hiestecine marginea și săvârșitul acela, spre carele-i făcut*». (20)

Această deosebită apreciere a marelui Varlaam pentru operile Sfinților Părinți, care au explicat Sfânta Scriptură cu deosebită pietate și înțelepciune, i-a hotărît să le cerceteze și să le folosească spre a se da cea mai sănătoasă învățatură din Sfânta Scriptură poporului român, precum singur mărturisea: «*Adunat-am din toți tilcovnicii Sventei Evanghelii dascăli besericii noas-*

15. I. Bianu și N. Hodoș: op. cit. 42 «Evanghelia învățătoare» tipărită la Govora în 1642, Predoslovie cetitorului, p. 122

16. Varlaam Mitropolitul Moldovei, op. cit. p. 7—343.

17. Ibid. op. cit. p. 351—490.

18. Ibid. op. cit. Cuvînt către cetitoriu, p. 5 (r. 1—5).

19. Ibid. op. cit. p. 5 (r. 7—12)

20. Ibid. op. cit. p. 5. (r. 5—10).

ire». ⁽²¹⁾ Deci învățăturile marelui Varlaam condensează în stil popular din explicările tuturor marilor Dascăli și Părinți ai Ortodoxiei, nu se mărginesc la o singură operă patristică. Dacă aceea «*Carte cu învățătură*» (1581) a diaconului Coresi a fost de mare însemnătate și folos la vremea sa, ea n-a reușit să dureze peste «*Cartea românească de învățătură*» a lui Varlaam, tocmai pentru că a folosit în cea mai mare parte un singur izvor bizantin din sec. XIV, omiliile Patriarhului Ioan al XIV (1334—1347). ⁽²²⁾ Acest lucru nu se poate descoperi în opera marelui Varlaam, care a folosit și a transpus în grai popular românesc din ideile Sfinților Părinți. Adevărul, acesta îl remarcă și fiul Ardealului, prof. universitar Sextil Pușcariu, înainte de a se fi descoperit la Academia Română izvorul principal bizantin al Cărții cu învățătură a diaconului Coresi: «*Opera principală a lui Varlaam, apărută în 1643 sub titlul sugestiv de Carte românească de învățătură, e Cazanica «adunată din toți tâlcovnicii Evangheliei, dascălii bisericeii, noastre». În opoziție cu Cazanica lui Coresi, tilcurile textului evanghelic nu se pierd în subtilități teologice, ci se dau ascultătorilor predici ... Astfel importanța literară a acestei scrieri e deosebită...*» ⁽²³⁾. Deci subtilitățile teologice din omiliile unui patriarh de Constantinopole se putuseră observa înainte de descoperirea exactă a izvorului Cărții de învățătură a diaconului Coresi, lucru ce nu s-a putut niciodată afirma de cineva pentru opera lui Varlaam, care a adunat ca o albină înțeleaptă din florile duhovnicești ale tuturor Sfinților Părinți.

Trecind la frumusețile duhovnicești interioare ale Cărții românești de învățătură a marelui Varlaam, întâlnim cu adevărat parfumul florilor biblice, odorul cel ceresc, flori desprinse din raiul vederii cerului. Către această înălțime divină a luminilor Sfintei Scripturi se străduia Varlaam să ridice privirile sufletești ale cetitorilor și ascultătorilor învățăturilor sale. Înălțimea dragostei Domnului Hristos pentru omenire, după cuvintele Sf. Apostol Pavel, era unul din obiectivele sale de seamă. Învățătura Buna Vestire începe cu o impresionantă înfățișare a marelui și istoricului eveniment pentru omennirea întreagă: «*Astăzi tună glas de bucurie în toate semințiile oamenilor pre pământ și se arată spășenia în casele oamenilor celor păcătoși și strălucii lumina celor întunecați. Mari și minunate lucruri se arătară astăzi în lume și veste nouă se auzi astăzi, Care nici odinioară din veci nu s-au auzit... Pentru-aceea, această zi, de astăzi este mai slăvită decit toate zilele veacului nostru că astăzi căută Dumnezeu din ceriu pre pământ de auzi suspinele strămoșilor noștri... și le trimise izbăvitoriu pre unul născut fiul său... Astăzi se bucură lumea toată și îngerii se veselesc pentru izbăvirea noastră și împărăția ceriului se gătează să primească sufletele oamenilor. Astăzi se începe mintuirea noastră și taina cea ce este din veci ascunsă astăzi se arată și împăratul ceresc trimise soli înaintea sa pre Arhanghelul Gavriil...*» ⁽²⁴⁾

În Duminica Floriilor, cu prilejul călătoriei Domnului Hristos în Ierusalim, cuvântul de învățătură al lui Varlaam trezea conștiința creștinului pentru înțelegerea mai adâncă a înălțimii dragostei lui Hristos pentru om:

21. Ibid. op. cit. p. 5. (r. 20—25).

22. *Vasile Grecu*: Prof. univ. membru coresp. al Acad. Rom.: Izvorul principal bizantin pentru Cartea cu învățătură a Diaconului Coresi din 1581. Omiliile Patriarhului Ioan XIV Calea (1334—1347), Buc. 1939, Academia Rom. Studii și cercetări XXXV.

23. *Sextil Pușcariu*, Prof. univ. Cluj, membru al Acad. Rom.: «Istoria literaturii române» Epoca veche Sibiu 1930. Mitropolitul Varlaam p. 100.

24. *Varlaam*, op. cit. învățătură la Blagoveștenia presvenței deapuitoarei noastre și preacuratei Fecioarei Mariei, p. 436—437.

«Deci pentru tine, creștine, s-au smerit împăratul cerului și au luat chip de șerb; și astăzi pentru tine au venit în Ierusalim spre munci și spre moartea rea și grozavă, ca să te izbăvească de moartea de veci. Venit-au să-și verse singele, ca pe tine să te răscumpere din robia iadului și a muncilor. Venit-au cu blindețe ca să te apropie cu îndrăznie ca să te îmboğățească cu împărăția sa cea dumnezeiască. Venit-au plecat și smerit, ca pe tine să te înalțe întru mărirea cerului.»... (25) Astfel, ca un desăvirșit maestru al picturii duhovnicești, iscusind și înțeleptul Varlaam pe calea cuvintului dădea o deosebită strălucire de iubire divină icoanei intrării Domnului Hristos în cetatea Ierusalimului. Exemple de felul acesta se găsesc destul de multe în opera Cărții de învățătură. Este justificată deci aprecierea Bisericii Orodexe din Ardeal, făcută cu prilejul comemorării împlinirii celor trei veacuri, de la prima ei tipărire: «Nu cunosc o carte — afară doar de Sfânta Scriptură — care să fi dus în casa cea duhovnicească a Romînilui mai multă lumină, decît Cazania Mitropolitului Varlaam, trimisă la propovăduire în anul Domnului 1643»... (26). Fiindcă în adevăr lumina cea coborîță de de la Dumnezeu luminilor, prin inspirația Sfîntului Duh în cărțile Sfîntei Scripturi este atît de frumos tîlmăcită în această carte.

Citind cu atențiune și cu evlavioasă meditare luminătoarele pagini ale acestei Cărți de învățătură, începi să simți cum ți se trecoară în inimă învîcătoarele raze, desprinse din lumina cea de sus. Fenomenul acesta psihologic religios a fost profețit de Domnul Hristos în cuvinte puține, dar de foarte mare însemnătate: «De mă iubește cineva, va păzi cuvîntul meu și Tatăl meu îl va iubi și vom veni la el și locaș la el vom face». (Ioan, XIV, 23). Ori, marelui Varlaam, tocmai acest sălaș al cuvîntului lui Dumnezeu în sufletul credincioșilor, reușea să-l realizeze prin părinteștile sale tîlmăciri.

Dacă învățăturile Cărții sfînte reușeau să ridice privirile sufletuștii ale credinciosului către lumina cea de sus și năștea dorința de a le primi în inima sa, tocmai din clipa acesta începea marea lucrare interioară, ca și în sufletul Samaritanilor și în sufletul și în viața lui Zahau vameșul. Preocuparea aceasta a lui Varlaam se poate întrevădea încă de la începutul cuvîntului său către cititori. Toate făpturile universului creat de Dumnezeu, începînd cu pămîntul, mările, paserile și toate dobitoacele, își îndeplinesc întru totul îndatoririle lor, prin legile divine rînduite de Creator, numai omul se clatină din urzirea lor și rătăcește în nescultarea lor: «Numai singur amăritul om, ce-i făcut pre obrazul și pre chipul tvarefului (făcătorului) său, cu mînte și cu graiul de la dînsul, cînstit domn și biruitoriu... Iară el (omul) departe rămîne și ticăitește că scape, ca și din țire se va socoti omul și din Scriptură nu va afla alt săvirșit chemării sale sau alta margine»... (27) Deaceia, cînd avea prilejul, răscolea sufletul omenesc trezindu-l la o viață nouă după Hristos, fiind convins de puterea pe care o are cuvîntul divin, așa precum propovăduia scris și Sf. Apostol Pavel: «Căci cuvîntul lui Dumnezeu este viu și lucrător și mai ascuțit decît orice sabie, cu două tăișuri și pătrunde pînă la a despărți suflet și duh, încheieturi și măduvă și este judecător al simțurilor și al cugetelor inimii». (Ebrei, IV, 12). Textul acesta paulin a fost condensat precum am putut vedea înainte, cînd a vorbit Varlaam despre cuvîntul lui Dumnezeu ca spadă ascuțită de amîndouă părțile.

25. Ibid. op. cit. La Duminica Floriilor, a șasea din post Evanghelia din Ioan în 41 de capete, p. 40.

26. *Episcopul Nicolae al Clujului*: «Predoslavia la Cazania lui Varlaam», 1643—1543, Prezentare în imagini de Florea Mureșanu, Cluj 1944, Predoslavia P.S.S. Episcop. N. Colan, p. VII.

27. *Varlaam*, op. cit. Cuvînt către cetitoriu p. 4.

Preocuparea cunoașterii adîncului dragostei lui Hristos, spre a se cunoaște dragostea Lui, cea mai presus de cunoștință, precum propovăduia Sf. Apostol Pavel (Efeseni, III, 18—19), o călăuzea marele Varlaam prin stimularea sentimentului religios, a evlaviei, a îndurerării sufletului credinciosului. Astfel, cu o rară îndurerare sufletească, pentru sine însuși, Varlaam năusea să așeze în reflectorul luminii pietății sufletului omeneascăre jertfa cea mare pe Sfînta Cruce a Domnului și Mintuitorului. (28) Jalea și plînsul Maicii Domnului sînt înfățișate în chipul cel mai mișcător, aproape întrecînd textul tradiționalului nostru protocol în Biserică: ... «*O iubiți fiul meu, unde lași maica ta? Intra cui casă mă trimiți? Lasă-mă de acum fiul meu, și de astăzi mă despart de tine. Dar pe cine voi avea ajutoriu? Pre cine voi avea mîngiere? Că prin tine, fiul meu, am avut nădejde, pre tine tată și mamă și Dumnezeu, de ajutoriu și de folosire. Dară de acum cine voi avea în locul tău, fiul meu? Amar mie, singerata de mine!*»... (29) Așa începea rugăciunea lingă Sfîntul Trup jertfit al Domnului, coborît de pe Sfînta Cruce. Această jertfă a Domnului, pentru izbăvirea întregii omeniri, trebuie să fie neuitată de creștini, să fie pururea pomenită în rugăciunile creștinilor și urmată printr-o viață creștină curată, vrednică de împărăția cerească, pentru care am fost răscumpărați: «*Iată iubiții miei creștini, (ași auzit) (de) moartea Domnului vostru și muncile lui cele grele. Deci să le pomeniți și pururea să le aveți înaintea ochilor voștri pînă cînd va veni Domnedzău întru mărirea sa și de păcate să vă părăsiți și pre Domnul Hristos să iubiți, că acela v-au iubit și pentru voi au murit, ca voi să nu muriți cu moartea cea de veci, că acela pentru vinele tale au plătit cu singele său și pre tine din robia de veci te-au răscumpărat și slobozia împărăției cerului Ț-au dăruit. Pentr-aceea să-l iubești pre dînsul cu toată inima ta și să înveți întru toate învățăturile lui și cu acela vei ajunge viața de veci și împărțile cerului*»... (30) Aceleași frumoase învățături le dădea Varlaam și de sărbătoarea Înălțării Sfîntei Cruci. (31) Viețile Sfinților, pe care le istorisea cu atîta iscusință și pilduire, nu sînt decît exemple, prin care vedem cum credința creștinească și sentimentul religios, cu iubirea cea mare pentru Domnul, s-au putut transpune în viață prin fapte bune, milostenii și proprie jertfire a vieții omenești. Viața Prea Cuvioasei noastre Maice Paraschiva, (32) denumită în popor și sfînta Vineri, ca și atîtea alte vieți de Sfinți, (33) nesînt exemple grăitoare. Deci, adîncul dragostei lui Hristos ne-a grăit și prin propria lui jertfire pe Sfînta Cruce și prin jertfirea Sfinților ce și-au luat Crucea și L-au urmat.

Înălțimea și adîncimea dragostei lui Hristos, din preocupările învățăturilor marelui Varlaam, au fost continuate cu preocuparea lășimii dragostei lui Hristos, de a revărsa peste toată semenția romînească, prețutindenea (unde ce se află pravoslavnici într-această limbă, cu toată inima cerem de la Domnul Dumnedzău și izbăvitorul nostru Iisus Hristos)» (34) De aceea se

28. Ibid. op. cit. Învățătură la Gioi-mari noaptea spre veneri, pentru numele Domnului nostru lui Iisus Hristos, cum se cade nouă, p. 78—79.

29. Ibid. Învățătură la îngroparea dumnezeiescului trup al Domnului nostru Iisus Hristos și iarăși pentru plînsul și tînguirea precîstei Maicii lui Dumnezeu și pentru pogorîrea lui Hristos la jăd. p. 85.

30. Ibid. op. cit. p. 79.

31. Ibid. op. cit. Învățătură la ridicarea cinștîtei cruci, p. 360—361.

32. Ibid. op. cit. Învățătură de viață preacuvioasei maicii noastre Paraschiva p. 365—370.

33. Ibid. op. cit. Praznicele lunilor preste an, împărătești și la sfinții mari, p. 351—490.

34. Ibid. op. cit. Cuvînt împreună cătră toată semenția romînească, p. 3.

și străduia «a pogori Sînta Scriptură tot mai pre înțelesul oamenilor»: «cu mult mai vrătos (pre) limba noastră rominească»... (35) Dacă dorința Domnului Iisus Hristos, exprimată cu caracter de poruncă Sf. Apostoli era de a «învăța toate neamurile» (Mat. XXVIII, 19), dorința lui Varlaam este de a învăța «neamul rominesc», din toate ținuturile locuite de Romîni, oriunde se află drept credincioși, «pretutindenea ce se află pravoslavnicii», în limba noastră rominească, «într-această limbă». (36) din fericire, precum Evanghelia Domnului a fost propovăduită la toate neamurile, Cartea rominească de învățătură a Mitropolitului Varlaam s-a putut răspîndi și retipări la Romîni drept credincioși din toate ținuturile rominești. Nici o tipăritură rominească n-a fost răspîndită și retipărită în toate centrele rominești, din Ardeal, Țara Rominească, Oltenia și Moldova, timp de peste trei veacuri, ca această Carte rominească de învățătură a Mitropolitului Varlaam. Astfel, după două ediții prime, o aflăm retipărită în anul următor la Mînăstirea Dealul (1644), folosinduse primele coale după cea de la Govora și cu titlul de «Evanghelia învățătoare»; sub titlul de Chiriacodrimion s-a retipărit la Alba-Iulia (Belgrad 1699) și la București (1732); sub titlul de «Cazanie» s-a retipărit la Rîmnic (1784), la București (1765 și 1768), la Rîmnic (1781 și 1792), la Buzău (1834) și la Sibiu (1850), la București (1898 și 1911) și tot la București în ediții școlare (1894 și 1903), și încă pentru comemorarea celor trei veacuri de la prima retipărire, editate de Fundația pentru literatură și artă, în anul 1943.

Deasemenea, ale Cazanii, numenale de Bibliografa Rominească Veche a Academiei Romine, în vremea Mitropolitului Neofit (1700), Mitropolitului Ștefan (1702), al Episcopilor de Rîmnic, Filaret (1770 și 1784) și Clement (1790), se crede a fi retipărituri ale Cazaniei lui Varlaam (37).

Stilul popular al expunerii ideilor, precum și alegerea cuvîntelor rominești, spre a fi înțelese de romîni de pretutindeni, au contribuit foarte mult la răspîndirea acestei minunate opere. Astfel, putem vedea ce comparație fericită făcea între primăvara timpului din afară și primăvara vieții duhovnicești, precum o înfățișa Mitropolitul Varlaam la introducerea învățăturii din Duminica Ortodoxiei: «Cum is iarna viscole și vînturi reci și vremi geroase, de carile se îngreuiază oamenii și sunt supărați în vremea iernei, iară dacă vine primăvara ei să usurează de acelea de toate și să veselesc, căci c-au trecut iarna cu gerul și s-au ivit primăvara cu caldul și cu seninul, așa în vremea de demult au fost viscole și vînturi de scirbe și dosăzi pre oameni ca și într-o vreme de iarnă. Din care vreme împărății cei necredincioși, cari stricau sîntele icoane și le lepădau din biserică, în multe chipuri dosădeau și munceau pre creștini pentru (ce) să nu se inchine sîntelor icoane. Ce iară străluci dulce primăvară și liniște mare într-această zi de astăzi, intru carea ne-am adunat și noi să prăznuim și să dăm laudă lui Dumnedzău... (40)

Strădania Mitropolitului Varlaam de a alege cuvintele curat rominești, spre a fi înțelese de poporul romin de pretutindeni, precum și marea contribuție la formarea limbii noastre literare rominești, au rămas înscrise în istoria literaturii rominești. Istoric și critici literari ai literaturii romine vechi se întrec în a elogia contribuția Mitropolitului Varlaam la unitatea

35. Ibid. op. cit. Cuvînt către cetitoriu, p. 5.

36. Ibid. op. cit. p. 3.

37. Florea Mureșanu : op. cit. Alte retipăriri după Cazanania lui Varlaam p. 179—181.

38. Ibid. op. cit. Manuscrise după Cazanania lui Varlaam p. 183—201.

39. Predoslavija Prea Sf. S. Nicolae Colan la Cazanania lui Varlaam, op. cit. de Florea Mureșanu, p. VIII.

40. Varlaam, op. cit. Învățătură la Duminica I a sîntului post cel mare, p. 30—31.

limbii românești, vorbite și scrise, precum se poate vedea : «*Dar dacă nu putem delimita partea personală a lui Varlaam și în structura predicilor, putem totuși că urmărim aportul lui în formarea limbii literare. Se susține în genere că limba Cazaniei lui Varlaam este limba populară, pe care el a deprins-o, din copilărie, în munții Putnei și mai târziu, ca monah, în preajma mănăstirii Secu. Într-adevăr scrisul lui Varlaam deși au trecut peste el trei veacuri, se citește și azi cu ușurință și cu plăcere chiar. Fiindcă limba lui se înfățișează curățită de acele numeroase expresiuni și cuvinte slave rebarbative, care încă încilcesc urzeala limbii romine. În textul lui Varlaam, cuvintele și expresiunile slave se întilnesc rar la distanțe mari ; și înțelese într-o vreme când cultul divin ce săvârșea în limba slavă, ele dau scrisului său un ușor caracter arhaic, mai ales că ele se împerechiază ușor cu elementele latine, azi dispărute din circulația limbii... Limba Cazaniei lui este limba românească scrisă, așa cum fușese statornicită prin tipări-turile coresiene, care circulau încă pe vremea sa în Iași.. Chiar străduințele lui Varlaam de a se desbăra în scris de unele moldovenisme... dovedește munca lui de a-si însuși din tipări-turile coresiene, formele muntenești care de fapt păstrează mai bine fonetismul latin al limbii romine. Dar tocmai aici stă marele lui merit : că scriind pentru întreaga «seminție românească» cu simțul pentru limba literară în devenire, nu a rupt unitatea spirituală a neamului și nu s-a abătut de la tradiția stabilită cu o jumătate de veac înaintea lui Coresi»... (41)*

Pe lângă această contribuție a Cărții cu învățătură a lui Varlaam la unitatea limbii românești și formarea limbii literare, elemente marcale și în istoria predicii de Români, (42) învățăturile ortodoxe ale cuprinsului, prin care se explica Sfinta Scriptură, au pus temelile de zidire puternică la cunoașterea și păstrarea unității credinței noastre strămoșești. Iscușința marelui Varlaam, adinc cunoscător al Sfintei Scripturi, al scrierilor Sfinților Părinți, al rătăcirilor protestante, precum cu prisosință le-a putut răsturna tot cu texte din Sfinta Scriptură, așa cum ne dovedește prin «Răspunsurile la Catehismul Calvinesc» (43) (1645) apreciate și de calvinii (44), au făcut din însăși Cartea românească de învățătură, o adevărată Carte populară de învățătură a credinței noastre strămoșești pentru toată suflarea românească. O explicare a doctrinei ortodoxe pe temelurile Sfintei Scripturi, cu popas meditativ la momentele de seamă ale vieții noastre religioase creștine, din timpul anului bisericesc, străbate mai adinc și mai temeinic în suflete, decit abstracțiunile de doctrină ale unui Catehism, care se vedește tendențios în combaterea diferitelor rătăciri. Iată de ce prof. N. Iorga, aprecia opera cărții lui Varlaam ca un eveniment de seamă în istoria Bisericii Romine și a vieții religioase a rominilor : «*Ea fu primită cu deosebită înțelegere și păstrată cu iubire în toate ținuturile românești ; pînă astăzi însă, în depărtate locuri ardelenene, oamenii de gustuși de-un scris modren, împetrișat cu vorbe de împrumut, pe care nu-l înțeleg, cer de la preotul mai tînăr, care vrea să pre-*

41. N. Cartoian : *Istoria literaturii romine vechi* II Buc. 1942. Lit. religioasă în Moldova, p. 111—112.

42. Pr. M. Bulacu : Prof. Acad. Teol. Oradea «*Omilia exegetică biblică*» p. I Oradea 1929, Omilie în Bis. ort-rom. p. 49—51.

43. I. Bianu și N. Hodaș : op. cit. *Răspunsurile lui Varlaam la Catehismul calvinesc* (1645) p. 150—151.

44. C. Barițiu : *Catechismulu calvinescu impusu clerului și poporului romanescu ...* transcrisu cu litere latine, Sibju 1879, p. 31.

dice original, a mai deschide pentru dinșii vechile foi, unele și roase, ale Cazaniei moldovenești, din vremea lui Vasile Lupu»... (45).

Pe lângă frumusețea limbii rominești și claritatea învățăturii creștinești, ce au contribuit la răspîndirea Cărții de învățătură în tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Romine, se mai adaugă și veșnicia cuvintului dumnezeiesc al Sfintei Scripturi, ce este impregnat cu multă măiestrie în cuprinsul acestor învățături. Deși nu se arată prin citate și sublinieri de texte, cuvintul biblic este condensat peste tot cu prisosință. Fenomenul acesta divin al veșniciei cuvintului dumnezeiesc, adaugă la puterea și tăria de durată, ca timp, a Cărții cu învățătură a lui Varlaam. Aceasta a fost și asigurarea profetică a Domnului Hristos, pentru veșnicia cuvintelor Sale: «*Cerul și pămîntul vor trece, iar cuvintele Mele nu vor trece*» (Mat. XXIV, 35). De aceea și Sf. Apostol Pavel recomandă creștinilor să se îmbrace «cu toată armătura lui Dumnezeu» și pe lângă toate celelalte să-și ia și «*sabia Duhului, care este cuvîntul lui Dumnezeu*». (Efeseni, VI, 17). Prin aceea bogată și înțeleaptă folosință a cuvintului dumnezeiesc, Cartea de învățătură a reușit să arate dragostea lui Hristos, cea mai presus de cunoștință, nu numai în înălțime, adîncime și lățime, dar și în lungime, ca durată, pînă la vecinicie. Acest caracter de veșnicie al foilor nemuritoare ale Cazaniei lui Varlaam, a fost remarcat și de marele dascăl N. Iorga, în oarecare cuvinte introductive la istoria literaturii romine, cînd a vorbit despre «*cuvîntul rominesc în Scriptură*», cu privire la Cazania lui Varlaam: «*Varlaam a lăsat toată învățătura cită știa și putea ști și a vorbit pe înțelesul țărănilor săi. De aci vine un fapt pe care l-am constatat în Ardeal, nu odată: în biserici părăsite, prin praful îngrămădit de sute de ani, poate, iese din cînd în cînd cite o foaie cu acea slavăniere, hotărîită în care recunoști imediat Cazania lui Varlaam. În biserică nu se mai servește, glasurile au amuțit de multă vreme, în cuprinsul zidurilor pustii ș-a îngrămădit pulberea uitării din an în an, din deceniu în deceniu, din secol în secol, și cu toate acestea nu mor foile din Cazania lui Varlaam, care arată ce legătură exista cîndva între toți românii din toate satele cuprinsului rominesc, măcar de ar fi fost pe alocuri stăpînitori de alt neam decît al călugărașului ajuns Mitropolit al Moldovei. Și aceasta încă este operă de unitate națională, o unitate care se face în suflețe, pentru că Ardeleanul cere același grai pe care îl cere și Moldoveanu și Munteanul.*» (46)

Continuitatea, în actualitate, a Cărții rominești de învățătură nu trebuie privită numai ca obiect de muzeu istoric-cultural, de arhivă a cărților vechi bisericesti, de integrare istorică între cărțile de ritual ale Bisericii, cum s-ar părea din cele de mai sus. Cartea aceasta este tot așa de iubită și astăzi de credincioșii noștri, iar învățăturile ei sînt asimilate la sate, cu mai multă dragoste, decît predicile unora din preoții noștrii, ce ne-au pătruns încă tainele omiliei biblice și nu se străduiesc a îmbrăca ideile într-o limbă populară rominească, îngrijită cu atențiunea cuvenită. Ideea aceasta a fost continuată de Prof. N. Iorga, cînd spunea: «*Nu odată, cînd vine, în satele de acum, un preot cu teologie și vrea să introducă în mîntea sătenilor lui elemente de cărturărie, așa cum de multe ori nu le înțelege nici el singur, deși a dat, sau, mai adevărat tocmai pentru că a dat examen dintr-insele, se ridică din mulțimea aceasta un glas care zice: «Părinte, zici foarte bine, dar mai bine*

45. N. Iorga: Ist. Bis. romîn. și a vieții relig. a Rom., Vălenii de Munte 1908. vol. I p. 359.

46. Ibid. Ist. lit. rom. Introducere sîntetică, Buc. 1929, p. 71.

după cartea cea veche». Cartea cea veche pentru toate provinciile românești este această carte a Părintelui Varlaam...⁴⁷⁾.

Retipărirea s-a săvârșit chiar după textul original, precum am văzut, la comemorarea celor trei veacuri de la prima tipărire. (⁴⁸⁾ Rolul de a fi învățătoare de stil și de spirit constituie un capitol de prezent și viitor pentru Omiletică. Este necesar să subliniem faptul că spiritul Cărții românești de învățătură este spiritul sau duhul Evangheliei, veșnic actual și nemuritor de-a lungul veacurilor viitoare. Iată de ce este fericită măsura luată de Sf. Sinod, ca în biserici, chiar dacă se rostește predica de preot după Evanghelie, strana să continue a citi din Cazania lui Varlaam, ca și odinioară, la locul și timpul rezervat pe cale tradițională.

În concluzie, Cartea românească de învățătură a Mitropolitului Varlaam rămâne o mare operă a Bisericii noastre strămoșești, care a luminat sufletul poporului român, a întărit unitatea limbii și a înfrățit pe românii de pretutindeni în aceeași credință ortodoxă. Examinată omiletic, ea ne deschide perspective de importante capitole omiletice și de cunoaștere mai adâncă a sufletului poporului român. Studiate și meditate, aceste capitole ne duc la concluzia că această operă, ce ilustrează luminoasa acțiune asupra sufletului românesc în trecutul neamului, ne deschide cărări și perspective de înțelegerea îndatoririlor Bisericii și proșimii noastre, în prezent și în viitor.

Pr. MIHAIL BULACU

LITURGHIA PSALTICĂ ARMONIZATĂ PENTRU COR MIXT

În editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă din București a apărut, sub semnătura D-lui Prof. Nicolae Lungu, «**Liturghia Psaltică, vechile melodii bisericesti tradiționale, transcrise pe notația lineară și armonizate pentru cor mixt**», tipărită cu aprobarea Sf. Sinod și cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justinian, Patriarhul României.

După «Cântările liturgice în stil psaltic pentru cor bărbătesc, cor mixt, cor pe trei voci egale, cor pe două voci», (București 1956), scrise de Pr. compozitor și dirijor Ion Runcu, o nouă lucrare de proporții mult mai mari, interesantă ca tehnică polifonică și concepție ortodoxă, vine să îmbogățească repertoriul coral psaltic al Sfintei noastre Biserici.

Faptul este nespus de îmbucurător și deci, merită a fi consemnat ca atare.

Din prefața lucrării, aflăm că «**Liturghia psaltică**» armonizată «se încadrează deplin în acțiunea de redresare și reorganizare a muzicii psaltice, pe care Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române — din inițiativa prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian — o duce sub directă supraveghere, cu sorți de izbândă, spre marea mulțumire a credincioșilor noștri».

Intr-adevăr, lipsa unui repertoriu coral psaltic, inspirat și alcătuit din cântările tradiționale bisericesti de la strană, a făcut ca vreme îndelungată, încă de la începutul sec. XIX, în bisericile la care se înjghebaseră formațiuni corale, să răsune o cântare corală lipsită de evlavie și de gust artistic,

47. Ibid. op. cit. p. 71—72.

48. Varlaam, Cazania 1643, *Fundația pt. lit. și artă Buc. -943*,

împrumutată din afară. De-abia de la începutul secolului nostru, la semnalul de alarmă dat de compozitorul și dirijorul Dimitrie G. Kiriac, a început acțiunea, mult dorită de credincioși, de reîntoarcere la vechile melodii tradiționale îndătinat în Biserica noastră și cunoscute de întreg poporul drept credincios.

Personalități cunoscute în viața muzicală bisericească ortodoxă din trecut ca: Dimitrie Kiriac, Teodor Georgescu, Gh. Ionescu, Gavriil Musicescu, Teodor Teodorescu-Iași, și Gheorghe Cucu, sau — în prezent — Nicolae Lungu, Pr. Ion Runcu, Ion D. Chirescu, Ion Croitoru, Gheorghe Popescu-Brănești și alții, s-au străduit și se străduiesc a îmbogăți repertoriul de cântări psaltice armonizate sau create în stil psaltic, înlăturând astfel, cântările corale străine de Biserica și de cultul nostru ortodox.

Roadele acestei acțiuni de reaşezare în drepturile sale străvechi, a muzicii psaltice strămoșești, fie sub forma omofonică, fie sub cea polifonică, sînt din ce în ce mai bogate. De aceea, formațiile corale bisericești ortodoxe din țara noastră sînt invitate să sprijine și să promoveze, prin Răspunsurile la Sfînta Liturghie, sau prin concerte religioase, cîntarea corală sau omofonică psaltică, singura în stare — la noi, la ortodocși — să dea expresia artistică și frumusețea cuvenită serviciilor divine din Biserica noastră.

Liturghia Psaltică armonizată pentru cor mixt a compozitorului și dirijorului Nicolae Lungu răspunde cerințelor duhovnicești ale credincioșilor noștri, ea fiind experimentată cu succes, nu numai de Corala Sfintei Patriarhii, ci și de alte coruri bisericești din Capitală și din țară.

Fragmentar, această «Liturghie Psaltică» a fost cunoscută și apreciată și din exemplificările de muzică psaltică armonizată, făcute de Corala Sfintei Patriarhii, tuturor seriilor de preoți care au urmat cursurile de Indrumare Misionară, la Institutul Teologic Universitar din București.

În forma în care se prezintă acum, Liturghia Psaltică armonizată pentru cor mixt, cuprinde de fapt, așa cum se spune «de la amin și pînă la amin», două liturghii psaltice, armonizate pe glasul V și VIII. Alături de un număr însemnat de axioane praznicare și chinonice, Liturghia Psaltică mai cuprinde și un adaos de cântări psaltice, armonizate sau create în stil psaltic, ale unor renumiți compozitori bisericești, ca: Dimitrie G. Kiriac, Gheorghe Cucu, Teodor Teodorescu-Iași, sau Gheorghe Popescu-Brănești.

Ținînd seama de experiențele înaintașilor în domeniul armonizării cântărilor psaltice, autorul Liturghiei Psaltice a izbutit să îmbrace vechile melodii tradiționale bisericești, într-o armonie adecvată, care scoate în evidență, atît melodia, cît și textul liturgic. Înlănțuirea suprapunerilor sonore este normală și nu caută efecte emoționale de moment, care să în-cînte doar auzul, și să lase rece simțirea credinciosului.

Prin felul cum sînt tratate diferitele piese liturgice, se observă o grație bine susținută, care culminează în momentul liturgic suprem, atunci cînd corul cîntă «Pre Tine Te lăudăm», iar în altar, pe Sfînta Masă, Sfintele Daruri se prefac în Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos.

Desigur, tratarea muzicală a Sfintei Liturghii ortodoxe este extrem de dificilă. Aici nu este vorba de o «missă solemnă», pe care o poți executa oricînd, într-o sală de concert. Liturghia ortodoxă nu cere o simplă cunoaștere a textului și a melodiei liturgice și nu se pretează la reprezentări scenice. De aceea, cine vrea să trateze muzical Liturghia ortodoxă, trebuie să reliefeze, cu ajutorul melodiei, sensurile dogmatice ale textului, să cre-

eze atmosfera aceea tainică de rugăciune și reculegere sufletească, să facă pe credincios să participe cu toată ființa lui la drama liturgică, la misterul euharistic.

Liturghia Psaltică ortodoxă armonizată nu pune accentul numai pe fiorul artistic, ci și pe fiorul sacru al adorării lui Dumnezeu. Numai așa va reuși să-l transfigureze pe credincios și să-l împărtășească de harurile mintuitoare ale Sfintei Liturghii.

Accesibilă tuturor formațiilor corale bisericești, și mari și mici, Liturghia Psaltică armonizată pentru cor mixt este capabilă să creeze, printr-o interpretare justă a partiturii, atmosfera aceea tainică de pietate și elevație spirituală, cerută de săvârșirea Sfintei Liturghii.

Privită prin această prismă teologică, Liturghia Psaltică a D-lui Prof. Nicolae Lungu nu este numai o realizare artistică de seamă, o izbândă culturală a Bisericii noastre, ci, mai mult, o operă spirituală care va hrăni duhovnicește, atât pe slujitorii altarelor noastre străbune, cât și pe credincioșii Sfintei noastre Biserici.

Apărută în condiții grafice excepționale, noua lucrare a D-lui Prof. Nicolae Lungu se recomandă de la sine.

CRONICAR MUZICAL

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

CLERUL ARHIEPISCOPIEI BUCUREȘTILOR ȘI LUNA PRIETENIEI ROMINO-SOVIETICE

Luna Prieteniei Romîno-Sovietice a intrat în tradiția popoarelor celor două țări vecine. Iar sărbătorirea, an de an, a acestei luni, nu face decît să întărească și să adîncească această istorică prietenie.

Intr-adevăr, cunoscut lucru este că de veacuri, cele două popoare, care de la începutul istoriei lor trăiesc în imediată vecinătate, au avut sincere și strînse legături prietenești. Bătrînul cronicar Grigore Ureche mărturisește: «Prieteșugu! dintre neamul nostru și împărăția Moscului, vechi și fără de capăt este»... Și ceea ce cronicarul moldovean scrie, adevărat este și pentru timpul de pînă la el și pentru cel de la el înainte, precum inspirat a fost cînd a spus că această prietenie «fără de capăt este».

Cine răsfoiește istoria relațiilor de tot felul dintre Țările Romînești și imperiul de la răsărit își dă seama că firul acestor legături prietenești și de colaborare poate fi urmărit pînă în veacul al XIV-lea. Vechimea, intensitatea și sinceritatea acestor legături sînt cele mai bune și sigure indicii că ele vor continua și se vor desvolta la nesfîrșit.

Unul din temeiurile acestei istorice și trainice prietenii este și faptul că amîndouă aceste popoare, cel român și cel rus, au avut aceeași credință religioasă. Amîndouă au îmbrățișat, dintru începutul vieții lor ca popoare organizate, creștinismul ortodox. Ortodoxia deci, credința lor comună, a fost un factor de seamă în menținerea și întărirea legăturilor frățești dintre ele.

Astăzi prietenia poporului nostru cu popoarele marelui stat prieten și vecin este concepută și așezată pe baze solide și de nesdruncinat. Pentru întărirea și dezvoltarea ei colaborează toată suflarea celor două țări. Fiecare cetățean al acestora este conștient și convins că are dincolo, în țara vecină, prieteni cu care colaborează pentru propășirea tuturor și pentru

promovarea binelui în întreaga lume. Căci Luna Prieteniei Romîno-Sovietice acest mare rost îl are, să facă pe fiecare cetățean al celor două țări, să vadă în cei de dincolo, adevărați frați iubitori, care prin dragostea pe care și-au arătat-o în trecut și și-o arată în toate ocaziile, fac lumii întregi dovadă că popoarele se pot uni, pot trăi în bună înțelegere, în prietenie.

Biserica Ortodoxă Romînă, care a colaborat în istorie la dezvoltarea prieteniei celor două țări, are și astăzi și nu poate avea decît aceeași înțelegere a lucrurilor. Ea și astăzi colaborează la întărirea și permanenta dezvoltare a prieteniei dintre țara noastră și marea țară vecină.

În afară de faptul că Biserica noastră întretine cele mai bune și frățești raporturi cu Biserica Ortodoxă Rusă, că face ca ierarhii celor două Biserici să se viziteze reciproc, ca cele două Biserici să colaboreze nu numai pentru rezolvarea problemelor bisericesti și teologice, dar și pentru realizarea păcii în lume și înfrățirea tuturor popoarelor, că ea inițiază schimburi de studenți teologi, de reviste și publicații teologice și bisericesti, — în afară deci de faptul că pe linie bisericască, promovează cea mai ideală prietenie cu Biserica Ortodoxă Rusă, — Biserica Ortodoxă Romînă nu pierde nici un prilej pentru a face ca toți fiii ei să prețuiască la justa valoare prietenia și ajutorul pe care marea țară vecină îl acordă țării noastre în strădania ei de propășire pe drumul vieții celei noi și nu pierde nici un prilej pentru a-și mărturisi prietenia sinceră față de popoarele Uniunii Sovietice.

*

Luna Prieteniei Romîno-Sovietice a fost și anul acesta, un prilej pentru Biserica noastră de a-și manifesta cele mai alese sentimente de prietenie față de vecinii noștri și de a sprijini promovarea și adîncirea prieteniei romîno-sovietice.

Referindu-ne numai la preoțimea din cuprinsu! Arhiepiscopiei Bucureștilor, vom aminti că ea, în cursul acestei luni sărbătorești, a fost prezentă în mai toate manifestările organizate sau spontane, în care s-au arătat temeiurile acestei prietenii și în care cetățenii patriei noastre au fost înflăcărați pentru această mare și rodnică prietenie.

În toate bisericile din cuprinsu! Eparhiei, în ziua de 27 octombrie a. c., preoții au ținut, după sfînta Liturghie, cuvîntări cu tema: «Prietenia dintre poporul nostru și popoarele din Uniunea Sovietică și colaborarea dintre Bisericile Ortodoxe Romînă și Rusă». În parohiile unde se cunosc eroi din războiul de la 1877 — în care ostașii romîni au luptat alături de ostașii ruși pentru independența poporului nostru, — preoții au făcut slujbe pentru pomenirea acestora.

Dar nu numai în biserici, preoțimea noastră a vorbit credincioșilor, arătîndu-le că prietenia dintre cele două popoare durează de veacuri și că ea se întărește pe zi ce trece, pentru faptul că amîndouă părțile sînt conduse de gînduri curate în multiplele raporturi prin care trăiește această prietenie, care se mărturisește prin fapte, nu prin vorbe. Majoritatea preoților noștri au plecat în fruntea credincioșilor, duminică 27 octombrie, după sărbătorirea făcută în biserici, la școală sau la căminul cultural, unde au asistat la serbările festive organizate cu acest prilej. Acolo, mulți au luat cuvîntul, ca preoții Gh. Dragomir, D. Georgescu, V. Boerescu, Gh. Dimitriu, Lemne Nicanor, Ducu Marin, Ioan Niculescu, din raionul Snagov, Oprea Săndulescu, din raionul Alexandria, Ion Gh. Nicolae, Gh. Bărbulescu, N. Dumitrașcu, din raionul Călărași, C. Stănescu, Dinu Geor-

gescu, din raionul Cîmpina, Ion Anghel, Radu Tudor, din raionul Videle, Gh. Alexandrescu, Gh. Sachelarescu, din raionul Domnești, etc., etc. Unii, ca Pr. Ioan Tuinea, de la parohia Spătărei, raionul Alexandria, sau Ion Ionescu, din raionul Snagov, au vorbit la postul de radioficare din comună. Unii au scris cu acest prilej articole, despre importanța Lunii Prieteniei Romîno-Sovietică, ca Pr. Traian Măinescu, din raionul Snagov, Pr. Dinu Georgescu, din raionul Cîmpina, Pr. Ion Ilinca și Ion Stoicescu, din raionul Cricov, etc. Alții — foarte mulți — au desfășurat în cinstea acestei prietenii, o intensă muncă de folos obștesc în parohiile lor, făcîndu-se pildă luminoasă pentru cetățenii patriei noastre. Unii, ca Pr. Nicolae Necula, din raionul Cricov, ori ca Pr. Ioan Ionescu, din raionul Topoloveni, au pregătit serbări cu sătenii, pentru sărbătorirea acestei luni, iar alții, în ședințele A.R.L.U.S.-ului și-au dat concursul, luînd cuvîntul, ca Pr. Pavel Bejenaru, din raionul Cricov, ca Pr. Răsvan Soricescu, din raionul Snagov, ori ca Pr. Gh. Dobre, din raionul Videle.

Este greu și fără rost a înșira numele tuturor preoților care au depus activități demne de remarcat în diferite chipuri cu prilejul Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice din acest an. Ar însemna să inserăm numele a 1.500 preoți care și-au dat obolul strădaniei lor, pentru ca pe tot întinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, sărbătorirea marii prietenii să-și ajungă scopul. Numai în Protoieria Găești, de ex.) au luat parte la serbările organizate cu acest prilej. 74 preoți, după ce au mobilizat pe enoriașii lor pentru a participa la aceste serbări.

Incheind această scurtă dare de seamă, mărturisim că nu am voit să arătăm altceva, decît că preoțimea Arhiepiscopiei Bucureștilor, ascultînd de glasul și îndemnul Arhipăstorului său, și conștientă fiind de rostul prieteniei — acest fruct minunat al dragostei de oameni — în relațiile internaționale, a venit cu contribuția ei la desfășurarea serbărilor din Luna Prieteniei Romîno-Sovietice, pentru ca prin această contribuție, prietenia dintre cele două popoare să se întărească, să se dezvolte, spre a da roade și mai frumoase și spre a fi exemplu pentru toate popoarele lumii.

Prieteșugul dintre neamul nostru și împărăția Moscului, vechi și fără capăt este», ne spune bătrînul cronicar al Moldovei. Prietenia popoarelor noastre își are începutul cu multe veacuri în urmă, de cînd conștiința lor — luminată de bunul simț al omeniei ce le caracteriza și încălzită de duhul dragostei creștine, care frămînta cu aluat creștin sufletul lor virgin, — a ajuns la convingerea că, cu vecinii, mai întîi și mai ales, trebuie să trăiești în dragoste, în înțelegere și în pace. Și ea va dura de-a pururea căci pentru aceasta Dumnezeu ne-a unit viața, așezîndu-ne pe unii în vecinătatea altora, cu meniri bine precizate în istorie, în această desfășurare a vieții omeniești pe pămînt.

Pr. P. F. ALEXANDRU

CONFERINȚA INTERCONFESIONALĂ

A reprezentanților Cultelor Religioase din Capitală.

La 28 octombrie, la Stockholm, **Biroul Consiliului Mondial al Păcii** a dat publicității o serie de documente deosebit de importante pentru cauza generală a destinderii internaționale, pentru pace și liniște în întreaga lume.

Expunem pe scurt conținutul acestor documente și ecoul pe care l-au avut, pentru slujitorii cultelor religioase din Capitala țării, chemarea privitoare la organizarea acțiunii de protest împotriva experiențelor atomice.

Astfel, **Rezoluția Generală** a ridicat următoarele probleme: respectarea drepturilor suverane ale națiunilor, drepturi care sînt încălcate: în prezent, fie prin crearea de baze militare pe teritorii străine, fie prin încheierea unor acorduri economice în avantajul exclusiv al unor țări; retragerea forțelor armate străine care se află în cele două state germane și lichidarea bazelor străine pe teritoriile lor, — fapt care ar putea duce la realizarea unui acord între cele două state germane, cu privire la reducerea armamentelor, ar netezi calea spre crearea unei zone a securității și ar apropia reunificarea atît de mult dorită a Germaniei; participarea și prestigiul Republicii Populare Chineze sînt absolut necesare pentru rezolvarea problemelor mondiale, astfel că această mare țară trebuie să-și ocupe locul care-i revine de drept în O.N.U.; este imperios necesar un armistițiu în domeniul armei nucleare, pentru a se pune capăt otrăvirii treptate a lumii întregi cu substanțe radioactive; tot atît de imperios necesară este o înțelegere între șefii de stat ai marilor puteri, cărora le revine o deosebită răspundere pentru preîntîmpinarea primejdiilor care apar din cauza divergențelor dintre ele.

Al doilea document privește convocarea, la jumătatea anului 1958, a unui **Congres în problema dezarmării și colaborării internaționale**, congres îndreptățit din cauza cheltuielilor crescînde pentru înarmare și pentru aceea că în lume a și apărut primejdia reală a unui război atomic.

Documentul al treilea se referă la **independența și suveranitatea Siriei**, care trebuie să fie asigurată, — țînînd seama de faptul că în prezent s-a creat o situație îngrijorătoare în Orientul mijlociu, o primejdie pentru pacea în întreaga lume, prin presiunile care se fac asupra Siriei de S.U.A. și prin concentrările de forțe armate ale Turciei în apropierea frontierelor cu Siria.

În sfîrșit, ultimul document adoptat de Biroul Consiliului Mondial al Păcii, în sesiunea sa de la Stockholm, este **Apelul cu privire la organizarea unei campanii de 15 zile împotriva experiențelor atomice**, în care se spune: «Conferința internațională de la Tokio, pentru interzicerea armei atomice și cu hidrogen și pentru dezarmare (6-16 august 1957), a propus ca în toate țările să fie organizată o campanie internațională, în cadrul căreia, Organizației Națiunilor Unite să-i fie adresate chemări pentru un acord între guverne, cu privire la interzicerea experiențelor atomice. Pentru aceea, Biroul cheamă toate comitetele naționale pentru apărarea păcii, să organizeze — între 10 și 25 noiembrie 1957 — acțiuni populare foarte largi și variate, pentru încetarea imediată a experiențelor».

Dînd urmare acestui Apel, reprezentanții cultelor religioase din Capitală s-au întrunit în ziua de 19 noiembrie, în aula Institutului Teologic Ortodox din str. Sf. Ecaterina, — întrunire în cadrul căreia, rînd pe rînd,

preoți ortodocși și romano-catolici, pastori protestanți și rabini ai cultului mozaic, bătrini de adunare și elevi de seminarii teologice, fiecare de pe pozițiile proprii credinței sale, au arătat primejdiiile care amenință lumea prin continuarea experiențelor cu arme termo-nucleare și au cerut interzicerea lor necondiționată.

Consfătuirea a fost deschisă de **Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Theoctist Botoșaneanu**, Vicar Patriarhal al Bisericii Ortodoxe Române, care a rostit următoarea cuvîntare:

«Ne găsim astăzi din nou laolaltă, uniți în numele celor mai sfinte năzuințe a popoarelor de pretutindeni: apărarea vieții și a păcii omenirii întregi. Deosebiriile ce există între noi, — după graiul și felul în care fiecare preamărim pe Dumnezeu și după căile pe care pășim spre mintuirea sufletelor noastre, — nu ne pot împiedica să găsim ce ne este comun tuturor, atunci cînd este vorba de salvarea celui mai de preț bun al omenirii: **pacea.**

Tuturor celor ce ne găsim adunați aici pentru a proclama încăodată voința noastră fermă de a sprijini nobilele acțiuni duse de omenirea conștientă pentru apărarea păcii, ne sînt comune în mod evident, următoarele trei principii fundamentale:

În primul rînd, noi toți mărturisim un Dumnezeu, creator al cerului și al pămîntului, creatorul vieții și al omului.

În al doilea rînd, noi credem și mărturisim că toți oamenii din lume ne sînt frați, ca fiii aceluiasi Dumnezeu.

Și, în al treilea rînd, în toate învățăturile de credință ale cultelor, ai căror deservenți ne găsim aici, există o poruncă sfîntă, a cărei călcare atrage osîndă veșnică. Porunca aceasta comună tuturor credincioșilor noștri este: «Să nu ucizi».

Din asemenea punți de înțelegere și de apropiere între noi, rezultă că toți avem datoria sfîntă de a aduce fără preget contribuția noastră la transformarea poruncii, în regulă de viață pentru toți oamenii de pe pămînt, indiferent de credințele lor, de naționalitatea și de rasa lor. A împiedica uciderea omului de către om, înseamnă a împiedica uciderea fraților între ei, înseamnă a împiedica nimicirea vieții pe care a creat-o Dumnezeu. Și realizarea acestui sfînt scop nu este cu putință decît prin înlăturarea războaielor din viața omenirii și prin statornicirea unei păci generale și trainice.

Acestea sînt adevăruri atît de evidente, încît mintea omenească rămîne uneori uimită văzînd cum unii conducători de state — împotrîvindu-se și voinței lui Dumnezeu, și năzuințelor tuturor popoarelor — pun la cale alte războaie de nimicire, care vor aduce noi vărsări de sînge, noi suferințe, noi ruine, noi pustiiri peste pămîntul nostru atît de zbuciumat de-a lungul mileniilor. Și în aceste noi măceluri, pregătite cu înverșunare de acei ce au pierdut însuși simțul demnității omenești, ar urma să se folosească drept unelte îngrozitoare de distrugere, cele mai înalte cuceriri ale științei, cele mai uriașe descoperiri ale minții omenești.

Orice religie, nealterată de călcule omenești, nu poate să fie potrivnică activității rațiunii umane, care este cel mai desăvîrșit dar făcut de Dumnezeu, omului. Activitatea aceasta a minții omenești — binecuvîntată de

toate religiile — a dat naștere științei, adică totalității cuceririlor dobândite de geniul uman, în eforturile sale de a cunoaște tainele naturii, de a le stăpîni și a le pune în slujba binelui general, în slujba vieții și fericirii oamenilor. Lupta aceasta cu tainele firii a purtat-o omul de cînd s-a ivit pe lume și o poartă cu sporită râvnă în zilele noastre. Prin strădaniile susținute ale rațiunii, omeneșii au ajuns să cunoască, să înfrîngă și să supună multe din aceste puteri ale naturii, făcîndu-și din ele ajutoare și puindu-le să-i slujească, spre îmbunătățirea și înfrumusețarea vieții.

Omul a făcut văzduhul să-l poarte în zbor, cu iuțeli pe care nici păsările nu le ating; a ajuns să stăpînească puterea fulgerului și o folosește după voia sa, punînd-o să-i lumineze casa și calea, să-l încălzească și să-i pună în mișcare fabricile și uzinele uriașe, producătoare de bunuri necesare vieții; a aflat leacul a nenumărate boli, care altă dată secerau milioane și milioane de vieți; a biruit taina ce se ascundea în însăși firea lucrurilor, spărgînd cetatea ce părea de nepătruns a atomului și a găsit acolo puteri de nebiruit, pe care a și început să le pună în slujba sa; iar de curînd, omul a pornit cu îndreptățită îndrăzneală și cu sorți de izbîndă, lupta pentru cucerirea nesfîrșitelor spații ale universului, făurînd cei dintîi sateliți artificiali ai pămîntului și pregătindu-se pentru călătorii spre alte planete!..

Multe puteri ale naturii a învins omul. Multe taine ale firii a deslegat el. Dar și mai multe are încă de biruit, pentru făurirea deplină a fericirii omului în viața sa de pe pămînt. Spre aceste nobile țeluri trebuie să se îndrepte și de acum înainte eforturile științei adevărate și toate credințele religioase din lume vor binecuvînta pe om, pentru strădaniile sale și vor slăvi pe Dumnezeu că a dăruit omului această scînteie din însăși puterea divină.

Din nefericire însă, cuceririle rațiunii omenești n-au fost puse întotdeauna în slujba binelui și fericirii omenești. Multe din aceste realizări ale științei au fost puse să slujească țelurilor josnice de înrobire a popoarelor, de nimicire a oamenilor. Mai ales în zilele noastre, vedem cu îngrijorare că excepționala descoperire a energiei atomice — care ar putea în scurtă vreme să schimbe fața lumii, dacă ar fi folosită exclusiv în scopuri pașnice — energia atomică este pusă în slujba pregătirii unui nou și pustiitor război. Au fost fabricate arme cumplite de nimicire în masă, bombele atomice și cu hidrogen, care reprezintă o mare primejdie pentru viața oamenilor de pretutindeni.

Savanții din lumea întreagă au arătat în ultima vreme că simpla experimentare a acestor arme termo-nucleare este prin ea însăși, o primejdie gravă pentru viața oamenilor și mai ales a tinerilor generații, care vor duce mai departe mobilele noastre înfăptuiri și care vor realiza mîine viața fericită și luminoasă spre care au aspirat oamenii de mii de ani.

Impotriva acestor primejdii care amenință lumea, împotriva acestor degradări ale științei și ale demnității omenești, avem datoria să ne ridicăm cu fermitate, alături de întreaga omenire conștientă — și noi, cei ce nutrim o sfîntă credință religioasă. Ne impune aceasta, însăși conștiința noastră de oameni, însăși frăția și solidaritatea noastră cu oamenii de pretutindeni; nouă însă, ne impune această nobilă îndatorire mai ales calitatea noastră de slujitori ai lui Dumnezeu, misiunea noastră de propovăduitori ai învățăturilor Sale sfinte.

În numele credinței noastre, în numele unicului Creator, în numele Dumnezeului păcii, pe care Il vestim și-L preamărim cu toții în felurite

chipuri, noi toți trebuie să ne unim glasurile și strădaniile, spre a obține din partea conducătorilor de State, **interzicerea experimentării armelor termo-nucleare**, ca un prim pas spre îndepărtarea războiului din viața oamenilor. Iată pentru ce ne-am adunat astăzi laolaltă.

Pe această cale, Dumnezeu va binecuvînta cu bogatele Sale daruri, toate acțiunile noastre. Iar omenirea va vedea că religiile și slujitorii lor slujesc viața, pacea și fericirea lumii întregi, căci Dumnezeuul nostru «este Dumnezeu vieții și al păcii».

După cuvîntarea introductivă a Prea Sfințitului Episcop Theoctist Botoșăneanu, adunarea a ascultat un amplu și documentat raport cu privire la situația internațională și la necesitatea de a se pune capăt experiențelor cu armele termo-nucleare, pe care l-a prezentat **Prea Cucerănia Sa Părintele Alexandru Ionescu**, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și Membru în Comitetul Național pentru apărarea păcii din Republica Populară Română. Spicuiam din acest raport, cele ce urmează:

«În occident, cu deosebire în S.U.A., știința și în general viața publică au fost militarizate. Majoritatea eforturilor oamenilor de știință din această parte a lumii sînt consacrate scopurilor militare, fapt care explică rămî-nerea în urmă, în anumite sectoare ale științei esențiale pentru lansarea sateliților, rămîneri în urmă care s-au făcut simțite mai ales în acest an geografic internațional. Strîns legate de interesele monopolurilor care produc arme ucigașe și se îmbogățesc enorm de pe urma lor, cercurile influente din țările occidentale trag, de pe urma ultimelor succese obținute de Uniunea Sovietică în domeniul lansării primilor sateliți artificiali ai pămîntului, cu totul alte concluzii decît cele pe care le impune logica și le doresc popoarele iubitoare de pace. Acestea își propun să folosească prilejul lansării sateliților artificiali, pentru o întărire nemaipomenită a cursei înarmărilor, — atitudini care s-au făcut vădite în cuvîntarea la radio, în ziua de 7 noiembrie, a președintelui Eisenhower, care a declarat că producția armelor existente de distrugere în masă și a altor arme în curs de punere la punct, va fi continuată și intensificată, — și în faptul că se pregătește pentru luna decembrie, la Paris, o sesiune specială a Organizației Pactului Atlanticului de Nord, la care vor participa șefii de guverne, miniștrii de externe, miniștrii de finanțe și conducătorii militari ai țărilor care fac parte din acest bloc agresiv.

Faptele arată, astfel, că cercurile agresive nu vor să audă de încetarea goanei înarmărilor, continuînd așa numita politică «de pe poziția de forță», — deși este știut că această politică n-a reușit să intimideze Uniunea Sovietică și țările socialiste nici atunci cînd Statele Unite dețineau monopolul armelor atomice. Cu atît mai puțin acum, cînd experimentarea cu succes în U.R.S.S., a rachetei balistice intercontinentale, considerată în occident ca «armă absolută», scoate în evidență rămînera în urmă a Statelor Unite și în acest domeniu.

Din cauza aceasta, situația internațională continuă să fie încordată, omenirea continuă să fie amenințată de primejdia războiului atomic, neliniștea stăpînește inimile oamenilor de bine de pretutindeni. Problema dezarmării și aceea a încetării experiențelor cu armele termo-nucleare a devenit astfel, de o stringentă actualitate.

Milioane și milioane de oameni atrag atenția asupra primejdiei radiațiilor atomice, după ce savanți cu renume mondial au semnalat primejdia acestora, iar în îndepărtata Japonie, la Hiroșima și Nagasaki, se înregi-

strează și acum, victime ale primului bombardament atomic din istoria lumii.

Dar puterile occidentale, respingînd ultimele propuneri ale Uniunii Sovietice, cu privire la încetarea experiențelor cu arme atomice și cu hidrogen pe o perioadă de 2-3 ani, ca un prim pas pe calea dezarmării, nu vor să țină seama de cea mai urgentă și cea mai imperioasă cerință a tuturor popoarelor, — iar la Organizația Națiunilor Unite, în actuala sesiune, încearcă să impună în problema dezarmării o rezoluție, care nu numai că nu contribuie la oprirea cursei înarmărilor, dar încurajează noi cheltuieli militare uriașe și noi eforturi de a descoperi arme de exterminare.

Sîntem încredințați, însă, că forța sutelor de milioane de partizani ai păcii din lumea întreagă, întrece cu mult puterea aventurierilor atomiști. Forța morală a partizanilor păcii va izbuti să zădărnicească planurile întunecate ale cercurilor imperialiste, să înlăture amenințarea războiului atomic. Voința popoarelor iubitoare de pace va reuși astfel să deschidă drumul larg spre folosirea energiei atomice și a altor cuceriri mărețe ale geniului uman, numai și numai în scopuri pașnice, pentru binele și fericirea omului».

Pe marginea raportului prezentat de Prea Cucernicul Preot Alexandru Ionescu, Vicar Arhiepiscopiei Bucureștilor, au luat cuvîntul diferiți reprezentanți ai cultelor religioase, din expunerile cărora reținem următoarele: **Pastorul Artinian Hrand**, directorul seminarului cultului adventist de ziua a șaptea, s-a referit la ultimele cuceriri științifice ale timpului nostru, care este martor la cele mai noi și mai uimitoare descoperiri și realizări. Ceea ce pînă nu de mult se considera de domeniul visului, se înfăptuiește astăzi, sub ochii noștri uimiți. S-a făcut dovada irecuzabilă că dacă științei și muncii li se dau condițiile necesare, — dintre care cea mai principală este pacea — ele pot veni cu realizări atît de folositoare și mărețe, încît omnia ar avea posibilitatea să trăiască o viață mult mai frumoasă și mai fericită. În climatul plăcut și prețios al păcii, multe din dorințele de ieri ale omenirii pot fi astăzi realizate. În mod deosebit, vorbitorul s-a referit la sateliții artificiali ai pămîntului, lanșați de Uniunea Sovietică, la noul tip de avion sovietic turboreactor TU-114, cu care distanța dintre Moscova-Vladivostoc poate fi străbătută în 10-12 ore, și la spărgătorul de ghiată atomic «Lenin», care poate rămîne în larg, timp de un an, fără a face escală în porturi. Fără război, lumea ar cunoaște pe deplin fericirea pentru care a fost creată de Dumnezeu.

Pastorul Dr. Bruckner, decan al bisericii lutherane, a vorbit în legătură cu problema reunificării Germaniei, spunînd între altele: «Confesia Augsburgiană, legea fundamentală a Bisericii noastre, interzice preoților ei, orice amestec în probleme politice. Dacă totuși îndrăznesc a spune cîteva cuvînte în legătură cu reunificarea Germaniei, o fac pentru motivul că problema aceasta provoacă în centrul Europei o tensiune care radiază în toată lumea, amenințînd în mod serios, pacea tuturor popoarelor, bun de preț pe care sîntem chemați de Dumnezeu să-l apărăm și să-l menținem, ca oameni și creștini, fără deosebire de confesiune.

Astăzi există în Germania două state care se deosebesc fundamental unul de altul, în ceea ce privește țelurile lor politice, — pe de o parte, Republica Federală Germană, ca teritoriu destinat desfășurării unui război atomic, stat pe cale de a deveni un important factor militar în cadrul Pactului Atlanticului de Nord, iar pe de altă parte, Republica Democrată

Germană, ca primul stat german anti-imperialist care pășește spre socialism.

De ani de zile, chestiunea reunificării acestor două state germane și transformarea lor într-o putere pașnică și democratică, formează obiectul unor discuții între Est și Vest. Rezultate practice însă nu s-au obținut pînă azi, datorită faptului că Republica Federală Germană consideră reunificarea ca fiind o problemă de competența celor patru mari puteri, pe cînd Uniunea Sovietică a arătat clar că reunificarea Germaniei este o chestiune care privește exclusiv poporul german.

Cercurile occidentale, militare și politice, în legătură cu examinarea mijloacelor de realizare a unificării, nu exclud nici eventualitatea unui nou război. Acest război, însă, ar putea să ia proporții, care ar amenința întreaga omenire, iar pentru Germania ar deveni o «reunificare în moarte și cenușă».

Ca bun creștin, trebuie să resping și să lupt împotriva unui nou război, care ar fi o nebulie și un dezastru pentru întreaga omenire. Trebuie să mergem pe drumul păcii, care duce la tratative între cele două state germane, drum care servește deopotrivă interesele Germaniei, ale statelor vecine și ale lumii întregi. Cine se joacă cu războiul, se joacă cu posibilitatea nimicirii Germaniei și a lumii. Cine luptă pentru pace, contribuie la fericirea și viitorul luminos al omenirii. Biserica are datoria să adopte o atitudine fermă și să declare fără echivoc: Vrem pacea și sîntem hotărîți să luptăm pentru salvarea ei, spre binele tuturor popoarelor.

A urmat la cuvînt **preotul ortodox Constantin Necșoiu**, care a vorbit în numele clericilor din cuprinsul Protopopătatului Cir. IV Capitală. Cucernicia Sa a analizat propunerile lui N. S. Hrusciov, cu privire la încetarea experiențelor cu armele nucleare, făcute în decursul acestui an, în repetate rînduri, fie sub forma unor declarațiuni oficiale, fie în cadrul unor convorbiri avute cu unii gazetari din occident, sau cu reprezentanții unor societăți americane de radioteleviziune. Au fost citate fragmente din convorbirea avută cu reprezentanții societății americane de radioteleviziune «Columbia Broadcasting System» (5 iunie 1957), în cursul căreia, N. S. Hrusciov a declarat: «Noi am vrea să trăim fără război, în pace. Credem că am putea avea legături de prietenie, am putea fi prieteni, în măsura în care acest lucru este posibil, atunci cînd există divergențe ideologice. Și acest lucru este posibil. Avem multe elemente care ne unesc și am colabora bucuros cu popoarele Statelor Unite ale Americii. Dacă și dv. ați manifesta ca noi dorința de a trăi în pace, noi am elibera poporul nostru de imposite, de cheltuielile de prisos pentru înarmare, nu am consuma forță de muncă pentru producția unor obiecte ce nu sînt necesare vieții omului. Popoarele Americii, Uniunii Sovietice și toată popoarele lumii nu ar avea decît de profitat de pe urma acestui lucru. Sîntem gata să ne mulțumim ca problema dezarmării să fie soluționată, nu dintr-odată, printr-o măsură atotcuprinzătoare. Sîntem de acord să începem cu puțin, pentru a ajunge la mult... Să punem capăt exploziilor, să încetăm experiențele, să interzicem arma cu hidrogen și arma atomică, să reducem forțele armate, iar apoi să ajungem la dezarmarea totală. Iată programul nostru, să începem măcar cu puțin, dar să încercăm».

Ideii asemănătoare a exprimat N. S. Hrusciov într-un interviu acordat corespondentului la Moscova al ziarului «New York Times» și în amplul raport prezentat la sesiunea jubiliară a Sovietului Suprem al U.R.S.S., pen-

tru sărbătorirea împlinirii a 40 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie.

Preotul romano-catolic Vasile Begu a analizat critic Rezoluția Generală adoptată de Biroul Consiliului Mondial al Păcii și a prezentat în culori vii situația îngrijorătoare în care se află Siria, această mică țară din Orientul apropiat, amenințată să-și piardă independența, sub presiunile puterilor colonialiste occidentale.

Din partea cultului Creștinilor după Evanghelie, a vorbit D-l Gh. Stoenescu, care s-a referit la poziția Republicii Populare Române în Organizația Națiunilor Unite, în cursul actualei sale sesiuni, în problemele privind: coexistența pașnică a popoarelor, indiferent de orînduirea lor social-economică și politică, încheieri de acorduri economice, definirea agresorului și convocarea unei conferințe internaționale științifice pentru examinarea efectelor radiațiilor atomice. În încheiere, vorbitorul a spus: «Ca cetățeni devotați Republicii noastre Populare Române și ca oameni credincioși și temători de Dumnezeu, muncim cu rivnă și cu dragoste pentru țara noastră și rugăm pe Dumnezeu să ocrotească țara și poporul nostru, pentru ca împreună cu toți muncitorii cinstiți și devotați regimului de democrație populară să contribuim la înflorirea și propășirea scumpei noastre patrii».

Din partea cultului penticostal, predicatorul, I. Bradin a spus: «Partizanii păcii, — a spus D-sa, sînt deplin convinși că încetarea experiențelor nucleare ar avea o excepțională însemnătate pentru cauza păcii și securității internaționale. Fiind o măsură simplă, lesne controlabilă, sistarea experiențelor cu armele nucleare ar scoate din impas problema dezarmării, ar netezi calea spre noi pași către dezarmare, spre statornicirea încrederii reciproce între state, în interesul păcii și colaborării între popoare. Lumea nu trebuie să cadă jertfă planurilor funeste ale aștătorilor la război. Ea poate să păsească mai departe pe drumul binefăcător al păcii, cu condiția ca oamenii de pretutindeni să-și unească eforturile pentru biruința cauzei păcii».

Apoi a luat cuvîntul rabinul **Dr. Avram Beck** ca reprezentant al cultului mozaic. Pornind de la cîteva din datele privind efectele dezastruoase ale bombelor atomice pentru sănătatea oamenilor, D-sa a înfățișat constatările oamenilor de știință, în legătură cu cazurile de leucemie, ca efect al radiațiilor exploziilor cu armele termo-nucleare. «Dacă n-am avea în fața conștiinței decît această perspectivă îngrijorătoare pentru viitorul omenirii — și încă ar fi deajuns ca protestul nostru împotriva exploziilor termo-nucleare să-și afe cea mai deplină justificare. În numele vieții — și pentru ca generațiile viitoare să aibă parte de condiții optime de dezvoltare, ferite de boli și nefericirea războaielor — noi sîntem datori să ne unim eforturile, pentru a impune occidentului încetarea experiențelor cu arme atomice, —» astfel și-a încheiat cuvîntarea D-l rabin Dr. Beck.

A vorbit apoi din partea cultului baptist d. **Alexa Popovici**, care pe aceeași linie de vederi cu antevorbitorii, referindu-se la succesele dobîndite de Uniunea Sovietică în domeniul științei, prin lansarea a doi sateliți artificiali ai pămîntului și prin construirea celui dintîi spărgător de gheață cu combustibil atomic, a spus: «Dece în occident, se îngrămădesc atîtea arme? Dece atîtea milioane și miliarde asvîrlite și risipite în cheltuieli de război? Nu poate fi negociată o coexistență pașnică

între toate popoarele? Noi sîntem slujitori ai altarelor și amvoanelor, oameni care iubim viața, progresul și fericirea. De aceea iubim pacea, o prețindem și o binecuvîntăm. Ne îngrijorează însă profund zarva și febrilitatea războinică de acum. Dar, ca slujitori ai lui Dumnezeu, noi înmănușim eforturile noastre cu toți oamenii de bine și vrem ca omeniirea să fie scăpată de amenințarea unui război atomic, iar descoperirile științei și tehnicii să fie puse numai în slujba binelui și fericirii tuturor oamenilor».

Cea din urmă cuvîntare a rostit-o **preotul ortodox Gheorghe Popescu**, de la parohia Herăstrău, care a vorbit în numele clericilor din Protopopiatul Circ. I Capitală. Intre altele, C. Sa a spus: «Biserica lui Hristos în-deamnă popoarele la o depînă înțelegere, la purificarea vieții, la consolidarea raporturilor dintre ele, în spiritul unei largi armonii. Creștinii sînt chemați permanent, în viața pămîntescă, spre unire și prietenie; iar năzuința spre pace și armonie este o necesitate morală, cerută da însăși legile vieții. Slujitorii cultelor religioase au datoria imperioasă de a lupta împotriva tuturor acelor care doresc să elimine din viață ideea de pace și de a instaura în locul ei catastrofa războiului, care ucide viața și distruge bunurile materiale și culturale, create în decurs de generații».

Consfătuirea interconfesională a reprezentanților cultelor religioase din Capitală sa încheiat cu citirea de către Prea Cucernicia Sa Părintele Emanuel Kreiss, a unei Moșuni adresată către Comitetul Național de luptă pentru pace din R.P.R., — document care exprimă voința de luptă pentru pace a acestei categorii de muncitori intelectuali din țara noastră, strîns legați de vrerile și năzuințele spre mai bine ale întregului nostru popor.

REDACTIA

SFINȚIRI ȘI REDESCHIDERI DE BISERICI

Redeschiderea bisericii din parohia Hotarele I, raionul Oltenița

În ziua de sîmbătă 26 octombrie 1957, zi în care dreptcredincioșii creștini de pretutindena prăznuiesc pe Sfîntul Marele Mucenic Dimitrie, a avut loc în comuna Hotarele I, raionul Oltenița, regiunea București, solemnitatea slujbei de redeschidere a bisericii parohiale închinată Prea Cuvioasei Maicei noastre Paraschiva, în urma lucrărilor de restaurare a picturii.

Comuna Hotarele așezată pe malul drept al Argeșului, nu departe de lacul Greaca, a luat ființă din vechiul sătîșor ce s-a format de aproape două sute ani.

Cele trei biserici mărețe și casele parohiale, ce au fost construite în decurs de cincizeci ani (1880-1930) sînt o mărturie concludentă de credință și vrednicie a oamenilor gospodari din această comună.

Temelia bisericii parohiale Hotarele I-a fost pusă în anul 1891, în locul fostei bisericuțe vechi de lemn în care credincioșii s-au rugat timp de peste 100 ani (1788-1891). Bătrînii octogenari din Hotarele, moș Tudorache Ghiolu și alături de el, moș Mihalache, au apucat bisericuța veche de lemn și au ajutat și la zidirea acestei biserici. Pentru a-și face pe deplin datoria față de Sf. Biserică, moș Tudorache împreună cu fiul său Ștefan Ghiolu, au ținut să găzduiască pe pictorii de astăzi, așa precum au făcut și cu pictorii de acum 20 ani.

În cei 25 ani de cînd Prea Cucernicul Părinte paroh Petre Țone păstorește în această parohie, s-au, făcut de patru ori lucrări de înnoire a bisericii, atît în ceea ce privește arhitectura, cît și pictura.

Asfel, în anul 1936, s-a făcut renovarea completă a bisericii, care a constă din consolidarea temeliei în exterior, tencuiala din nou în exterior și interior și turnatul mozaicului pe jos.

În anii 1938-1939 biserica a fost pictată din nou în stil bizantin, vechea pictură fiind făcută pe panouri de pînză și cu decoruri foarte sumare.

În anul 1956 s-a făcut consolidarea temeliei și în interior, prin izolație cu bitum, pentru ferirea de igrasie, iar în anul 1957, Părintele Paroh, urmînd îndemnul și exemplul Prea Fericirii Sale Părintelui nostru Patriarh Justinian, cu aprobarea și cu binecuvîntarea Prea Fericirii Sale, a terminat lucrările de înnoirea picturii, începute în anii 1938-1939, completînd și pictura neexecutată atunci.

Lucrarea de refacere a costat peste 30.000 lei, bani ce au fost dăruți de către enoriașii comunei Hotarele, la stăruința părintelui paroh, ajutat de epitropii sfintei biserici, C. Zeldea și P. Rotaru, consilierii parohiei. D. Costache, Marin Matei, Ioan Dragu, T. Strezea, Radu Cotulbea, Dobre Pîrvu, Dumitru Otetelu, de cei doi cîntăreți: Ioan Teodorescu și Ioan Bercă și de membrii comitetului parohial.

Slujba de sfințire a picturii s-a oficiat de un sobor de preoți, în frunte cu Prea Cucernicul Părinte Stan C. Dimancea, Consilier Administrativ al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, asistat de P. C. Preot Constantin Popescu, Protoiereul raionului Oltenița, P. C. Preot Petre Țone, parohul bisericii Hotarele I, P. C. Preot N. Albuț, de la parohia Hotarele II, P. C. Preot Ioan Florescu-Străchișoara, P. C. Preot Mircea Popa-Izvoarele și P. C. Preot Tache Popescu, de la parohia Ciurari.

Slujba a fost împodobită cu participarea P. C. Arhidiacon Andrei Iacobeanu, de la Catedrala Sfintei Patriarhii.

Predica zilei a fost rostită de Părintele Tache Popescu, care a înfățișat viața duhovnicească a Sfintului Dimitrie și a îndemnat pe credincioși a urma pilda de credință a vieții sale.

Răspunsurile la Sfînta Liturghie au fost date de corul bisericesc omofon al parohiei, sub conducerea cîntărețului Gheorghe Stancu.

Slujba a fost înfrumusețată și prin prezența cîntăreților locali I. Teodorescu și I. Bercă, precum și a cîntăreților D. Teodorescu și Șt. Manole-Scărișoara; D. Trăistaru și Vasile Costache-Izvoarele; Petre Penciu-Ciurari; Marin Balea-Greaca și Ioan Cristea-Zboiul.

După oficierea slujbei Liturghiei și apoi a unui parastas pentru ctitorii sfintei biserici și pentru toți cei mai dinainte răposați părinți, frați și cei dintr-o rudenie cu credincioșii acestei parohii, părintele paroh Petre Țone, într-o frumoasă cuvîntare a făcut un raport documentat asupra felului cum

s-au desfășurat lucrările de reparații, despre modul cum s-au adunat fondurile, cum și despre cheltuielile făcute cu refacerea și înfrumusețarea din nou a Sfântului locaș.

Prea Cucernicia Sa, după ce a istorisit cum a decurs cele patru renovări făcute bisericii în timpul păstoririi Cucerniciei Sale despre care am amintit mai sus —, cu privire la lucrările de pictură sfințite cu această ocazie, a spus între altele: «Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a binevoit să ne dea binecuvîntarea, iar Bunul Dumnezeu, cu mila și cu darurile Sale, cele bogate din anul acesta, ne-a învrednicit pe noi pe toți, enoriași, consiliului parohial, comitete de pictură și am terminat lucrarea picturii, pe care am început-o mai înainte, iar astăzi ne-am adunat și i-am făcut sfințirea.

Desigur că toate le-am făcut prin puterea și voința lui Dumnezeu, căci zice Mîntuitorul Hristos, omului care venise la El ca să-i vindece pe fiul stăpînit de un duh mut: «De poți crede, toate sînt cu puțință celui credincios» (Marcu 9, 23).

Întăriți în credința că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne va ajuta, dacă ne rugăm Lui și-i cerem ajutorul, noi am început lucrarea picturii, numai cu acest fond sufletesc, căci fond material nu am avut la început decît 680 lei, rămași de la lucrarea din anul trecut și, odată cu lucrarea picturii am reușit să strîngem și cei 30.000 lei, cu care am înfăptuit această operă».

Părintele paroh arată apoi în continuare, că în afară de acești bani a primit din partea enoriașilor materialul necesar construirii schelei pentru pictură și tot dintre aceștia s-au oferit cinci meșteri tîmplari pentru lucru, unii pentru găzduirea pictorilor, iar alții pentru pregătirea hranei acestora.

Remarcînd de asemenea sprijinul pe care organele locale ale puterii de Stat l-au dat pentru lucrarea picturii acestei biserici, în încheiere mulțumește tuturor pentru toate.

În cuvîntul său, Prea Cucernicul Protoiereu Constantin Popescu, după ce salută prezența delegatului Prea Fericitului Patriarh Justinian la această solemnitate și după ce prezintă un scurt raport asupra mersului vieții bisericești din acea protoierie, în cuvinte mișcătoare arată frumoasa activitate a părintelui Petre Ţone, din care desprindem: «Este un preot conștient de misiunea lui sacerdotală, colaborator sincer cu organele locale ale puterii de Stat, el însuși fiind deputat în Sfatul Popular local». Scoate apoi în relief și sprijinul pe care l-au dat enoriașii și organele locale pentru reparațiile făcute în trecut și pentru repictarea bisericii din parohia Hotarele I.

Prea Cucernicia Sa afirmă că preoțimea acelei protoierii, urmează întru totul îndemnul Intîistătătorului lor, în conducerea turmei pe calea mîntuirii și întru îndeplinirea îndatoririlor lor cetățenești, luptînd cu toată sinceritatea pentru apărarea și consolidarea păcii.

Cel din urmă a vorbit Prea Cucernicul Părinte Stan C. Dimancea, Consilier Administrativ al Sfintei Arhiepiscopii, care în numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian al Romîniei, mulțumește credincioșilor și părintelui paroh al bisericii din Hotarele I, pentru lucrarea ce au săvîrșit și îndeamnă să păstreze și pe mai departe aceeași dragoste față de Sfînta Biserică, păzind cu sfințenie poruncile ei.

Accentuiază totodată că la baza tuturor marilor înfăptuiri obștești stă spiritul de sacrificiu și că, dacă această idee nu ar fi cuprins sufletele credincioșilor, aceștia nu ar fi ajuns să realizeze lucruri atât de mărețe.

Dorința Conducătorului Bisericii noastre — spune Prea Cucernicia Sa — este să fim buni creștini și cetățeni cinștiți, îndeplinindu-și fiecare din convingere și simț patriotic toate îndatoririle cetățenești, știind că în modul acesta contribuim cu toții la făurirea unei vieți mai bune și la întronarea păcii.

În continuare a felicitat pe P. C. Părinte Protoiereu, pe membrii organelor parohiale în frunte cu preotul paroh, pentru toate aceste frumoase realizări, după care anunță pe toți cei de față că Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian al României, apreciind bogata și frumoasa activitate pastorală a părintelui Petre Țone, a binevoit să-l cinstească cu rangul onorific de «Iconom Stavrofor», pe care rang, după cele constatate pe teren, îl merită cu prisosință.

După cuvîntul Prea Cucernicului Părinte Consilier Dimancea, a urmat un polihroniu, pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, pentru Guvernul și conducătorii Republicii Populare Romîne, pentru credincioșii parohiei și pentru toți cei ce au luat parte la această sfîntă și dumnezeiască slujbă.

După aceasta, în frumoasa curte din jurul bisericii, cei prezenți, au luat parte la o agapă, în prezența clerului slujitor și organelor conducătoare locale.

Atmosfera de pace și frățietate între aceștia a fost minunat împlinită și de razele călduroase ale unui soare strălucitor de toamnă îmbelșugată.

Astfel a luat sfîrșit marea sărbătoare duhovnicească prilejuită de solemnitatea redeschiderii bisericii din parohia Hotarele I, raionul Oltenița, care va rămîne neștersă din inimile creștinilor de pe acele meleaguri.

CRONICAR

Sfințirea bisericii din parohia Lissa, raionul Zimnicea.

În ajunul marelui praznic al Adormirii Maicii Domnului — anul 1919 —, după ce primise darul preoției în Catedrala Mitropolitană din București, tînărul seminarist Georgescu Scarlat, pentru înția oară în viața lui, punea piciorul pe pămîntul comunii Lissa, județul Teleorman, fiind rănduit de stăpînirea bisericească să slujească la sfîntul altar de aci lui Dumnezeu și oamenilor.

A doua zi, săvîrșește prima sa Liturghie, în vechea și sărăcăcioasa bisericuță a satului. Ar fi vrut să se bucure, căci aștepta clipa aceasta fericită de multă vreme, — dar biserica avea zidurile crăpate, sub bolți zugrăveala era căzută, umezeala rodea încet temelile sfîntului locaș.

Pe scurt, istoria zidirii acestui sfînt locaș, aceasta este. În anul 1928, se constituie un Comitet Parohial de construcție, alcătuit din 24 de credincioși, care începe de îndată strîngerea fondurilor și a materialelor trebuitoare. Chiar în acel an, au fost turnate temelile bisericii, îngropîndu-se în pămînt multe vagoane de ciment, pietriș și fier pentru beton. În anul următor, împrejurul acestor temelii, s-au depozitat celelalte materiale de

zidărie: cărămidă, var, ciment, pietriș, nisip. Cărămida a fost lucrată în sat, pe apa Călmățuiului, de meșteri iscusiți aduși din părțile Banatului. Toată zidăria a fost gata în anul 1930, în afară de turlele din față, construite numai pe jumătate. Biserica se afla acum și acoperită.

Dar criza financiară din acea vreme aduce stînjeneri în continuarea lucrului. De aceea mai departe s-a lucrat cu greu și fără spor. În anul 1937 sînt terminate și turlele din față, biserica este complet tencuită înlăuntru și pe dinafară, este turnat mozaicul pardoselilor, iar tîmpla și întreg mobilierul sînt așezate la locurile lor. Se încep acum și lucrările de zugrăvire, pe care pictorul Victor Agapieșcu din București le execută în bune condițiuni tehnice, cu materiale de cea mai bună calitate. Puțin lipsea ca biserica să fie în întregime zugrăvită, la sfîrșitul anului 1938.

Peste țară vin însă acum zile grele. Incepe al doilea război mondial, floarea satelor este trimisă la moarte, bogățiile pămîntului românesc sînt încărcate în hambarele cotropitorilor germani. La biserica din Lissa, lucrările se reiau abia în anul 1957, cînd se sfîrșește cu zugrăvirea, se spală vechea pictură și se vopsește tot mobilierul. Strălucitoare de frumoșe, biserica așteaptă acum ziua solemnă a sfințirii. Și aceasta a venit la 20 octombrie 1957.

Încă din ajun, au sosit de la București: **Prea Sfinția Sa Părintele Arhiepiscop Athanasie Dincă**, delegat al **Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian**, cu săvîrșirea sfințirii; **P. C. Preot Stan C. Dimancea**, Consilier Cultural al Sfinței Arhiepiscopii a Bucureștilor și **PP. CC. Arhidiaconi Iordan Niculescu și Paul Zuzu** de la Catedrala Patriarhală.

În fruntea unui sobor de preoți, Protoiereul raionului Zimnicea, **P. C. Preot Constantin Naidin**, a primit intrarea arhiepiscopului după rînduială, iar bîtrînul epitrop al bisericii îi oferă pîine și sare. Afară, clopotele vesteau începutul vecerniei. A oficiat **Prea Sfințitul Athanasie Dincă**, înconjurat de preoți și diaconi. Biserica era plină de lume.

La sfîrșit, a vorbit **Prea Sfințitul Athanasie Dincă**, arătînd — în cuvinte frumoase meșteșugite — valoarea unei religiuni luminate pentru viața sufletească a omului credincios și împărtășind tuturor binecuvîntările Conducătorului Bisericii Ortodoxe Romîne, **Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Justinian**.

A rostit cîteva cuvinte și **P. C. Preot Stan C. Dimancea**, care — în numele clerului și credincioșilor prezenți în biserică a mulțumit înaltului ierarh pentru osteneala ce a luat asupra-și, săvîrșind personal slujbele vecerniei și litiei, și pentru frumoasele învățăminte religioase împărtășite tuturor celor de față.

În dimineața zilei de 20 octombrie 1957, clopotele au început să sune. Îmbrăcați în odăjdii, sfinții slujitori se îndreaptă spre biserică. Sînt prezenți: **Arhidiaconii Iordan Niculescu și Paul Zuzu**; **CC. Preoți Ioan Marinescu, Traian Banciu și Petre Balcangiu** de la parohia Piatra; **Memnon Mîrza și Nicolae R. Gheorghe** de la parohia Vișoara; **Constantin Russe** de la parohia Suhaia; **Dumitru Antonescu** de la parohia Fîntînele; **Aurelian Rădulescu** de la parohia Voevoda; **Alexandru Vlad**, fost la parohia Piatra; **Dumitru I. Petre** de la parohia Vinători; **Scarlat Georgescu** de la parohia Lissa. Înconjurînd pe **Prea Sfințitul Athanasie Dincă**, **PP. CC. Preoți Consilier Stan C. Dimancea și Protoiereu Constantin Naidin** încheiau cortegiul. S-au cîntat imne religioase. Pe fețele credincioșilor se citea reculegerea. Toți erau adînc mișcați de solemnitatea care începea.

În fața bisericii s-au citit cuvenitele rugăciuni. Cler și credincioși au îngenunchiat, P. S. Arhiereu în genunchi s-a rugat cu glas înalt pentru sfințirea noului locaș al Domnului. În cîntări duhovnicești s-a făcut ocolirea de trei-ori a bisericii, stropindu-i-se cu aghiazmă zidurile curate, luminate de soare.

Cu ceremonialul cunoscut, s-a intrat apoi în biserică. P. S. Arhiereu a spălat sfînta masă, a uns-o cu Sfîntul și Marele Mir, a așezat sfintele moaște în piciorul prestolului și icoanele sfîntilor evangheliști în cele patru colțuri, a acoperit totul după rînduială, a stropit interiorul bisericii cu aghiazmă, a făcut ungerile cu Sfîntul și Marele Mir în locurile cuvenite — și cînd totul a fost gata, credincioșii au fost vestiți că pot pătrunde în sfîntul altar pentru sărutarea sfintei mese.

În timpul acesta, grupul cîntăreților bisericești din Lissa și satele învecinate, împreună cu preoții lor, au cîntat diferite imne religioase, tropare și doxologii, dînd momentului un caracter de solemnitate cu totul deosebită.

A început apoi Sfînta Liturghie.

La sfîrșitul Sfintei Liturghii, au vorbit:

Preotul paroh Scarlat Georgescu, care a prezentat darea de seamă privitoare la mersul lucrărilor de zidire a sfintei biserici din Lissa. Reținem din aceasta următoarele: între anii 1928-1938, pentru lucrările de fundații, zidărie, mobilier și pictură, s-a cheltuit în total suma de 3.086.000 lei, din care, 2.673.000 lei au fost dăruiți de credincioși, iar restul de 413.000 lei s-a primit de la diferite alte instituții. Vădit emoționat, vorbitorul și-a îndreptat gîndul plin de recunoștință, către acei membri ai Consiliului Parohial, ai Comitetului Parohial de construcție și ai Adunării Parohiale care, mulți ani, au contribuit din tot sufletul la zidirea și împodobirea bisericii, dar care n-au avut fercirea să vadă cu ochii lor cei trupești rodul muncii și dorinții lor, Domnul chemîndu-i la Sine. Cu emoție și recunoștință pentru donatori, a vorbit Cucernicia Sa și despre lucrările din acest ultim an, în valoare totală de 20.000 lei, pentru care a primit ajutoare din partea Arhiepiscopiei Bucureștilor și Departamentului Cultelor. Au fost aduse mulțumiri **Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian** și domnului **Secretar General al Departamentului Cultelor**, pentru bunăvoința cu care au îmbrățișat cererea credincioșilor din parohia Lissa, privind terminarea monumentelor lor bisericești. Vorbitorul și-a încheiat cuvîntarea mulțumînd Prea Sfinției Sale, Părintelui Arhiereu Athanasie Dincă, pentru că a avut bunăvoința să săvîrșească sfințirea bisericii parohiale pe care o slujește de treizeci și opt de ani — și tot așa confracților preoți din satele vecine, care au înfrumusețat slujba sfințirii cu prezența lor.

P. C. Protoiereu al raionului Zimnicea, Preot Constantin Naidin, a arătat străduințele pe care le depune preoțimea acestui raion întru îndeplinirea misiunii sale bisericești și sociale în mijlocul poporului dreptcredincios și frumoasele rezultate obținute în aceste domenii în ultimii ani. În tot raionul, preoții poartă o grijă deosebită bisericilor lor, pe care le repară, cărora le restaurează pictura și le întrețin pretutindeni în bună stare. Pe tărîmul vieții obștești, preoții stau alături de năzuințele drepte ale poporului și sprijină toate inițiativele menite să ducă la îmbunătățirea vieții sale materiale și culturale.

P. C. Preot Stan C. Dimancea, Consilier Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor, s-a referit la jertfelnicia credincioșilor din comuna Lissa,

care — ani îndelungați — au stat lângă păstorul lor sufleteș, ajutându-l cu daniile lor să ducă la bun sfârșit lucrarea de zidire a unei biserici monumentale. A îndemnat pe credincioși să păstreze mereu viu duhul credinței și al faptei bune, având în inimi nădejdea tare că Dumnezeu este totdeauna aproape de cei care se călăuzesc în viață de porunca iubirii de oameni, de cei blânzi, de cei curați la suflet.

Cuvîntul cel din urmă l-a rostit **Prea Sfințitul Arhiepiscop Athanasie Dincă**. Intre altele, Prea Sfinția Sa a spus: «Trăiesc lângă Biserică și mă aflu în slujba ei, din frageda vîrstă a copilăriei. Mi-a fost dat să i-au parte la multe acte solemne din viața Bisericii noastre Ortodoxe Române, dar cele ce am cunoscut astăzi aici mi-au umplut inima de bucurie, m-au înălțat sufletește și sînt sigur că mă vor urmări multă vreme de aci înainte.

Am săvîrșit slujba de sfințire a unei biserici minunate. Acest sfînt locaș place ochiului, el încîntă inima noastră prin mărimea zidurilor din afară, prin pictura și podoaba sa dinlăuntru. Minunea aceasta ați izbutit s-o faceți voi, un sat nu tocmai mare, la stăruințele păstorului vostru sufleteș, el însuși puțintelă la trup, dar stăpînit de gînduri înalte și de o mare putere de muncă pentru binele creștinilor ortodocși din satul acesta. Să vă răsplătească Dumnezeu din darurile Sale bogate pe toți, pentru ceea ce ați izbutit să faceți, spre slava Lui, ridicînd din temelie o biserică de mărimea și frumusețea acesteia.

Dar cu aceasta, îndatoririle voastre sufletești față de Casa Domnului, pe care am sfințit-o astăzi, nu s-au sfîrșit. Fără îndoială, îndatoririle materiale s-au împuținat de acum, dar cele sufletești rămîn mereu în picioare și încă sporite pentru viitor. Aveți datoria să dați viață acestor ziduri, prin prezența voastră aici în duminici și sărbători, prin împlinirea fără știrbire a învățăturilor Domnului și prin aplecarea voastră spre tot ce este bun și frumos pentru toți oamenii.

Vă îndemn să fiți buni fii ai Bisericii și tot așa de buni fii ai țării noastre, dînd ascultare tuturor îndatoririlor la care vă chiamă viața obștească.

Vă împărtășesc binecuvîntările **Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian**, care — apreciînd munca ce ați depus pentru ridicarea acestei sfinte biserici — a acordat preotului vostru, părintelui Scarlat Georgescu, cea mai înaltă distincție bisericească, aceea de iconom stavrofor.

Cu încrederea că Dumnezeu va ocroti satul acesta totdeauna, dînd belșug ogoarelor voastre, sănătate familiilor voastre și bun spor întru toate pentru toți, — plec de aici îmbogățit sufletește și adînc mulțumit de toate cîte am cunoscut la voi. Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfîntului Duh să fie cu voi cu toți. Amin!».

A urmat hirotesia întru iconom stavrofor a C. Preot paroh Scarlat Georgescu, după care s-a slujit un polihroniu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, conducătorii țării și credincioșii din comuna Lissa.

După binecuvîntarea mesei din curtea bisericii, în sunetele clopoteilor, sfinții slujitori s-au îndreptat spre casa preotului Scarlat Georgescu, unde s-a servit o agapă.

Astfel s-a încheiat o zi mare din viața bisericească a comunei Lissa. Rugăm pe Dumnezeu să vegheze neconținut asupra celor care, iubind podoaba Casei Sale, au ridicat în această comună o catedrală.

† PREOTUL IOAN VLAICULESCU

În ziua de 9 septembrie a. c., a încetat din viață, în vîrstă de 68 ani, preotul Ioan I. Vlaiculescu, fost paroh al Bisericii Scăeni, raionul P'loești, regiunea Ploești.

A fost una din figurile reprezentative ale clerului de pe valea Teleajenului.

Născut în 1889, în comuna Opăriți, raionul Teleajen, a urmat cursurile Seminarului Central din București.

După terminarea Seminarului este hirotonit preot, pe seama parohiei Salcia, la 15 martie 1912, de unde se transferă la parohia Scăeni, în 1913, păstorind neîntrerupt, pînă la scoaterea la pensie în 1952, cînd este trecut la filiala Balaca de la aceeași parohie.

În timpul activității sale preoțești a ridicat două sfinte locașuri, din care unul a fost deteriorat de cutremurul din 1940, precum și o casă parohială în 1934, cu ajutorul enoriașilor.

Bînd, ca un copil, modest pînă la extrem, a fost iubit și prețuit de toți cei ce l-au cunoscut, și în primul rînd de enoriașii săi, care au ținut să-l însoțească pînă la mormînt, în număr destul de mare.

Suferind în ultimul timp al vieții sale, regretatul dispărut, și păstrînd numai pentru sine suferința, ne-a părăsit la o vîrstă, care i-ar fi dat dreptul să mai trăiască.

Părinte bun al enoriașilor săi, regretatul a fost și un excelent tată de familie, dînd societății doi copii, cu alese calități de creștini.

A avut o soție care și-a înțeles la rîndu-i misiunea, care s-a străduit toată viața pentru mai binele tuturor și care a fost chemată la Domnul, numai cu opt zile înainte de înmormîntarea soțului ei.

Serviciul religios a fost oficiat de C. C. Preoți: Grigore Oancea-Lucaci, D-tru Manta și D-tru Balaur-Parcul Domeniilor, Nic. Alexandrescu, V. Daia și I. Marin-Nășterea Maicii Domnului, precum și Const. Nichita-Oborul Nou.

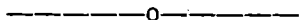
La sfîrșit, a impresionat în chip deosebit cuvîntul P. C. Părinte Grigore Oancea, care a arătat în simțite cuvinte : activitatea, strădaniile, lupta, biruința, meritele, precum și suferința din ultima vreme a preotului Ioan S. Vlaiculescu.

După înconjurarea Sf. Biserici, sicriul cu rămășițele pămîntesti ale celui ce a fost preotul Ioan Vlaiculescu, a fost dus la Cimitirul Sf. Vineri din București, unde a avut loc înhumarea.

O clipă de pioasă amintire pentru acest vrednic și bun slujitor al sfintei noastre Biserici.

«Dumnezeu să-i așeze sufletul în ceata sfinților Săi».

Preot CONST. NICHITA

† PREOTUL I. PREOȚESCU

La 30 iulie 1957, Preotul Ioan Preoțescu de la parohia Răsmirești, are o criză cardiacă, dîndu-i-se în chipul acesta semnalul că zilele îi sînt pe sfîrșite.

Este internat într-un spital din București, unde cu toate îngrijirile medicale care i-au fost date, n-a putut fi salvat, astfel că își încheie viața în ziua de 11 octombrie a. c.

Prohodirea a avut loc într-o însorită zi de toamnă, duminică 13 octombrie, când glasul clopotului nu l-a mai putut trezi la slujbă pe cel care, vreme de 31 de ani, a sfințit viața credincioșilor săi cu dumnezeescul dar al preoției, deschizând la mii de suflete poarta intrării în creștinism prin Sfânta Taină a Botezului, binecuvîntînd sute de perechi întru unirea nunții și prohodind pe cei trecuți în altă viață, cu sutele.

Pe scurt, viața preotului Ioan Preoteșcu aceasta a fost:

S-a născut la 12 iunie 1898, în comuna Răsmirești, ca fiu al preotului Preoteșcu. După absolvirea școlii primare în satul natal, urmează cursurile Seminarului «Central» din București, dînd și examenul de diplomă la Școala normală de învățători. În timpul primului război mondial, participă la campania din Moldova, cînd se îmbolnăvește de tifos exantematic, rămînînd cu o infirmitate la aortă, din care cauză a și murit.

Este hirotonit preot pe seama parohiei Răsmirești, la 22 martie 1926. Păstrează turma-i cuvîntătoare, cîștigîndu-și nu numai iubirea și recunoștința credincioșilor, care — cu mic cu mare și cu ochii plîni de lacrimi i-au înconjurat sicriul, — dar și recunoștința superiorilor săi bisericești, care îi conferă rangul de iconom stavrofor, fiind un colaborator devotat al adormitului întru fericire, Patriarhul Miron.

Slujba înmormîntării a fost oficiată de un sobor de 11 preoți, în frunte cu P. C. Protoiereu al raionului Drăgănești, Pr. Ioan Cristache. Au rostit cuvîntări, elogiînd activitatea celui adormit, P. C. Protoiereu I. Cristache, Pr. Șt. Surcă-Purani, și P. Cuv. Protos. Dionisie Lungu, slujitor al parohiei Răsmirești.

Sicriul cu corpul neînsuflețit, purtat pe brațe de preoți, a străbătut cîteva ulițe ale satului, în jalea întristatei sale turme, și — după ce a fost înconjurată biserica, la care el slujise cu atîta evlavie, a fost depus în cavoul familiei.

A fost un păstor, care după cuvîntul Evangheliei «sufletul său și-a pus pentru oi», astfel că amintirea sa va rămîne neștearsă în inima enoriașilor și a celor care l-au cunoscut.

ASISTENT

† PREOTUL FILIP NICOLESCU

În ziua de 21 octombrie 1957, s-a stins din viață, într-un spital din București, după o scurtă dar grea suferință, Pr. Filip Nicolescu, paroh al bisericii Bîrzești-Vulturești, raionul Muscel.

Născut în anul 1898, ca fiu al Preotului Constantin Nicolescu și al Presviterii Ecaterina, urmează cursurile Seminarului «Central», situîndu-se printre elevii de frunte, după care, în anul 1920, este hirotonit preot pe seama parohiei păstorită mai înainte de tatăl său.

Figură distinsă a preoțimii muscelene, cu suflet plin de bunătate și aleasă vocație preoțească, s-a bucurat de o deosebită prețuire în rîndul preoțimii raionului Muscel și al enoriașilor săi.

Și-a purtat cu demnitate și rîvnă evanghelică chipul său de preot și a cinstit prin bunătatea și blîndețea sa, misiunea de slujitor al Bisericii lui Hristos.

Rîvnitor spre cele bune, s-a ostenit deopotrivă nu numai pentru îngrijirea bisericii pe care a slujit-o, nu numai pentru chivernisirea suflutească a enoriașilor din care a făcut o grădină înmiresmată, ci și pentru propășirea satului său drag, pentru școală, căminul cultural, și toate acțiunile de bine în fruntea cătorora — timp de 37 de ani — a stat figura animatoare a Părintelui Filip.

Moartea acestui vrednic slujitor lasă un gol adînc și lacrimi nesfîrșite, în sufletul soției, familiei și credincioșilor din Bîrzești, care l-au ascultat și iubit.

A fost înmormîntat miercuri 23 octombrie 1957, în cavoul din curtea bisericii, alături de tatăl său care a păstorit și a murit la aceeași vîrstă ca și el.

Slujba înmormîntării a fost oficiată de un sobor de 12 preoți, în frunte cu P. C. Protoiereu al raionului Muscel, Pr. Ilie Dragomirescu, în prezența unui mare număr de credincioși.

Cu acest prilej, P. C. Protoiereu Ilie Dragomirescu a adus cuvînt de mîngîiere familiei și de îmbărbătare credincioșilor, pentru greaua pierdere ce au încercat.

Memoria Pr. Filip Nicolescu a mai fost evocată de: Dr. Nicolae Mărgescu, Pr. Sp. Dumitrescu-Voroveni, Pr. Ioan Popescu-Vulturești, enoriașii Ion Țigănescu și Eléna Dobu, precum și de epitropul Dumitru Nicolescu. Toți au subliniat filiantropia Pr. Filip Nicolescu, fruct al bunătății sale de suflet, care ajută nu numai moral, dar și material pe cei aflați în nevoie.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

ASISTENT

† PREOTUL CONSTANTIN PREOȚESCU

În ziua de 11 iunie 1957, a încetat din viață, Pr. Constantin Preoțescu, slujitor pensionar la biserica «Precupeții-Vechi» din Capitală. Slujba înmormîntării s-a făcut în ziua de 13 iunie, ora 3 p. m., în biserica în care a slujit aproape 20 de ani.

A fost prohodit de un sobor de preoți, dintre distinșii slujitori ai bisericilor vecine: Silvestru, Dichiu, Sf. Ioan-Moși, Pantelimon, Icoana, Popa Rusu, în frunte cu P. C. Protoiereu Vasile Gregorian, sub conducerea I. P. S. Mitropolit Nifon.

Despre vredniciile pastorale ale Pr. Constantin Preoțescu, au cuvîntat: P. C. Protoiereu Vasile Gregorian, P. C. Eugen Bărbulescu, preotul paroh Teodor Rădulescu, epitropul Ion Iacobescu, cu toți scoțînd în evidență însușirile Pr. C. Preoțescu, de slujitor ales, preot așezat și blînd, cu permanentă grijă să fie la îndemîna credincioșilor.

S-a născut în anul 1892, în comuna Rășlețu-Vieroși din jud. Argeș, unde a urmat școala primară. A absolvit Seminarul Central în anul 1914, iar cursurile Facultății de Teologie din București, în anul 1924. A fost hirotonit preot în anul 1918, pe seama parohiei Hagiești-Ilfov. De acolo,

a trecut la parohia vecină, Măriuța, unde a funcționat pînă în anul 1938, cînd a fost transferat în parohia Precupeți-Vechi din Capitală.

În aceste două parohii: de țară, a activat intens, pe latura spiritual-morală, impunîndu-se prin seriozitatea, prin tactul și cumințenia pe care le-a imprimat activității sale. Prin ținuta și predicile sale, a ridicat nivelul spiritual-moral al credincioșilor și s-a afirmat ca un mare și sincer sprijinitor al sătenilor pe latura socială. Pe latura gospodărească s-a situat, deasemenea, pe poziția de împlinitor al datoriei integrale. A fost preot harnic și stăruitor. A reparat și înzestrat patru biserici: din Hagiești, Boteni, Măriuța, Matara, reparațiuni de zidărie și pictură și tot astfel, casa parohială din Mărcuța. Pentru toate aceste laudabile silințe, poporenii din părțile acelea, îi păstrează în amintire sufletul care s-a deschis cu dărnicie, spre a le face viața mai bună și vrednică de trăit între oameni.

La parohia Precupeți-Vechi, grija și atențiunea sa de a se face co-respunzător noilor situațiuni și cerințe, au mers ascendent.

Pe linia frumoaselor înfăptuiri, însuflețirea sa din perioada tinereții s-a păstrat în plină vigoare. Cu aceeași nestăvilită dragoste, a prins în sfera năzuințelor sale, toate obiectivele obligațiilor sacerdotale.

A predicat, a sfătuit și povățuit, și — mai presus de toate — s-a făcut pildă de ordine, de cumințenie și bunătate, fiind încredințat că aceasta este calea prin care se pătrunde în viața credincioșilor.

N-a fost preot de prestață exterioră, impresionant prin poză și maniere distinse, ori prin strălucirea dialecticei, ci preotul smerit, către care omul se îndreptează cu toată încrederea, impresionat de duhul evlaviei și al dragostei ce revarsă împrejur un așa chip de preot.

Indatoritor, discret și rezervat. Cu poporenii, de o ținută ireproșabilă.

Pe latura socială, conștiincios în toate problemele ce frămîntă viața contemporană. Pe latura gospodărească, unul dintre pionerii care s-au ostenit, cu prilejul marilor reparațiuni făcute bisericii, după cutremurul din 1940, pentru care lucru, figurează pe piatra ctitoricească și a fost distins cu rangul de iconom.

În viața familiară, părinte bun, lăsînd celor patru copii, toți cu situații onorabile în societate, un nume vrednic de respectat.

Înscriind în cei 65 de ani ai vieții și 40 de ani de activitate preoțească un frumos capital de muncă, de jertfe, cinste și probitate sacerdotală, Biserica îl rînduiește în galeria figurilor de preoți ostenitori și jertfitori, distinși ai ei.

ASISTENT

E P I S C O P I A B U Z Ă U L U I

PARTICIPAREA CLERULUI

LA LUNA PRIETENIEI ROMINO-SOVIETICE

În rîndurile ce urmează vrem să aducem la cunoștința cititorilor noștri modul în care clerul Eparhiei Buzăului, alături de credincioși, au cinstit «luna prieteniei romino-sovietice». Mai întii însă vom aminti că în această revistă, ca și celelalte publicații bisericești, s-au scris cuvînte frumoase

despre minunatul dar al dragostei de om, care este prietenia. Floare rară, mai prețioasă cu cât este mai rară, prietenia este farmecul vieții omenești, un bun moral, o distincție în toate vremurile și la toate popoarele. De la cei vechi și pînă azi, prietenia s-a bucurat de o favoare și de o cinste deosebită. A fost cîntată în epocile cavaleresti și în poezie, a fost lăudată în cugetările filozofilor și în morală, i s-a arătat frumusețea în Scripturile celor două Testamente și în scrierile sfinților Părinți. Despre prietenie s-au scris cărți întregi sau capitole în proză și în versuri. Prețuirea pe care oamenii au acordat-o prieteniei a mers pînă la pietate, adesea pînă la cult. Intre altarele zeilor depe Acropole, **Philia** își avea altarul său...

Istoria prieteniei este veche cît umanitatea și se va sfîrși odată cu ea. Această istorie este o înlănțuire de frumuseți morale și de exemple reconfortante pentru oamenii din toate vremurile. Roadele prieteniei sînt multiple și bogate. Supt raport social, prietenia adevărată este o putere de echilibru, de la care pot să ia exemplu toți cetățenii și toate popoarele care încă nu sînt prinși în lanțul dulce al prieteniei. Ea este aducătoare de multe și mari foloase, atît pentru viața indivizilor, cît și a colectivității și chiar a întregii umanități. Faptele capabile să aducă prietenia în viața noastră particulară și socială sînt: să te bucuri de binele altuia, să te doară nenorocirea altuia, să nu fii viclean, să spui ce gîndești în sufletul tău, să pui interesul tău după acela al prietenului, chiar să mori pentru prieten.

Asistăm de mai bine de zece ani la o luptă însufletită, onorabilă și cinstită, pentru sălășluirea înțelegerii între oameni. Sînt mai bine de zece ani de zile, de cînd poporul nostru românesc se bucură de prietenia cu popoarele Uniunii Sovietice și roadele acestei prietenii s-au văzut din belșug. Lăsînd la o parte datele istoriei care arată că de veacuri popoarele noastre stau în strînsă legătură de prietenie, vom aminti numai faptul că prietenia aceasta a fost strălucit încununată prin eliberarea țării noastre de către armata biruitoare a sovietelor, de sub jugul fascismului cotropitor. De la data eliberării și pînă azi, popoarele sovietice n-au încetat să-și arate prietenia lor față de poporul nostru, ajutîndu-l în lupta de făurire a unei vieți noi în Patria noastră. În amintirea acestor ani de prietenie, ca și a prieteniei de veacuri dintre poporul rus și român, se sărbătorește fiecare an în țara noastră «luna prieteniei romîno-sovietice», care este un prilej de manifestare a sentimentelor ce ne însuflețesc, cît și un mijloc de a împrăști în amintire, faptele mărețe din trecut.

Legăturile acestei prietenii — în trecut și azi — au fost și de ordin bisericesc, de aceea preoțimea a fost părtașă la toate manifestațiile ce au avut loc cu acest prilej. Laolaltă cu oamenii muncii din orașele și satele Eparhiei, dînd expresie sentimentelor de care sînt animați și pătrunși de încredințarea că roadele prieteniei dintre poporul nostru și popoarele sovietice sînt o cheazășie a cimentării și dăruirii pe veci a legăturilor prietenești, preoții din Eparhia Buzăului au fost prezenți în perioada de la 7 octombrie la 7 noiembrie 1957 prin cuvîntul lor îndrumător și folosind îndemnurile date de P. S. Episcop Antim și de P. C. Protopopi, au concretizat această prezență în acțiuni care merită a fi semnalate și apreciate.

Oficial, manifestațiile clericilor în legătură cu «luna prieteniei romîno-sovietice» s-au inaugurat la Conferința de orientare din luna octombrie, cînd programul a fost sporit cu un cuvînt festiv, după îndemnul dat de P. S. Episcop. Astfel, preoții Chivu-R. Sărat, Vlădescu-Focșani, Popovici-Tecuci, Sandu Tudor-Berceni, Radu Stanciu-Pogoane și alții din alte bra-

ioane, au rostit cuvântări însuflețite, arătând că poporul românesc sărbătorește cu inima plină de bucurie luna prieteniei, simbol luminos al frăției de veacuri dinre cele două popoare vecine, unite prin aceleași destine geografice, prin aceleași năzuințe istoric, prin aceeași credință, prin aceleași lupte și prin aceleași biruințe. Nu s-a omis a se arăta, că la răscrucile istoriei, când poporul nostru își despica drumuri noi pe făgașurile viitorului, dragostea și ajutorul frățesc al puternicului popor de la răsărit ne-a fost date cu prisosință, din toată inima și în chip cu totul de interesat. S-au pomenit nume ca al unui Dimitrie Cantemir, Petru Movilă, Nicolae Milescu, Paisie Velicikovschi, care au făcut cinste celor două popoare deopotrivă. S-au rostit angajamente de a se face cunoscute în masa credincioșilor, din ce în ce mai mult și mai temeinic, aceste legături de prietenie.

Luînd acest îndemn, preoții au început să rostească în biserici cuvântări și consemnăm aci că numai în raionul Focșani s-au ținut 147 de cuvântări. Curînd a venit și circulara P. S. Episcop Antim Angelescu care poartă nr. 10.518/1957 cu îndatorirea pentru preoți de a rosti Duminică 3 noiembrie o cuvîntare specială după un program anume întocmit, în care să evoce faptele din trecut și prezent care au apropiat cele două popoare vecine. Protopopiile au multiplicat acest plan de cuvîntare și l-au trimis la parohii, încadrînd astfel marelui sărbători a prieteniei și participarea clerului și credincioșilor. Conducîndu-se după aceste îndrumări și folosînd bogatul material publicat în revistele noastre bisericești din anii trecuți, cît și cel din presa zilnică, toți preoții din Eparhie au vorbit poporului dreptcredincios, arătînd că în toate încordările eroice ale poporului nostru spre libertate și independență națională, de-a lungul întregului trecut românesc de lupte și jertfe pentru cîștigarea dreptului sfînt la o viață liberă și demnă, am simțit totdeauna alături de noi prietenia caldă, sprijinul statornic și umărul puternic la marelui popor rus. S-a arătat că faptele pururea grăitoare pe care s-a zidit această mare prietenie purced — unele din îndepărtatele vremuri ale istoriei, iar altele din fapte contemporane, pe care poporul nostru le-a trăit cu intensitate în ultimul deceniu. S-au scos în evidență legăturile bisericești din trecut și s-a accentuat că una din pîrglile tari ale prieteniei romîno-sovietice o constituie și lupta comună a popoarelor noastre pentru apărarea și consolidarea păcii între oameni și popoare. Cum era și firesc, s-a relevat și faptul că la marea sărbătoare a prieteniei romîno-sovietice participă și Biserica cu bucurie deplină că la temelja acestei mari prietenii, Așezămîntul nostru de credință pravoslavnică a pus și el o piatră de nădejde. Ca să facă mai impresionantă și mai convingătoare cuvîntările lor, preoții au folosit în încheere cuvîntul P. F. Patriarh Justinian rostit în 1950 în Aula Academiei duhovnicești din Moscova:... «Glasul conștiinței noastre ne cheamă să făurim o unitate de nezdruncinat și de nebiruit între Bisericile și popoarele noastre, ca în felul acesta să răspundem cu vrednicie chemării pe care ne-a făcut-o odinioară Domnul, Cel ce ne-a dat aceeași credință și Cel ce ne-a legat, nu numai prin patria cerească, ci și prin așezarea pămîntească unui lîngă alții. Ne mai cheamă la această înfrățire graul cronicilor bătrîne, conștiința istorică ortodoxă, măreția faptelor pe care străbunii noștri le-au împlinit în comun, uni alături de alții. Din galeriile istoriei noastre comune, răsar luminoase figuri de vlădici, de cărturari și de cîrmuitori politici, care au trăit, au lucrat și au luptat împreună»... Avem atîtea fapte mari din trecutul nostru bisericesc, avem atîția bărbați de seamă din rîndurile clerului

nostru, din rîndurile monahismului nostru și ale episcopatului nostru, care au jucat un rol măreț în cimentarea unor legături de adîncă prietenie și colaborare cu poporul rus»...

După rostirea acestei cuvîntări în parohiile unde s-au cunoscut nume ale eroilor din războiul pentru independență, s-au făcut slujbe de pomenire și noi notăm aci, că în 37 parohii s-au ridicat parastase pentru acești luptători de la Grîvița și de la Plevna.

În aceeași Duminică de 3 noiembrie, după trîmînirea serviciului divin preoții au îndemnat pe credincioșii lor să participe la serbările organizate de cercurile A.R.L.U.S., de căminele culturale și de comitetele de luptă pentru pace. În multe parohii, acolo unde ședințele s-au ținut la vremea prînzului, preoții au mers în fruntea credincioșilor la sălile de adunare, iar acolo unde ședințele s-au ținut după amiază, preoții au fost prezenți, îndemnînd și pe enoriașii lor să participe. Mulți preoți au ținut cuvîntări cu acest prilej. Astfel, în orașul Focșani au luat cuvîntul 12 preoți în cadrul adunărilor organizate de cercul A.R.L.U.S. În acest raion au sprijinit în mod deosebit mobilizarea cetățenilor pentru a participa la manifestațiile publice de la căminele culturale, preoții Cerceș și Boldeanu Rîșpiți, Zugravu Ciușlea, Gafencu, Matache și Lungu din orașul Focșani. La Tecuci preotul I. Popovici a fost solicitat să ia cuvîntul în cadrul serbărilor organizate de comitetul orașenesc de luptă pentru pace, iar în raion, Pr. C. Avram-Nărtești a vorbit despre legăturile de prietenie dintre poporul român și poporul rus și despre prietenia dintre cele două Biserici surori. În raionul Beceni, Pr. N. Burlăcescu-Clociți a prelucrat la școală teza: «Insemnătatea internațională a Marii Revoluții din Octombrie». De asemenea preoții din parohiile Hăulișca, Nereju mic și Vidra din raionul Vrancea au fost invitați la căminele culturale în după amiaza zilei de 3 noiembrie, unde au fost programați să vorbească în cadrul A.R.L.U.S. despre prietenia romîno-sovietică. La ședința raională festivă din ziua de Duminică 27 octombrie de la Vidra, a vorbit P. C. Protopop Slicaru al raionului Vrancea. În raionul R. Sărat C. preoți au participat la 42 adunări de la căminele culturale. În cadrul acestor adunări s-au rostit de către preoți un număr de 15 cuvîntări ocazionale. Și în raionul Cislău, în cursul acestei luni de sărbătoare, au participat la ședințele obștești 15 preoți. Nu mai amintim de faptul că la multe parohii, în ședințele consiliului și comitetului parohial ținute la 3 noiembrie, preoții au vorbit despre prietenia romîno-sovietică, și despre roadele ei.

Pe aceeași linie de manifestare, C. Pr. V. Văcăreanu Gologanu, din raionul Focșani a publicat un articol. În raionul Mîzil asemenea articole au fost publicate de 11 preoți, iar în raionul Liești au fost publicate 2 articole festive. Ca o formă a prezenței Bisericii în manifestarea sentimentelor de prietenie față de vecinii de la răsărit, notăm și acțiunea preoților A. C. Cosma și Ion Grosu de la parohia Donie din Focșani, care în două duminici consecutive, au vorbit credincioșilor despre viața și faptele cuviosului părinte Serafim de Sarov, mort în 1833 și pe care Biserica rusă l-a sanctificat în anul 1894. Tot în cadrul acestor manifestări prietenești pot fi socotite și numeroasele cuvîntări rostite de preoți în biserici. Această muncă a fost împlinită tot timpul cu acțiuni concrete de sprijinire a campaniei înșămîntărilor de toamnă și cu îndemnuri pentru muncă în comun în cadrul formelor cooperatiste în agricultură.

Șirul manifestațiilor clericale cu privire la luna prietenie? s-a încheiat cu acelaș fast, în cadrul conferinții administrative din 3-5 noiembrie a. c. când P. C. Protopopi au rostit cuvântări festive despre prietenia romîno-sovietică și despre importanța mondială a Revoluției din Octombrie 1917. La unele raioane ca R. Sărat și Filimon Sîrbu, în afară de cuvîntările roștite de P. C. Protopopi, s-au rînduit și alți preoți care să dezbătă mai amplu în fața preoților legăturile frățești din trecutul istoric și din prezent între Biserici și între popoarele romîn și rus. Tot la această conferință s-a făcut o analiză a activității preoților pe timpul acestei luni de sărbătoare. S-a constatat că în toate ocaziunile preoții au vorbit despre această sărbătoare, dînd credincioșilor sfaturi și lămuriri. Unii preoți au pus la îndemîna credincioșilor reviste și broșuri în legătură cu prietenia romîno-sovietică, alții au scris articole la gazete relevînd prestigiul cîștigat de Uniunea Sovietică prin ultimele realizări științifice, iar alții au făcut abonaamente la publicațiile sovietice. De către toți preoții s-a arătat că tradiționala sărbătoare a prieteniei romîno-sovietice are anul acesta o mai puternică semnificație deoarece acum s-au împlinit patru decenii de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie.

Apropiindu-ne de sfîșitul acestei expuneri, ca o încheiere a celor consemnate mai sus, cităm un cuvînt al P. F. Patriarh Justinian, care este o mărturisire ce exprimă simțămîntele întregii noastre obști credincioase: ...«Folosesc acest prilej, ca în temeiul tuturor luptelor și biruințelor noastre comune, să dau expresie și să mărturisesc hotărîrea nezdruincată a credincioșilor noștri și a păstorilor lor duhovnicești, de a păstra moștenirea înaintașilor și de a o îmbogăți, ducînd mai departe sub oblăduirea lui Hristos, orice luptă va fi necesară pentru apărarea popoarelor noastre și a credinții ortodoxe împotriva pismuitorilor și a vrăjmașilor noștri comuni. Popularizarea acestor trainice legături de veacuri, a prieteniei care a unit în decursul istoriei și unește și astăzi poporul nostru cu marele popor rus, trebuie să constituie una din preocupările de seamă ale preoțimii noastre, pe toată durata «lunii prieteniei romîno-sovietice»...

Acest cuvînt a fost pentru noi un îndemn și o poruncă și rămîne de-a pururi așa.

Căci noi slujitorii altarelor și ai credincioșilor, făcîndu-ne următori conștiinții noastre preoțești și îndemnurile date de Părintele nostru și al Bisericii romînești, am vorbit obștii credincioase despre această mare prietenie, fie de la amvon, fie în cercuri publice, fie în convorbiri individuale. Am vorbit pretutîndeni unde filii Patriei simt puternic dragostea statornică față de oamenii sovietici și văd roadele unei prietenii cum Istoria n-a cunoscut niciodată!...

Pr. MARIN M. NEGULESCU

† PREOTUL ALECU SACHELARIE

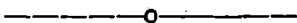
La 15 august 1957 a fost dus la locul veșnicei odihne, trupul neînsuflit al celui care a fost preotul Alecu Sachełarie, păstorul de 38 de ani al credincioșilor din parohia Mărgineanu, raionul Mizil. Cu trei zile mai înainte, sufletul său fusese chemat la Domnul, ca să sporească ceata celor care iubesc și laudă pe Dumnezeu.

Părintele Alecu Sachelarie s-a născut la 20 mai 1898, ca fiu al preotului Spirache Popescu, slujitorul de ani îndelungați al bisericii din frunțașă comună Smîrdan din fostul județ Buzău. Mai avea doi frați preoți, pe Ioan Popescu și Stelian Sachelarie. A absolvit seminarul Sf. Neculai din Rîmnicul Vilcii în anul 1918, iar în 1919 a fost chemat în preoție de P.S. Episcop Dionisie Climescu care l-a hirotonit preot pe seama parohiei Mărgineanu, unde a stat pînă la moarte. A avut un singur copil — o fată — careia i-a dat educația cuvenită, făcînd-o folositoare societății.

În tot timpul păstoriei sale, Păr. Alecu a fost un om muncitor și cumînte. În statul său personal nu se află înscrisă nici o pedeapsă, în schimb sînt pomenite izbînzile sale pastorale și cetățenești, cum și răsplătirea dată pentru o muncă cinstită și dezinteresată. O boală grea însă l-a chinuit ani de zile și l-a silit ca în luna Iulie 1957 să-și ceară pensionarea din slujba preoțească, iar peste o lună blîndul preot și-a dat obștescul sfîrșit, în vîrstă de 59 ani.

La înmormîntare a luat parte obștea creștină a parohiei Mărgineanu. Soborul slujitor a avut în frunte pe P. C. Protopop Gh. O. Vasile de la raionul Mizil și a fost alcătuit de C. Preoți: I. Bărbulescu-Bojdești, Al. Popescu și Barbu Georgescu-Glodean, Victor Ionescu și Al. Amira-Cioranca, I. Ionescu-Amaru, Iliescu-Limpeziș, Buga-Bădeni Miluiți și Costache-Mihăilești. După oficierea prohodului au rostit cuvîntări funebre P. C. Protopop Gh. O. Vasile, Pr. I. Bărbulescu, fost Protopop al defunctului și Pr. Costache ca slujitor în aceeași comună cu răposatul. Toți vorbitorii au scos în evidență calitățile celui adormit, accentuînd cumîntenția sa, puterea de muncă și dragostea față de sfînta Biserică și față de enoriași.

Veșnică să-i fie amintirea!

MANIFESTĂRI DUHOVNICEȘTI

1. Continuînd programul vizitelor sale canonice. P. S. Episcop Antim Angelescu a poposit în ziua de 10 noiembrie 1957 la **parohia Mînăstioara din raionul Panciu**, pentru a oficia slujba sfințirii bisericii celei noi, ce s-a construit aci în răstimpul de la 1938 pînă la 1957. Vreme de 19 ani credincioșii de la Mînăstioara au trăit cu speranța că într-o bună zi visul lor va căpăta împlinire. Bătrînii spun că de mai bine de 60 ani se trudesc să-și facă un sfînt lăcaș potrivit cu năzuințele și cu starea lor. Această dorință era mai fierbinte și datorită faptului că obștea creștină a satului primea bogăția harurilor sfînte și mîngîierile duhovnicești într-o bisericuță mică de lemn, care cu trecerea vremii devenise neîncăpătoare. S-a mai întîmplat că în vremea celui dintîi mare război a toată lumea, celelalte două biserici din comună fuseseră distruse de furia frontului care trecea pe Sușița și Zăbrăuț la vale către Mărășești și Siret, încît după război toți credincioșii din Mînăstioara veneau la acest mic lăcaș de lemn pentru îmbrăcînire.

De la acest fapt a pornit gîndul de a se zidi la Mînăstioara o biserică nouă și gîndul a prins viață în 1938, cînd vrednicul de pomenire Episcopul Gherontie Nicolai al Tomisului — ca fiu al satului Mînăstioara, a dăruit un prim fond de 20.000 lei, și cu tot satul la un loc, s-a pus temeliala Bise-

ricii. Ea a crescut odată cu adăogirea anilor și cu sporirea rîvnei slujitorilor, între care pomenim pe răposatul preot Ion Merescu. Lucrul s-a desăvîrșit luînd chip de podoabă, cînd la șirul de slujitori din curgerea anilor s-a adăogat inimosul și vrednicul preot Mișu Mazăre. Alături de Sfinția Sa, în munca de desăvîrșire a sfintului lăcaș, a fost întreaga obte a satului, dar în rîvnă și dăruire au prisosit cîntărețul Vasile Momanu și enoriașul Balancă.

Vechea biserică temeluită pe puternice gînzii de stejar și bîrnuită în întregime cu stejar, a rămas alături păstrîndu-și streșinile ei largi, întinse ca niște aripi ocrotitoare. Ea stă mărturie a credinții străbune și a sutelor de ani pe care îi poartă în spate, avînd obîrșie de la Ștefan Vodă cel mare și sfînt. Din sinurile ei blagoslovite, hrănite de evlavia credincioșilor și de rîvna slujitorilor, a crescut mărețul edificiu ale cărui brațe duhovnicești s-au deschis la 10 noiembrie, spre primirea miilor de credincioși care se închină Domnului cu supusă și fierbinte evlavie.

Ziua sfințirii Bisericii a fost blagoslovită de la bunul Dumnezeu cu un timp foarte frumos. Pe cerul senin, de un albastru străveziu, al acestei zile de noiembrie, lucea un soare cald ce învăluia în razele lui luminoase sfîntul lăcaș, mîngîind inimile credincioșilor veniți la praznic. Cînd s-a făcut înconjurul Bisericii cu sfintele moaște, soborul de preoți, diaconi și arhiereul în odăjdii, părea o ceată a sfinților părinți adunați spre mărturisirea credinții. După sfințirea prestolului, tot poporul a trecut să sărute sfînta Masă și faptul acesta a produs în inimile credincioșilor o duhovnicească cutremurare și o emoție care va stăpîni pentru toată viața sufletul lor. Apoi s-a slujit sfînta liturghie, la care a dat răspunsurile corul mixt al parohiei Mărășești, condus cu multă pricepere și elan de Sf. Sa Preotul Gheorghe Chivu.

La sfîrșit au avut loc vorbirile. Părintele Paroh Mișu Mazăre a raportat asupra mersului lucrării, asupra greutăților întîmpinate și asupra bucuriei cîștigată prin sfințirea Bisericii, încheind cu aceste cuvinte: ...«numele celor care au ajutat la biserică rămîn închise în dosare, dar ele s-au înscris în cerurile, de unde le va veni ajutorul și răsplata»... P. C. Protopop Scarlat Dumitriu al raionului Panciu a lăudat vrednicia tînarului paroh Mișu Mazăre și a credincioșilor, asigurînd pe P. S. Episcop că preoții își fac datoria.

Șirul vorbirilor a fost încheiat de P. S. Episcop Antim Angelescu, care a binecuvîntat pe credincioșii din Mănăstioara și a lăudat pe preot pentru această înfăptuire prețioasă. P. Sf. Sa a dat credincioșilor îndemnuri pastorale, sfătuindu-i să-și păstreze credința și datinile străbune, să fie respectoși și ascultători față de orînduirea din țară și să fie neînfricați luptători pentru pace.

Ca răsplată pentru munca sa, preotul Mișu Mazăre a fost cinstit de P. S. Episcop cu rangul de sachelar, dîndu-i și cuvenita hirotonie.

2. La 24 noiembrie 1957, a avut loc sfințirea bisericii cu hramul «Sfîntul Gheorghe-nord» din orașul Focșani, unde păstorește vrednicul preot Gheorghe Dumbravă, fruntaș între preoții din Focșani și membru al Consistorului eparhial Buzău. Biserica Sf. Gheorghe-nord a fost zidită în anul 1872 și s-a sfințit atunci de către Episcopul Meletie al Romanului. Cu vremea ea a suferit multe avarii și deși i s-au făcut reparații la vreme, ea avea totuși temeliile slăbite, iar coperișul era în stare de a pune întreaga clădire în pericol. În afară de aceasta, interiorul bisericii era văruiț,

pe ziduri nu era nici o pictură și nu s-a putut afla dacă biserica a fost pictată vreodată. Ca să remedieze aceste lipsuri și să dea sfântului lăcaș chipul de tărie și podoabă așa cum i se cuvine, parohul Gh. Dumbravă a luat hotărârea de a face aceste lucrări și a cerut concursul enoriașilor, pe care l-a primit cu neprecupețire. Munca de restaurare a așezământului bisericesc a început din anul 1954, când parohul Dumbravă a făcut serioase lucrări de consolidare a impunătorului și masivului turn de lângă biserică. Celelalte lucrări de reparație, consolidare și pictură din nou a sfântului lăcaș s-au efectuat în anii 1956 și 1957. Pictura cea nouă a fost executată în tehnica «fresco» de pictorul Vasile Pascu din Focșani și este o podoabă a stilului bizantin.

În afară de aceste lucrări care privesc imobilul în sine, s-a reconstruit și prestolul, înălțându-se și puindu-i-se o lespede masivă de piatră. Acest fapt a impus solemnitatea resfințirii bisericii, cu punerea sfintelor moaște și a sfinților evangheliști.

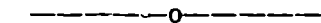
Slujba sfințirii lăcașului reînnoit a fost oficiată de P. S. Episcop Antim Angelescu, alături stînd un sobor de preoți format din slujitorii Centrului eparhial: vicar M. Bogoi, consilierii Ardeleanu și Rotaru, inspector M. Negulescu, secretar V. Frînculescu, apoi P. C. Protopop Bălănuță al raionului Focșani, preoții Cosma și Voicu din Focșani. Frumusețea slujbei a fost sporită de vocea melodioasă a arhidiaconului D. Stoica, alături de care a servit și diaconul Fănică Jianu de la Sf. Episcopie. Momentele tîrnosirii ca și desfășurarea Sfintei Liturghii au produs o puternică impresie în rândurile credincioșilor moldoveni.

În cuvîntarea pe care a rostit-o la sfîrșitul slujbei, parohul Gh. Dumbravă a arătat că enoriașii sfinției sale, după pilda din Scripturi, au dăruit bănuț cu bănuț, pînă ce s-a putut termina lucrarea. A arătat că fondurile de restaurare și pictură au fost sporite cu dania Departamentului Cultelor și a Sfintei Episcopii Buzău, pentru care a rostit cuvintele mulțumiri. P. C. Protopop N. Bălănuță a avut cuvinte de laudă pentru preoții din raionul Sf. Sale care muncesc cu osîrdie pentru buna chivernisire a Casei Domnului. P. C. Sa a adăugat că preoții activează cu aceeași însuflețire pe planul vieții sociale, stînd alături de popor în lupta pentru pace și pentru înfăptuirea marilor idealuri de viață mai bună.

Ca încheiere a vorbit P. S. Episcop Antim, felicitînd pe preotul Dumbravă pentru frumoasele sale înfăptuiri, adăogînd că acum este liberate de cult și preoții pot înfăptui multe lucruri bune. A dat apoi o seamă de sfaturi duhovnicești, povățuind pe credincioși spre tot lucrul bun.

Înainte de a împărți credincioșilor sfînta anaforă, P. S. Episcop a oficial hirotesia în iconom stavrofor a preotului Gh. Dumbravă.

Pr. M. NEGULESCU

EPISCOPIA DUNARII DE JOSSĂRBĂTORIREA LUNII PRIETENIEI ROMINO-SOVIETICE

Între 7 octombrie-7 noiembrie 1957, s-a sărbătorit de către întreg poporul patriei noastre tradiționala sărbătoare a Prieteniei romino-sovietice.

Anul acesta împlinindu-se 40 ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, luna prieteniei s-a sărbătorit într-un cadru festiv deosebit.

Ca întotdeauna, preoțimea Eparhiei Dunărea de Jos, în urma ordinului circular dat de P. S. Episcop Chesarie, a colaborat cu autoritățile locale active de Stat, dându-și contribuția pentru buna reușită a festivităților organizate cu prilejul lunii prieteniei romino-sovietice.

În dările de seamă, trimise de P. C. Protoierei, se oglindește în mod sincer, activitatea C. C. Preoți, care au popularizat în masa credincioșilor legăturile noastre cu Uniunea Sovietică, pe plan politic, și economic, științific și religios.

În perioada lunii prieteniei romino-sovietice, C. Preoți au făcut sute de abonamente la Revista U.R.S.S. Azi, și la ziarul Veac Nou.

De asemenea au abonat și parohiile la aceste publicații.

La toate protoierile din Eparhie, în cadrul conferinței de orientare din luna octombrie a. c. s-a ținut câte o alocuțiune în legătură cu luna prieteniei.

Acelaș lucru s-a făcut și în cadrul conferințelor active din luna noiembrie a. c. când P. C. Protoierii sau câte un preot, au vorbit despre prietenia dintre poporul român și Marea Uniune Sovietică, în legătură cu cea de a 40-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, scoțind în evidență îndatoririle pe care le au preoții de a sprijini promovarea și adâncirea prieteniei dintre poporul român și cel sovietic.

În perioada sărbătoririi lunii prieteniei, majoritatea preoților au luat cuvântul, fie în cadrul Comitetelor de luptă pentru pace, fie în cadrul diferitelor întruniri, arătând că această prietenie este chezașia politicii noastre de pace.

Spicăm din cuvântările unor C. Preoți:

«Mersul nostru spre socialism, ar fi de neconceput fără sprijinul frățesc al Uniunii Sovietice, spune P. C. Protoierii al raionului Negru Vodă, Pr. I. Dragomir. Cu ajutorul armatelor rusești, poporul nostru s-a eliberat de sub jugul burcesc. Prin lupta eroică a armatelor sovietice, poporul nostru a scuturat jugul fascist, și cel al exploatării burghezo-moșierești.

Numai datorită marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917, Uniunea Sovietică a putut ajunge prima țară din lume, având o industrie grea foarte dezvoltată, o tehnică superioară, o agricultură mecanizată, etc.

În U.R.S.S. a luat ființă prima rachetă balistică intercontinentală și tot acolo s-a lansat primul și al doilea satelit artificial al pământului, despre care presa mondială a vorbit și vorbește și astăzi.

Numai datorită ajutorului multilateral din partea Uniunii Sovietice, în patria noastră tehnica și industria au luat proporții uriașe, ajungând să exportăm mașini și produse industriale românești».

C. Pr. Preda Ionescu de la biserica Sf. Andrei I-Constanța, în cuvântul său ținut cu ocazia lunii prieteniei romino-sovietice, a spus printre altele: «prin influența socialismului popoarele se ridică și-și cer dreptul la viață. În țară la noi, numai prin puterea dinamică a socialismului industria a

devenit atât de înfloritoare. Cea ce este îmbucurător, este faptul că prietenia romîno-sovietică se cimentează zi de zi tot mai mult, fără a mai vorbi de faptul că această prietenie are rădăcini adînci în trecutul istoriei poporului rus și romîn».

C. Pr. M. Buric, de la biserica Sf. Împărați I-Constanța, spune: «ca slujitori ai altarului, trebuie să privim problema și sub aspectul ei bisericesc. Datorită sprijinului, primit din partea U.R.S.S., noi ne găsim azi, în cea mai deplină libertate religioasă. În consecință ca deservenți ai cultului ortodox, avem în această lună a prieteniei prilejul binevenit de a ne arăta dragostea și recunoștința pentru poporul sovietic și armata sovietică».

C. Pr. Arghir Vîrnăv, de la Biserica Adormirea I-Constanța, referindu-se la prietenia dintre Bisericile ortodoxe romînă și rusă, spune: «În decursul veacurilor Biserica noastră ortodoxă, a primit ajutor esențial din partea Bisericii ortodoxe ruse. Au fost vremuri de grele încercări pentru poporul și Biserica noastră, cînd ierarhii noștri strîmtonați de nevoie și persecutați au alergat după ajutor la ierarhii Bisericii ortodoxe ruse».

Ne bucurăm că legăturile dintre cele două Biserici s-au reluat după 23 August 1944. Întîistătătorii celor două Biserici, au avut dese întîlniri la care au luat hotărîri comune în problemele bisericești și în lupta pentru apărarea păcii».

C. Pr. Ștefan Duțu de la parohia Sf. Gheorghe-Constanța, spune printre altele: «Luna prieteniei romîno-sovietice, anul acesta constituie un prilej fericit pentru poporul nostru și pentru noi preoții, de a ne manifesta dragostea și recunoștința noastră față de poporul sovietic, pentru realizările sale, și pentru sprijinul primit de noi din partea Uniunii Sovietice».

Biserica noastră ortodoxă, a primit sprijin din partea poporului rus la vremuri de răscruce. Se știe cu ce ochi lacomi privea Vaticanul către Uniunea Sovietică, după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie 1917.

Pentru Vatican, Uniunea Sovietică era considerată «terra missionis» și își pregătea misionarii săi pentru cucerirea acestui teren.

Biserica Ortodoxă Rusă a rezistat propagandei catolice și prin teologi ca Homiakov și marele bărbat cu vederi largi, patriarhul Serghie, a dejucaț planul Vaticanului și astfel a fost restabilită situația Bisericii Ortodoxe Ruse.

În anul 1948, a fost organizată istorica conferință panortodoxă de la Moscova, unde întîistătătorii Bisericilor ortodoxe au înfierat influența Vaticanului asupra țărilor din răsărit și au făcut apel pentru înfrățirea popoarelor, pe baza principiilor dragostei evanghelice.

Urmînd exemplul Bisericii Ortodoxe Ruse, Biserica Ortodoxă Romînă, a primit cu mare bucurie la sînul său părintesc pe frații noștri uniți.

De aceea, noi, deservenții cultului ortodox, împreună cu toți credincioșii noștri, avem un motiv în plus pentru a ne arăta recunoștința către Marea Uniune Sovietică.

Prin strînsa prietenie dintre Biserica Ortodoxă Romînă și Biserica Ortodoxă Rusă, tezaurul nostru spiritual, s-a îmbogățit.

Este suficient să amintim de cele trei cărți de predici ale I.P.S.S. Mitropolit Nicolae Crutițchi, din care reiese modelul de urmat al ierarhului și preotului ortodox, atît în ce privește viața, cît și propovăduirea și felul de pastorație creștină.

Aceasta e o dovadă că regimul socialist este o cheazășie a libertății religioase, fără a măf vorbi de faptul că este o cheazășie în cel mai înalt

sens al cuvîntului, a progresului în industrie, pe teren economic, cultural, artistic, și în lupta pentru menținerea și apărarea păcii în lume».

Din dările de seamă, se constată că toți preoții din eparhie au vorbit de pe amvoane, în ziua de 27 octombrie a. c., despre sărbătorirea lunii prieteniei romîno-sovietice.

De asemenea, majoritatea preoților făcînd parte din organizația de masă A.R.L.U.S., au participat la ședințe, sprijinind munca prin popularizarea prieteniei în cadrul manifestațiilor, ce au avut loc în vederea aniversării a 40 ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie.

Prin sfaturile preoților, în cadrul lunii prieteniei romîno-sovietice, numărul membrilor înscrși în organizația de masă ARLUS, s-a mărit simțitor.

În această muncă s-au evidențiat următorii C. Preoți din Eparhie: Alexe Ioan, Tudorache Vasile, Pricop Radian, Georgescu Aurel, Orășanu Mihail, Popescu Ioan, Agapie Constantin, Sirbu Neagu, Axente Costache, Iordache Gheorghita, Popescu Vasile, Boboc Ștefan și Pîrvan Ioan.

În cadrul lunii prieteniei, preoțimea eparhiei Dunărea de Jos a prelucrat în fața credincioșilor în ședință de lucru, articole din reviste și ziare privitoare la legăturile de prietenie, dintre poporul nostru și cel sovietic, scoțînd în evidență, realizările Uniunii Sovietice în toate domeniile de activitate.

În vederea sărbătoririi, într-un cadru cît mai festiv, al lunii prieteniei romîno-sovietice, preoțimea a sfătuit pe credincioși să facă curățenia caselor, a curților, a drumurilor, repararea gardurilor, etc., preoții dînd ei exemplu prin curățenia făcută în curțile lor, la bisericilor și cimitirilor, etc.

Au colaborat cu autoritățile locale și au sprijinit organizarea manifestațiilor festive legate de tradiționala sărbătoare.

În cinstea lui 7 Noiembrie, preoțimea a colaborat cu autoritățile de Stat pentru colectivizarea agriculturii.

La un număr de 36 parohii, C. Preoți au făcut parastase pentru pomenirea eroilor din războiul din 1877, scoțînd în evidență prin cuvîntările ținute, meritele acestor figuri de eroi, care și-au sacrificat viața pentru independența patriei.

La încheierea acestei dări de seamă, redăm și din cuvîntul rostit de C. Pr. Mihail Orășanu de la parohia Tătaru, raionul Călmățui, în fața credincioșilor, cu ocazia sărbătoririi lunii prieteniei romîno-sovietice.

«În urma ajutorului direct al oștilor rusești, care au constituit factorul hotărîtor, pentru înfrîngerea hoardelor otomane în războiul dezrobitor din 1877, poporul romîn și-a cîștigat neatîrnarea.

Prin victoria glorioasei armate sovietice, țara noastră a fost salvată acum 13 ani din prăpastia războiului și a fost eliberată de jugul robiei fasciste.

Cu sprijinul frățesc al Uniunii Sovietice, poporul nostru a reușit să sfărme după aceea, lanțurile negrei robii capitaliste, dobîndîndu-și astfel pentru prima dată deplină libertate și independență națională și ocupînd cu cinste locul ce i se cuvine în marea familie a popoarelor cu adevărat libere și prospere...

Noi, slujitorii sfintelor altare avem și alte motive să ne bucurăm odată cu poporul, de roadele prieteniei romîno-sovietice.

Noi nu putem uita că veacuri de-a rîndul clerul și credincioșii sfintei noastre Biserici, au plătit tribut greu stăpînirii turcești, împilării fanariote

și exploatatorilor dinăuntru și din afară și că prea adesea locașurile de cult și minăstirile noastre fuseseră transformate mai degrabă într-un fel de ziduri ale plîngerii, pentru închinătorii ținuți în întuneric și mizerie.

Fără sprijinul rusesc, direct sau indirect, Ortodoxia românească n-ar fi putut ține piept nici violentei expansiunii a mahomedanismului, nici iscusitei propagande a cultelor protestante, nici prozelitismului catolic.

E datorია noastră, urmînd porunca Evangheliei, tradițiile străbune, exemplul oamenilor muncii și îndemnul P. F. Patriarh Justinian, să nu precupețim nici un efort în vederea asigurării unei păci drepte și trainice în întreaga lume.

Prin participarea noastră cît mai activă la sărbătorirea mării prietenii, să adăugăm încă o verigă prețioasă și trainică, la legăturile de prietenie și colaborare dintre R.P.R. și U.R.S.S., spre slava Bisericilor noastre surori, spre binele popoarelor noastre vecine și spre fericirea întregii lumi.

Pr. M. BLANARU

CONFERINȚE INTERCONFESIONALE

Protoieria raion Brăila. În ziua de 18 octombrie 1957, s-a ținut la reședința protoieriei o conferință interconfesională la care au luat parte reprezentanții următoarelor culte: ortodox, romano-catolic, creștin de rit vechi, armean, adventist de ziua 7-a, penticostal, baptist și mozaic.

De asemenea a fost prezent și dl. Cristian Marinescu, împuțernicitul Departamentul Cultelor.

Ședința a fost prezidată de P. C. Protoieriu Ștefan Cășaru.

P. C. Sa în cuvîntul de deschidere, salută pe participanți, în număr de peste 100, și arată că evenimente de excepțională însemnătate s-au petrecut pe arena internațională de la ultima consfățuire interconfesională, care sînt pe punctul de a da o nouă înfățișare vieții politice mondiale.

«E suficient, spune P. C. Sa, să amintim deocamdată de uneltirile vaste și ferbile în zona Orientului apropiat și mijlociu ale imperialiștilor, care pun în mare primejdie pacea generală pentru a ne da seama cît de necesar este ca cei care iubesc pacea, să fie cît mai des împreună, pentru a se sfătui, pentru a se încuraja, pentru a-și spori neîncetat optimismul, dîrzenia și forța de a apăra pacea.

Ultimul apel al Comitetului Executiv al Biroului Consiliului Mondial al Păcii, apărut zilele acestea, constituie un înțelept îndemn, în acest sens, ca toate popoarele, toți oamenii care iubesc viața și mărețele creații ale omului să fie cît mai strîns uniți, cît mai vigilenți, cît mai hotărîți, în a spulbera subminările vrăjmașilor păcii.

De fapt, există forțe uriașe care susțin pacea și interesele ei, forțe care se străduiesc cu succes să batzeze calea imperialiștilor spre război, prin neașteptate și uimitoare posibilități puse la dispoziția păcii.

Pr. Ioan Filichî de la biserica Cuv. Paraschiva din orașul Brăila, dezvoltă tema «lupta lagărului păcii în frunte cu U.R.S.S., pentru asigurarea

și menținerea păcii», făcînd o amplă prezentare a stării politice, după cel de al doilea război mondial.

«La toate inițiativele, spune conferențiarul, acțiunile și demersurile făcute de țările socialiste în frunte cu Uniunea Sovietică, statele capitaliste, au răspuns prin amînări, prin eschivări.

Au conceput și pus în aplicare planuri economice, politice și militare de înrobire, au împînzit anumite regiuni ale pămîntului cu baze militare, au deslănțuit cursa înarmărilor și războiul rece, au recurs la presiuni, amenințări și intimidări împotriva popoarelor independente sau celor coloniale care luptă pentru a se elibera de sub dominația lor».

Datorită activității diplomatice, și politice a Uniunii Sovietice, spune vorbitorul, omenirea a fost ferită de un nou război. Sîntem siguri, că acest succes se va menține și se va definitiva, deoarece alături de Uniunea Sovietică stau toate popoarele care iubesc și voesc pacea. În fața lor se vor sfărîma toate unelirile vrăjmașilor păcii».

La discuții, au luat parte Dl. Vasile Zamfir, reprezentantul cultului adventist de ziua a 7-a, care spune: membrii cultului nostru, sînt zeloși, sprijinitori ai păcii, cetățeni harnici ai patriei, buni muncitori și buni colaboratori ai organelor de Stat. Sîntem convinși că alături de Uniunea Sovietică, omenirea va birui noua primejdie de război, și mîine își va aduce aminte de ea ca de un vis urît».

Dl. Vasile Sasu, reprezentantul cultului baptist, spune: totdeauna am îndemnat pe credincioșii mei să iubească pacea, să o caute, să lupte pentru păstrarea ei, acasă, pe ogor, și în fabrică, oriunde se află cu munca lor».

Dl. Lazăr Stein, reprezentantul cultului mozaic, își exprimă recunoștința, față de statul nostru de democrație populară, pentru viața de libertate cetățenească și religioasă, ce li s-a acordat. Cultul mozaic, prin credincioșii lui, luptă pentru pace, alături de toate popoarele în frunte cu Uniunea Sovietică și este sigur că forțele păcii vor birui».

P. C. Pr. B. Falevschi reprezentantul cultului romano-catolic, spune: trebuie să recunoaștem că sîntem cu toții, indiferent de culoare, credință, politică sau religie, frați întru Hristos. Cînd fiecare va recunoaște în semenul său un frate, atunci va fi loc pentru toți pe pămînt și pacea va fi asigurată».

Pr. C. Noaptes din partea Bisericii Ortodoxe spune printre altele: «Noi, avem posibilități multiple și variate pentru a sprijini pacea.

Forma cea mai practică și mai eficientă a muncii noastre în calitate de luptători activi pentru pace e reprezentată desigur de Sfaturile Păcii. Aici, în cadrul restrîns dar foarte frecvent ne adunăm cu credincioșii noștri și împreună vorbim despre pace, despre ce se petrece în lume și ne despărțim hotărîți de a păzi cu orice preț pacea.

De două ori pe săptămînă facem regulat acest lucru. Apoi sînt abonamentele, fie la revista Orizonturi și la buletinul «În apărarea păcii», care sînt de cea mai mare importanță, pentru ducerea acestei lupte.

Preoțimea noastră a făcut săptămîna aceasta numai la buletinul «În apărarea păcii» 200 de abonamente.

Nimic nu-i mai frumos, mai nobil și mai plăcut, decît a lupta pentru pace. Făgăduim că vom continua cu puteri sporite aceste lucrări».

P. C. Protoiereu Ștefan Cășaru, luînd cuvîntul mulțumește celor prezenți și rezumă cele discutate pe marginea conferinței, ajungînd la următoarele concluzii: «Pacea ne unește pe toți, oameni și popoare, peste orice

fel de deosebiri, deoarece ea conservă viața și cuceririle ei strălucite. Pacea e soarele spiritual al omenirii, care creiază și întreține tot ceea ce este nobil, măreț și util omului. E pentru prima dată în istorie, când omenirea e convinsă sigur și profund de acest lucru, când e gata să acționeze ferm, pentru apărarea ei.

Printre luările de poziție ale presei burgheze din occident în legătură cu experimentarea rachetei intercontinentale sovietice, se fac auzite de astă dată nu puține glasuri lucide care arată că, în noile condiții, singurul lucru bun pe care-l pot face SUA și aliații lor este să renunțe definitiv la politica agresivă de pînă acum. Faptele arată că, cercurile ultra agresive din S.U.A., n-au renunțat la vechea lor politică ostilă popoarelor și păcii, politică ce aduce atît bănet monopoliştilor fabricanți de armament. Sîntem siguri că realismul politic și gîndul bun vor birui în cele din urmă, concretizîndu-se într-o reală și multilaterală înțelegere între marile puteri ale lumii, care va fi o adevărată binecuvîntare pentru toți oamenii și pentru toate popoarele.

De acest lucru, cel mai mult ne vom bucura noi, cultele religioase, care avem misiunea sfîntă să păzim și să întărim pacea în lume, ea fiind toată rațiunea noastră de a exista și de a acționa.

Ziua cea mare, sărbătoarea păcii pe toată fața pămîntului se apropie cu pași uriași. Să ne dăm silința să fim vrednici părtași "ai acestei dumnezeiești sărbătoriri».

Apoi, P. C. Protoieru, dă citire unei moțiuni, adresate Comitetului Național de luptă pentru pace, care este aprobată în unanimitate de cei prezenți.

Protieria raion Galați. În ziua de 5 noiembrie 1957, s-a ținut în sala festivă a căminului preotesc din orașul Galați, o consfătuire interconfesională la care au participat pe lîngă preoții ortodocși din orașul și raionul Galați și reprezentanți ai cultului mahomedan, adventist și catolic.

Prezidiul ședinței, a fost format din P. C. Pr. T. Stănescu, protoiereul raionului Galați, Dl. Chesler-președintele Comitetului orașenesc de luptă pentru pace, Pr. D. Portase și Pr. G. Gumenucea, secretar.

Ședința a fost deschisă de către P. C. Protoieru care salută pe cei prezenți.

Se vorbește despre «aspectele situației internaționale actuale».

P. C. Protoiereu luînd cuvîntul în numele clerului ortodox, spune: «această conferință interconfesională a constituit pentru noi toți un bun prilej de a ne lumina asupra diferitelor probleme și evenimente internaționale. Problema păcii se află în centrul preocupărilor noastre misionare și nu vom înceta nici o clipă de a fi cît mai activi în mijlocul credincioșilor noștri. Aduce mulțumiri pentru conferința ținută. Asigură pe delegatul C.L.P. că toată preoțimea va fi în fruntea tuturor acțiunilor de luptă pentru pace.

Protoieria raion Medgidia. În ziua de 7 noiembrie 1957 s-a ținut o consfătuire interconfesională cu preoții din raionul Medgidia și cu reprezentanții tuturor cultelor din oraș. S-a format prezidiul din următoarele persoane: P. C. Protoiereu P. Cobilaș, Dl. Sadic Duagi, Dl. Ioan Tudor, Dl. Miron Boldașu și Pr. T. Sargarodschi-Zăvorul Mare.

Ședința este deschisă de P. C. Protoiereu P. Cobilaș printr-un cuvînt de salut adresat reprezentanților cultelor și mulțumește pentru bunăvoința

de a participa la această conferință, unde se va chibzu? ce trebuie făcut pentru întărirea păcii în țara noastră și în lumea întreagă.

«Momentul consfătuirii noastre spune P. C. Sa, este deosebit de sărbătorec întrucît acest moment coincide cu momentul în care oamenii muncii adunați în mitinguri, manifestează pentru recunoștința ce o nutresc față de poporul sovietic și față de Marea Revoluție din Octombrie, izvorul tuturor succeselor obținut de U.R.S.S., de țara noastră și de toate țările iubitoare de pace».

C. Pr. V. Gheorghiuță, arată, în referatul C. Sale, că toate realizările din țara sovietelor, au avut efect și asupra țării noastre, încît astăzi noi dintr-o țară agricolă și înapoiată din toate punctele de vedere datorită întunerecului în care am fost ținuți de clasele exploatoare, astăzi să devenim o țară cu o agricultură avansată și mai mult decît atît, o țară industrială, — care poate fabrica mașini și unelte necesare nu numai pentru consumul intern ci și pentru extern.

Poporul nostru, conștient de izvorul acestor realizări, cinstește pe Marele Octombrie și își manifestă toată dragostea și prietenia față de marele popor de la răsărit, prietenie pe care a cunoscut-o în trecut și după 23 August 1944.

Ca sarcină principală, conferențiarul propune celor prezenți să facă din locașurile de cult unde slujesc lui Dumnezeu, școala unde să se propage sentimentul de frățietate și de pace între popoare.

La discuții i-au parte următorii: Pr. Filip Dedu, Valea Seacă, care, printre altele spune: «În fruntea coloanei înfăptuirilor în țara sovietelor, se poate situa înfrățirea între multele națiuni din U.R.S.S.

Această înfrățire, pe temeiul desființării urei de rasă, pe temeiul egalității între cetățen și a desființării pentru totdeauna a exploatării omului de către om, a făcut ca popoarele din U.R.S.S. să ajungă la prea frumoase realizări, care atrag simpatia întregii omeniri. La noi în țară, după experiența oamenilor muncii din U.R.S.S. în special în regiunea Constanța, țărănimea muncitoare a devenit un tot, a devenit o singură voință spre mai bine, prin colectivizarea întregii regiuni».

Pr. Dumitru Soavă-Mircea Vodă, spune: «Imi i-au angajamentul să muncesc în parohia mea, pentru păstrarea cuceririlor obținute de popor, și să îndrumez pe credincioși spre obținerea de noi rezultate frumoase în agricultură, pentru a servi cu îndestulare pe muncitorii din fabrici, de a avea cu prisosință cele ce ne trebuie și de a servi cauzei sfîntă a păcii».

Dl. Sadic Duagi-Hatip, spune: «astăzi întreaga omenire, sărbătorește a 40-a aniversare a Marii Revoluții din Octombrie. Bătrînul glob pămîntesc nu a pomenit o mai mare și mai rodnică revoluție pentru binele omenirii ca cea din Octombrie 1917, din U.R.S.S.

Momentul în care ne-am adunat să omagiem jertfa poporului Sovietic pentru fericirea lui, și a tuturor popoarelor, a fost posibil tot datorită Marelui Octombrie, deoarece astăzi cultele sînt înfrățite.

Voi duce în mijlocul poporului mahomedan, pe care îl păstoresc, cele auzite din referatul ce a fost tratat cu toată competența de Pr. V. Gheorghiuță. Voi populariza marele realizări din U.R.S.S. și țara noastră, în urma Marelui Revoluții din Octombrie și voi continua să conduc păstorii mei pe drumul luminos al păcii deschis de Marele Octombrie».

Dl. Ioan Tudor, din partea adventiștilor de ziua 7-a spune:

«Voi îndemna credincioșii adventiști de ziua 7-a să aprecieze la justa valoare realizările din U.R.S.S. și țara noastră, și să muncească cu mai

mult elan pentru a face din țara noastră, țara mariilor înfăptuiri pe toate tărîmurile.

În acest scop, voi îndemna pe credincioși să supună conducătorilor noștri așa cum glăsuște și Sf. noastră Scriptură, pentru că ei ne conduc pe drumul păcii și al belșugului».

Dl. Miron Boldășu, din partea cultului baptist spune: cîntarea îngerilor de la Nașterea Mîntuitorului, începe să se realizeze în lumea întregă. Popoarele se înfrățesc, își dau mîna în lupta comună pentru realizarea celui mai sfînt ideal, pacea.

Acest bun, spre care tinde întreaga omenire, este izvorît din jertfa oamenilor sovietici, care în Revoluția din Octombrie, au murit pentru ca să piară jefuitorii omenirii pentru totdeauna și să pună bazele unei noi vieți, viață pe care noi am început să o trăim, viața pe care au început să o trăiască și popoarele care pînă mai eri au fost înrobite, popoarele din Asia și Africa.

Lupta lor cu dîrzenie să ne fie trează în minte, să o admirăm, și aceasta să ne încredințeze că înfăptuirea idealului sfînt «pacea» se apropie cu pași rezeși.

Voi duce în mijlocul poporului pe care îl păstoresc voința de pace, a reprezentanților cultelor și voi munci împreună cu ei la înfăptuiri noi, pentru binele nostru și al patriei noastre».

P. C. Protoiereu, încheie ședința, mulțumind reprezentanților cultelor pentru participarea activă la discuții și pentru frumoasele angajamente ce și-au luat.

Pr. M. BLĂNARU

SFINȚIREA CASEI DE RUGĂCIUNI DE LA FILIALA EFORIA

În ziua de 17 noiembrie 1957, s-a sfințit Casa de rugăciuni din filiala Eforia, pendinte de parohia Vasile Roaită, raionul Negru Vodă, regiunea Constanța.

Această casă de rugăciuni a fost donată parohiei, la cererea credincioșilor, de către organele locale de Stat. Iată deci, dovada sincerii colaborări dintre Stat și Biserică. Iată dovada cea mai elocventă a libertății religioase, acordată de regimul nostru democrat popular. Iată că bunii credincioși din Eforie, în duminici și sărbători se vor aduna, la chemarea clopotului, în casa de rugăciuni, spre a se ruga și a asculta din gura slujitorului învățătura cea dreaptă și înțeleaptă pe care dacă o vor urma, vor deveni adevărați închinători ai lui Hristos și loiali cetățeni ai patriei.

În seara zilei de 16 noiembrie 1957, P. C. Consilier M. Blănaru, delegatul P. S. Episcop Chesarie, a oficiat vecernia și privegherea înconjurat de un sobor de preoți, compus din P. C. Pr. I. Dragomir-protoiereul raionului, Pr. C. Lembrău și Radu Datcu, slujitori la biserica Sf. Gheorghe Constanța și C. Pr. V. Bulăceanu, parohul parohiei Vasile Roaită.

A doua zi, slujba sfințirii a fost oficiată de acelaș sobor de preoți. La slujbă au participat mulțimea credincioșilor din Eforie cum și foarte mulți credincioși din parohiile vecine.

După sfințire s-a săvârșit sf. liturghie. Predica a fost rostită de C. Pr. Lembrău Constantin.

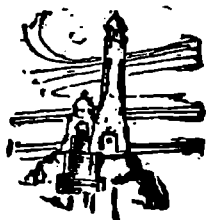
La sfârșit, C. Pr. V. Bulăceanu, parohul respectiv a făcut o succintă dare de seamă arătând că, pentru amenajarea Casei de rugăciuni au dat concurs neprecupețit membrii Comitetului și Consiliului parohial, iar credincioșii și-au dat obolul material, după puterile fiecăruia. Mulțumește autorităților locale, care cu toată dragostea la cererea credincioșilor au donat localul pentru casa de rugăciuni.

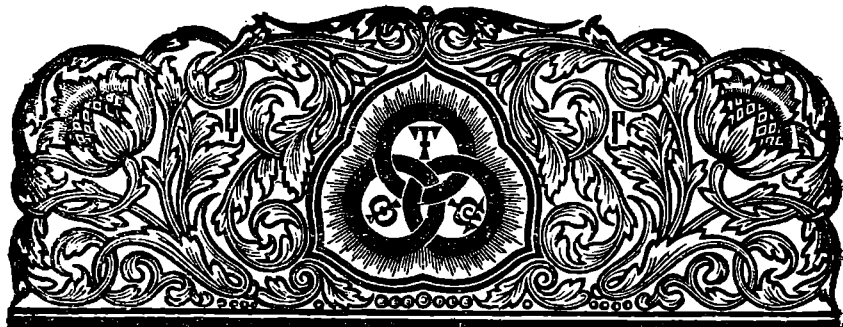
La sfârșit, delegatul P. S. Episcop, împărtășește credincioșilor prezenți arhierestă binecuvântări, din partea P. S. Sale. După aceea îndeamnă pe credincioși să iubească Biserica, să o cerceteze în zilele de duminici și sărbători. Să muncească cu sîrg pentru a-și agonisi cele necesare trupului. Să fie supuși și ascultători sfaturilor conducătorilor, sufletești și trupești. Să se supună stăpînirilor, căci stăpînirile sînt de la Dumnezeu rînduite. Să lupte pentru pace, căci pacea înseamnă viață, progres și fericire.

A mulțumit apoi tuturor autorităților de Stat locale care au pus la dispoziție această casă, a mulțumit ostonitorilor, donatorilor binefăcătorilor, credincioșilor prezenți la slujbă și soborului de preoți.

La ora 13,30 a luat sfârșit slujba sfințirii.

CRONICAR

OFICIALE – ADMINISTRATIVE

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILO

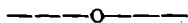
Se publică pentru cunoștința preoților din Arhiepiscopia Bucureștilor, spre a fi ocupate cu noi titulari, următoarele posturi de preoți, cu termen pentru depunerea cererilor și actelor, 30 zile, de la data apariției numărului prezent al revistei «Glasul Bisericii»:

1. Postul extrabugetar de preot paroh de la parohia Sf. Apostoli din orașul Ploești; parohie de categoria I-a, cu 265 familii.

Cererile și actele se vor depune în termen la protoieria raionului respectiv.

Cererile depuse cu acte lipsă, cum și cele nedepuse în termen, nu vor fi luate în considerație.

Pe lângă actele cerute cu circulara nr. 8512/954, candidații vor depune procesele verbale tip de inspecție pe anii 1955 și 1956 și memoriul de activitate pe acești ani.

EPISCOPIA DUNĂRII DE JOS

MIȘCAREA PERSONALULUI

ANGAJARI:

Tem. nr. 3585/957. Se recunosc următoarele angajări cu plata salariilor din fonduri proprii:

1. D-na M. Antohi în postul de ad-tor de imobil la Casa de odihnă a Centrului Eparhial, Techirghiol, pe data de 1 februarie 1957.

2. Dl. Stoian Ioan, în postul de gestionar de materiale la protoieria Hirșova, pe data de 15 martie 1957.

3. Dl. Dascău Gheorghe, în postul de cîntăreț la parohia Sf. Andrei Palas oraș Constanța, pe data de 1 martie 1957.

4. Dl. Dănilă Alex., în postul de pangarist la parohia Pechea raion Galați, pe data de 1 ianuarie 1957.

5. D'. Grigore Iacomi, în postul de epitrop casier, la parohia Sf. Andrei II oraș Constanța, pe data de 1 aprilie 1957.

6. C. Pr. Ene Mănea, se transferă pe data de 15 martie 1957, din postul de gestionar de materiale al protoieriei Hîrșova, în postul de secretar, la aceiași protoierie.

7. Temei nr. 4252/1957, Se angajează următorul personal plătit din fondurile proprii:

1. Pr. Tîmuș Ioan, în postul de dirijor de cor la Catedrala Episcopală din Galați, pe data de 1 iunie 1957.

2. Dl. Radu Gh. Ioan, în postul de cîntăreț la parohia Sulina raion Tulcea, pe data de 1 iunie 1957.

3. Dl. Vascanovici Iacob în postul de cîntăreț la parohia Congaz raion Tulcea, pe data de 1 iunie 1957.

4. D-na Pastramagiu Hariclia, în postul de pangaristă la parohia Buna Vestire, oraș Galați, pe data de 1 aprilie 1957.

5. D-na Butilică Ioana, în postul de pangaristă la parohia Sf. Spiridon oraș Brăila, pe data de 15 martie 1957.

6. Dl. Cristian Ioan, în postul de cîntăreț la filiala C. Gabrielescu, raion Călmățui, pe data de 1 ianuarie 1957.

Tem. nr. 4441/1957 și 4442/1957. Se angajează următorul personal, plătit din fondurile proprii:

1. D-na Albu Ortansa, în postul de îngrijitoare la prot. Constanța.

2. Dl. Dragomir Dumitru, în postul de gestionar de materiale, la protoieria Constanța.

3. Dl. Blaja Neagu, în postul de epitrop casier, la parohia Sf. Impărați, Tulcea, pe data de 1 ianuarie 1957.

4. Dl. Rusu Ilie, în postul de paracliser, la parohia Sf. Impărați, Tulcea, pe data de 1 aprilie 1957.

Tem. nr. 4440/1957. Monahia Vijăilă Olga se angajează în postul de îngrijitoare la M-rea Celc Dere pe data de 1 august 1957, cu un salariu de 240 lei lunar.

Tem. nr. 4518/1957. D. Ababei Vasile, se angajează pe data de 1 ianuarie 1957, în funcția de cîntăreț la parohia Mihail Kogălniceanu raion Tulcea.

Tem. nr. 4519/1957. D-na Emilia Șerban se angajează pe data de 15 ianuarie 1957, în postul de pangaristă la parohia Sf. Impărați oraș Brăila.

Tem. nr. 4517/1957. Se recunosc următoarele angajări de personal plătite din fondurile proprii:

1. Dl. Toniță Gheorghe în postul de îngrijitor la Centrul Eparhial-Galați.

2. D-na Zaneț Emilia, în postul de paracliseră la parohia Sf. Haralambie oraș Galați.

3. Dl. Ceapraga Gheorghe în postul de dirijor de cor la parohia Sf. Spiridon oraș Galați.

4. Dl. Nistor Tănase, în postul de paracliser la parohia Sf. Ioan Brăila.

Tem. nr. 4513/1957. Se recunosc următoarele angajări de personal plătite din fonduri proprii.

1. Dl. Ardeleanu Ilie, în postul de cîntăreț la parohia Stoicani, raion Bujor, pe data de 1 ianuarie 1957.

2. Dl. Popa I. Ioan, în postul de cîntăreț la parohia Comănești, raion Berești pe data de 1 ianuarie 1957.

3. Dl. Lungu Nicolae, în postul de paracliser la parohia Mușeteanca raion Călmățui pe data de 1 ianuarie 1957.

Tem. nr. 5487/1957. Dl. Mușat Ioan, se angajează în postul de paracliser la parohia Cuza Vodă, raion Medgidia, plătit din fonduri proprii.

Tem. nr. 5486/1957. Ierom. Casian Ioan, se angajează, în postul de paracliser la Catedrala Episcopală Galați, plătit din fonduri proprii.

Tem. nr. 5485/1957. D-n Ștefan Sava, și D-na Maria Sava, se angajează primul, în postul de paracliser și secunda în postul de pangaristă la parohia Sf. Nicolae oraș Tulcea, plătit din fondurile proprii.

Tem. nr. 5488/1957. Dl. Petrescu Tudor, se angajează în postul de cîntăreț la parohia Olteni, raion Negru Vodă, plătit din fonduri proprii.

Tem. nr. 5726/1957. Dl. Grosu Nicolae, a fost numit în postul de cîntăreț, la parohia Baldovinești, raion Brăila, plătit din fonduri proprii.

Tem. nr. 5725/1957. Se recunosc următoarele angajări:

1. Dl. Tălea Marin în postul de epitrop casier, la parohia Cazasu, raion Brăila.
2. D-na Măngiurea Marina, în postul de pangaristă la parohia N. Chercea I Brăila.

3. Dl. Cotigă Ioan și Hinteș Ioniță, primul în postul de epitrop casier, iar al doilea în postul de pangarist la parohia Movila Miresei raion Brăila.

Tem. nr. 6112/1957. D-na Radu Maria, se angajează pe data de 1 august 1957, în postul de paracliseră la parohia Sf. Andrei I oraș Constanța, plătită din fonduri proprii.

Tem. nr. 6211/1957. Dl. Grigorescu P. Dumitru, se angajează, pe data de 1 august 1957, în postul de îngrijitor de grădină și paraclisier la parohia Sf. Apostoli din oraș Constanța, plătit din fonduri proprii.

TRANSFERĂRI:

Tem. nr. 5154/1957. C. Pr. Traian Zburlan se transferă de la parohia Belic raion Adam-Klisi, la parohia Capela Cimitir oraș Constanța.

Tem. nr. 6387/1957. Dl. Gheorghe Marcu, cîntăreț la parohia Sf. Împărați I oraș Constanța, se transferă din oficiu, la parohia Saligny raion Medgidia, pe data de 1 noiembrie a. c., plătit din fonduri proprii.

Tem. nr. 6386/1957. Dl. Ilie Popovschi cîntăreț, la parohia Corbul Nou, raion Brăila, se transferă din oficiu pe data de 1 noiembrie 1957, la parohia T. Vladimirescu, raion Brăila, plătit din fonduri proprii.

Tem. nr. 6386/1957. C. Pr. Pavel Carp, se transferă pe data de 1 noiembrie 1957, de la parohia bugetară Vădeni, raion Berești, la parohia extrabugetară Pleșa, același raion.

Tem. nr. 6386/1957. C. Pr. Ioan Păun de la parohia Aliman, raion Adam Klisi se transferă pe data de 1 noiembrie a. c., din postul extrabugetar, în postul bugetar de la parohia Belic, același raion.

Tem. nr. 6386/1957. C. Pr. I. A. Popescu de la parohia Corugea, raion, Hirșova, se transferă pe data de 1 noiembrie a. c., în postul bugetar de la parohia Ovidiu raion Medgidia.

Tem. nr. 6386/1957. C. Pr. Dragomir Ioan, dela parohia Sf. Nicolae post III, oraș Constanța se transferă pe data de 1 noiembrie a. c., în postul I extrabugetar de la parohia Sf. Dumitru oraș Constanța.

Tem. nr. 6386/1957. C. Pr. Mihai Leca, de la parohia Tungunjei raion Negrești, reg. Iași, se transferă pe data de 1 noiembrie a. c., la parohia Sf. Nicolae-Constanța, post. III, extrabugetar și care se bugetează cu bugetul vacant de la parohia Sf. Dumitru din Constanța.

HIROTONISIRI.

Tem. nr. 5722/1957. Tânărul Licențiat în Teologie Sirghie Mihail a fost hirotonit în ziua de 6 octombrie 1957, pe seama parohiei bugetare Rahmanu, raion Hirșova.

SUPLINIRI.

Tem. nr. 6386/1957. C. Pr. Vasile Ilie, i s-a dat delegație de suplinitură la parohia Cetatea, raion Adam Klisi, pe data de 1 noiembrie 1957, plătit cu un salariu de 265 lei lunar.

INCADRĂRI:

Tem. nr. 6386/1957. C. Pr. D. Enache, se încadrează pe data de 1 noiembrie a. c., la parohia Latinu, raion Brăila, și se bugetează cu bugetul său de la parohia N. Chercea II oraș Brăila.

BUGETARI DE POSTURI:

Tem. nr. 6386/1957. Pe data de 1 noiembrie 1957, se bugetează postul C. Pr. Gheorghe Lăzărescu de la parohia Ciocile raion Călmățui, cu bugetul filialei Războeni raion Hirșova.

Tem. nr. 6386/1957. Pe data de 1 noiembrie a. c., se bugetează postul C. Pr. D. Davidescu, de la parohia Sf. Gheorghe Deltă, raion Tuțea, cu bugetul parohiei Bașpunar, raion Istria.

MULȚUMIRI:

Tem. nr. 1333/1957. P. C. Pr. I. Dragomir, protoiereul raionului Hirșova, în urma controlului făcut la gestiunea protoieriei de către revizorul contabil al Centrului Eparhial, s-a constatat că gestiunea protoieriei a fost ținută în condițiuni ireproșabile.

Pentru aceasta P. C. Sa, a fost evidențiat pe toate protoieriele din Eparhie.

Tem. nr. 6834/1957. Se aduc mulțumiri publice și arhieresti binecuvintări credincioșilor din parohia Florica, raion Călmățui, care la îndemnul C. Pr. Mirea Enache, au donat Sf. biserici, diferite obiecte de cult.

Dumnezeu să-i țină în a Sa pază.

DECESE:

Tem. nr. 3587/1957. Pr. C. Roșca, de la parohia Răhmanu, raion Hirșova a încetat din viață la data de 8 aprilie 1957.

GLASUL BISERICII

ANUL XVI

SUMAR

PASTORALE

P.F. Patriarh Justinian, Pastorală de Sfintele Paști	203—208
P.F. Patriarh Justinian, Pastorală cu ocazia stringerii recoltelor	349—352
P.F. Patriarh Justinian, Pastorală la Nașterea Domnului	811—816
P.S. Episcop Antim al Buzăului, Pastorală de Sfintele Paști	209—213
P.S. Episcop Antim al Buzăului, Pastorală la Nașterea Domnului	817—821
P.S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos, Pastorală de Sfintele Paști	214—216
P.S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos, Pastorală la Nașterea Domnului	822—826

INDRUMARI PASTORALE

Schițe și Predici.

Alexandru Preot Petre F., La Duminica a XXXIII-a după Rusalii	30—34
Alexandru Preot Petre F., La Duminica Tomii	144—147
† Antim, Episcopul Buzăului, Priviri în timpul pastoral	131—133
Birdaș Protos. Emilian, La Duminica Rusaliilor	233—235
Birdaș Protos. Emilian, Despre buna rânduială	688—691
Branște Pr. Prof. Ene, La Duminica XXVIII, după Rusalii	668—672
Bucevski Diacon Prof. O., Sfintii Apostoli pe Golgota	229—232
Bucevski Diacon Prof. O., Spicuiuri din ale noastre	846—852
Oăciulă Pr. Olimp N., Sf. Grigore al Nisei: Despre iubirea săracilor	672—679
Chirvasie Pr. Ioan, Taina Sfintei împărtășanii — Temeiul vieții noastre creștine	517—525
Chițescu Prof. N., Meditație la Duminica a șaptea după Rusalii	374—384
Chițescu Prof. N., Despre viața în Hristos	679—688
Chițescu Prof. N., «Emanuail» ce se tâlmăcește: «Cu noi este Dumnezeu»	832—842
Chițescu Prof. N., La Duminica după Nașterea Domnului	842—846
Crăciunaș Ierom. Ieronim, La Duminica XXIV-a după Rusalii	514—517
Culcea Prof. Toma, Panegiric la Sf. Ioan Gură de Aur	26—30
Culcea Prof. Toma, La Schimbarea la Față a Domnului Iisus	357—360
Drăgulin Magistrand Gh., Panegiric la Sfântul Grigorie de Nazanz	22—26
Dionisie Pr. II., Duminicale (versuri)	44—45
Dionisie Pr. II., Duminicale (versuri)	75—76
Dionisie Pr. II., Duminicale (versuri)	151—153
Grosu Pr. Pavel, Din cugetările Sfinților Părinți despre Post	147—150
Iordăchescu Pr. Gh., La Sfântul Mucenic Teodor Tiron	70—74
Papuc Diacon Gh., Mărturia a'e Invierii	225—229
Pavel Asistent Const. C., La Duminica a V-a din Postul Mare	139—143
Popescu Diac. Vintilă, La Duminica XVII-a după Rusalii (a Cananeencii)	67—70
Popescu Pr. Grigore N., Pilde pentru predici din Viețile Sfinților	77—81

Rămureanu Diacon I., La Duminica după Botezul Domnului	17— 32
Rămureanu Pr. I., La Înălțarea Domnului	353—357
Rămureanu Pr. I., La Duminica IX-a după Rusa ii	361—366
Rezuș Pr. Prof. Petru, Sfinții Trei Ierarhi — pilde de desăvîrșire creștină	34— 43
Rămureanu Pr. I., La Duminica XII-a după Rusalii	509—514
Stăniloae Pr. Prof. D., La Duminica Lăsatului de sec	134—139

PENTRU APĂRAREA PĂCII

Berbeceanu Pr. Ioan, Pentru interzicerea experiențelor nucleare și înălțurarea primejdiei unui război atomic	385—397
Constantinescu Pr. Vasile, Lidice	405—409
Cronicar. Vizița pastorului Uffe Hansen	236—237
I(onescu) Pr. Al., Lucrările Marii Adunări Naționale	159—161
Redacția. Biserica Ortodoxă și strădanile pentru înfăptuirea destinderii internaționale	82— 90
Redacția, Etape noi în lupta pentru pace	398—404

STUDII ȘI RECENZII

Apostol Preot Marin, Despre «Stilpii» care citesc la morți	265—278
Alexe Gh., Liturghia psaltică armonizată pentru cor mixt	920
Balca Prof. Diac. Nicolae, Vechiul Testament și catehizația religioasă creștină	162—167
Bărbulescu C., Despre lumina taborică	526—532
Birdaș Protos. Emilian, Sfințenia vieții preotului	430—432
Botez Al. Ad., În Betleemul Efratei	854—860
Buțacu Pr. Mihail, Cartea românească de învățătură a marelui Varlaam, mitropolitul Moldovei	908—920
Bulat T., Caterisirea unui episcop de Buzău în sec. XVIII	586—951
Cocora Pr. Gabriel, Note din cărți și despre cărți	592—599
Cocora Pr. Gabriel, Nicolae Grigorescu — Anii de ucenicie (recenzie)	765—769
Coman Pr. Prof. Ioan G., Insemnări asupra lui Teotim de Tomis	46— 50
Coman Pr. Prof. Ioan G., Hirotonirea în preot a Sf. Ioan Gură de Aur	867—882
Coman Pr. Prof. Ioan G., Prima predică a Sf. Ioan Gură de Aur	883—888
Dămitrie Preotul, Predica de pe Munte	100—113
Dărvănescu Pr. Ioan, Din trecutul bisericii domnești a Curții Vechi	692—717
Georgescu Mircea, Minăstirea Dealului	554—564
Gheorghiu Aurel, Minăstirea Viforita	718—735
Gladcovshi Arhim. Atanase, Monahii cronicari din Sf. Minăstire Cernica	247—255
Gresianu N. L., Monografia minăstirii Mărcuța	416—429
Kovalevsky Arhipresb. E., Postul Mare (trad. de Protos. Emilian Birdaș)	168—170
Manolache Teodor N., Gheorghe Cucu	895—908
Moldoveanu Pr. T., Evanghelia și țana munților	550—553
Moscovici Iancu, Manuscrisele de la Marea Moartă	736—753
Mușat Pr. Vasile I., Din frumusețile Ortodoxiei	533—540
Pavel Asist. Const. C., Principii de morală socială în Epistolele sobornicești	238—246
Popescu Prof. Teodor M., Evanghelia — Cartea preotului	541—549
Popescu Pr. Grigore N., Corala preoților bucureșteni în Dacia Pontică	600—636
Popescu Prof. Bartolomeu, Jan Amos Komenskyp și valoarea de actualitate a operii lui	754—764
Petrescu Preot Zaharia D., Nume de preoți progresiști	889—895
Pirnuță Prof. Gheorghe, Nume de preoți progresiști	889—895
Prelipsean Pr. Prof. Vladimir, Plinirea vremii	91— 99
Răuțescu Pr. Ioan I., Schitul Nămăești	565—585
Stăniloae Pr. Prof. D., De la creațiune la Intruparea Cuvîntului și de la simbol la icoană	860—866
Ștefănescu I. D., Monumente de artă religioasă din București (Decorul mural al bisericii Ghencea)	171—176
Ștefănescu I. D., Monumente de artă religioasă din București	410—415

COMEMORARI ȘI ANIVERSARI

Delcea Pr. Alexandru , Un veac de la nașterea marelui muzician Eusebie MandŃcevschi	442—444
Georgian Prof. Pamfil , Ștefan cel Mare, apărătorul creștinătății răsăritene	433—441
Ionescu Pr. Ioan , Intiul deceniu cultural al primei tipografii din Episcopia Buzăului	445—446
Popescu Pr. Grigore N. , In amintirea urcării pe tron a Marelui Ștefan	270—287
Redacția , Comemorarea Răscoalei din 1907. Preoțimea ortodoxă și lupta țărănimii	154—158
Redacția , Sărbătoarea eliberării	507—508
Redacția , Temeurile istoricei prietenii romino-sovietice	659—667
Redacția , România — Republică Populară	827—831

VIAȚA BISERICESCA IN CUPRINSUL MITROPOLIEI

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

Alexandru Pr. P. F. , Clerul Arhiepiscopiei Bucureștilor și Luna prieteniei romino-sovietice	923—925
Alexe Gheorghe , Concertul de Păsesimi dat de Corala Sfintei Patrarhii	292—294
Asistent , † Preotul Aurelian Dumitrescu	123—124
Asistent , Prăznuirea hramului Izvorul Tămăduirii de la minăstirea Ghighiu	300—303
Asistent , † Preotul Alexandru Dragomirescu	319—320
Asistent , Preotul Dumitru Ștefănescu	320
Asistent , † Preotul Marin Georgescu	321
Asistent , † Pr. Alexandru Popescu-Habeni	475
Asistent , Sfințirea bisericii din com. Cornurile de Jos, Raionul Cricov	479—480
Asistent , O aniversare	775—776
Asistent , Sfințirea bisericii din Teșila (Raionul Cimpina)	777—783
Asistent , Sfințirea Bisericii din Pantazi (Raionul Cricov)	781—783
Asistent , † Eleonora Pr. Prof. Grigore Cristescu	784
Asistent , † Preotul iconom stavrofor Ilie Cercel	785—786
Asistent , † Preotul I. Preoțescu	940—941
Asistent , † Preotul Filip Nicolescu	941—942
Asistent , † Preotul Constantin Preoțescu	942—943
Berbeceanu Pr. Ioan , Activitatea Coralei Preoților din Capitală pe anul 1956	117—120
Berbeceanu Pr. Ioan , Concertul de Triod al Coralei Preoților din Capitală	288—291
Cronicar , Pomenirea unui a'es preot al Capitalei (Pr. George Negulescu)	54—59
Cronicar , Sărbătorirea patronului Institutului Teologic din București	114—116
Cronicar muzical , Sărbătorirea de la Institutul Teologic a compozitorului bisericesc Gheorghe Popescu-Brănești	456—462
Cronicar , Noul an școlar la Școala de cîntăreți și Seminarul Teologic din București	770—773
Cronicar , Sfințiri și redeschideri de biserici	933—939
Dinamcea Pr. Stan C. , Sfințirea Bisericii din parohia Popești-Căteasca, Regiunea Pitești	182—187
Eufrosina N. , Sfinta minăstire Pasărea	188—189
Eufrosina N. , Sfinta minăstire Ghighiu	307—310
Florea Arhim. Justinian , Viața in minăstiri	303—306
F(lore) Arhim. J. , Bucurii spirituale	476—478
Iacobeanu Arhid. Andrei , Sfințirea bisericii din parohia «Sf. Voevozi», com. Valea Mare, Raionul Găești	471—474
Manolache Teodor N. , † Șerban Ionescu	310—318
Manolache Teodor N. , «Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri!». Cîteva note despre o reintîlnire colegială	463—469
Munteanu Diac. Al. , † Cezar Parteni-Antoni	189
Năstase Pr. Gh. , Prăznuirea hramului schitului de la Tekirghiol	

Nicola Diacon Nicolae, Sfințirea bisericii d'n Prozani, Raionul Brănești	637—641
Nicola Diac. Nicolae, Sfințirea bisericii din satul Bițina	121—122
Nichita Pr. Const., † Preotul Ioan Vlaiculescu	940
Pavel Asist. C., Hirotonia în preot a P.C. Diacon I. Rămureanu	295—299
Popescu Prof. Adrian, Serbarea de sfârșit de an la Școala de cîntăreț ⁱⁱ bisericești și Seminarul Teologic d'n Curtea de Argeș	447—456
Popescu Prof. Teodor M., O vizită	774
Predescu Marin I., 50 de ani cîntăreț la aceeași biserică	470
Redacția, Conferință interconfesională	926—933
Vartolomeu Diacul, Popas aniversar: Părintele Grigorie Costea	51—53
— — Ședința Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucu-	

EPISCOPIA BUZĂULUI

Asistent, Consfătuirea interconfesională a reprezentanților cuțelor d'n	
Asistent, † Pr. Alecu Sachelarie	947—948
Regiunea Ploești	322—325
Cronicar, Sfințiri de biserici	124—127
Cronicar, Biserici reînnoite	326—328
Negulescu Pr. Marin M., Conferințe preoțești	786—788
Negulescu Pr. Marin M., Manifestări duhovnicești	789—791
Negulescu Pr. Marin M., Participarea clerului la Luna Prieteniei romino-sovietice	943—947
Negulescu Pr. Marin M., Manifestări duhovnicești	948—950
Rotaru Pr. Th., Ședința Adunării Eparhiale a Sfintei Episcopii a Buzăului	190—193
Rotaru Preot Th., Sfințiri de biserici	481—482
Rotaru Preot Th., Consfătuiri interconfesionale	645—648
Rotaru Preot Th., Vizite canonice	649—652
Rotaru Preot Th., Deschiderea cursurilor la Școala de cîntăreți bisericești și la Seminarul Teologic din Buzău	792—793

EPISCOPIA DUNĂRII DE JOS

Blănaru Pr. M., Adunarea Eparhială a Sfintei Episcopii a Dunării de Jos	194—195
Blănaru Pr. M., Conferințe interconfesionale	329—333
Blănaru Pr. M., Sfințirea bisericii d'n orașul Sulina	334—335
Blănaru Pr. M., Conferințe interconfesionale	483—493
Blănaru Pr. M., Conferințe protopoești	794—800
Blănaru Pr. M., Sărbătorirea Lunii Prieteniei romino-sovietice	951—954
Blănaru Pr. M., Conferințe interconfesionale	954—958
Cronicar, Sfințirea Casei de Rugăciun de la filia a Eforie	958—959
Motoc Arhim. Ieronim, Vizite canonice	335—336

OFICIALE-ADMINISTRATIVE

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTIILOR

— Mișcarea personalului	60—61
— Mișcarea personalului	337—339
— Mișcarea personalului	495—496
— Mișcarea personalului	801—803
— Parohii vacante	128
— Parohii vacante	196
— Parohii vacante	337
— Parohii vacante	494
— Parohii vacante	656
— Parohii vacante	960

EPISCOPIA BUZAULUI

— Mișcarea personalului	62— 64
— Mișcarea personalului	196—198
— Mișcarea personalului	497—499
— Mișcarea personalului	652—654
— Mișcarea personalului	804—806

EPISCOPIA DUNĂRII DE JOS

— Mișcarea personalului	199—200
— Mișcarea personalului	340—341
— Mișcarea personalului	961—962

DIVERSE

Dimancea Pr. Stan C., Sfârșit și început de An Nou la Palatul Patriarhal din București	3— 16
Dimancea Pr. Stan C., De Sfintele Paști, la Palatul Patriarhal din București	217—224
Dimancea Pr. Stan C., Intru mulți ani, Stăpine!	347—348
— Telegrama adresată Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian de către preoții absolvenți ai Seminarului Central, seria 1904-1905	636
— Colindul bătrînilor	852—853

CUPRINSUL

Pagina

P. F. Patriarh Justinian: Pastorală de Nașterea Domnului	811
P. S. Episcop Antim al Buzăului: Pastorală de Nașterea Domnului	817
P. S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos: Pastorală de Nașterea Domnului	822

COMEMORARI

✓ Redacția, România-Republică Populară	287
--	-----

INDRUMĂRI PASTORALE

Prof. N. Chițescu, «Emanuil», ce se tilcuiește «Cu noi este Dumnezeu»	832
Prof. N. Chițescu, La Duminică după Nașterea Domnului	842
Diac. Prof. O. Bucevschi, Spicuiți din ale noastre	846
— Colindul bătrînilor	852

STUDII ȘI RECENZII

✓ Al. Ad. Botez, Betleemul Efratei	854
Pr. Prof. D. Stăniloae, De la creațiune la Intruparea Cuvintului și de la Simbol la icoană	860
Pr. Prof. Ioan G. Coman, Hirotonia în preot a Sf. Ioan Gură de Aur	867
Pr. Prof. Ioan G. Coman, Sf. Ioan Gură de Aur: Predica rostită la hirotonie	883
— Pr. Z. Petrescu și Prof. G. Pirnuță, Nume de preoți progresiști	889
T. N. Manolache, Gheorghe Cucu	895
✓ Pr. M. Buacu, Cartea românească de învățătură a marelui Varlaam mitropolitul Moldovei	908
✓ Cronicar, Liturghia psaltică pentru cor mixt	920

VIATA BISERICESCA IN CUPRINSUL MITROPOLIEI

Arhiepiscopia Bucureștilor.

✓ Pr. P. F. Alexandru, Clerul Arhiepiscopiei Bucureștilor și Luna Prieteniei romino-sovietice	923
✓ Redacția, Conferință interconfesională	926
— Arhid. A. Iacobeanu, Redeschiderea bisericii din Hotarele I raion Ottenița	933
✓ Asistent, Sfințirea bisericii din comuna Lissa	936
— Pr. C. Nichita, † Preotul Ioan Vlaiculescu	940
Asistent, † Preotul Ioan Predescu	940
✓ Asistent, † Preotul Filip Niculescu	941
✓ Asistent, † Preotul Const. Preoteșcu	942

Episcopia Buzăului

Pr. M. Negulescu, Participarea clerului la Luna Prieteniei romino-sovietice	943
Pr. M. Negulescu, † Preotul Alecu Sachelarie	947
Pr. M. Negulescu, Manifestări duhovnicești	948

Episcopia Dunării de Jos.

Pr. M. Blănaru, Sărbătorirea Lunii Prieteniei romino-sovietice	951
Pr. M. Blănaru, Conferință interconfesională	954
Pr. M. Blănaru, Sfințirea casei de rugăciuni de la filiala Eforia	958

OFICIALE ADMINISTRATIVE

Arhiepiscopia Bucureștilor

Parohii vacante	960
---------------------------	-----

Episcopia Dunării de Jos.

Mișcarea Personalului	960
---------------------------------	-----

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXA
1 9 5 7